Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

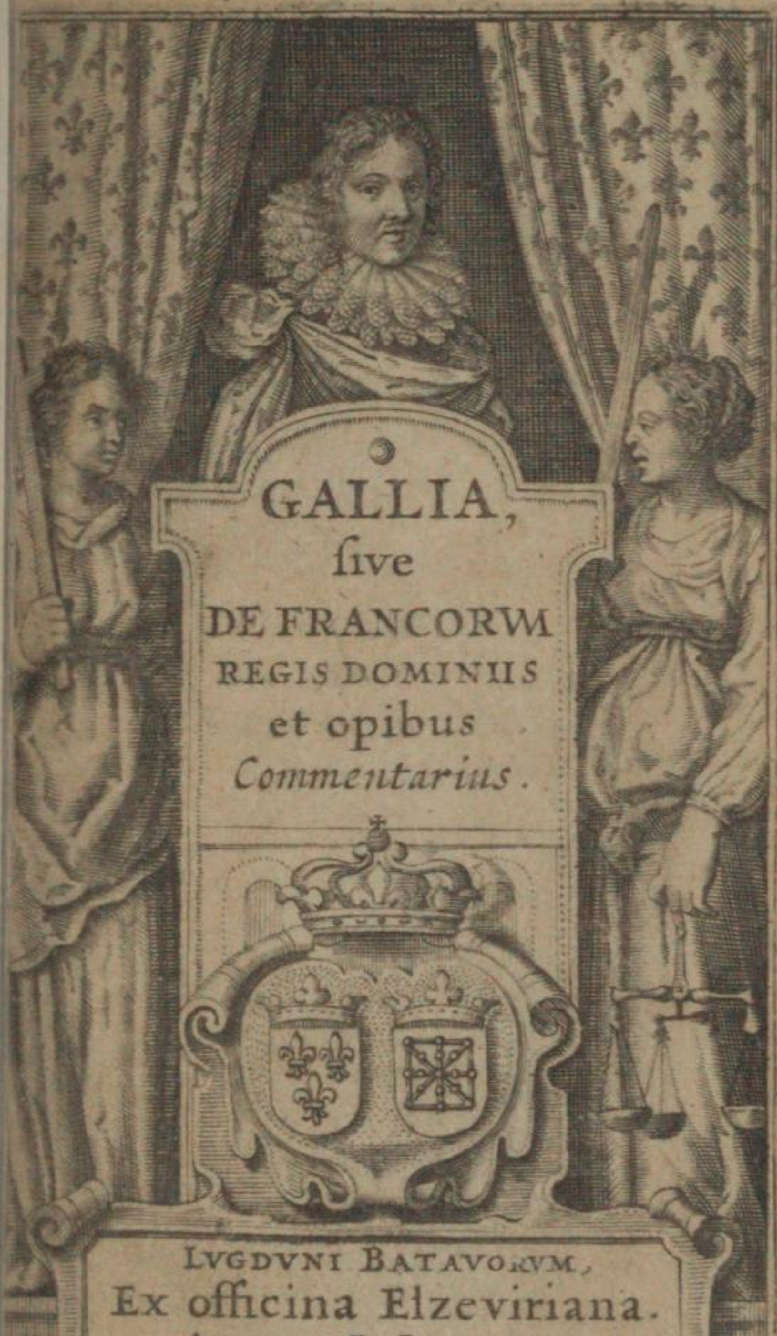
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

KW 224
D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8



Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Ampliſſimo, Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro,

D. IACOBO BALDVINI BERLICOMIO, I. V. Q. Licentiato, Affini ſuo plurimum obſervando, & dilecto,

Commentarium hunc de Regno Galliæ

L. M. Q.

Dedicat IOANNES de LAET, IV Kal. Iun. CIↃ IↃC XXIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

PRÆFATIO AD LECTOREM.

B*Enevole Lector, in limine hoc te monendum duximus, Commentarium hunc plane diverſum eſſe ab illo, qui anno* CIϽ IϽC XXVI *ex eadem hac officina prodiit, ſub titulo*; Reſpublica ſive Status Regni Galliæ, diverſorum authorum. *Nam cum in illo feſtinata opera trium authorum libelli congeſti ſint, qui fere idem argumentum ſibi propoſitum habuerunt; (niſi quod Claudius Seſellius V. C. maxime in eo laboravit, ut oſtenderet, quid in Regimine Galliæ merito deſideraretur:) in hoc eandem pene metho-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

dum ſecuti, quam in Hiſpaniæ deſcriptione nuper obſervavimus, illa quæ politices ſtudioſis potiſſimum obſervanda eſſe exiſtimamus, ad certa capita revocavimus, atque ita digeſſimus, ut unicuique proclive deinceps futurum ſit, ea porro addere quæ à nobis forte omiſſa ſunt, quæque ipſe aut inter legendum, aut peregrinandum obſervaturus eſt. Facies Regnorum atq; Rerumpublicarum crebro mutat; itaque perdifficile eſt, præſentem & veram accurate deſcribere, niſi coram inſpicias, & in ſingula diligenter & caute inquiras. Quare monendi ſunt ii, qui aliquando ad Rempublicam accedere meditantur, & in illum finem extera Regna, Principatus aut Reſpublicas inviſunt, ut ipſi diligenter ſingula examinent, & in adverſaria ſua ſecundum noſtram methodum coniiciant, ne temere in poſterum alienis obſer-

vatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vationibus fidentes, aut fallantur ipſi, aut alios fallant. Nos quidem maxime probatis authoribus potiſſimum hic uſi ſumus, & bona fide ſingula expreſſimus; ſed gravibus negotiis impediti, commentarium hunc non potuimus penitus perpolire. quod te, benevole Lector, ut æqui bonique conſulas, rogamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Indiculus eorum quæ hoc Commentario continentur.

I.

GALLIAE totius Geographica deſcriptio, è probatiſſimis quibuſque ſcriptoribus collecta: in qua provinciæ ſingulæ hoc ordine deſcriptæ ſunt.

Picardia. pag. 1.
Francia. pag. 10.
Normannia. pag. 15.
Belſia. pag. 20. *la Beauſſe.*
Campania. pag. 26.
Britannia. pag. 30.
Pictones. pag. 34. *Poictou.*
Sanctones. pag. 38. *Xaintonge.*
Bituriges. pag. 49. *Berry.*
Burgundia. pag. 52.
Borbonia. pag. 56.
Lemovices. pag. 59. *le Limoiſin.*
Petrocorii. pag. 61. *Perigord.*
Arverni. pag. 62. *Auvergne.*
Cadurci. pag. 63. *Quercy.*
Rutheni. pag. 65. *Roucigne.*
Aquitania. pag. 66.
Vaſcones. pag. 71.
Languedocia. 75.
Lugdunenſis provincia. 81.
Delphinatus. pag. 81.

Provin-

Provincia. pag. 83.
Sebuſiani. pag. 86. *Breſſe.*
Benearnium. pag. 87. *Bearne.*
I. De cœli ſolique in ſingularibus ovinciis qualitatibus. pag. 91.
II. Ducatus, Comitatus, aliaque Doinia Coronæ unita. pag. 98.
V. De Gallorum moribus, tam in mmuni, quam particulari. pag. 113.
7. Galliæ regimen politicum & cile. quo capite hæc ſpeciatim contientur.
1. De Regimine in genere. pag. 135.
2. De Attributis, amplitudine, præſtantiaque Regum Galliæ. pag. 141.
3. Iura quædam Regalia. pag. 148.
4. De auctoritate & prærogativa Reginarum Galliæ. pag. 150.
5. De filiis Regum, eorum aſſignationibus & beneficiis. pag. 152.
6. De filiabus Franciæ. pag. 157.
7. De Principibus agnatis. pag. 161.
8. De Paribus Franciæ. pag. 165.
9. De tribus Galliæ Ordinibus. pag. 169.
VI. De ſummis officiis Galliæ. ubi
1. De Conneſtabili & Mareſcallis, Magiſtroque baliſtariorum Galliæ. pag. 174.
2. De Ammiralio Galliæ. pag. 179.
3. De magno Magiſtro Galliæ. p. 181.

4. De Archimagiro Galliæ. pag. 182
5. De maximo à poculis ſeu Pincern
Galliæ. pag. 183.
6. De maximo Franciæ Artocopo
pag. 184.
7. De ſummo Hippocomo Galliæ
qui Gallice dicitur *le grand Eſcuie*
de France. pag. 185.
8. De ſummo Venatore & Accipi
trario Galliæ. pag. 186.
9. De maximo Præfecto Cubicul
Franciæ. Gall. *le grand Chambrier*
pag. 187.
10. De ſummo Cubiculario Fran-
ciæ. vulgo *Grand Chambellan d*
France. pag. 189.
11. De ſummo Magiſtro, quæſtore &
reformatore generali aquarũ ſyl-
varumque Galliæ. pag. 190.
12. De Gubernatoribus Provincia-
rum, Prorege & Vicariis generali-
bus. pag. 191.
13. De Conſilio privato Regis. p. 194.
14. De Equitibus regii Ordinis, &
ſtatu Equitum. pag. 199.
15. De Præfecto prætorio Regis, ſive
Rege Ribaldorum. pag. 206.
16. De Officiis domeſticis Regis, Re-
ginarumque, item filiorum & fi-
liarum ipſorum. p. 209.
17. De Cancellario. pag. 215.

18. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

18. De Magiſtris Requeſtarum. p. 217.
19 De Parlamentis Regni. pag. 220.
20. De Procuratore generali, & duobus Advocatis regiis. pag. 236.
21. De magno Conſilio. pag. 237.
22. De quatuor Theſaurariis Franciæ pag. 238.
23. De Camera Theſauri. pag. 240.
24. De quatuor Generalibus Franciæ. pag. 241.
25. De Generalibus Iuſtitiæ Auxiliorum. pag. 243.
26. De Camera Computorum. p. 245.
27. De Balivis & Seneſchallis. p. 246.
28. De Electis. pag. 249.
VII. De opulentia & potentia Regni Galliæ. pag. 251.
VIII. De re monetaria & computandi ratione. pag. 266.
IX. Reditus Regni quibus rebus conſtet. ubi hæc tractantur:
1. Patrimonium regium. vulgo *le Domaine*. pag. 272.
2. Tributa. *Tailles, Taillon, Crues*. pag. 275.
3. Auxilia vel ſubſidia. vulgo *Aydes*. pag. 279
4. Gabella ſalis. pag. 279.
5. *Equipollent*. pag. 282.
6. Vectigal vini. pag. 282.
7. Portoria. *Traitte Foraine*. p. 283.
8. Tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

8. Tributum ad L. mill. militum ſti-
pendia. pag. 283.
9. Decimæ. pag. 285.
10. Officia publica venalia. pag. 286.
X. Ærarii regii opes aut anguſtia, &
utriuſque cauſæ. pag. 292.
XI. De Comitiis Ordinum Regni.
pag. 342.
XII. Familia Regia.
Connubium & liberi Henrici IV co-
gnomine Magni, Franciæ & Navarræ
Regis. pag. 367.
Liberi naturales. pag. 368.
Connubia & liberi Principum Con-
dæorum. pag. 370.
Connubia Principis Contii. pag. 371.
Connubia & liberi Comitum Sueſ-
ſionenſium. pag. 372.
Genealogia Regis & Reginæ; è qua
patet quo gradu conſanguinitatis ſe
invicem tangant. pag. 373.
XIII. Sylloge Ducum & Parium
Franciæ, prout hodie cenſentur. pag.
373.
XIV. Sylloge illorum, qui ſummis
officiis in Regno & aula ſub Ludovico
XIII ſuperioribus annis præfuerunt.
pag. 380.
XV. Catalogus omnium Equitum S.
Spiritus, anno CIↃ IↃC XX. p. 384.
XVI. Illuſtrium & nobilium Galliæ
fami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

miliarum,quę exRegio ſtemmate per
neam maſculinam aut fœmininam
ſcendunt, aut connubio cum Regii
nguinis Principibus conjunctæ fue-
nt, aut alioquin clariores habentur.
g. 392.
XVII. De Præſulibus Galliæ. pag. 415.
De perceptione fructuum, ſede va-
nte;quam vocant Regaliam.p. 434.
XVIII. De Reditibus Eccleſiaſticis.
g. 438.
XIX. Series & Chronologia brevis
egum Galliæ.pag.441.
XX. De Eccleſiæ Gallicanæ libertate,
g.459.

CATA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

CATALOGVS AVTHO-
rum, quorum ſcriptis in ho
commentario uſi ſumus.

IAcobi Auguſti Thuani H
ſtoria.

Claudius Seſellius.

Ioannes Tilius.

Vincentius Lupanus.

Scævola & Ludovicus Samma
thani.

Ioannes Boterus.

Rudolphus Botereus.

Bernard de Girard, Sr. du Hai
lan.

Ioannes Bodinus.

Papirii Maſſoni deſcriptio flum
num Galliæ quæ Francia eſt.

Ioſephi Scaligeri notitia Galliæ.

Ioannis Chenu Archiepiſcoporu
& Epiſcoporum Galliæ Chro
nologica Hiſtoria.

Les Eſtats, Empires, Royaume
& Principautés du monde, pa
le Sr. D. T. V. Y. &c.

L

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

es Antiquités & Recherches des Villes, &c. de toute la France; par André du Cheſne.

annis Barclaii Icon Animorum.

'Hiſtoire du Roy Louys XIII, *par Baptiſte Le grain.*

ercure Françoys.

uguſtin du Pas Genealogie des illuſtres familles de Bretaigne.

Errata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Summa Privilegii.

I*Lluſtrium & Præpotentum D. D.* *Ordinum Fœderatarum Belgiæ Pro*-*vinciarum decreto cautum eſt* Bona-venturæ & Abrahamo Elzeviriis, *Aca*-*demiæ Leydenſis Typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra Provincias ex*-*cuſum inferat vendatve, librum hunc cui titulus,* Gallia, ſive de Francorum Regis dominiis & opibus, Commen-tarius. *Quod ſi quis contempta aucto*-*ritate, directe vel indirecte, præſum*-*pſerit, librum hunc, totum, vel par*-*tem ejus, hoc ſive alio modo, extra di*-*ctum temporis intervallum typis man*-*dare, vel impreſſum alibi in has oras in*-*ferre & vendere; confiſcatione exem*-*plarium, mulctaque inſuper ſexcento*-*rum florenorum, damnas eſto; uti latius patet in ipſo Privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium xv Maij,* cIↃ IↃ c xxvi.

G. V. Hertevelt Vt.

Ad mandatum Præpotentum
D. D. Ordinum General. ſſ.

I. van Goch.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

I.

GALLIAE TOTIVS GEOGRAPHICA DESCRIPTIO.

E probatiſſimis quibuſque Scriptoribus compendio collecta.

IN Galliæ deſcriptione nihil nobis difficilius erit quam modum tenere, adeo nos hic quod dici ſolet copia inopes facit: quidam ſecundum Parlamentorum diſtrictus, alii ſecundum flumina, alii aliis modis id agreſſi ſunt, & ſatis feliciter perfecerunt; nos ſingulas illius provincias ordine quo jacent delibabimus. Inter provincias autem vt à limite Belgico ordiamur prima ſeſe offert Picardia; itaque ab illa ordiemur.

PICARDIA.

Picardiam, quæ (vt inquit *Thuanus*) præ aliis provinciis & nobilitate &

equitatu præcellit, fines habet ad Septentrionem veteris Belgii regiones quæ hodie Arteſia & Hannonia appellantur; ad ortum Luxenburgum & Lotharingiam; ad meridiem Campaniam, & nobiliſſimam provinciam quæ ſpecialiori nomine Francia appellatur; ad occaſum denique Oceanum Britannicum & Normanniæ partem. Regio eſt fertiliſſima horreumque Pariſiorum, atque adeo reliquæ Franciæ: vino caret, ignavia potius incolarum quam vel cœli vel ſoli injuria. Dividitur autem in tres partes, in veram, inferiorem & ſuperiorem; Superior hodie pene tota Belgicis provinciis continetur. Vera ſub ſe complectitur Ducatum *Tiraſche* cujus præcipua vrbs Guiſa; Comitatum & Vidamiam Ambianenſem, Comitatum Veromanduorum, in quo ſunt alii quatuor Comitatus, *Soiſſon*, *Noyon*, *S. Quentin*, & *Laon*. Comitatum *Retelois* cujus præcipua urbs *Rethel*, & Vidamias Corbeienſem & Pequignyam. Principales urbes ſunt *Amiens*, *Soiſſons*, *Abbeville*, *Corbie*, *Peronne*, *Dorlen*, *S. Quentin*, *Noyon*, *Laon*, *Boulogne*, *la Fere*, *Beauvais*. Inferior complectitur Santerram, ubi eſt *Mondidier*, *Roye* & *Neſle*, loca ſatis munita. Item Comitatum

Pon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Ponthieu cujus præcipuum oppidum *Abbeville*, cætera oppida ſunt *Crottoy*, *Ruë*, *Treport*, *Creſſy* : *S. Paul & Monreul* eodem comprehendi credunt. Item Comitatum *Boulogne*, Comitatum de *Guynes*, qui a Comitatu de Oye magno canali dividitur, qui oppidum *Guynes* interſecat: ſub hoc Comitatu ſunt duæ Baroniæ *Ardres* & *Courtemrone*.

Comitatus Oyenſis, qui ſe extendit ad Dunkerkam uſque, caput eſt Caletum.

Præcipui fluvii Picardiæ ſunt Somona vulgo *Somme*, amnis non admodum largus (inquit *Maſſon*.) ſed altus: numquam aſtringitur gelu; uno loco periculoſiſſime navigatur, propter cœcum gurgitem, accolis tamen cognitum. Oritur in Vico Veromanduorum Fervaquio, unde S. Quintini municip. petit: inde Peronam progreditur, ubi flumen ponte jungitur; dehinc Corbiam alluit; mox Ambianum; poſtremo Abbatis-villam; egreditur in mare prope Crotoſium Vrbem, Caſtellum, Portumque Pontivii. Oeſia ſive Aiſia vulgo *Oyſe*, cui Fera aſſidet: Profluit e tenui fonte in ſaltu prope Hieſſon vicum, ſupra Veruinium. Marona vulgo *Marne*, oritur in vico à

Lingonum urbe diſtante milliar. uno
qui Baliſma appellatur. Axona vulg
Ayne, qui prope Noviodunum fluens
apud villam Epiſcopi vulgo *Pont l'Eueſ*
que in dextra ripa, lapideum ponten
habet: in Aiſiam dein illabitur, qui au
ctus illius aquis recta Compendium
petit. oritur in ultimis Rhemorum fi
nibus. Scaldis & denique *Scarpe*. Nunc
oppida videamus.

Caletum (inquit *Thuanus*) loco pla
no poſitum & tribus amplius partibus
amne, rivis ac paludibus fere inacceſ
ſum, ab occidente portu amplo & ma
ri cingitur, forma quadrata, tribu
prominentibus propugnaculis ad an
gulos diſtinctum & quarto quod Me
ridiem reſpicit, ubi vetus arx ſurgit; ac
hæc pomerio ſpacioſo ex terra ſpiſſa
congeſta, uti tunc opinio erat, quod
poſtea falſum patuit, nam arenoſum
toto illo tractu ſolum eſt, quod ad vio
lentos tormentorum ictus inſtar pul
veris diſſilit: Foſſa item profunda &
ampla in quam amnis Hamia labens
qui urbem alluit, continuo flexu de
currit & rivi paludem circumjacen
tem irrigantes, in eum pariter exone
rantur; per paludem ad vrbem aditus
non eſt niſi per aggerem, cui Novem
briga impoſita eſt: per mare navibus
in

n portum ingreſſus non patet, niſi ermittentibus Risbani præſidiariis. Ab Anglis receptum oppidum à Duce Guiſio VI Idus Ian. CIↃ IↃ LVIII. Arx orma quadrata IV propugnaculis diſtincta, duobus in portum prominet. Alterum quod contra urbem ulterioem proſpectum habet, e terra friabili d primos tormentorum ictus diſſiliura, ab Hiſpanis continuata ad meriliem pulſatione concidit, atque ita aptum oppidum anno CIↃ IↃ XCVI. ed rurſus à Rege recuperatum.

Samarobriga (vulgo *Amiens*) in Ambianis caput gentis, (inquit *Thuanus*) urbs dives ac populo armorum, vt n limite, non inexperto potens, temliſque ac pulchris ædificiis ornata, ob ræcipuam in Reges fidem ab antiquo mpliſſimis privilegiis quoque donata uerat, cuſtodia urbis penes decurioum collegium, quod in ea magnę auoritatis erat manente; itaque neque ovo tributo ullo neque præſidio tam ntra urbem, quam in ſuburbiis accepto, gravari poſſe per privilegia ſua auſabatur, vt fide ſic libertate ſemper nviolata ſervata uſque ad poſtremos umultus Gallicos, à quibus in partes t pleræque aliæ raptata, tandem Regi onciliata rurſus antiquorum privile-

giorum confirmationem impetrave-
rat. Anno CIƆ IƆ XCVII. ab Albert
Auſtriaco ex inſidiis capta ; & eoden
anno à Rege Henrico per deditionen
recepta. Ab ortu Somona ex Corbi
deſcendens urbem intrat & divorti
aquarum Septentrionem verſus ten
dens, arcus ſpecie eam complectitur, a
tandem ab occaſu eam deſerit, Piqu
gninum & Abbatis-villam verſus ten
dens ; tribuſque pontibus in urbe jun
gitur & cum altero brachio confluen
inſulam oblongam efficit, ad Monte
ſcutanam portam humilior quod edi
tior ſit locus.

Pequigninum infra Ambianorum
oppidum eſt trib. mill. ponteque jun
gitur ; inquit *Maſſon*.

Corbia IV mill. ſupra Ambianum
in limite, ad Somonam ſitu munitum
& Cœnobio venerandæ antiquitatis &
exquiſita librorum ſupellectile olim in
ſtructo nobile, (inquit *Thuanus*) Cor
bia ſupra Samarobrigam ad Somonam
ſitum eſt, ſicuti Pequininum infra, u
qui hæc duo loca teneat, taurum id eſ
urbem mediam ambobus cornibus te
nere videatur.

Bononia amnibus rivuliſque hume
ctatur ; Archia qui per Arquenſe oppi
dum, fanumque Audomari Gravelin
gam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

m petit. Inde non procul eſt Scalen- æſtuarium ad uſque Ardeiam arcem tuans. Nec deſunt æquorei rivuli io, Marquiſianus & Boſoniacus. Eſt Hautia ſive Heſdin amnis Heſdino ppido nomen ſuum communicans. quuntur deinceps Pontivorum pa- doſa fluenta & Cauchiæ flumen. Ho- m vero amnium nonnulli, piſculen- efficiunt ſtagna ſeu vivaria à vicinis ppidis denominata; cujuſmodi ſunt e *vivier de Hames, d'Andre, d'Ar- res*. Collibus arenariis univerſus hic actus ſecundum littus maris ſeptus t. In interiore vero regione ſunt, uos ſua lingua vocant *les Monts de . Ingelvert* & *les Monts de Neufcha- el & Dannes*. Silvis vero ac lucis o- nnis fere conſperſa regio, cujus partes *bois de Surene, Celles* &c. Indigenæ norosi habentur, ſibi ipſis plus ſatis ndulgentes.

Bolonia oppidum duplex Superius : Inferius; illud altiore ſitum loco, urgus tantum antequam ab Anglis bſideretur. Hoc autem planiora oc- upans mare adluit. Alterum ab altero aſſibus diſtat centum aut circiter. Oppidum hoc ab Anglis recepit Rex al. anno CIↃ IↃ L.

Bononiæ Comitatus ſatis eſt am-

plus. Totus hic tractus arenoſus e
ejus generis arenæ, quam urentem v
cant. Initium Boloniæ comitatui
montibus S. Ingelberti, procurritq
ad fluvium Cancham, quæ ejus lon
tudo; Latitudo ad lucum uſque Tou
nohenſem porrigitur. Dignitatem h
Comitatus adeptus eſt tempore Car
Calui. Erectio Epiſcopatus Bolonie
ſis facta eſt anno CIↃ IↃ LXV
Maſſon.

Portus (*le Portet*) id oppidum du
bus à Bolonia milliarib. abeſt, inte
jecto flumine, quod æſtu maris i
tumeſcit & lateritio ponte jungitu
Thuan.

Bononienſi comitatui ſuccedit Gu
nenſis, qui diſterminatur à Comita
Oyo per canalem majorem, qui opp
dum ipſum præterlabitur, territoriu
fere reddens inexpugnabile: prim
rium oppidum Guines, in duas div
ſum partes, quarum una in paludib
ſita, altera in continenti; loci nat
ra munitum & validum. Cepit R
Henricus II miſſo illuc Franciſc
Lotharingo Guiſiæ Duce ann. CIↃ
LVIII. Viſuntur & alia oppida, *Hari*
court, Penplinge, Conquelle, Portus N
yelletius. Continet Comitatus hic ſu
ſe Baronatus Ardreſium & Courten

bronen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ronenſem, ſingulos à ſuis dictos oppidis, quorum unum Ardres vulgo, alterum Courtembrone. Item Fiennenſem Baronatum.

Ardea oppidum licet ambitu parvum, tamen & ſitu & arte munitiſſimum, ab Anglis olim intactum, ideoque vulgo inter Gallos dicebatur, virginitatem adhuc ſervare; clivo inſidet, ex quo ſubjectos campos deſpicit ſpatio leucæ nec amplius qua latiſſime porrecto; planiciei ſylvæ undique circumdatæ, inſidiis opportunæ. Tribus à Caleto, duabus à Guines leucis abeſt & circumdatum Caleto territorium claudit: qua Bononiam itur ſuburbium eſt paludibus cinctum, quod urbi ſubeſt.

Abbatisvilla (vulgo *Abbeville*) Pontivenſis Comitatus metropolis; ſuper Aiſia ſita. Pontivium dicitur à numero Pontium quibus opus eſt ad trajiciendas paludes, ſtagnaque varia, quæ ſeſe effundunt in Oceanum prope Galarici Monaſterium, atque oppidum nunc Valerii (*S. Valerii* vulgo.)

Pons Remigii ad Somonam locus idoneus ad tuendum illum tractum & prohibendum tranſitu hoſtem. *Thuan.*

Perona munitiſſima ejus provinciæ urbs. hic Somona flu. ponte jungitur.

Noviodunum (vulgo *Noyon*) oppi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

dum Sueſſionum , prope id Arcon fluens apud villam Epiſcopi in dextra ripa lapideum pontem habet; (vulgo *pont l'Eveſque.) Maſſon.*

Crotoſium (vulgo *Crotoy*) Vrbs, Caſtellum & Portus Pontivii; Somona flu. haud longe hinc in mare deſcendit. Idem.

Vervinium *(Vervin)* vrbis nomen eſt ſitæ in confinio Annovicorum id eſt in regione Tieraſchia; eſtque in edito monte ſitum, quod & natura admodum validum eſt & expugnatu difficile & aliunde ſatis munitum.

Belvacum (*Beauvais*) clariſſima urbs, ſedeſque Epiſcopi: deducitur intra urbem rivus canali exceptus qui eam perluit. prope fluunt Thara & Therina. Thara autem lapideum pontem habet antequam in Aiſiam labatur, a quo ponte collocatis equis tractoriis efficitur ut facilius magna onera ex Aiſia accipiat, cujuſmodi ſunt navigia ſale onuſta.

FRANCIA.

Picardiam ad Occidentem attingit Francia, provincia peculiariter ita dicta, olim à Bellovacis & Pariſiis habitata, quorum Lutetia hodieque metropolis eſt: continetque Vicecomitatum

Pari-

riſienſem; Ducatum Valeſium,cam-
s Vrapiſiorum (vulgo *le Hurepois*) &
Gaſtinois.
Lutetia (inquit Thuanus) in Pari-
enſi agro ſita, ſolo omnium rerum
undantiſſimo, medio fere fluv. Se-
ana ſecatur, qui in Heduis ortus,per
ricaſſes acceptis Alba juxta Pontem,
prope Moretum Lupa, Melodunum
Corbolium alluit, & ad confluen-
m infra Carentonij pontem, Matro-
am excipit, urbis nutriculam vulgo
ppellatam, ob copioſum qui eo fluvio
bvehitur commeatum; inde infra
rbem ſinuoſo adeo flexu labitur, ut
oſſiacum, quo ab urbe itinere terre-
ri leucæ VI putantur, navigantibus
lus viginti ſex numerentur, dicas flu-
nen invitum abſcedere, ita anfractuo-
o ac leni curſu cunctos vicinæ regio-
is angulos pervagatur, ut annona
opuloſiſſimam urbem juvet: ad con-
luentem S. Honorinæ Eſiam excipit,
lteram Lutetiæ nutricem, qui flu. in
Tiracenſi agro ortus juxta Faram Ve-
romanduorum ac Noviodunum de-
currens, Vela ex Remis & Axona è
Sueſſionibus labente auctus, Compen-
dium alluit & commoda ſubvectione
commeatum ex abundantiſſimis illis
Provinciis in urbem importat. Sequa-
na au-

na autem adeo miti alueo labitur
adverſo flumine navigabilis, & nav
giorum, grandioribus navibus hau
multo inferiorum, capax ſit; quo fit u
ex Rotomago & fluminibus quæ in S
quanam infra Rotomagum exoneran
tur ſubvectio abundans & commodi
ſima ſit. Quibus commoditatibus e
fectum, ut urbs initio modica in ean
magnitudinem qua cum maximis to
to orbe certat, excreverit. quam ſi ad
tibus præcluſis obſtruxeris, dubio pro
cul eſt, quin tanquam inciſis venis va
lidum ac robuſtum illud corpus ſtatin
concidat ac exanimetur. Pariſiorum
civitas (inquit *Maſſon*) olim inſul
quam Sequana facit comprehendeba
tur: nunc in utraque ripa, in dextr
quidem urbs vaſta atque ingens, in ſi
niſtra univerſitas appoſita eſt. Inte
has media eſt inſula, duplo longio
quam latior, quam fluvius ab Orient
labens circumfluit, quadraginta ad
ſummum jugera terræ continet u
menſores aſſerunt. Iulius Scaliger duo-
decim millia domorum intra muros
numerat, præter eos vicos qui ſunt in
pomeriis, quorum capacitas longe ur-
bem dicitur ſuperare: Maſſon. ſub
Henr. IV. civitatem quingentis domi-
bus auctam ſcribit. Pontem qui inſu-
lam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

n & urbem jungit cum eſſet ſublicius
ruinam minaretur Ludovic. XII.
ideum fieri curavit, in quo ſunt ſex
nices præaltæ, & ſupra fornices
inque domus ejuſdem altitudinis
latitudinis. Henric. III. & alterum
ntem lapideum inchoavit, quem
enric. IV. perfecit; qui & plurima
agnificentiſſima opera hic fieri cura-
. Sed hæc urbs adeo nota eſt ut de
a plura dicere non ſit opus.

Inſula Franciæ ut vulgo vocatur,
ntinet omne id terrarum ſpatium,
iod eſt inter S. Dionyſij oppidum &
ſſiacum, quantumque Sequana mul-
nodis gyris complectitur. Dionyſij
num (inquit) paulo plus IIII CIↃ paſſ.
itetia diſtat, ſitu firmum, quippe in
co plano & undique paludibus in-
rſecto poſitum, ſed muro gypſaceo
lmodum humili & debili, nullo po-
erio intus firmato, & foſſa anguſta
ec multum profunda olim vallatum.
eleberrimum eſt oppidum opulentiſ-
mis Regum Franciæ monumentis.

Poſſiacum (*Maſſon*) abeſt ab urbe
x leucis.

Vexinium nam & hæc Vicecomita-
as Pariſienſis pars, extendit ſe ad Cla-
emontium Bellovacorum; ſed nomen
rovinciæ fere exolevit.

Vrapi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Vrapiſiorum ager exordium ſumi
Sequana infra minorem pontem Pa
ſiorum, & ſecundum ripam fluvii
extendit ad Corbolium, Melodunu
& Moretum ubi à Gaſtinenſi agro
paratur per Therinam amnem (vulg
Verine) qui in Lupam ſe exonerat.
hac provincia jacet magnificentiſ
mum Fontis Blandi palatium. Corb
lium oppidulum eſt (inquit *Thuan.*)
Sequanam V. ſupra Lutetiam leuc
poſitum in angulo, quem amnis Stan
pis per Eſſonam proximum pagum i
via Lugdunenſi, labens efficit, foſſa e
eo derivata ab altera parte inſulæ ſp
cie clauſum. colles duo loco imminer
ex quibus tormentis infeſtari poteſ
collique uni ſuburbium ſubeſt quo
cum oppido ponte lapideo conjung
tur & in imo ponte ſuburbium verſu
arx veteri ſtructura debilis.

Melodunum (inquit *Thuan.*) ſupr
Corbolium ad Sequanam ſitum oppi
dum, licet ambitu parvum Lutetiæ in
ſtar triplex eſt & duobus lapideis pon
tibus conjungitur; in medio arx e
ſtructura antiqua, ſpatioſius oppidun
eſt qua Briam ſpectat. Diſtat à Regi
Fontis Blandi IV. paſſ. m. Moreto I I

Gaſtinenſis denique Provincia, com
plectitur Ducatum Stampenſem & Ne

moroſiun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

rosium ; Comitatum Rupiforten-
n & Moretenſem alioſque ; oppida
t Milly & montis Argiſi oppidum
go Montargis , oppidum (inquit
ſſon.) cujus paſſim in edito colle
n valida arce viſitur , unde ſylvas &
npos regionis Vrapiſiorum , procul
picere facile eſt.

NORMANNIA.

Normannia ampliſſima Provincia,
es habet ad ortum Eptam flu. qui
m à Francia dividit ; hic è fonte co-
omine oriens duabus leucis aut cir-
er à Gornaio , ſecat Giſortium &
ud Guidonis Rupem (vulgo *Roche*
yon) ſeptem à Giſortio leucis Sequa-
: permiſcetur. Ad Occidentem fluv.
enonem vulgo *Cenon* aut *Coeſnon*,
: à Fulgeriarum valida munitione
ens Britanniam à Normannia divi-
: ad pontem Orſon , indeque verſus
ontem S. Michaëlis deſcendens in
are labitur. Ad Septentrionem ma-
Britannicum; ad Meridiem Ceno-
anos.

Dividitur in ſuperiorem & inferio-
m : in ſuperiore ſunt tres Ducatus,
enconius, Aumalius, Longevillanus.
omitatus ſeptem , *Eu* ex parte , nam
rs in Francia eſt ; *Harçourt* , *Eureux*,
Tancar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Tancarville , Malevrier , Mortain ,
Mongommery: quibus addunt *Vexin*
Normand. & Baronatus *l'Aigle.*
inferiore cenſentur , *le païs de Cau*
de Beſſim, Conſtantin, Hovinet, Yvet
Le vaux de vire.

Metropolis hujus Provinciæ Roto-
magus : urbs hæc (inquit Thuan.)
Meridie Sequanæ æſtuario clauditu
quod ponte lapideo eximii ope
jungitur , & in ulteriore ripa S. S
veri ſuburbium habet ; ad Septentri
nem præaltos colles impoſitos ſpecta
& ad pedes eorum Albetam amnic
lum, qui Darnetalium , pannificio n
bile muncipium alluit, tũ quaſi in ſu
urbano poſitos & lætiſſimos paſcu
campos habet. Ad ortum ſupra via
Pariſienſem in præcelſo aliis contigu
colle S. Catharinæ cænobium emin
à GabrieleComiteMongomerio quo
dam munitum: ab eadem parte Rob
ca amnis influit , & juxta Santhilari
nam portam intra urbem recept
XI. molatrinis ſervit,& inter Portue
ſem & Guilielmi Leonis portas in S
quanam exoneratur. Vetus Palatiu
forma quadrata in imo angulo , q
Caletenſe ſuburbium altero latere r
ſpicit, ſitum eſt,& Sequanæ altero lat
re imminet : arx ſemidiruta ad occ

ſu

um vergit inter Boveroliam, ſed huic ropior, & Caletenſem portam ſita.

Arborica ſive Abrinca vulgo *Auranhes*, urbs maritima in edito tumulo ta, qui Oceano imminet, valido muro : profundiſſima foſſa cincta; ſuburbia abet ampla; denique ſedes eſt antiqui piſcopatus.

Eburonicum vulgo *Eureux* urbs Eſcopalis inſignis, prope quam Audu amnis labitur. hæc comitatui noen dat, in quo præterea hæc ſunt opda *Vernon*, quod egregium pontem pideum habet; *Aigle* quod Ailla flumbit: *Paſſey; Iurey: Tuillieres, Conhes, Bretueil* juxta pulcherrimum neus; *Rugles, Bruin* & *Hermeinville*.

Bajocaſſium urbs vulgo *Bajeux* ab Oceano leuca & dimidia diſtat, Epiſcoatu illuſtris; alluit ad orientem amnis ura; itemque Droma una circiter leu ab urbe labitur, valde periculoſus: ortum habet ad mare.

Ad hunc Epiſcopatum pertinent lures urbes, præſertim Cadomum ulgo *Caen* quam idem Olena interuit, ponteque jungitur è tribus fornibus compoſito; hic quoque Vdo amis vulgo *Ouden* in Olenam confluit. Navigia magna ab Oceano Cadomum nagno ipſius commodo quæſtuque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

civium, à fluxu maris impelluntur.

Seſurii vulgo *Seez* urbs Epiſcopalis quinque leucis diſtans ab Alenconio interluit Olena fluv.

Sub Epiſcopatu item Seſuvienſi comprehenduntur plurimæ urbes tam in ducatu Alenconio quam ditione Perchenſi.

Vexinenſis agri præcipuum oppidum eſt Giſortium; municipium (inquit *Maſſon*) elegans & bene ſitum.

Regionis quam vocant de Caux (Caletes antiquitus fuiſſe quidam opinantur) præcipua urbs eſt Dieppa. Dieppa egredientibus (inquit *Thuanus*) duo colles occurrunt, à Betuna amne qui Eſſuorum oppidum alluit & in quem leucarum II. ſpatio maris æſtus refluit diviſi; dextrum latus palus occupat & prata fere ſemper irrigua a utraque amnis ripa ad pedem uſque collis porrecta. ad lævam Arcuenſe municipium jacet & alteri colli impoſita arx, quæ planiciem ſatis latam in ſummo colle ſeſe aperientem deſpicit. Vrbs portum habet ſatis notum. Reliqua ſunt *Harfleu*: Honflorium in æſtuario Sequanæ ſitum Caſtellum, collibus undique veluti concluſum.

Portus Graciæ, quem Franciſcus I. ædificare cæpit adverſus vim Anglorum

am, Henricus vero filius illius egregie
munivit.

In Conſtantienſi territorio præter
oppidum *Conſtances* Caſtra Conſtantia
vocant, ſunt *Valoigne*, Cheriburgum
munitiſſimum oppidum ad mare, &
alia quædam minoris momenti.

Iuetotium (inquit *Thuan.*) munici-
pium eſt hodie illuſtriſſimæ & antiqui-
tate & meritis Bellajorum familiæ, re-
gni titulo ex ea occaſione celebre, quod
cum Clotharius R. dum Auguſtæ Sueſ-
ſionum eſſet, circa S. ann. IↃ XXXIV
Valterum loci dominum à bello con-
tra Saracenos bene geſto reducem, ſibi
olim inviſum ipſo Paſſionis Dominicæ
die, in ſacello agnitum, arrepto unius
è ſtipatoribus gladio occidiſſet. Nam
Agapeto Pontif. diras interminante,
niſi Rex de cæde tanto ſacrilegio pa-
trata uxori liberiſque interfecti ſatisfa-
ceret; ille ut piaculo ſe ſolveret, fidem
ratione beneficiarii fundi à Valteri hæ-
redibus ſibi tanquam Regi ac ſupremo
domino debitam, remiſiſſe dicitur &c.
Ut fide huic hiſtoriæ derogata, ita con-
cludit; ut ut ſit hodie Iuetotium regni
nomen retinet, & ab omni fidei præ-
ſtatione liberum eſt.

Faleſia (vulgo *Falaiſe*) in clivo mu-
nitum ſitu oppidum & aquæ inexhau-

ſtæ ſtagno ab ima parte circumdatu
arcem ſecundum Cadomenſem or
nium provinciæ firmiſſimam habe
Gibræum tanquam ſuburbium illi a
nexum, nundinis tota provincia cel
berrimum.

BELSIA.

Belſia (vulgo *la Beauſſe*) dividit
in tres partes; ſuperiorem nempe, i
feriorem & mediam. Superior initiu
ſumit à vico qui vulgo *Allys* appe
latur, petens porro Carnutum agr
& ulteriora. In ea ſunt primo Carn
tum regio vulgo *le Chartrain* ſub qu
cenſentur Comitatus Drocenſis
Montifortius;cujus oppida ſunt *Dre*
& *Montfort*. DeindeAndegavenſis D
catus & ſub illo Comitatus Main
Tertio Comitatus Perchenſis, in qu
ſunt *Perche govet* cujus principale o
pidum eſt *Nogent le retrou*; & *Haul*
perche cujus præcipuum oppidu
Mortaigne. Inferior campeſtris omn
no & plana, porrecta inter Epiſcop
tus Aurelianenſem & Carnutenſe
ab oppido Stampenſi procurrit verſ
Orientem quidem ad Senones uſqu
verſus Meridiem ad pontem Aureli
nenſem; in ea cenſentur territoriu
Aurelianenſe, Secalaunia cujus oppi
ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſunt *Gergeau, la Ferté, Clery* & *S. Laurens*. Mediæ tribuitur quicquid eſt ad utramque Ligeris ripam ab Rotomago Vendocinum uſque, hinc autem in dextra ejuſdem Ligeris ripa quicquid Caſtelloduno porrigitur Bleſas & ad Turonenſium uſque agros. In illa ſunt primo Comitatus Bleſenſis, ſub quo Dunenſis Comitatus cujus præcipuum oppidum Caſtellodunum, & Comitatus Tornodori. Deinde Vindocinus Ducatus; tertio Ducatus Turonenſis.

Belſia Carnutum (inquit *Maſſon*) frumentaria regio eſt, à Ligerique & Aurelia protenditur leucis XV. Stampas uſque, & à Stampis Lutetiam XIV. leuc. minores numerantur, quas ſingulas metimur II paſſ. M. Hæc regio neque montes, neque fluvios, neque ſylvas, neque vites habet, nec prata niſi pauciſſima, propterea putei Belſiani, fontes à prætereuntibus vocantur: in eadem raras arbores naſci nec natas creſcere ajunt propter tophum lapidis genus: puteique in ea regione altiſſimi ſunt, quia regio ipſa alta. *Frumenti* hic ſumma ubertas, & non ſine cauſa urbis Pariſiorum granarium appellatur. Aquas vero pluvias Belſiani habent ad aquandum animalia, eaſque in concavis colligunt locis &

reſides arte faciunt, *Maraſque* v
cant.

Autricum Carnutum (vulgo *Cha*
tres) urbs Belſiæ primaria a planit
ſpacioſa excipitur & præcipiti deſcen
in vallem ſubjectam porrigitur ac D
ra fluvio interluitur, qui Curtavilla l
bens intra urbem ad Cereſiacum Bl
ſiam excipit, & per Drocum & Aln
tenſem arcem, tandem ad pontem a
cus paulo ſupra Rotomagum in Sequ
nam influit. Fluvio molatrinæ urb
uſui impoſitæ ſunt, qui in id ab an
quo alveo, qui paulo longius flueba
derivatus fuit ab oppidanis.

Drocæ (vulgo *Dreux*) urbs antiqu
& pulchra; & Druydum quonda
conventu nobilis, uti creditur.

Ducatus Andegavenſis incipit à pa
go *Chouſay*, & definit inter *Moncon*
tour & *Herraut*, ubi Pictavienſe terri
torium orditur, quod limitem illiu
claudit ad Meridiem; ad Orientem ha
bet Turonenſem & Vindocinam d
tiones; ad Septentrionem Comitatu
Maine & *Laval*; ad Occidentem Br
tanniam. Regio fertilis & amœn
colles vitibus conſiti, & vina alba hu
jus provinciæ optimæ notæ. Metro
polis Ducatus Andegavum vulg. *An*
giers, ad utramque Meduanæ ripam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

a, quam pons lapideus jungit. Aca-
emia hic celebris.

Sunt præterea in hoc ducatu; Sal-
urium cum arce ad Ligerim in edito
olle poſita;ripæ fluminis lapideo pon-
junguntur. *Montreneau, Bauge, la*
eſche, Segre &c.

Huic Ducatui fidem feudi jure præ-
ant Comitatus Cenomanenſis (vul-
o *Maine*) Vindocinus (vulg. *Vendoſ-*
e), Beaufortius & *La Val*. Cenoma-
enſis præcipuum oppidum eſt Ceno-
anum vulg. *Le Mans* Epiſcopi ſedes.
l Sartræ fluvii ripam.

Vindocini, nunc Ducatus, præci-
uum oppidum Vindocinum vulgo
endoſme urbs ad Ledum ſita, foſſa &
rmo muro cincta, in ſummo arcem
xo impoſitam habet, undique qua
arte urbem ſpectat, prærupto, qua
ampos foſſa profunda muro & turri-
us vallatam. Ejuſdem Caſtella ſunt
averdinum ac Montorium.

Aurelia antiquis Cenabum (inquit
laſſon) urbs pulcherrima & frequen-
ſſima; pontem habet è quadrato la-
de conſtructum per quem in agrum
iturigum tranſitur,in viciniaque ejus
igerulus (*Loyret*) oritur tantus in
ſtio, quantus erumpit è fonte; altum
nim fluvium & navicularum patien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tem emittit ; exiguus quidem curſu
amnis, ſed liquidus & altus; fons diſt
ab urbe II. M. paſſ. magna urbi com
moda & toti viciniæ adfert quovis
tempore & qualibet anni parte, e
enim numquam areſcit ne ardente qu
dem Syrio, nec gelu aſtringitur: Itaq
cum Lyger glacie dureſcit (ut quand
que accidit) & ob hanc cauſam mol
trinæ ceſſant, ad molatrinas hujus
vuli curritur, quæ in illo plurimæ. Te
ritorium urbis multum incolitur, fe
tileque eſt, & omnibus rebus abu
dans; uti ſunt omnis generis gran
vinaque præſtantia, prata, paſcua n
triendo pecori, ſtagna in quibus piſc
ſervantur, ligna, ſylvæ, lanæ. Vrbs aë
bono, puro, nitido & ſano: vinum h
præſtantiſſimum , ſed quod Reg
menſis inferre vetitum , quia natu
corroſivum putatur. Vrbs hæc ſub M
rovingis Regibus, quum regnum Fra
ciæ inter filios dividebatur, ſecundi R
gni metropolis fuit; hodie ſecundo g
nito filio Regis Ducatus nomine
Appennagium ut vocant attribuitu
In hac celebris eſt Academia.

Comitatus Bleſenſis præcipuum o
pidum eſt, Bleſæ vulgo *Bloys*, ad ripa
Ligeris , partim in clivo, partim in pl
nicie conditum : cœlum hic ſerenum

ag

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

r fæcundus, & tritici vinique ferax, niumque rerum copia affluens.

Ducatus Turonenſis principalis ciis eſt Cæſaro dunum, vulgo *Tours*, e ingenti lapideo ponte multarum nicum excellit. Nec vero (inquit *ſſon*) tota Gallia regio ulla eſt, ubi , ubi æſtas atque autumnus ſuavio- ſint, vel pira meliora, cæterique ctus præſtantiores. Cætera oppida it Caſtellio, ſuper Angerem flu. vulg. *dre*; Amboſia cum ſuo Caſtello ſur Ligerim, amæniſſima urbs: Mons chardi: *Chaumont*, *Cormery*, *Loches* pidum atque arx munitiſſima ſuper gerem flu. *Paulmy* oppidum & arx: inon ſuper Vigennam cum arce in ito monte ſtructa. Inſula Burchar-. *Champigny* oppidum & arx: Launum vulg. *Loudun* oppidum parm in clivo, partim in planicie conitum cum munitiſſima arce in edito olle.

Dunum Caſtrum (vulgo *Chauſteau Dun*) in edito ſitum eſt loco (inquit *Maſſon*) unde deſpectus in planiciem ſt: præterfluit Ledus qui paulo infeius Arulam excipit. Duni habitantes eruntur ſubtili eſſe ingenio & ab uno erbo quod protuleris ſenſum animi ui concipere, unde natum prover-

bium; *Il eſt de Chaſteau Dun, il e*[illegible] *tend à demy mot.*

Ancium (vulgo *Ancy le Franc*) [illegible] Comitem Tornodori pertinet, eſtq[illegible] unum ex pulcherrimis ædificiis & ſtr[illegible] ćturis Regni.

CAMPANIA.

Campania, campeſtris & plana pr[illegible] vincia unde illi nomen, vulgo divi[illegible] tur in duas partes, in ſuperiorem & i[illegible] feriorem: ſub inferiori comprehe[illegible] duntur Tricaſſes, Ioignii, Baſſign[illegible] Vallage. Superiore territorium Pe[illegible] tenſe.

Metropolis illius Auguſta Tric[illegible] ſium ut Thuanus vocat, vulgo Troye[illegible] ad Sequanæ ripam, in planitie ſita; ur[illegible] ampliſſima & veterum Campaniæ P[illegible] latinorum Comitum ſedes & ſepu[illegible] tura; & locupletum mercatorum f[illegible] miliis nobilis. Arcem habet mun[illegible] tiſſimam.

Baſſiniæ regionis præcipuum opp[illegible] dum eſt Calvus mons vulgo *Chaumon*[illegible] Calvimontis municipium (inqu[illegible] *Maſſon*) altæ rupi ſuperimpoſitum, cu[illegible] jus radices ſubluit Suiſia limpidiſſimu[illegible] amnis. Is fluit juxta Calvum monte[illegible] à Meridie, ut Matrona à Septentrion[illegible] ortus quatuor aut quinque milliaribu[illegible]

ſupr[illegible]

…ra id oppidum, in via qua Divio- …n itur. Arcem habet rupi impoſi- …, ita ut & natura & induſtria mu- …iſſima judicetur. præterea *Mon-* …*ry*.

…Vallenſis ditionis oppida ſunt, Vaſ- …m vulg. *Vaſſy* ad Bloiſæ amnis ri- …n; ditionis Guiſiæ. Fanum S. Deſi- …ii, cum ſua arce: *Ianville* Familiæ …iſiæ oppidum (alii ſcribunt *Ioint-* …*le*) arx præruptæ rupi inſidet, & ad …licem illius oppidulum ſitum eſt, …rtim muro partim Matrona flum. …ctum & alia aliquot ignobiliora.

Superioris Campaniæ ſive territorii …rtenſis vulgo *le Païs de Pertois*, præ- …pua urbs Victoriacum, non illud (in- …it *Maſſon*) quod Hiſpani ſuperiori- …s bellis incenderunt, ſed quod a …anciſco I Rege nomen accepit, & ab …cenſo diſtinguitur hac qualitate (vul- …o *Vitry le François*). Victoriaci autem …atrona navigiorum patiens eſſe in- …pit uſque ad oſtium. Diſtat autem …ictoriacum Franciſci R. ab altero non …iſi quarta parte leucæ, & Matrona …ſtar foſſæ illi ſervit, ut Saltus amnis …lteri.

Sub Campania porro comprehen- …untur, licet illi minime ſint ſubjecti, …Ducatus Remenſis & Lingonenſis; Comi-

Comitatuſque Catalaunenſis, Lig[illegible]
ſis & Mottenſis.

Remenſis Ducatus & Archiep[illegible]
patus Metropolis eſt Durocort[illegible]
Remorum, vulgo *Reims*; Hic G[illegible]
rum Reges, inungi & inaugura[illegible]
lent, illiuſque Archiepiſcopus Du[illegible]
primuſque Par Franciæ.

Lingonenſis Ducatus Metro[illegible]
eſt Andomatunum Lingonum [illegible]
Langres, Epiſcopalis civitas, cujus [illegible]
tiſtites ſunt Duces & Pares Franci[illegible]
finibus Campaniæ & Burgundiæ q[illegible]
vocant *la Franche-Comté* ad cli[illegible]
Vogeſi montis condita urbs mu[illegible]
tam ſitu quam induſtria, & loco a[illegible]
niſſimo ſita.

Catalaunenſis Comitatus capu[illegible]
urbs Catalaunum vulgo *Chalon*[illegible]
Champagne; Civitas Epiſcopalis ad [illegible]
tronæ ripam ſita in planitie, egr[illegible]
mœnibus & excelſis turribus dec[illegible]
ta. Illius Epiſcopus comes eſt & [illegible]
Franciæ.

Lignienſis Comitatus caput eſt [illegible]
pidum Lignium vulgo *Ligny* ad [illegible]
tum fluvium, primæ vetuſtatis.

Campaniæ præterea conjung[illegible]
Bria, antiquus comitatus, vulgo *la B*[illegible]
initium ſumit à Cretelio pago, h[illegible]
procul Ponte Charantonio, ubi M[illegible]

tra[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

na Sequanæ miſcetur ; quorum ille
npanos fere , hic Gaſtinenſes a Bri-
ibus ſeparat. Quicquid enim ferme
er hæc duo flumina ad Burgundiæ
ue Comitatum interjacet , Brienſi-
s adſcribi ſolet. Hujus provinciæ op-
a ſunt Caſtellum Theoderici, vulgo
aſteau Thierry, dives & frequens op-
lum , quod a Blaſia amne alluitur.
eldorum urbs vulgo *Meaulx* ad Ma-
onæ ripam , qui hic ponte lapideo
ngitur, urbs amœna & munita ſuper
llem ſita, ita ut gratiſſimum habeat
oſpectum. Thuanus Meldorum ci-
tatem in Briæ comitatu præcipuam
ocat. Provinium vulg. *Provins* op-
dum declivi loco poſitum , alioquin
opuloſum ; ſæpe inundationibus in-
ſtatur,amniculo Voſia(vulgo *la Vou-
le)* quo alluitur , imbribus intume-
ente.

Campaniæ quoque accenſetur Ar-
hiepiſcopatus Senonenſis ; cujus prin-
ipale oppidum Agendicum vulgo
Sens.

Archiepiſcopalis urbs ad Icaunam
amnem (vulg. *Yonne)* ſita, longe anti-
quiſſima , pulchra , frequens & validis
muris munita, ad radicem collis ſen-
ſim verſus ripam fluminis declinans.

BRI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

BRITANNIA.

Britannia nobiliſſima Provinc
nes habet ad Orientem quidem
manniam & Andegavenſes ; ad M
diem Pictones ; ad reliquas plagas
Britannico alluitur , in quod ſupr
liquas Galliæ Provincias ingenti c
prominet. Eſt autem in duas (u
quit Maſſon) diviſa partes, in ſupe
rem, in qua Nannetes ſunt & Red
& Veneti; & in inferiorem, in qua
teri omnes Britanniæ populi, & m
me ii qui à Britannia majori,nunc
glia veniſſe in illas partes exiſtimar
& ſermone & lingua ab aliis Brita
plane differentes. Itaque Britones
los vocant ſuperioris Britanniæ po
los ; inferiores vero Britones tonar
quod non loqui , ſed tonare videan
& ſtridorem dentium edere.

Britannia Provincia (inquit ide
novem Epiſcopatus habet quorum
des in totidem primariis urbibus c
ſtitutæ ſunt. Prima ad Ligerim in
be Nannetum ; Secunda Venetu
Tertia Redonum ; Quarta Dolen
Quinta Macloviensſis ; Sexta S. Bri
Septima S. Pauli Leonenſis ; Octa
Coriſopitenſis ; Nona apud Trecor
ſes; quorum alii ad Inferiorem Brita

nia

n pertinent , alii ad Superiorem.
andumque eſt in eadem Provincia
nines utriuſque ſexus , cætera ani-
atia nec non arbores minoris ſtatu-
t plurimum eſſe quam in aliis Galliæ
vinciis ſeu vicinis ſeu procul ab ea
unctis : cultioremque ſecundum
anum eſſe quam alibi quod in iis
s frequentior habitatio ſit, propter
mmoda quæ maris vicinia advehit,
in media *Landæ* quæ appellatur,
era infertilia, utilia tamen paſcuis
malium. in eadem Provincia & aliis
n adeo remotis à mari Leproſorum
ia videtur.

Superioris metropolis eſt Nanneti-
urbs vulgo *Nantes*, Epiſcopi ſedes &
gulare hujus Provinciæ emporium.
ud Nannetes (inquit Maſſon) pons
eris eſt, omnium quos habet lon-
ſimus, propter latitudinem fluminis;
ntum enim paſſus continere dici-
r) lapideus ſive ſaxeus; cujus finem
adverſa ripa Pilmium parochia at-
igit. A. S. Nazario ejuſdem flumi-
oſtio ad Nannetas leucæ ſunt circi-
r duodecim. Hanc urbem etiam in-
luit Ardra amnis Ligerim petens;
ic Principes ampliſſima arce conſtru-
a manere conſueverant.

Proximum locum occupat Condale
Redo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Redonum; vel potius primum; r
Thuanus Provinciæ caput vocat; &
ea hodie Senatum Semeſtrem reſid
ſcribit, qui alias ad Condivicin
Nannetum habebatur.

Tertium eſt oppidum Dolum, c
arx: vulgo *Dol* ſive *Doul*. Epiſcop
habet.

Quartum oppidum Fanum B
cenſe vulgo *S. Brieu*; oppidum
ignobile & ſedes Epiſcopalis: Rupe
excelſa tutam præbet navibus ſta
nem; in ea arx urbi protegendæ
citata.

Quintum Fanum S. Maclovii vu
S. Malo: urbs Epiſcopalis & ſingu
Emporium, in inſula ſita ad mare
tannicum; diſtat ab Aletha 11 mil
paſſuum, è qua ſedes Epiſcopalis
tranſlata.

Sextum *Dinan* oppidum pulchri
dinis eximiæ, & in deliciis aliquan
Britanniæ ducibus, præterfluit fluvi
Rinctius, vulgo *Rance* qui oritur p
pe locum cui nomen Landæ Men
& influit in mare prope Maclovium

Sunt & ſuperioris Britanniæ a
oppida, *Rieulx, Chaſteau-Bryant, La*
ballum, Vitray, Iugon, S. Aulbin
Cormier, Montcontour, Plorel, Iocel
Maleſtroit, Pontingi, S. Iulian, En

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

r. Ancenisium (inquit Maſſon) por-
rium magni nominis, quod tributa
rum quæ extra Regnum per Ligerim
Oceanum evehuntur, ibi ſolvi præ-
rique oporteat.

In inferiore Britannia urbes & op-
da celebriora ſunt; Venetia vulgo
nnes, olim maxima & potentiſſima
bium Britanniæ, ad intimum maris
ceſſum poſita; in regione olim Vene-
ı dicta. E regione cujus jacet inſula
lonesus vulgo *Belle iſle* à pulchritu-
ne ſic dicta: remota eſt à continenti
ucas ferme ſex, & quatuor à portu
i nomen Tiberoni; ſeptem in circui-
ı aut circiter, tres & mediam in lon-
tudine, duas in latitudine leucas
mplectens, Propria eſt grano nu-
iendo, maxime frumento & avenæ;
ullæ ſunt in ea arbores proceræ, & ce-
uæ ſylvæ, quia ſub terræ ſuperficie ru-
s tegitur. In ea ſunt Parochiæ qua-
ıor, compoſitæ ex viculis centum
uadraginta; quorum quilibet ædificia
abet tria aut quatuor. In ea nutriun-
ır lepuſculi pene innumeri. Munitio
ı cavata ferro rupe eſt, ubi præſidium
uinquaginta peditum vigilias agit.

Vrbes vicinæ ſunt (inquit *Maſſon*)
lanneboutum & Kimperle quod ab-
ſt decem leucis. Kimper Britannica

lingua oppidum ſive urbem ſon
qualis olim fuit, clauſa antiquitus, m
riſque cincta, populo tamen par
abundans, interluit amnis Oderus. A
alius amnis per Caſtrum Lini fluit (v
go Kimpercorantim) ſalmonibus a
undans, atque in inſulam nomine I
tundam excurrit, in quam vicinus B
nia quoque labitur.

Sequitur inſignis portus nom
Breſtius; mox Gabeum promontori
vulgo *S. Mathé* id eſt S. Mathæi,
pulſu difficillimum. E regione e
Oeſanti inſula poſita eſt, magnitu
nis & pulchritudinis ad habitandu
idoneæ, licet paucos incolas hab
propter piratas qui illam crebro i
ſtant. Alia parte objacet inſula Se
vulgo *Sayn*.

Sequitur deinde ad oram quæ
ptentrionem ſpectat S. Pauli Leon
ſis oppidum, Epiſcopali ſede ornatu
Dein Trecorenſe oppidum vulgo *T*
gues & ipſum Epiſcopatu celebre.
Mediterraneis adhuc aliquot ſunt o
pida ſed ignobiliora.

PICTONES.

Pictonum Provincia vulgo *Poict*
fines habet, verſus Septentrionem B
tanniam & Andegavenſes: verſus O

tu

n Turones Bituriges, & Lemovices; ſus Meridiem Sanctones & Angoliſnſes; verſus Occaſum denique Oceam. Complectitur CIↃCC Parochias tribus Epiſcopatibus, Pictavienſi, lleacenſi & Lucionenſi.

Metropolis hujus Provinciæ Auguitum vel Pictavium vulgo *Poictiers*. ɔs ea Pictonum metropolis (inquit uan.) vaſto ambitu porrecta, clivoſo ntis dorſo inſidet, & prçruptis colli- undiquaq; cingitur, intermedia anta valle, ex quibus intus in Vrbem pectus eſt, ita ut ſclopetarii ad anum urbis imo loco citra periculum urbanum militem ejaculari poſſint. ntum ad Portā Valli vulgo dictam, nicie ſpatioſa excipitur. Inter Orn & Meridiem Clanius è Lemovicis deſcendens pedem clivi alluit, & rta Valli ad lævam relicta per cana; diviſus inſulas quaſdam non mis amænas, quam oppidanorum uſis utiles efficit, & infra vallum ad priani Fanum rurſus funditur, paralvei ſecundum muros Vrbis, parte ngius fluente, quæ tandem ad Ioberti nté jungitur [& pratū Abbatiſſę vulgo tum prætervectus inter Rupiroliun arcem triquetra forma olim à Ioan- Biturigum Duce Caroli V. fratre

conſtructam exit. Dein haud long
Caſtro-Eraldi Vigennæ miſcetur. Vlt
arcem ſuburbium S. Lazari porrigit
in imo urbis loco. Inde ad Hilarii
num Septentrioni & Occaſui objectu
pars ſuperiore non minor extenditu
cujus muris ſtagnum vulgo Sant Hil
rianum dictum ſubjacet, ponte, c
Achardo nomen, diviſum, ex quo ſu
ſum enitendo ad Valli Portam aſce
ditur.

Reliqua oppida ſunt; Nyortium m
nitum oppidum (inquit Thuan.)
nundinis toto Regno maxime fam
ſum, ad Suram amnem ſitum qui in
navigabilis per Almetenſem agru
decurrens ſupra Maranū in mare ex
neratur, alius ab eo, qui ex Gaſtinen
regionis ſtagnis ortus ſilvam vicina
permeat & Pomeræi ponte junctus p
Mortanium & Cliſſonem labens a
Condivicinum Nannetum Ligeri me
gitur.

Fontenæum Comitis ad Vandela
amnem ſitum oppidum, cum arce ſe
invalida.

Luſinianum V. ab Auguſtorito leu
cis: arcem habet, ſaxo undique præ
rupto & lato impoſitam; qua extr
Vrbem prominet duplici muro firmi
ſimę ſtructuræ ac craſſitudinis circum
datur

ır', ut à tormentorum ictibus nihil
parum labefactetur; ad hæc foſſa
nodum profunda, ut quanquam ex
ibus imminentibus in eam deſpe-
ſit, difficillimo acceſſu adeatur:
oppidum reſpicit, triplici muro ac
lici foſſa cingitur. Reliqua ſunt
tmorillon, la baſſe marche, Dorat,
Maixan, Sivray.

n eadem Pictonum Provincia eſt
cipatus Talmon; Talmundus op-
um (inquit *Maſſon*) in ſublimi col-
tum promontorio mari imminet;
vero parte tellus continenti adhæ-
exciſum eſt promontorium, adeo
nare circa id oppidum ob ęſtum in-
ntem & refluentem locum natura
nitum arte munitiſſimum reddi-
iſque locus portum habet conven-
mercatorum celebrem; & Rupiſu-
nenſis præterea Ducatus Eraldi-Ca-
nſis. Ejus oppidum Caſtrum-Eral-
(vulgo *Chaſtelleraut*; Vrbs (inquit
nanus) in plano jacet, muro debi-
nec ſatis profunda foſſa vallata aut
nerio firmata ad Vigennam, cui &
tem impoſitum habet. Verum in-
murum & domos oppidi ſpatium
t vacuum interjacet.

tem Vicecomitatus de *Thoüars*,
m hodie Tremolii poſſident. &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Baronatus de *Mainlers* , *Parten*
Meile, Chizay, Chauvigny, Luſſac, C
ſteneraye. S. Meſmin, S. Gilles &c.

Pictonibus ad Meridiem adiacet A
golismenſium Provincia vulgo *L'A*
gumois , quæ fines habet ad Occaſ
Sanctones, ad Meridiem Burdigalen
& Petrocorios ; ad Ortum vero Lin
ges. Longitudo illius inter Ortun
Occaſum XXIV. mill. latitudo X
Principalis illius civitas Engoliſma
ad Carantonum poſita (inquit Th
nus) Lemovices ad Ortum , Picto
ad Septentrionem, Sanctones ad Oc
ſum, Petrocorios ad Meridiem circu
jectos habet ; prælto colli inſidet,
ce & Caſtello minime munito, ſed a
plis ædificiis commodo nobilis , &
cumpoſitas Provincias quaſi ſupe
deſpiciens. Reliqua oppida ſunt *M*
tou, Chaſteu-Neuf, Blaiſſæ , Chabann
Confolant , Ruffec , Aigres , Courvi
Rhochefoucant Comitatus caput : *M*
revil, Lanſac , Villebois, Marvelliorு
familiæ : *Monberon* & *Bouteville* fa
liæ Monmoranciæ.

SANCTONES.

Sanctonum Provincia (vulgo Xa
ctonge) fines habet ad Septentrio
Pictones , ad Orientem Encoliſmos

Pet

trócorios; ad meridiem Garumnam
. ad Occaſum Oceanum.
Principale illius oppidum eſt Santo-
m (vulgo *Xainctes*) quod à Caran-
no flu. alluitur. In hac urbe plures
manorum antiquitatum reliquiæ
lentur, ut Amphitheatrum, aquæ-
ctus, ponſque lapideus quo Caren-
nus alluens cernitur.
Reliqua ſunt Fanum Ioannis Ange-
ci (vulgo *S. Iean d'Angely*); cui à
nobio venerandæ antiquitatis no-
en, (inquit Thuan.) oppidum eſt
mili loco ſitum ad Botonam, quæ ex
golifmenſi agro deſcendens per Chi-
um & Tonæum, quod ad diſtinctio-
m alterius ad Carentonum poſiti,
Botonam vulgo cognominatur, al-
o anguſto, ſed profundo, labitur &
ſam Vrbis majorem partem alluit,
ſuburbium S. Crucis ab ea dividit;
cætero turribus ac mænibus ſtru-
ræ optimæ firma urbs: & ſuperio-
s annis bello civili ardente magis
mata.
Lorgaire, Archaut, Pont Loubleze;
alliaburgum oppidum cum arce egre-
a, Carantono alluitur. Talliaburgum
inquit Thuan.) haud longe abeſt à
no Ioannis, oppidum arce muni-
ſimum ad Carantonum ſitum, Tre-
 mollianæ

mollianæ ditionis. Arx ſatis ampla
xo pluribus partibus prærupto inſid
cui circumdatur oppidum minime
mum, ita ut oppidanorum domus
radices fere rupis ſitæ eam quaſi co
na cingant: deſuper ſpatioſis à natu
complanatis in ipſo ſaxo areis, quæ
oppidum & campos ſubjectos de
ciunt: ab una parte Carentono all
tur, cui pons firmus impoſitus eſt.

Iarnacium incinctum oppidum.

Barbeſieux, *Ioſac*, & *Broagium*
fluvio in Santonibus inquit Thuan
cui à turre cognomine intra terra
III circiter leucas retracta nome
Broagium dictum eſt, municipiu
paucis ab hinc annis conditum ſc
paludoſo & accedente mari fere in
merſo; quod Septentrionalium pop
lorũ iſtuc ad ſalis, cujus illis locis op
mi copia eſt, ſubvectionem commea
tium appulſu crevit, ſaburra, quam
naves vacuas imponebant, eo loco e
onerata, ita ut tumulus tractu temp
ris in mari excitatus ſit, forma quadr
ta xxc circiter paſſuum amplitudin
qui vallo & palis initio à Iacobo Po
tiano, à quo & Iacopolis nomen, ci
ctus eſt, aſſeribus abietinis & malis n
vium introrſum ductis & ceſpitibus a
lignorum faſcibus firmatus. Dein po
Mon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ncoaturianam pugnam Hardoinus erius Riverius locum Proteſtanti- ereptum propter ſitus commodi- m firmiore vallo & propugnaculis nivit. Sed Franciſco Rupifocaudio nite ſuperveniente, cum inde Do- na & Hannibal Coconacius dejecti nt, Mirambellus rurſus loco mu- ndo animum adjecit; & Inſulanis nis illuc commoditate & Domini us popularitate & humanitate in- itis, loca ad habitandum volenti- diſtribuit. Ita urbs in eam quam emus, magnitudinem excrevit. Oc- entem verſus haut hinc longe obja- Vliarus inſula omnium rerum fe- iſſima, quæ ſeptem fere leucas in cuitu patet, & ipſa Pontianorum di- nis, ex qua cõmeatus quotidie Broa- m comportatur.

Ab Santonica urbe (inquit *Maſſon*) n diſtat Broagium pluribus quam tem leucis, totidem à Marennis in inia ſitis, ubi campanile altiſſimum itur, in quo Pharam noctu prælu- ntem quotidie collocant in gratiam utarum qui procul adhuc ab optato rtu abſunt.

Ac prope Marennas (inquit *Maſ-*) ſita eſt Peninſula Arvertum, cæ- ris ſalſis paludibus latior, ubi ligna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

pinea viſuntur ilicesq; perpetuo viri[illegible]
quibus abundat: & quia oleagine[illegible]
omnia facile ignem viridia concipiu[illegible]
ardentque, idcirco à rei proprie[illegible]
Santonica lingua peninſula illa A[illegible]
verd nuncupatur.

Vliarus inſula Plinio, hodie *Ole*[illegible]
abeſt à Brovagio ſecundo vento d[illegible]
bus horis aut circiter, caſtro natura[illegible]
ci egregie munito, Canonicorum [illegible]
legio, & Franciſcanorum conſpi[illegible]
Parochiis ſex & opimo Benedicti[illegible]
rum cœnobio diſtincta eſt. Frume[illegible]
vini, ſaliſque in hac Inſula tant[illegible]
ubertas, ut nihil ad vitæ hujus u[illegible]
deſiderari poſſit, aditumque ſatis f[illegible]
lem habet.

Roianum oppidulum antiquum[illegible]
in eo arx tam à natura quam [illegible]
munita.

In iiſdem Santonum finibus (in[illegible])
Maſſon) eſt urbs Pontium à pont[illegible]
ſubliciorum ingreſſu appellata.

Solbizia quoque (*Soubize* vulgo) [illegible]
pidum & arx nobilis quam Cara[illegible]
nus præterfluit.

Denique de Santonum Provi[illegible]
uſurpant Galli

Si la France eſtoit un œuf,
Saintonge en ſeroit le moyeuf.

id eſt, ſi Galliam ovum ſtatuas, Sa[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

; ovi vitellum ſunto. Nam præter-
am (inquit Maſſon) quod cœli cle-
ntia, ſoli ubertate & aquarum bo-
ate præſtant, non datur in Gallia
io quæ vicinarum dotes minus deſi-
et, ſive generoſas vites, ſive fru-
ntorum leguminumque copiam,
e ſalem, qui illis magis eſt peculia-
, ſive portus tutiſſimos & commer-
ſpectes.

Porro ad Santonicam Provinciam
tinet regio, quam incolæ Alneſium
ulgo *Aulnis*) vocãt, vitibus abundans
æ vinum ſatis generoſum præbent.
Hujus præcipua urbs eſt Rupella
ulgo *Rochelle*); urbs Santonum (in-
it Thuan.) in agro pingui ad mare
a, portus commoditate & maritima
gotiatione dives, ad hæc privilegiis
immunitatibus magnis à Principi-
s donata, in hanc quam videmus
ulentiam ac potentiam per hæc bel-
civilia, quæ fere alias aut afflixerunt
t penitus deſolarunt, excrevit ea Bre-
niaca pacificatione poſt Ioannis R.
ptivitatem anno CIↃ CCCLX cum Pi-
onibus, Lemovicibus, Santonibus,
ngoliſmenſi agro in Anglorum pote-
tem conceſſit: quam ægre id Rupel-
ni fecerint, indicium fuit, quod an-
o duodecimo poſt rebellarunt & An-
glis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

glis ejectis rurſus in verba Regis jur
runt, antiquis immunitatibus ac pri
legiis confirmatis ac novis additis.
eo tempore in fide Regum noſtroru
urbs manſit; aliquandiu tamen cu
cætera Aquitania Carolo Ludovici
fratri paruit. A C. viris adminiſtratu
qui Pares & Scabini vulgo vocantu
ex iis quotannis poſt ferias Paſchal
Major eligitur, qui ſummus ſecundu
regiumPræfectum & ejus legatum m
giſtratus eſt, maximaque in urbe pot
ſtate pollet, ideoque ſtatutis antiqu
cavetur,ne plus anno magiſtratum g
rat. Moris autem eſt, ut ex omni n
mero tres deligantur quorum nomin
ad præfectum Regium, aut ad Rege
ipſum deferuntur, qui quem vult ex
ſumit, & inaugurandum in annum i
ſequentem mandat. Vrbs in Alnete
ſi pago, qui ad Santones pertinet, a
Oceanum patenti planicie ſita eſt, qu
paulatim tamen ut vix ſentiatur, a
eam partem quæ Orientem & Septen
trionem ſpectat, aſſurgit. Mare quo
urbem alluit, alveo facto CIↃ paſſuu
latitudine porrigitur, & dimidium i
longitudinem patens portum effici
tutiſſima ad naves tam longas quan
onerarias capiendas ſtatione, in cuju
faucibus binæ turres ingentes erect

ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

nt, lateritio ſolidiori opere ſtructæ &
eſtratæ in mare proſpicientes, tor-
ntis in latera directis firmatæ, quæ
minimas ſcaphas ſubeuntes portu
mmovere poſſunt: atque is locus
od catena utrimque ducta ingreſ-
n à mari prohibeat, Catena vulgo
pellatur. Præterea à Rupella duobus
lliaribus Boſium promontorium
lgo dictum aſſurgit, quod ſinu va-
, ſed à ventis & omni tempeſtate
o, cujuſmodi ſinus toto illo tractu
ias vocant, imminet, cujuſvis claſſis
gnæ capax, turribus iis quæ portum
udunt, murus magna craſſitudine
ngitur, rectoque ductu novo & in
pem exſtructo mediocris magnitu-
nis propugnaculo occurrit, Garrotio
lgo dicto, quod totius aluei impe-
m obtinere videtur & pro arma-
ntario urbi eſt. inde murus trans
rtus alveum qui hic vado tranſiri
teſt, ad portam S. Nicolai produci-
, quæ altiſſima foſſa & compluribus
pugnaculis ac lateribus munita in-
nti mole exſurgit: murus deinde
llum oblique propugnaculo Do-
narum, ita dicto, quod ſuperioribus
lis matronæ nobiles terræ in illud
mportandæ operam navaverant,
ajungitur, & ibi angulo facto in-
tror-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

trorſum curvatus, rurſum cubiti ſp
longo ductu porrigitur, ſubjecta
ab ea parte ſalinas habet, deinde ad
teram portam, quæ à Mariæ delu
præter turrim omnino diruto & n
munitione occupato Cunea voca
paullatim aſcendendo extenditur,
juſcemodi muri poſitus, quod cre
ſinubus ſe invicem ſpectantibus diſ
ctus, forcipis ſpeciem referat, vul
architectorum noſtrorum conſuet
ne de forcipis nomine appellatur. F
toto eo tractu profunda & æſtu m
per ſalinas vicinas reſtagnantis im
tur, dein paulatim aqua deſtitui
ſcalpellis in ea parte quæ Septent
nem ſpectat, foſſa excavata. Cunea
tem porta hac arte munita eſt, ut
reo eoque acuto propugnaculo co
neatur, quam novæ è lapide quadr
munitiones excipientes ad pomer
introrſus continuato muro ducta
gunt. Delubri turris ſtudioſe ab o
danis dejecto faſtigio murus extat
eaque tanquam oppidi ſpecula in
jectos campos, diſpoſitis campeſtr
tormentis libera ejaculatio eſt,
murus aggere introrſus adjecto &
trorſum profunda foſſa ad terre
munimentum, cui veteri Fortunæ
men, oblique paulum jungitur, u

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

mpos proſpectus eſt. inde ad inſi-
Euangelii propugnaculum declivi
um poſitu deſcenditur, ubi aqua
m complere incipit, à Vido Dallo-
Ludæ comite provinciæ præſide o-
conſtructum. eam molem fre-
tibus turribus interſtructis mu-
xcipit, qui angulo facto oblique
m introrſus ad arcem veterem ex-
itur, & inde ad portam novam
net, quæ duplici foſſa eaque aqua
rio regurgitante plena, magno
er adjecto propugnaculo præmu-
. inde murus rurſus cubito facto
Molinæam portam ac poſtremo
s portus ducit. ea porta ſi ulla alia
itiſſima eſt, duplici foſſa, toti-
que propugnaculis vallata, quo-
alterum altero continetur, non
ulari ſed triquetra forma, eaque
itudine ſingula conſtructa ſunt
arum cohortium præſidium faci-
piant. in his feneſtræ, quibus glo-
mittuntur ſibi invicem reſpon-
; mediocri magnitudine fabrica-
ut in hoſtes quoquo verſus libera
latio ſit. Oppidi totius ambitus
10 paſſ. amplectitur, quadrangu-
bene forma. Muro magna ex par-
pes pro fundamento eſt, ejuſque
ſſæ pleriſque locis altitudo ſcalas
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

non admittit. Cuniculi ne aga
æſtuaria prohibent, uno tantum
excepto qui à Cunea porta ad Eua
lii propugnaculum porrigitur. Co
tormentorum ictus interioribus
veteribus quam novis exſtructis
nitionibus defenditur. Mœnia
labrum exterius altitudine ſupera
ut ab eo contegi videantur, æſt
bis quotidie foſſæ alluuntur, quo
dente aqua ad non exiguam alti
nem clauſtris retinetut, per urbe
molas farinarias & ſordes purga
eadem arte multis locis derivata.

Reta (vulgo *Iſle de Re*) à contin
ti unius, à Rupella duarum leuca
ſpatio diſſita, per V. in longum ex
rigitur, leucam & ſeſqui, qua la
aliis locis multo minor, ſatis &
abundans & aliarum rerum ad v
neceſſariarum, portum & ſtatione
tas habet qua parte Septentrio
ſpectat; ad Meridiem, qua mari i
ſpitali alluitur, penitus inacceſſa
pulo ob commerciũ & vicis frequ
ſub præfectura Rupellæ compreh
Inſula ad S. Michaelis cœnobium
tinet, unde cœnobium ipſum Re
etiam cognominatur. Martini-Fa
primarium & maxime populoſum
Inſula municipium. *Thuan.*

M

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Maranum IIII à Rupella leucis,
us ſitu ſolo munitus(inquit *Thuan.*)
ote nullis mœnibus cinctus, arce ſi
menta non admoveantur adverſus
minum impetus firma; de cætero
tis & ſpatioſis paludibus, in quibus
me aqua reſtagnat, omni fere ex
te clauditur, ad Septentrionem à
aldino canali vallata. ad eam per
erem ſilicibus munitum Surgeria &
o Ioannis ad municipium tenden-
us aditus patet.

BITVRIGES.

Biturigum provincia (vulgo *Ber-*
fines habet à Septentrione Seca-
niam Belſiæ partem, à qua Caro
. dividitur, ab Ortu Vrepoſios, Ni-
nenſes & Borbonios, ubi limitem
ſtituit Rivulus vulgo *la Faye*; à
ridie Zemovices; ab Occidente Fu-
es & Pictones à quibus fluviolo,
ry vulgo, ſeparatur.

Hujus provinciæ atque Ducatus me-
polis eſt *Bourges* quam Avaricum
urigum vocant; Archiepiſcopi Se-
; & Academia celebris: Hanc quin-
amnes (ut ait *Maſſon*) acceſſu ſuo
rimum ornant Avaricus & Avvreta
Elaveriolus ex una parte, Eura &
lus ex altera. Avaricus autem à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Meridie fluens juxta muros urbis qu
alluit, ad portam ut nunc dicitur
vvroniam lapideum pontem habet
quatuor aut quinque fornicibus co
ſtructum.

Secunda urbs eſt *Iſſondun* Vcellod
nũm antiquis; Theolius modicus a
nis juxta oppidum decurrit; hic vi
viginti & amplius annis ſervari v
lunt: urbs validis muris & arce mu
ta, & profunda foſſà circumdata. S
hujus Balivatu comprehendunt
Chaſteau-roux Caſtrum Rodulphi i
per Angerim, XVI leucis ab Avari
Biturigum ad fines Limogum & Bl
ſenſium.

Argentonium ſuper amnem Cra
ſiam, Philippi Cominæi quondam c
pidum; arcem habet ſeptem gran
bus & tribus minoribus turribus m
nitam.

Caſtra (vulgo *Chaſtres en Berry*)
per Angerim, & mœnibus foſſiſque
arce firmum oppidum.

Tertia urbs eſt Dunum Regale, v
go *Dun le Roy*.

Quarta Virſion vulgo *Vierzon*,
milliar. ab urbe Biturigum; quonda
Comitatus titulo ornata.

Quinta Mediolanum vulgo *Meh*
ſuper Ievvram.

R

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

eliqua ſunt *Aubigny, Concreſſant.*
gilon, &c.
turigibus annumeratur primo Co-
tus Sancerranus, cujus præcipua
Sancerra; de qua ita Thuanus,
erra in Bituricenſi agro ſive San-
ium Caſtrum, ſicut vocat Sigeber-
quod olim Rogerio Epiſcopo Bel-
cenſi patrimonii jure competebat
o Chriſti CIↃ XIIII Odoni Cam-
æ Comiti pro comitatu Bellova-
i compenſationis titulo attribu-
, jure ſucceſſionis tandem ad illu-
n Buelliorum familiam pervenit
eadem comitatus prærogativa.
dum IↃ à Ligeri ſubjecto paſſibus
ti uberi ſolo & tritici ac vini, quod
generoſa Galliæ vina numeratur,
i, præalto & omni ex parte arduo
let, poſitu ideo firmiſſimum, ovali
a ac pene rotunda, ſed infirmo à
itionibus exterioribus muro qui
aut ad ſummum IX turribus, et-
comprehenſis iis, quæ portas urbis
nt, diſtinguitur. ambitu CIↃ CIↃ IↃ
um ſpatium complectitur: qua-
portis Cæſariana, Vetere, An-
na & Anſerina intratur. pars quæ
is declivis & acceſſu facilis Africo
rſa Avaricum Biturigum provin-
metropolin ſpectat, in ſummo

 arcem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

arcem habet Cæſareæ & Anſerinæ p[illegible]
tæ interjectam, cui alterum montis [illegible]
gum de nomine ulmi lupini dictum [illegible]
Meridiem oppoſitum imminet.

Deinde Comitatus S. Aignan.

Denique Baronia Montis Falco[illegible]
ſub qua cenſentur *Baugy* & *Gron*.

BVRGVNDIA.

Burgundia quondam regnum, [illegible]
die bipartita eſt in inferiorem & ſu[illegible]
riorem. Inferior hodie Ducatus ad [illegible]
gnum Galliæ pertinet. Superior Co[illegible]
tatus nomine Regi Hiſpaniarum pa[illegible]
Burgundia inferior ſive Ducatus, fi[illegible]
habet ad Orientem, interfluente R[illegible]
dano, Sabaudiam & Comitatum B[illegible]
gundiæ; ad Meridiem Lugdunenſe [illegible]
ritorium; ad Occaſum Nivernenſi[illegible]
Borboniorumque agros; ad Sept[illegible]
trionem Campaniam.

Metropolis illius Divio, vulgo *D*[illegible]
parlamentum regium; urbs ſita in [illegible]
nicie amœniſſima, duobus flumini[illegible]
Suzione & Oſcara (vernacule *Suſo*[illegible]
L'ouche utrimque muros alluenti[illegible]
ille quidem periculoſiſſimis exun[illegible]
tionibus urbem infeſtare conſue[illegible]
hic piſculentus admodum alueo [illegible]
qui Enore, rerum multarum u[illegible]
ſubminiſtrare ſolitus: muri alt[illegible]
ti[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ribus propugnaculiſque muniti. Epiſcopales porro hujus Ducatus urſunt Auguſtodunum & Caballum.

Auguſtodunum (inquit *Thuanus*) go *Autun*, principem Heduorum itatem & Epiſcopali ſede decora, Bibracte olim Iul. Cæſ. tempori fuiſſe quidam putant, poſtea de ceſſoris ſui nomine ita dictam & dem Flaviam Heduorum cognonatam à Conſtantino Claudii filio, ex panegyrico Eumenii Rhetoris ſtat. Vt ut ſe res habeat, eam quæ c eſt, ampliſſimam olim & popuſſimam fuiſſe arguit circuitus mum, qui ſeptem milliaria complecti & theatri, columnarum, pyrami, ſtatuarum, & antiqui operis inera monumenta, vaſcula, numiſa & id genus, quæ in ea viſuntur ttidie effodiuntur. verum hodie orem partem vaſta & hortis ac pis conſitis occupatur. ad Auſtrum t Ceniſium montem miti jugo aſentem, ad cujus radices arx eſt, in Meridiem & Occaſum muro cinn, qui eam à reliqua civitate ſepa in cujus medio Martis campus eſt, & nunc nomen retinet. CIↃ paſſ. io, novo murorum ſpatio circum-

 datus,

datus, oppidanis frequens; ad Sep
trionem Arotro amne clauditur
eaque parte firmior eſt.

Caballinum vel Cabillionum
duorum (vulgo *Chalon ſur Saone*
dextram Araris ripam, agro uber
& cœlo ſaluberrimo. Majorem
fuiſſe rudera teſtantur; cæterum
cimoniis ſecundo Arari convehe
admodum opportuna eſt.

Belna (vulgo *Beaulne*) urbs pr
gnaculis egregie munita & foſſa
tum paſſ. ubique lata & aqua p
loco admodum fertili & irriguo
ubertate ſoli & vini generoſitate
ſtans; urbi arx imminet quinque
pugnaculis firmata. *Thuan.*

Tinurtium vulgo *Tornus* ſolo
fertiliſſimo, & ab Arari undique
ctum: *Maſſon* Turnochium vocat
naſterium Benedictini ordinis &
dulum illi adjunctum.

Sunt & plura Burgundiæ op
ſed ignobiliora.

Burgundiæ concenſeri ſolent
tres urbes epiſcopales *Nevers, Au*
re, Maſcon.

Nivernia Ducatus celebris;
metropolis eſt Niverſium, à tribu
viis qui naves patiuntur rigatur,
na, Elavere, Ligeri: juriſdictione

rcet in xxx ut vocant Caſtella-
is.

Noviodunum (inquit *Maſſon*) He-
orum appoſitum ripæ, ubi pons è
ide longiſſimus eſt magno tranſ-
ntium commodo à majoribus con-
ūtus, ac videtur pro Novioduno
os illa aliud nomen ſumſiſſe, Niver-
e enim numero multitudinis dicun-
à minoris famæ fluvio qui prope
im pontem in Ligerim effunditur.
pidum eſt omni ex parte firmiſſimis
œnibus cinctum, turribuſque am-
ſſimis & altiſſimis foſſis munitum.

Reliqua hujus Ducatus oppida ſunt;
ciſa vulgo *Dezize* Inſula & oppi-
m; VII ab oppido Nivernarum leuc.
ameciacum: Douzyum: Milinium;
agilberthum, Corbignium; &c.

Antiſſiodorum, vel Antiſſiodorum;
jus territorium dicitur *le Païs d'An-
rre*. pulcherrimum oppidum, ſolo
um fœcundo imprimis vitium, &
rtim ad clivum montis, partim
valle conditum, quam Icauna al-
it.

Matiſco vulgo *Maſcon* epiſcopalis
vitas Arari appoſita pontemque ha-
ns fornicatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

BORBONIA.

Borbonia modica provincia
habet ad Occidentem Bituriges &
moges; ad Septentrionem Nive
ſium ; ad Orientem Burgundiam
Meridiem Lugdunenſem provinc
dividitur in ſuperiorem & inferio

Superioris principalis urbs eſt M
næ: (vulgo *Mo'ins*) poſita ſuper
vium Elaverem piſcoſum admodu
ſalmonum præcipue copia nobi
pulcherrimam habet arcem, & h
longe amœniſſimos, rariſque ar
bus conſitos.

Reliquæ ſunt *Bourbon l'Arch*
baud, urbs quidem exigua, ſed quæ
provinciæ nomen dedit; in vall
quam montes undique cingunt.
ſus Occaſum arcem habet ſuper cli
rupis, difficilis acceſſus, & XXIV g
dibus turribus circumdatam. In m
oppidi ſunt Thermæ celeberrimæ

Borbon l'Ancy Caſtellum (in
Maſſon) in Heduorum finibus qu
Ligere alluitur. *Montmeraut* ;
Luſſon ; Cuſſetium validiſſima
(inquit *Maſſon*). *Chancelle* : *Charr*
Vernevil hodie marchionatus ti
nobilis: *Varennes* : *Genat* ad lim

Ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vernorum ; & alia ignobiliora mu-
cipia.

Comprehendit præterea hæc pro-
ncia Comitatum Bellyocenſem, (alii
cant præfecturam,) vulgo *le Beauio-
is* ; qui complectitur quicquid terra-
m inter Ligerim & Ararim (vulg. *la
aone*) interjacet ; principale illius op-
dū appellatur *Beauieu*. Itemque Co-
itatum Forenſem vulgo *de Foreſts*,
ui fines habet ad Ortum quidem Bel-
yocenſem comitatum , ad Occaſum
item Arvernos; ad Meridiem Vellau-
os ; ad Septentrionem denique Bor-
oniam : Ampliſſimus eſt comitatus,
uique circiter quadraginta oppida
uris cincta & triginta ſeptem muni-
pia complectitur. Inter oppida emi-
ent *Monbriſon* quod Veſeſia amne al-
itur , pars oppidi in planicie, pars in
dito monte poſita eſt : prætorium eſt
gix juriſdictionis. Forum vulgo *Feurs*
nde toti regioni nomen , & incolæ
orenſes dicuntur , qui (ut ait *Maſ-
on*) antiquitus Seguſiani dicebantur.
.Stephani Furiani oppidum ad ripam
igeris ; Furaniam vocat Maſſon. ad
adices montis à Barbara martyre vir-
ine dicti. Iuxta id oppidum aſſurgunt
es alii montes , in quibus perpetuo
ſtuantes flammæ conſpiciuntur, unus

 eorum

eorum Mina alter Viala tertius B
appellatur. In iis naturalis & lap
carbonis fodinæ ſunt, tam comm
ut eo pro lignis aut carbonibus ex
factis ſinguli oppidani in focis ſuis
que tabernis quotidie utantur. Ig
ille vehementior ardentiorque eo
è ligno fit, deprehenditur. Ex quo
bone artifices calcem optimam
ciunt. Habent iidem oppidani lap
dinas, unde lapis exſcinditur colore
nericio, quo tota regio importato
ut ornamento & decore ædificior
utitur. Quin ann. CIↃ IↃ CV. exc
eſt lapis altitudinis ſtupendæ pror
que inuſitatæ, unde ſolertia artific
egregia crux in inſula cui Pratum
& nundinarum nomen eſt, extra r
rum poſita erectaque aſpicitur, è reg
ne præcipuæ portæ oppidi illius, t
Europa celebris ob artificum in
ſtriam copiamque qui ferream ſupe
ctilem & arma, bellicaque inſtrume
fabricant in tabernis & officinis ſ
S. Galmier in cujus ſuburbio fons
aluminis qui vulgo *Font-forte* dicit
S. Germain Laval in ſolo fœcund
generoſi vini feraci. *S. Bonet le C*
ſtel. Roanne ad Ligerim, in via
Lugdunum ducit. Denique mona
rium & oppidum S. Ragneberti vu

S. Ra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Rambert, ubi pons lapideus viſitur,
quidem primus qui ab origine ſuper
gerim ſtructus eſt.

Superior Borbonia tantum comple-
tur regionem, quam vocant *Com-
uille*, in qua eſt urbs *Montagu*; ma-
autem montoſa eſt quam inferior
rbonia.

LEMOVICES.

Lemovicum provincia vulgo *le Païs
Limoiſin* fines habet ad Septentrio-
m & Aquilonem Bituriges; ad or-
m Borbonios; ad Meridiem & Vul-
rnum Arvernos; ad Africum & Oc-
dentem Petrocorios; ad Caurum de-
que Pictones. Hæc provincia vulgo
viditur in ſuperiorem & inferiorem.
perioris metropolis eſt Lemovicum
lgo *Limoges*, quæ urbs eſt ad Vigen-
am amnem, partim in valle, partim
monticuli faſtigio ſita; arce muriſ-
e bene munita; aquis abundans,
as limpidus fons, qui in ſuperiore
bis parte eſt, ſuppeditat; Epiſcopatus
udet dignitate.

Reliqua oppida ſunt *la Soubſterrai-
e, le Boiſſon, Barat, Dorat, Conſoulat,
. Trier la perche* hodie urbs muris
auſa quæ habet Eccleſiam collegia-
m; oppidum S. Iuniani: oppidum
S. Leo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

S. Leonardi pulchra & divite Abba
nobile: Chaluſium denique nundi
celebre.

Inferior Lemovicum provincia,
periore nemoroſior, vulgo *la mar*
de Limoiſin, ad limitem Arvernor
& Petrocoriorum.

Ejus præcipua urbs Tutela vul
Tulle, civitas exigua (inquit *Thuan.*
Ioan. XXII anno CIↃ CCC XVIII Ep
copali dignitate, territorio à Lemo
cenſi avulſo, ornata, negotiationib
dives, tribus ſuburbiis, quæ ipſam m
gnitudine vincunt, ampliata & mo
tibus præaltis undique circumda
amne alluitur, qui ſecundum mœ
labens ſuburbium inferius urbe i
majus ac mœnibus cinctum interflu

Reliquæ ſunt Vſarcha non inam
num oppidum, grati aëris, ad flum
Vezeram, quod expugnari non po
fama jactitat. Proverbio quippe fert
cui Vſarcha eſt domus, arcem ei
poſſidere in Lemovicum ditione.

Briva oppidum in læta fertilique p
nicie ſitum, ſilvis obſitum, vinetis n
deſtitutum; ſedes eſt Seneſcalli.

Sunt & alia, Treignacum, Don
nacum, Allaſſacum, Bellus-Locus, M
ſacum, Vſſetum, Bellomontium.

PETR

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

PETROCORII.

Petrocoriorum provincia vulgo *igord* fines habet ad Orientem novices, ad Occidentem Encoli- nſes & Sanctones, ad Septentrio- n item Encoliſmenſes, intra quo- n fines penetrat; ad Meridiem uitaniam ſecundum flumen Dor- nam. Ea (inquit *Thuanus*) eſt no- tate innumera, quam vix capit, a; & ingenio loci, quod vel no- n ipſum indicat, dura & rixarum novarum rerum ſemper cupida, quoſvis rumores facile commo- tur.

ræcipua hujus provinciæ urbs, vul- *Perigeux*, in planicie quidem ſita, undiquaque viniferis collibus & nulis circumcincta; in duas diviſa tes, quæ circiter centum paſſibus à invicem dirimuntur; Epiſcopum m habet.

Cætera ſunt *Sarlat* oppidum Epi- pale: Bergeracum novis munimen- validiſſimum & frumenti generoſi- vini & aliarum frugum copia læ- imum. Riberacum: *Noneron* ſive *ntron: Lunel: Biron: Branthomme* pidum peramœnum & in agro ſatis fertili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

fertili ſitum ſuper amnem Drun
vulgo *Dronne: La Roche : Miraum*
Quibus addunt Lindum oppidum
te miræ ſcaturiginis turri incluſo
moſum.

Limolium in ſolo prædiviti ſit
ipſumque ſuper rupem conditum,
jus radices Dordonna amnis lam
Liburnum (inquit *Thuanus*) in Pe
coriis, oppidum ſitu opportunum,
Iſula ad Duranium influit, & ex
maris per Duranium in ipſam re
gitante & vento incumbente tam
ito ac vehementi turbine aqua n
nunquam glomeratur , ut navigia
experti nautæ id caverent, parum
ſubverſionis periculo abeſſe vid
tur ; eum turbinem vulgo Ma
retum vocant , & inter admirand
peculiaria loci illius tota Aquita
celebrant.

ARVERNI.

Arvernorum provincia vulgo
vergne fines habet ad ortum For
ſes & Lugdunenſes ; ad occaſum
movices : ad Meridiem Velaunos
Septentrionem Bituriges & Bo
nios.

Dividitur in ſuperiorem & infe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Superioris quæ fere montenſis
pida ſunt *S. Flour* urbs in edita
dique prærupta rupe ſita, & Epi-
ſedes.

rilac vel *Orillac* quæ arcem habet
mœnia editæ rupi impoſitam, ita
ti urbi imperet. Cætera fere ſunt,
at: Murat. Billon.

ferior (quæ Limaniam comple-
vulgo *la Limagne,*) patet in
tudinem à veteri ponte Brivaten-
Ganat circiter viginti leucas; in
dinem à monte qui vulgo *Poi de*
e appellatur, uſque ad oppidum
vulgo *Thiers* dicitur circiter o-
Principalis ejus urbs Claromon-
, amœniſſima & pulcherrima ſitu
ntibus abundans: quam Cæſaris
oviam fuiſſe volunt.

eteræ ſunt *Rion* (Ricomagum vo-
Maſſon): Montferrant in vertice
montis ſita; olim tantum caſtel-
: Iſſodorum (vulgo *Yſſoire*) urbs
anicie ſita quam Elaver flu. præ-
uit. *Brioude*, *Aigueperſe* & plures

d hanc provinciam pertinet Du-
s Montpenſier.

CADVRCI.

Cadurcorum provincia vulgo *le*
Quercy

Quercy fines habet ad Occiden
Petrocorios, ad Orientem Arver
ad Septentrionem Lemovices, ad
ridiem Vaſcones. Duas Diœceſes c
plectitur Cadurcenſem & Monta
nenſem.

Principalis civitas eſt Cadurco
urbs vulgo *Cahors*;

Divona olim (inquit *Thuanus*
quidam putant, appellata, Oltæ in
ſita eſt, qui in Gabalis ortus per R
nos in Cadurcos deſcendit & ur
tribus partibus alluit; nam qu
tantum per terram & Barrenſem
tam aditur. Fluvius tribus pont
frenatur, vetere, Celandrio & n
qui rurſus duabus portis clauditur
ullo ponte penſili; tantum in m
duobus propugnaculis ſe per later
vicem ſpectantibus firmatur.

Altera Mons Albanus ſuper
num fluvium, qui à Cevennicis m
tibus profluens, per Gabalos &
thenos labitur; urbs hæc (inquit
ſon) dives, populoſa & egregie m
ta, ſalubris quoque tabidis ut m
ajunt. Habet Epiſcopum decret
ann. XXII & fontem mirandæ
riginis, tantaque eſt hujus ſoli ub
ut cum feraciſſimis poſſit conten
Sita eſt urbs in faſtigio editi coll

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſus pontem ſuper Tarnum decli-
: pons hic elegantiſſimæ eſt ſtru-
æ.

Reliquæ urbes ſunt *Caſtel Sarrazin* declivi loco ſita ſed bene munita.
ntech exiguum oppidum.

Moiſſiacum vulgo *Moiſſac* opulen-
Benedictini ordinis cœnobio illu-
, & amœniſſimo ſitu ; nam ad Se-
ntrionem & Occidentem colles ja-
t vinetis culti, ad Orientem cam-
ris regio paſcuis & fructiferis arbo-
is abundans, ad Meridiem Tarno
tur, qui mœnia illius lambit. Olim
ge majorem fuiſſe quam eſt ho-
veterum murorum veſtigia te-
ntur.

Lauſerte oppidum ſuper rupem
ndita.

Souillac ſuper Dordonam amnem
extremum hujus provinciæ limi-
n.

Quibus alii addunt *Burelle, Naza-
h, Gourdon* & *Martel.*

RVTHENI.

Ruthenorum Provincia vulgo *Ro-
gne* fines habet ad Occidentem Ca-
rcos, ad Septentrionem Arvernos;
Orientem Velaunos, ad Meridiem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Albigenſes & Gabalos. principal[illegible]
lius urbs *Rhodes.* reliquæ ſunt *V*[illegible]
Franche de Rovergue, *Eſtauges* [illegible]
ſpeyron.

AQVITANIA.

Aquitania olim fere tertiam G[illegible]
partem complectebatur, & à mon[illegible]
Pyrenæis ad Ligerim uſque pertin[illegible]
hodie longe ſtrictius ſumitur & [illegible]
Garumna terminatur; à nonnull[illegible]
Guiennæ finibus concluditur. A[illegible]
ita ſtrictius ſumta, primum habe[illegible]
Oceanum *le païs de Medoc*, (Me[illegible]
lorum littus appellat Thuanus,) [illegible]
Garumnæ oſtium, id pulcherrim[illegible]
toto mari Oceano & ſpacioſiſſim[illegible]
dividit ſcopulis impoſita turris [illegible]
doana, iter navigantibus interdiu[illegible]
ctuque accenſis ignibus monſtra[illegible]
Comprehendit autem hæc Medo[illegible]
rum provincia quicquid terrarum[illegible]
ter Burdigalam & Garumnam O[illegible]
numque concluditur; ſolum aren[illegible]
pulvere ſquallidum; Bernardus A[illegible]
nus Hiſtoriæ Gallicanæ Scriptor [illegible]
quit Maſſon) apud Medulos natus[illegible]
hi retulit, Medulos non eſſe Inſul[illegible]
ut fere opinio eſt, ſed continentem[illegible]
gionem plane infertilem, abundar[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

m ſubere, pice, reſina, tædis & ejuſ-
di rebus; nec ea pars quæ littori
xima eſt caret vitibus, ſicut & pro-
Solacum non deſunt ſalinæ, nec
n quam proxime in ipſo Garumnæ
o frequens eſt oſtreorum piſcatus
ularis & ſuaviſſimi ſucci, quæ Bur-
lenſes glareoſa & Solacenſia ap-
int. Medulis contigui Boii, quos
linus Piceos nominat, infœliciſſi-
ſolo habitant, in quo nihil præter
um, ſabuleta ac pineas ſilvas in-
as; quibus tamen ex pinetis, quæ
nam & picem ferunt, uberem quæ-
n faciunt: vulgo *le païs de Bouch*
llatur, ejus Dominus olim *le Capi-*
licebatur, hodie ad Comitem Can-
pertinet.

urdigalenſis provinciæ vulgo *le*
*leloi*s caput eſt Burdigala celeberri-
n Aquitaniæ empôrium; de qua
hael Hoſpitalis;

Terraque marique potentem
urdegalem, portus ubi fluminis unda
capaces
Mille carinarum facit æſtu inflata
marino.

qua oppida ſunt Blavia vulgo *Bla-*
ppidum & arx mûnitiſſima, qua-
decim à Burdigala & ab oſtio Ga-
næ triginta milliaribus; cuſtodes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vigileſque habet perpetuos (in
Maſſon) qui tanquam è ſpecula
tota Garumna rerum afferatur
genter obſervent, inolevitque m
expulſis Aquitania Anglis, in
diem, ut minime his liceat na
Burdigalam tendere, niſi prius
Blaviam ſupparum & reliqua vel
miſerint & poſitis anchoris torm
ænea conſignarint, arciſque præ
ſingularum navium ergo aureum
ſoluerint.

Liburnum oppidum ſitu firmu
inſulæ amnis & Durany conflue
poſitum.

Burgum Pontii Leontii vulgo
ſur mer : antiquum & validum
oppidum (inquit Maſſon) à Pa
ejus authoribus ad confluenten
in Garumnam.

Quibus addunt *Condat*, *S. Ma*
Larmont, *Carbonnieres*, & *Carbon*
Fronſac è munitiſſimis hujus pr
ciæ oppidis, quippe vertici mont
poſitum, & amœniſſimo proſpec

Vaſatenſis provinciæ vulgo *le*
dois, caput eſt Vaſatum vulgo
urbs antiqua & Epiſcopalis, loc
noſo poſita. unde Sidonius lib.8.
12. Tantum ne te Vaſatium civita
ceſpiti impoſita, ſed pulveri ta

ſy

..icus ager ac vagum ſolum & vola-
..s ventis altercantibus arenæ ſibi
..ſident &c. Coſtio antiquis dicitur.
..eliqua oppida ſunt *S. Bazeille* ſive
..aſiliæ oppidum, quod Baliſa amnis
..ngit vulgo *La Baiſe*.
..egula vulgo *La Reolle* ad Garum.
..n cœnobio nobile ac ſitu opportu-
..m oppidum (inquit Thuanus), ſu-
..ioribus annis à Rege ſecuritatis
..ſa Proteſtantibus conceſſum.
Monſegurium, oppidum tumulo, in
..em à nulla parte deſpectus eſt, inſi-
..t, in planicie porrectum & anguſtius,
..a Regularn oppidum ſpectat, qua
..racium ſpatioſius & domibus ma-
..frequens, eaque parte duas turres
..bet ampliſſimas, porta media, quæ
..opugnaculo è terra ſtructo defendi-
..r, ſubjecto Droto amne, qui tumuli
..dices ab uno latere alluit.
S. Ferme, Caſtel moru, Geronde : Sal-
..terra vulgo *Sauveterre* &c.
Ora autem Aquitaniæ (inquit Maſ-
..n) maritima à Burdegala Baronam
..ndentibus protenditur in leucas tri-
..nta & alioquin infructuoſa & ſteri-
..: abundat tamen melle, lacte, ſube-
.. Quod ſpatium & longitudinem iti-
..eris incolæ atque exteri appellant Hi-
..anica voce *llanas* id eſt planiciem ſeu

Aquitanicas Landas, ſteriles & in
ctuoſas.

Sequitur Lapurdia vulgo *Lapor*
Lourde, quæ duas diœceſes comp
tur Baionam & Aquenſium civita
Ville d'Acqs.

Bajona murorum & aggerum
mata munimentis (inquit Maſſ
tutiſſimum eſt Galliarum propugn
lum,& ſede Epiſcopali & Seneſcalli
torio & portu celebri (ad quem n
ex tota Europa conveniunt) no
vem eſt conſecuta inter reliqua
quitaniæ dignitatem. Atirus (in
Thuanus)per aquas Tarbellicas lab
incidente Gavio, qui à Petra forat
co egregie piſcoſo deſcendit, dec
tim eam interſecat; & plerumqu
tumeſcentibus ex vicino Pyrenæ
gruentibus aquis parum à ſubme
nis periculo urbs erat, oſtio Atiri
arenis oppleto. & parte ejus non
per oſtium, ſed per canalem, q
promontorium vulgo Britonun
ctum cubitali flexu decurrebat, in
re ſe exonerante. Itaque pridem
tatum ſublicis in terram fiſtucat
lapideo muro oppoſito, ut canal
obſtructo, Atirus per oſtium ſuu
quas emitteret, & recto curſu la
profundiorē alveum ſibi foderet. c

ta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

n caſu potius quam hominum in-
ria accidit, tanta vi aquis receden-
tu erumpentibus, ut disjectis hinc
arenis, quæ oſtium oblimabant,
nali ipſo Britonum per eas plus
n per ſublices obſtructo, oſtium
a capacitate fuit apertum ut rarius
in urbem regurgitet: nec tamen
i metu propterea urbs liberata,
pe arena rurſus per æſtum maris
m oſtii alveum replente, unde nu-
factum, ut exitum non habentibus
s, magna pars murorum disje-
it.

quenſis urbs, quadrata forma con-
, & muro foſſiſque munitiſſima;
copali dignitate & Seneſcalli præ-
o nobilis; haud longe ab illa labi-
Atirus, egregio ponte junctus.

VASCONES.

Vaſconum provincia hodie fere
nplectitur haſce Provincias, A-
nenſem, Armeniacam, Bigerrones,
nvenas.

Aginnenſium provincia fines habet
Orientem Cadurcos, ad Septentrio-
n Petrocorios, ad Occidentem
iennam, ad Meridiem Armeniacos.
nplectitur duas Diœceſes Aginnen-
a & Condonenſem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Aginnenſis civitas ſita eſt in re
ne pulchra, amœna, pingui ac fe
judicataque una ex ditioribus &
rioribus Aquitaniæ totius quod
irrigeant (inquit Maſſon) tres am
Oltus, Duranus & Garumna, eſtqu
ſita in patentibus & latiſſimis cam

Reliqua hujus Provinciæ oppida
Villeneufve, Clairac, Marmanda
nens, Caſtelmoron, Le Maſt, Ville F
che, S. Foy, omnia muris cinct
alia minoris momenti.

Condomum ampla quidem
ſed non tam amœna aut frequens
que tam omnibus rebus ad vitam
ceſſariis abundans quam Aginnum
ta eſt ſuper amnem Baliſam vulgo
ſe, & undique vitiferis collibus
Epiſcopum habet & Seneſcalli p
rium. Ad illius Diœceſin pertine
lentia non longe à Baliſa ſita; *L*
ſuper Garumnam & alia.

Aginnenſi provinciæ adjacet D
tus Labretanus vulgo d'Albret,
præcipuum oppidum eſt Neracu
præpingui agro ſitum

Armeniacus Comitatus duas
plectitur Diœceſes Auſciorum &
ctoratenſem.

Auguſta Auſciorum, (inquit *I*
nus) in Armeniaco principatu, Ar

piſc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

pali dignitate cum ampliſſimis re-
us ornata civitas & olim Novem-
loniæ caput: partim ad Clinum
& modice editæ rupis condita.
ctoratum vulgo *Lectoure*; Epiſco-
civitas & Armeniaci principatus
t; in vertice montis ſita difficilis
odum acceſſus, & triplici muro
ta, unico tantum aditu juxta por-
qua Tholoſam itur; cæterum foſ-
mœnibus & propugnaculis ita mu-
ut ægre expugnari poſſe credatur.
eliqua hujus principatus oppida
bilia ſunt, præter Inſulam Iorda-
quam Thuanus, validum haud lon-
Tholoſa Proteſtantium prȩſidium
at.
Bigerronum Comitatus, vicinus Py-
æo, inter Benearnum & Convenas:
s præcipua urbs eſt Tarbea vulgo
rbe Epiſcopalis, ſuper amnem Atur-
n ſita, & in aliquot partes diviſa
æ ſingulæ ſuas portas & mœnia ha-
nt; ut diverſis temporibus condita
aucta fuerit.
Reliqua oppida ſunt *Trie*, *Ravaſte-*
, *Maubourget*, & *Baigneres* à Ther-
is calidis ita dictum, ad radicem edi-
montis è quo fontes iſti calidi ſca-
riunt.
Convenarum provincia vulgo *Co-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

minges fines habet ad Ortum Fu[illegible]
ſem Comitatum ; ad Septentrio[illegible]
Languedociam ; ad Meridiem I[illegible]
næum, ad Occidentem Armeni[illegible]
vulgo dividitur in ſuperiorem & [illegible]
riorem. Superior tota montenſis [illegible]
qua ſunt urbes Epiſcopales *S. Bert*[illegible]
& *Coſerans*, reliqua oppida *S. Bea*[illegible]
Fregeou, *Monregeau*, *Saliers* alia. [illegible]
ferior magis plana, complectitur [illegible]
ſcopatum *de Lombers*, *l'Iſle de Do*[illegible]
Samathan, *Muret*, *Riumes*, & [illegible]
gnum numerum municipiorum [illegible]
Caſtellorum.

S. Bertrandi urbs è veteris co[illegible]
narum urbis ruinis ædificata, in v[illegible]
Capraria, Epiſcopum habet.

Coſerans urbs valde antiqua [illegible]
piſcopalis.

S. Fregeou oppidum in editiſſ[illegible]
colle & difficillimi acceſſus poſit[illegible]
qui tamen collis vinetis conſitus [illegible]
valles frumenti feraces, & compaſc[illegible]

Lombres Epiſcopalis civitas, par[illegible]
vinetis, partim fertilibus frumenti[illegible]
vis, atque paſcuis cincta.

Inſula Dadonis edito loco ſit[illegible]
oppidum, juxta amniculum qui vu[illegible]
Save appellatur.

Samathan in profunda valle ſi[illegible]
quam Sava dividit; arcem habet, ed[illegible]

& pr[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

erupto undique colli impoſitam
c muris & propugnaculis muni-
iam.
uretum v leuc. à Samathan, III à
oſa, ſuper Garumnam, editum
m propinquum habet, è quo in
m deſpectus eſt, ideoque bellicis
iis obnoxia eſt urbs.
d limitem provinciæ Bigerronum
Comitatus Gaurenſis, cujus præ-
a oppida ſunt Granatum ſuper Ga-
nam, qui in hujus vicinia Savæ flu-
aquas, cujus ripæ fertiles ſunt,
admiſcet.
llomontium vulgo *Beaumont*, in
icie ſitum oppidum, procul ab
nibus.
imontium ad ripam fluvioli qui
o *Gimoe* dicitur partim in clivo
rupto, partim in planicie poſitum.
uxta Samathanum & Gimontium
rigitur Comitatus d'Eſtrac, cujus
cipua urbs Miranda; reliqua *Pavie*,
elnau locus munitus & difficillimi
tus, & aliquot alia.

LANGVEDOCIA.

Languedocia nobiliſſima Provincia
es habet ad Occidentem Vaſconiam
Armeniacos : ad Septentrionem
durcos & Arvernos, ad Ortum Pro-
vinc iam

vinciam ; ad Meridiem mare M[illegible] terraneum. Ampliſſima hæc Pro[illegible] cia complectitur viginti duas Di[illegible] ſes & plurimas Provincias. Quar[illegible] prima eſt Velaunorum provincia [illegible] go *le Velay*, quæ fines dividit cum [illegible] vernis. Cujus præcipua vrbs eſt [illegible] cium vulgo *le Puys*, Epiſcopalis civ[illegible] Secunda Tauredunum vulgo *Tou*[illegible] juxta quod oppidum Dulcis vulg[illegible] *Doux*, præceps rapiduſq; torrens I[illegible] dano permiſcetur.

Secunda Gabalorum provincia [illegible] go *Gevoudan*, cujus præcipua urb[illegible] Mimate vulgo *Mande* ; reliqua [illegible] *Queſac* & *Chirac* & alia ignobilior[illegible]

Tertia Albigenſium provincia [illegible] ab Arvernia montibus Gabalis ſep[illegible] tur : Cujus primaria urbs Alba A[illegible] ſta ſive Helviorum vulgo *Alby*; Epi[illegible] palis & valde antiqua.

Secunda Caſtra vulgo *Caſtres* ; [illegible] ad Gudum amnem ſita, in cuju[illegible] verſa ripa (inquit *Thuanus*) eſt vil[illegible] Gudum quæ hodie cum urbe con[illegible] gitur, amne medio, & duabus m[illegible] trinis ad utramque ripam exſtru[illegible] quarum ea quæ villam reſpicit [illegible] munimento connectitur muro i[illegible] medio. De cætero locus haud ad[illegible] dum firmus, muro è terra fere, [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ibi lapides ſunt, cinctus, & turribus
ntervalla diſpoſitis diſtincto, & foſ-
aud admodum profunda vallato.
Quarta Toloſatum Diœceſis; cujus
it uti & reliquæ provinciæ Tholo-
n latiſſima planicie ſita, toto regno
quit *Thuanus*) ſi Lutetiam excipias,
pliſſima, ſi multitudinem & pul-
tudinem ſacrarum ædium, Senatus
Pariſienſem primarii dignitatem,
olarum frequentiam, civium opes
dificiorum ſplendorem ſpectes, aut
aut paulo inferior: ut non minus
m olim Palladiæ nomine hodie
riari & poſſit & debeat. Garumna
m pene circumvallat, ut non ſolum
quit *Maſſon*) quadraginta aut plu-
ante ejus mœnia frumentarias mo-
circumagat, ſed etiam jumentis &
minibus ſalutarem potum præſtet;
ab ea ingentibus pene par fluviis
nis generis merces Burdigalam uſ-
e devehat.
Quinta Lauracenſe territorium; cu-
ſedes Epiſcopalis eſt ad S. Papulum
lgo *S. Papoul* VII à Tholoſa leucis;
put autem Caſtrum Arrij vulgo *Ca-
lnau d'Arri*, urbs ſatis vaſta (inquit
aſſon) multoque populo affluens, IV
ic. à Tholoſa.
Sexta Fuxenſis Comitatus nobiliſſi-
mus;

mus; cujus principalis urbs eſt Fux
præfecturæ Iudicialis ſedes. Rel
ſunt Apamia vulgo *Pamiers* Epiſc
dignitate clara, & fœcundis coll
undique cincta. *Saverdun* & *Maſ*
Ad hunc Comitatum referuntur
mitatus Carmaniæ, & Mirapince
poſterioris caput eſt Mirapincum
go *Mirepoix* urbs Epiſcopalis.

Præterea inter Tholoſam & Pro
ciam Convenarum ſunt oppida C
res ſuper Garumnam; & Rivenæ v
Rieux Epiſcopalis urbs.

Carcaſſona Epiſcopalis urbs,
duplex (inquit *Thuanus*) medium
cem ſatis amplo inter utramque
bem ſpatio interjecto habet: à Me
Ortum verſus in colle ſuperior urb
ta eſt, in eaque Epiſcopus ſedem ha
in ima urbe in plano poſita juriſdi
regia exercetur.

Narbona Archi-Epiſcopalis urbs
gnatione & antiquitate, cujus pa
in ea monumenta viſuntur, præci
ut quæ non ſolum Septimaniæ, ſed
cinæ trans Rhodanum provinciæ
olim nomen dederit: ſita eſt agro
tili & omnibus rebus abundante,
fluvium Atacem, qui haud longe h
deſcendit in mare Mediterraneum.

Alecta vulgo *Aleth* urbs Epiſcop
ad radices Pyrenæi. A

gatha vulgo *Agde* urbs Epiſcopalis
amnem quem vulgo vocant *Er*-
& non longe ab oſtio Atacis.
errenſis urbs vulgo *Beſiers* urbs E-
palis ad cujus radices(inquit *Maſ*-
Orgius ſive Orgio amnis decurrit;
quaſi bis terram dictam volunt
nonæ copiam.
Pontii Tomeriacum vulgo *S*.
Epiſcopalis urbs.
dovenſis urbs vulgo *Lodeve* iti-
Epiſcopalis.
vitas Magalonenſium, Epiſcopa-
Magalonenſis, vulgo *Mompelier*,
Epiſcopatu & præcipue Acade-
celebris, ſalubri cœlo, ſoloque
niſſima juxta & fœcundiſſimo.
maufus vulgo *Niſmes*, ea (inquit
nus) Narbonenſis Galliæ præci-
ivitas eſt, præter opes & alia hujus
decora ſupra omnes, quæ toto or-
omano fuerunt, ſi Romam unam
ias, antiquitatis venerandæ mo-
entis ſpectanda, Amphitheatro,
io, delubro Veſtæ extra urbem,
mirandæ paſſim pulcritudinis ru-
us ac fragmentis, quæ cum re-
ibus regum noſtratium ædificiis
n hodie certant, ac poſtremo fonte
omine veterum teſtimoniis fa-
o, qui tanta aquarum copia fluit,
ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ut Molatrinis compluribus extra
intra urbem ſerviat, inter arcem
Carmelitanam portam decurrens
quam per canalem admittitur, po
humili clathris ferreis obſerata. Vce
vulgo *Vſez* Epiſcopatu inſignis.

Elnenſis urbs vulgo *Eaulne* Epi
palis itidem.

Vaurum vulgo *La Vaur* Epiſcop
urbs quæ ab Aculo amne vulgo *A*
alluitur.

Montalbanum vulgo *Montaub*
urbs dives & populoſa hodieque i
primis munita.

Vivarenſis pagus, qui ſecund
Rhodanum circiter viginti leuca
longitudinem protenditur, in mo
colleſque aſſurgens, in qua plura o
da, Vivarium præcipuum, in ripa R
dani poſitum, ad quod Epiſcopat
Helviorum urbe everſa traductum
ſunt. Cætera ſunt *Nonnay*, & pon
Spiritus qui Langedociam à Provin
ſeparat; & pontem habet longe p
cherrimum ſuper Rhodanum. Et
minoris momenti.

In eadem Provincia ſunt & A
Mortuæ vulgo *Aigues Mortes* lo
olim portu celebris, nunc prorſus c
mato & inutili.

VGDVNENSIS PROV.

ugdunenſis provincia vulgo *Le* *nnois*, limites habet ad Septentrio- Breſſiam, ad Ortum Sabaudiam; eridiem Delphinatum; ad Occi- tem Arvernos & Forenſes. Hujus ropolis eſt Lugdunum vulgo *Lyon;* antiqua & nobilis. interfluit flu- Arar, ſuper quem pons ex novem icibus ſtructus magno urbis com- lo, & haud longe ab urbe in Rho- um influit. Emporium eſt celeber- um; de quo plura dicere brevitatis a ſuperſedeo: Qui accuratiſſimam s deſcriptionem deſiderat legat ielmum Paradinum.

DELPHINATVS.

elphinatus nobiliſſima provincia habet ad Meridiem Provinciam, ccidentem Rhodanum; ad Septen- nem Lugdunenſes; ad Orientem udiam & Alpes. Dividitur vulgo periorem & inferiorem. Superio- metropolis eſt Ebrodunum vulgo *brun*, maritimarum alpium (inquit *anus*) metropolis: ſita eſt in tumu- qui extat in media valle paſcuis læ- rigante illam amne Druentia; & iquaque collibus cincta qui egregia

 ferti-

fertilitate & frumenta ferunt & vit
& omnis generis arboribus abunda
Archiepiſcopum habet. Reliqua op
da ſunt Valentia Cavarum (ut voca
docti) vulgo *Valence* , ad Rhodan
ſita , in ſolo fœcundo , duplici mu
cincta,& diverſis propugnaculis æq
li intervallo diſtincto. Epiſcopum
bet ; & Academiam celebrem in c
Cujacius jus civile cum ſumma glo
illuſtravit.

Dia vulgo *Die* urbs item Epiſco
lis : ſed quæ unitur (ait *Maſſon*) c
Valentiæ Epiſcopatu.

Vapincũ vulgo *Gap*. Epiſcopalis ur

Inferioris hodie metropolis eſt G
tianopolis vulgo *Grenoble* , plano lo
ſita, & in agro fœcundiſſimo ; inter
illam Iſara, cujus ripæ hic pulcherri
ponte junguntur ; alluit Draco , r
diſſimus torrens. Epiſcopum habet
Parlamentum totius Provinciæ hic
ſidet.

Proxima eſt Vienna quondam
maria , & hodieque Archiepiſcopi
des, ad Rhodanum ſita.

Reliqua ſunt Romanus vulgo
mans urbs (inquit *Maſſon*) ſitu Hie
ſalem valde ſimilis ; ubi lapideo po
Iſara tranſitur : hæc inter opulent
mas cenſetur.

Mon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ontilii Ademari oppidum vulgo
t-*Limar*, mediocre (inquit *Maſſon*)
lchrum & placidum, muriſque &
egregie cinctum, circumdatumq;
ctibus hortis.

ra (inquit *Thuanus*) oppidum eſt
næquali ſitum cui ſuperimpoſita
x, tumultuario opere à Diguierio
ta; de cætero foſſa profunda val-
, & in angulo qui Meridiem re-
ampliſſimo propugaculo firma-
Sunt & alia quam plurima quæ
atis cauſa prætereo.

PROVINCIA.

biliſſima Galliæ regio quæ vulgo
ncia dicitur, fines habet ad Se-
rionem Delphinatum, à quo Ve-
ontibus & Druentia amne ſepa-
, ad Orientē Alpes & Varum flu-
, ad Meridiem mare Mediterra-
; ad Occidentem partim Arau-
m principatum, partim Avenio-
Veniſſæ Comitatum, denique
anum. Sunt in illa præter mino-
pida, duæ civitates Archiepiſco-
& undecim Epiſcopales.

chiepiſcopales ſunt Aquæ Sextiæ
late.

uæ Sextiæ vulgo *Aix*, Parlamenti
ncialis ſedes, intra cujus muros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

multa venerandæ antiquitatis m[illegible]
menta viſuntur.

Arelatum vulgo *Arles*, loco [illegible]
doſo ſitum (ait *Thuanus*) qua flu[illegible]
reſpicit, ad Auſtrum & Ortum Sa[illegible]
campus excipit antiquis memo[illegible]
qui derivato ex Druentia canali [illegible]
nihil cœpit miteſcere, & qua part[illegible]
litur, inter ſaxa illa optimum & [illegible]
ſimum frumentum producit. Tur[illegible]
amnis ipſam urbem circuit: cet[illegible]
ad ſiniſtram Rhodani ripam ſita[illegible]

Maſſilia vulgo *Marſeille* Epiſc[illegible]
lium prima, antiquiſſima urbs, [illegible]
Gallici maris, (inquit *Maſſon*) [illegible]
partibus abluitur. Quarta pars ill[illegible]
per quam ad eam acceditur per c[illegible]
nentem. Quo in ſpatio quicqu[illegible]
arcem pertinet, expugnatu diffici[illegible]
natura difficilem expugnatum re[illegible]
te, nam vallis altiſſima & long[illegible]
aſcenſu ardua eſt.

Dina vel Dinia vulgo *Dine* vel *D*[illegible]

Graſſe vel Graſſenſe oppidum. [illegible]

Glannate vulgo *Glandeves*.

Senas: Veſdantiorum oppid[illegible]
Alpibus maritimis Ptolom.

S^t. Paul de Vences in Alpibus [illegible]
timis oppidum.

Apta Iulia vulgo *Apt*.

Reienſium civitas vulgo *Reius*.

F[illegible]

orum Iulii vulgo *Freiuls.*
eſtero vulgo *Ciſteron.*
elonum vulgo *Tolon;* oppidum in
riori maris receſſu novem leuc. à
ilia.
ræter has Epiſcopales urbes ſunt &
non minoris notæ.
ntipolis vulgo *Antibe* , antiqua
; quæ (inquit *Maſſon*) ob vicinam
quæ ad Ducem Sabaudiæ perti-
c propter prædonum injurias ho-
ropugnaculis munitur.
lbia hodie Yeres vel Hieres ad ma-
bus à Telono leuc. Huic in mari
iterraneo objacent Stæchades In-
hodie Hieres vel Yeres, circa quas
tantiſſimum Coralium colligitur.
Maximini oppidum, ſex grandio-
leucis Maſſilia verſus Boream.
artigia urbs eſt (inquit *Thuan.*)
inſula cognomine in Iſthmo ſi-
qui vulgo Martigium mare ob id
ur. Inſula ponte cum continente
ungitur. Infra eam altera inſula
tio maris ſita eſt, in eaque turris
ina conſurgit pro ſpecula navi-
ibus poſita.
orro in Rhodano inſula eſt (*Maſ-*
Cay maray nomen ferens quæ Ca-
ga corrupte ab incolis dicitur. Ea
m provinciales leucas amplecti-

tur, frumentoque, pabulo, fructi
arboribus, aliiſque ad victum ne
riis rebus abundat. Poſtremo
Rhodani mare petens duas inſul
cit, unam Salinarum quæ Pequen
dicitur, aliam Marticarum mult
tioſiorem & ſponte illi cedente
qua Salinæ penitus admirandæ v
tur. Pequentium autem (vulg. I
Pequais) longior quam latior. O
tas opes non provinciæ in qua ſi
ſed Regi Galliæ Chriſtianiſſimo
propter Salinas, ſaliſque confi
rationem.

SEBVSIANI.

Anno demum CIↃ IↃ CI
Galliæ acceſſit Sebuſianorum pr
cia vulgo *Breſſe*, à Rege primum
occupata, dein à Duce Sabaudi
Saluciarum principatu tradita.

Hujus præcipuum oppidum e
gus vulgo *Bourg en Breſſe*, quod
Sebuſianorum, & Tanum olim d
volunt: oppidum (inquit *Thuan*
co paluſtri ſed fœcundo poſitu
ortum Iuræ montes & molli cli
ſcendentes amœniſſimos collei
bus conſitos habet, Septentri
verſus Sequanos, Lugdunum ad
diem reſpicit; ab occaſu lata ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

pandit & ad Ararim uſque porri-
r. Vt autem melius pateat quæ loca
udus Regi Galliæ tradiderit; ipſas
diciones attexam. Pacta (inquit
an.) hujuſmodi fuerunt, ut omnis
a Rhodanum à Geneva urbe tra-
ipſo fluvio comprehenſo ad ditio-
Francicam cum omni jure ſupre-
dominii deinceps pertineat. tan-
pro tranſitus in Sequanos com-
litate pons Greſini inter Cluſuras
rbiæ pontem cum deſignatis ali-
t pagis Sabaudo reſervatus, ea lege,
ullum vectigal imponere aut toto
tractu ullum propugnaculum ex-
ere poſſit. Burgi arx bona fide Regi
atur, cum tormentis & omni bel-
apparatu & annona. Trans Rho-
um præterea Seiſſellium, Daira,
uſſium, Arlæ-pons, Chava, Caſtel-
cum omni juriſdictione ſua Regi
nt. Præterea Gexenſis præfectura
omni territorio ac pleno jure,
i iis Sabaudi deceſſores uſi ac frui-
nt, &c.

BENEARNVM.

enearnum vulgo *Bearne* Navarræ
ni appendix ad Regem Galliæ ho-
ertinet. Ejus metropolis hodie eſt
um vulgo *le Pau* ubi parlamen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tum eſt illius principatus: Vrbs ad
Gavi ſive Gaberi fluminis ſita, ſep
leucis à Pyreneo tantum diſſita, ſe
ſolo plano, pulchroque poſita. Su
Benearnenſis provincia duobus Ep
pis Eloroni & Laſcurræ. Eloronũ v
Oleron. Laſcurra vulgo *l'Eſcur*.
qua oppida ſunt *Serrances*: Orthe
Hortes Academia ubi litteræ do
tur, Horteſiique ſubſunt Epiſcop
Laſcurrenſi: Morlas ubi moneta c
batur. Pontac: Codeich: & Na
rinum.

Atque hæc quidem de provi
quæ propriis Galliæ limitibus c
nentur; Henricus II adjunxit
acquiſitam Metim cum ſuo territ
itemque Toul & Virodunum.

Virodunum (inquit *Thuanus*)
illa initio ſub Merovingorum im
fuit, vix lachrymis & precibus Exu
à vaſtitate & incendio aſſerta,
pro Gillone Romano contra Cl
veum Francorum regem ſtetiſſet
ſtea ſub Carolovingis fuit, inqu
Auſtraſiæ Reges ſedem imperii ſu
buere.

Sed inclinantibus Carlovinge
rebus ann. IↃ CCCC XXIV. Otho
à Carolo Simplice jus, quod in ea
bus noſtris erat, emtionis titulo

co

m fuit & tranſactione inter Otho-
III & Ludovicum IV. Cæſares
, omnino alienata eſt, hoc addi-
ut nuſquam deinceps Francorum
ous eam repetendi jus eſſet. ab eo
pore ſub Germanis fuit, à Comiti-
adminiſtrata uſque ad Godofredi-
bati F. qui LXVI annis poſt, ſuſcepta
rram Sanctam profectione, cum
c ſua omnia Deo devoviſſet, jus
que omne in ea ſuum in Aimo-
n Epiſcopum ac ejus ſucceſſores
nſtulit, cum poſtea Lotaringiæ du-
, in quorum finibus Virodunenſe
ritorium eſt, potentia ſua freti jus
eam ſibi tempore quæſiviſſent. Ri-
rus Epiſcopus centeſimo anno poſt,
n à Balduino Godofredi Bullionen-
fratre magno pretio redemit, cum
cum fratre ad Hieroſolimitanam
peditionem proficiſceretur. Dein-
s inſtitutus in ea Senatus, qui im-
unitatibus ac privilegiis ab Impera-
ribus conceſſis paulatim, ut in reli-
is Imperialibus civitatibus hodie vi-
re eſt, Epiſcoporum juriſdictionem
ſe traxit. Hanc urbem Rex Henri-
s II anno CIↃ IↃ LII ſatagente Ca-
lo Lotaringo Cardinali in poteſta-
m redegit, ſalvis privilegiis & immu-
tatibus. Sed Cardinalis ſubito poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Regis diſceſſum vocatis in ædes
tas civibus, quos rebus ſuis fave
gnoverat, ex ſuggeſtu magnific
luculentam orationem apud ipſ
buit, & laudata egregia Regis vol
te, ac damnata publica ſub ſenat
miniſtratione, quam Epiſcopis ju
ctione erepta gravem admodum
uſque experti fuerant, novam a
niſtrationis formam inſtituit,
capita ſcriptis mandari jubet;
circumſtantes rogat, placeretn
deinceps reſp. hiſce legibus cum
patrocinio & Epiſcoporum juriſd
ne regeretur: cumque voce ſu
omnes conſentirent, leges recita
promulgatæ ſunt.

Metis (inquit *Thuanus*) vaſto
bitu circiter IX mill. paſſ. complect
ab Occidente & Septemtrione Mo
fluvio cincta, qui prope urbem in
canales diviſus, altero muros al
altero in urbem per Barrenſem p
tem, qui altior eſt, accipitur & pe
terum qui humilior eſt exit: tum Sa
fluvium excipit, qui pariter à Me
& Oriente urbem cingit, & bifido
ſu muros, ut & Moſella, atque u
partem alluit. Ita undique fere civi
fluviis illis ambitur, nullis præte
pomœriis firmata, quod cives natu

ſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſe munimento tutos exiſtima-
e. Ab ea parte; quæ inter Occiden-
& Meridiem jacet, quod neque
ella Saráve allueretur, pomœriis
nque & ingenti propugnaculo;ſed
ique obtuſo, quod ante Campa-
n portam prominet, eam ab anti-
cives munivere, ad hodiernos
s fere inutili. Sed Guiſius & alii poſt-
urbem egregie muniverunt.

II.

E COELI SOLIQVE in ſingularibus provinciis qualitatibus.

PRo diverſitate Climatum, cœli ſolique in Gallia qualitates diverſæ ſunt. Circa Lutetiam ſolum non modo fru-
enti, vini, cæterarumque frugum
gregie ferax, ſed & amœnum impri-
iſque riguum: Belſia frumenti fera-
iſſima; Secalaunia arenoſo licet ſolo,
cales tamen uberrimo proventu di-
es. Blæſenſis ager præter frumenti,
ini, aliarumque rerum ad vitam hu-
anam neceſſariarum abundantiam,
roceris arboribus luxuriat:multis am-
nibus,

nibus, rivulis, ſtagnis rigua, eaq
Belſia potior. Aurelianenſis age
cupio, venationi piſcationique pe
portunus, ſed generoſi vini copia
dabilior. Vaſtina regio, ſylvis luc
amœna, cæterum arenoſo ſolo &
effœto. Senonenſis omnibus rebu
vitam humanam neceſſariis affl
vino imprimis delicato; ob nu
item copiam etiam oleo. Autiſſi
renſis vino abundat, ita ut Lu
omnibus anni menſibus magnam
piam ſubmittat. Campania læta
nicie ideoque ſementi aptior, ſed t
ris in quibuſdam partibus levit
agricolæ minus ex voto reſpon
Brya ſereno admodum cœlo gaude
licet nemoribus abundet nullius
men annonæ indiga eſt. Picardia n
lius rei indiga præterquam vini, cæ
non modo ſuis ſed & vicinis ab
de ſubminiſtrat. Nivernium, flum
bus multis dividitur, & licet ſyl
ſior ſit, tamen paſcuis egregie dives
Metallis quoque abundat præſer
ferri, quod hic præſtans & magna
pia effoditur. Lapicidinæ quoque il
celebrantur. Biturigum provincia n
lius quoque rei indiga, amnium opp
tunitate qui conjuncti ſe in Ligen
præcipitant, varias quoque fruges cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

provinciis facili commercio com-
at. Tota autem Gallia nulla eſt
, ubi ver ubi æſtas atque autum-
ſuaviores ſint, vel pira meliora cæ-
que fructus præſtantiores, quam in
Turonum. Cœnomanorum ager
rimis riguus, ideoq; paſcuis quam
s melior; licet nonnullis partibus
ini quidem optimi, aut frumenti
nops. Andegavenſis provinciæ col-
quidem vinetis, campi proceriſſimis
oribus veſtiuntur; vina alba impri-
laudantur: opportunam autem
mmerciis faciunt flumina, quæ nuſ-
m toto regno frequentiora aut
jora reperiuntur. Linum quoque &
nabe hic abundat. Normmannia
t neque paſcuis neque arvis deſti-
tur, tamen maris vicinia, incolarum
enia magis mercatura quam agri-
tura delectantur: neque tamen pro-
rea aut vino aut frugibus aut ullo
annonæ genere deſtituitur; vini
oque inopiam ſupplet, Pyraſium
t Sicera: vicina autem mari fere ſteri-
ſunt, aut cultoribus ſuis ingrata.
itannia inſignis provincia, & paſcuis
ta & frugum copia dives; vina mi-
s laudata: Metallorum variæ venæ,
ri, plumbi atque etiam argenti: com-
erciis præterea dives; & maris flumi-
numque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

numque opportunitate nullius
diga. Pictonum provincia ping
modum gleba; frumentis, vino,
lino, variiſque fructibus ſupra m
abundat; quemadmodum & pro
Sanctonum provincia, quæ non
ſuis abunde ſufficit, ſed & vicin
glis, Hiſpanis, Belgiſque mittit.
coriorum ager montoſus, aſperq
magnis nemoribus opacus, in q
præter quercus, quas ipſi vocant
innumeræ Caſtaneæ viſuntur, in
tam hominum quam porcorum
nec tamen aut frumentis, aut vin
rent, quantum indigenarum uſu
ſtulant. Cœlo gaudet imprimis
bri, ita ut raro peſtis hic ſæviat. F
habet ſulphureos & aluminoſos
medicis herbis, aut terris caret,
non procul ab urbe primaria
quædam rubra effodiatur boli A
niæ æmula. Limogum provincia,
frigidiuſculo & ſolo haud ſatis
triticum admodum parce, ſecale &
deum paulo fert largius: Nec vina
laudata præterquam in inferiori
vinciæ parte. Cæterarum reru
ſumma hic copia & vilitas. Arve
ſuperior, vini indiga, ſed paſcuis d
inferior nullius rei indiga, etiam
auri argentique & aſuli lapidis
br

…r. Borbonia & Forenſis comita-
…enoſo ſunt ſolo & pleriſque locis
…o, unde frumenti hic inopia; vi-
…quoque niſi parce admodum in-
…ſuis indulgent; Forenſis tamen
…tatus longe aſperior eſt Borbonia.
…ndia vario eſt ſolo, neque tamen
… tanta copia ubique producit, ut
…s ſuis abunde ſufficiant; vina ma-
…data: cœlo gaudet clementi, ab-
…que amnibus. Lugdunenſis ager
…e nonnihil macra & ſoluta levi-
…ſecundum ripas tamen Araris &
…is & paſcuis amœnus eſt. Delphi-
… montana frumento, præſertim
… abundant; nec minus paſcendis
…ntis & pecori ſunt opportuna:
…is inidonea. Campeſtria qua Rho-
…m attingunt ſupra modum fœ-
…a, & vini laudati feracia; paſcua
…rea amœniſſima, & variis amni-
… & torrentibus rigua. Provincia
…e fertiliſſima regio, non modo iis
…ib⁹, quos cæteræ provinciæ ferunt
…lit; ſed & Aurantiis malis, limoni-
… granatis, olivis. Etiam croco, &
…a abundat. Sed ſuperior illius pars,
… maligne, fructiferas arbores be-
…e admodum nutrit, ob montium
… vicinitatem, qui jugi nive tegun-
…aulo frigidior eſt: incolæ tamen
non

non ſecus quam reliqui & opil
lent & armentis,pecoreque abu
Languedocia haud dubio inte
provincias glebæ pinguedine,
nium frugum feracitate emine
nonnullis locis occurrant terra
& arenoſæ, prope Peſenas & N
ſum atque alibi. Vivarenſium
cundum Rhodani ripam omn
bus ad vitam neceſſariis abun
licet magna illius pars editis m
obſita ſit, incolarum induſtria
rum patientia fit ut ne hæc
pars ſqualleat. Velaunorum &
lorum agri ſecale tantum & le
abunde ferunt, hæ incolarum
opes, niſi quod lacte, caſeiſqu
dent; quos cum vicinorum vin
mutant Ruthenorum provinc
tenſis, aſpera, & ſterilior: ſed
tanorum non modo frumen
præſtantiſſimum vinum produ
& armentorum copia, & lign
abundantia, atque carbonu
lium; amnes illius piſcoſi, pr
Tarnus, qui optimos ſturione
quos indigenæ appellant *Cre*
xenſis regio montana paſcui
ditior tamen metallis, nuſqua
præſtantiores ferri fodinæ re
tur; nuſquam meliora marm

us lapidum. In montanis Laue-
optimi & robuſti equi nutriun-
, qui Hiſpanienſibus nequaquam
nt, ſi non ſuperant: ſed minor ob
uſtias loci hic eſt copia. Convena-
provincia Fuxenſi par ſi non po-
; tanta frumenti, vini, olei & alia-
rerum copia affluit. Bigerronum
a eſt conditio, nam qua declinat
mnem *Aulbe* inter fertiliora Guy-
æ loca cenſeri poteſt; qua vero at-
itur, ſolo arenoſo eſt & pene ſterili.
degalenſis ager optimum fert vi-
n non tantum ſuis ſed & exteris:
tamen hic ob maris viciniam &
s cauſas inſalubrior, & præſertim
rdegalæ incolarum valetudine in-
nis. Benearnum vinum fert opti-
e notæ; milio abundat imprimis, li-
ne reliquarum quidem frugum ſit
ops.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

III.

DVCATVS, CO[illegible] mitatus, aliaque Domin[illegible] Coronæ unita.

ANdes (vulgo *Anjou*) [illegible] Magnus Comitatum A[illegible] dedit Gaufrido Griſeg[illegible] lo fortiſſimo equiti ut i[illegible] xilio eſſet in Regno recuperan[illegible] genuit Fulconem ; Fulco Gau[illegible] Martellum ; qui cum liberis [illegible] Comitatum reliquit cognato G[illegible] Barbato; quo itidem ſine liberis [illegible] ᵭo ſucceſſit frater Fulco Rechin[illegible] Rudis ; qui ſuſtulit Gaufridum [illegible] conem qui ambo Comites A[illegible] fuere; Fulco genuit Gaufridum [illegible] Mathilde Henrici I. Angl. R. fili[illegible] Henricus Rex Angl. Dux Norm[illegible] Guiennæ, Com. Andium &c. [illegible] Comitatu ſucceſſit filius tertio [illegible] Gaufridus qui è Conſtantia C[illegible] Britanniæ reliquit filium poſth[illegible] Arthurum ; qui cum Richardo [illegible] in Regnum Angliæ deberet ſuc[illegible] à Ioanne patruo crudeliter tru[illegible] fuit. Quare Philippus Auguſt[illegible] Franc. omnes terras quas Ioan[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

…l. jure feudi in Gall. poſſidebat, ad …onam revocavit. Poſt illa Ludovi… Sanctus Comitatum Andium fra… …no Carolo conceſſit qui poſtea Rex …polis fuit. Ioannes autem Gall. R. …ucatum vertit, & filio ſuo ſecundo …ovico attribuit; huic ſucceſſit F. …ovicus; illi rurſus filius Ludovicus; …frater Renatus, Rex Siciliæ; quo …ncto rurſus ad Coronam rediit. …ique anno 1568 Carolus IX. attri…t Ducatum hunc fratri ſuo Henrico; …ricus regni compos factus fratri …nciſco, qui ſine liberis diſceſſit.

…Normannia diu penes Reges An…e fuit, & in eundem modum ob ſce… Ioannis ad Coronam Franc. retra… fuit; à quo tempore diu multumque …ea certatum inter Gallos atque An…s; donec tandem Carolus VII. An…s pene tota Gallia pelleret. Ludovi… XI. dedit Ducatum hunc fratri ſuo …rolo, ſed paulo poſt ipſi rurſus fuit …ptus & Coronæ reunitus.

Aquitania, quondam Regnum, à …rolo Calvo Ducatus titulo tradita …nulpho, per Leonoram ad Henri…m Angliæ R. devenit, & uti ſupra à …ilippo Auguſto Anglo fuit ademta: …us tamen poſtea partem ſub Duca…s Guyennæ nomine Henricus IV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Angliæ R. à S. Ludovico accep
duardus primus Henr. fil. cum I
po Pulchro homagium facere, u
venerat, recuſaret, poſt varia ce
na Ducatu excidit. Sed filius il
duardus II, eumdem recepit, fac
magio & Iſabella Philippi filia in
rem accepta. Poſt illa Ducatus G
næ ab Angliæ Regibus poſſeſſ
uſque ad Henricum VI. Angl.
cum ſe Pariſiis in Francorum R
coronari curaſſet, quæcunque in
poſſidebat & nominatim ann.14
catum hunc amiſit, regnante
VII: qui illum ſecundo genito
pro Normannia conceſſit; quo
galæ mortuo Ducatus Coronæ
rabili in futurum nexu eſt conju

Touraine, Pictavium & Ce
nia diu in Anglorum poteſta
runt, & ejuſdem Regis Ioanni
fuerunt amiſſæ. Comitatus aut
ctavienſis à Carol. VII. anno 1
ſeparabili nexu Coronæ Franc
annexus.

Aurelianum; primo Regnum
de Coronæ Franciæ connexun
mum à Philippo Valeſio Ducat
lo conceſſum Philippo ſecundo
ſuo, qui ſine liberis diſceſſit. De
rolus V. eundem Ludovico fil.a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

..uo Carolus Dux Aurelianenſis na..., pater Ludovici qui poſtea XII. il... nominis regnavit. Franciſcus I. ...dem primo Henrico qui poſt illum ...navit, dein Carolo attribuit, qui ſine ...ris diſceſſit. Carolus IX. & Henri... III. eumdem antequam regnarent ...inuere. Falluntur tamen qui ſe...do genitis Regum Gall. filiis hunc ...lum neceſſario deberi putant, nulla ...n id lege cautum aut conſuetudine ...natum, cum præter jam dictos nulli ...m obtinuerint.

...elphinatus Viennenſis à Philippo ...eſio R. maximo Regum filio com...atus fuit : atque hinc factum eſt ut ...nes hoc nomen habuerint, etſi non primum neque præſtantiſſimum: ...n qui Ducatus habuerunt ut Caro... maximus natu Caroli VI. fil. Dux ...itaniæ & alii, primum Duces ac ...phini dicebantur ; idque merito, ...n Ducis dignitas Delphino antepo...nda ſit. Sed tamen memoria noſtra ...er Henric. II. Rege factum, cum ...lphinus Viennenſis eſſet & Dux Bri...nniæ, idque præteritæ hiſtoriæ igno...ntia & eo quod maximi natu inde ...ortu Delphini dicerentur. Paulus ...milius ſcribit. Vmbertum ex filii unici ...orte tantum dolorem concepiſſe

 ut

ut ſæpius cogitarit monaſticam
amplecti, adhæc Sabaudo à quo
premebatur imparem, dum ſuis
ſultum vult, omni dominatu Ph
Valeſio ceſſiſſe. Nicol. Gil. Imb
ſtomachoſo animo erga ſuos hæ
religionis tamen ſpecie, univer
tionis ſuæ jus, quadraginta ſcutat
millibus Philippo vendidiſſe, ea c
tione ut Regis proximus hæres D
nus diceretur.

Burgundia olim Regnum, ant
Richardo Ducatus titulo conceſ
chardo duo fuerunt filii, Rad
qui ſe Burgundię Regem tulit, &
Rex Francorum fuit per renun
nem à Carolo Simplici invito
ſam; & Gilbertus Dux Burgundi
jus filiam Otho Hugonis Mag
mitis Pariſiorum filius duxit u
qui cum ſine liberis diſceſſiſſet,
cus frater Ducatum ſibi vindica
poſt illum Robertus Rex Fra
eundem Roberto filio attribuit.
dein ad Ioannem Francorum
jure hæreditario, nam mate
Ioanna filia erat Roberti III.
Burgundiæ. Carolus deinde V
nis filius, eundem Ducatum fr
Philippo aſſignavit. Philippo ſ
Ioannes; Ioanni Philippus bonu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

› Carolus audax, quo defunƈto
ovicus XI. maximam Ducatus par-
ſibi vindicavit, jure reverſionis,
Apennagia deficientibus maſculis
oronam redire cautum eſt.
ampaniæ primus Comes fuit an-
99 Hugo vel Eudo Theobaldi Blæ-
is fil. è ſorore Conradi II. Imp.
nque Comes Bryæ, Blæſenſis, Ca-
nſis & Turonenſis. Comitatus au-
hic Coronæ Franciæ primum ac-
t ſub Philippo Pulchro per connu-
m cum Ioanna Henrici Comitis
npaniæ, qui erat filius Theobaldi,
os Theobaldi Regis Navarræ. Phi-
o nati ſunt Ludovicus Hutinus,
lippus Longus, & Carolus Bellus,
omnes ſucceſſive in Gallia regna-
it. Ludovicus autem unicam filiam
quit, quæ patri quidem in Regnum
varræ ſucceſſit, non autem in Co-
tatus Campaniæ & Bryæ, quia Co-
næ dicebantur annexi: quemadmo-
m poſtea anno 1361 Ioannes Rex in-
ſolubiliter univit.
Matiſconenſis Comitatus Coronæ
t adjunƈtus poſt mortem Comitum
atiſconenſium. Ludovicus Bonus
per. eundem Varino conceſſerat. Ca-
lus V. eundem poſtea fratri ſuo Du-
Biturigum aſſignavit cum conditio-

ne,ut maſculis deficientibus ad
nam rediret. Deinde per articul
cis Atrebatenſis Duci Burgundiæ
butus, cum condicione ut tam a
res quam femellas deſcenderet;
cum contra jura patrimonii reg
ctum eſſet, Ludovicus XI, maſcu
ficientibus Coronæ applicavit.

Raymundus Comes Tholoſa
Gaufrido Bullionenſi in Aſiam
ctus eſt: ei ſucceſſit frater Co
Ægidii; cujus tres filii, Bertrandu
lelmus, Alphonſus, ſucceſſive C
Tholoſani fuerunt. Alphonſus
habuit Raymundum; cui Raym
V. ſucceſſit; cujus filia nupſit Alp
Comiti Pictonum fratri S. Lu
quo ſine liberis decedente, Com
Coronæ Francicæ fuit unitus.

Blœſenſis Comes primus fui
lon anno 920: qui Comitatus
1291 per connubium devenit ad
lioneos; & in eadem familia per
Comites manſit uſque ad Guic
ſecundum, qui illum anno 1391
dit Ludovico Aurelianenſi avo
vici XII, qui eundem Coronæ a

Carnutum Comitatus diu i
lia Geilonis manſit & demum
1286 à Ioanna Comitiſſa Ale
Philippo Pulchro venditus fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

us I. eundem Ducatus titulo Her-
Duci Ferrariæ, Renatæ Ludovici
filiæ marito conceſſit.

Borbonium Ducatum Philippus
eſius primum inſtituit in gratiam
lovici, Roberti Claromontani filii,
no 1317; in cujus familia duravit ad
olum Ducem qui in Romæ expu-
tione anno 1527 periit. quo de-
cto Franciſcus I. eundem Ducatum
lias terras multiplici jure ad Coro-
m retraxit. *Tilius.* Ioannes Dux Bi-
igum & Arverniæ, Pictonumque
nes, cum Mariam Bituricam filiam
nni I. Duci Borboniorum traderet,
t cum Carolo VII. Franc. R. ut ma-
ex illo matrimonio deſcendentes
redes eſſent Ducatus Arverniæ; quæ
nventio plurimum auxit Regnum,
ia Ducatus Borboniorum, qui non
at aſſignationis, hac conventione in
ignationis naturam tranſiit. quam
nventionem Rex Ludovic. XII. re-
ocavit.

Bituricenſis (vulgo *Berry*) primo
omitatus, ab Harpone Philippo I
xaginta mill. coronatorum fuit ven-
itus: à Ioanne R. Ducatus titulo inſi-
nitus & tertio filio ſuo Ioanni aſſi-
natus; quo ſine maſculo hærede de-
ncto ad Coronam rediit. Mox & à

Carolo VI Ioanni filio attribut
ipſo defuncto, Carolo qui VII n
Rex Francor. fuit. Henricus II
garitæ ſorori Emanueli Philiber
baudiæ duci enuptæ; & illa def
Henricus III Franciſco fratri
ſignavit.

Angolismenſis provincia po
rolum Simplicem Comites hæ
rios habere cœpit: quorum du
mus Aymarus, cujus filiam unica
bellam Hugoni Comiti Luſign
Marchiæ deſponſatam Ioanne
Angl. rapuit; quo defuncto eade
goni prædicto nupſit: à quibus
ceps quinque Comites deſcend
quorum poſtremus Guido, qu
liberis careret jam ſenior à Ph
Pulchro coactus fuit comitatu
teſtamento donare; quod Teſta
tum quum Guido frater Comes
gnani & Marchiæ, ut fertur, re
ſet; ab eodem Rege Comitatu M
privatus fuit anno 1302. Poſt a
annos Ioanna Ludovici Hutini f
Navarræ Regina, Philippo C
d'Eureux nupta in Apennagium
pit: qua defuncta Ioannes Franc.
urbem Angoliſmam Anglis paul
eripuerat, veritus ne liberi hujus
næ Francico nomini infeſti eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

era fuerunt, Comitatum illis ade- & Comiti Stabuli attribuit: Poſtil- ere in familia regia manſit: Franciſ- autem I qui Comes erat Angoli- æ cum Regnum adiret, in ducatum xit. Henricus II filiæ ſuæ Dianæ, m legitimam fecit, eundem aſſi- vit.

Marchiæ Comitatus, Guidoni Luſi- ano, ut ſupra dixi, ereptus; Carolo tio genito Philippi Pulchri fuit aſſi- atus; qui cum Regnum Franciæ iſſet, eundem pro Comitatu Claro- ontano in Bellovacis Duci Borbo- attribuit: atque ita in familia Bor- niorum manſit ad Iacobum de Ar- gnac Eleonoræ filium; qui cum Pa- iis capitali ſupplicio eſſet affectus an- 1477 Comitatus Fiſco acceſſit; ve- m filia illius Ioanna, Ioanni II Duci rbonio nupta, eundem à Ludovico II recepit.

Antiſſiodorum dudum proprios do- inos habuit, & à Philippo Auguſto omitatus titulo inſignitum; tandem familiam Cabilonenſem devenit: arolus autem V Rex Franc. anno 70. eundem emit à Philippo Cabilo- enſi; & fratri ſuo Burgundiæ Duci onavit: poſtea Reges eundem ſibi endicarunt & Coronæ univere.

Sueſ-

Sueſſiones olim regnum; ſub gone Capeto Comitatus factus varios Comites ad familiam D de Bar pervenit, & per connubiu annæ Roberti D. Barrenſis filiæ 1435. ad Ludovicum Luxenburg Comitem S. Pauli & Franciæ C tem Stabuli; & deinceps per nubium ad Franciſcum Borbo Comitem Vindocinum; pars ali Carolo ſeptimo anno 1436. Co annexa.

Veromanduorum provincia di ſeſſa fuit per Comites particu Herbertus unam tantum filiam quit nomine Adelam ſive Aliſam Hugoni fratri Philippi I nupſit, ge que tres filios & totidem filias: natu Radulfus Comes Veroman rum ſuſtulit filium ſibi cognom qui ſine liberis diſceſſit, & duas quarum major natu Iſabella, Philippo Alſato Comiti Flandriæ cum nullos liberos ex illa ſuſtu Comitatum hunc ſibi donari f Ludovico Iuniore; donumque lippo Auguſto adhuc minore ſibi firmari; verum Iſabella defunct lum inter dictum Philippum & gem Philippum Auguſtum exarſi pace tandem facta convenit inter

omitatus Philippo Alſato defun-
d Coronam Franciæ rediret.
lvanectenſis Comitatus, ſuos par-
ares Comites habuit & per con-
um ad VVilhelmum Ducem Nor-
niæ pervenit; Philippus autem
ſtus cum decreto militari & ſatis
aro, omnes terras quas Angli in
cia tenebant fiſco adjudicaſſet;
quoque Comitatum arripuit; li-
oſtea plurimi titulo Comitatus
s uſi fuerint.

onenſis Comitatus à Balduino
ndriæ Comite in gratiam Adolphi
ui ſecundo geniti inſtitutus. Diu
la familia permanſit, donec per
ubium Mariæ filiæ Godefridi Co-
s Bononienſis cum Bertrando Ba-
Turrenſi in familiam Turren-
(*de la Tour*) tranſiret; in qua
ſit donec per articulos conventio-
Atrebatenſis Carolus VII Franc. R.
dem Philippo Burgundo ejuſque fi-
raderet, ea condicione ut ipſis de-
tis ad proprios dominos reverte-
r. Burgundus autem anno 1463.
nitatum Ludovico XI Franc. Regi
didit, Carolo denique Burgundo,
uſufructum ad vitam reliquerat,
ncto Rex anno 1477. oppidum vi
t, & Coronæ univit; Turrenſibus
illius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

illius loco Comitatu de Laur... conceſſo; quod tamen factum q... Carolo Septimo tribuunt.

Picardia pulcherrima & amp... provincia plures Comitatus atq... minia complectitur, à particul... olim poſſeſſa; quæ omnia tand... Coronam Franciæ, aut per con... aut jure belli aut aliis modis d... runt. Quædam autem oppida à ... lo VII Franc. R. Burgundo f... conceſſa: Carolo vero poſtrem... defuncto, Ludovicus XI eadem... pavit, & Coronæ Francicæ po... nio reunivit.

Britannia quondam regnum ... de Comitatus; à Carolo Simpli... loni Duci Normanniæ fuit con... à quo tempore Britanniæ Comi... ci Normanniæ homagium fec... uſque ad Petrum Mauclerc filiu... berti Drocenſis, qui Comitatu... mediate à Rege Franciæ recog... Cujus filius Ioannes Ducis tit... ctus fuit, atque ita Ducatus in P... milia manſit ab anno 1250. ad a... 1488. quo Franciſcus poſtremu... diſceſſit, cujus filia Anna primu... rolo octavo, dein Ludovico X... pta Ducatum Coronæ Franci... junxit, cui rogatu Ordinum Bri...

... 1532. regnante Franciſco I fuit
...us & ut vocant incorporatus.
...onfortenſis Comitatus una cum
...nnia ad Coronam Franciæ per-
...t.
...omitatus in Brya, vulgo *Braye le*
...*é*, per Petrum Drocenſem Britan-
... familiæ acceſſit: per Blancam au-
... Ioannis II Ducis Britanniæ filiam
...hilippum Arteſium, è quibus Mar-
...a nata uxor Ludovici Comitis E-
...cenſis. Poſt mortem Philippi Du-
...Aurelianenſis qui hæredem duxe-
... Carolus VI eundem fratri ſuo Lu-
...co Duci Aurelianenſi conceſſit;
...e ita per Ludovicum XII cum re-
... patrimonio confuſus fuit.
...lenconius Comitatus primo; de-
... Ducatus, dudum à Normannis
...eſſus, qui è Dania in Galliam vene-
...: Helia ſoror & hæres Roberti Co-
...s Alenconii eundem donavit Phi-
...o Auguſto illiuſque hæredibus: S.
...ovicus filio ſuo Petro aſſignavit,
... ſine liberis diſceſſit: Philippus III
...ndo genito ſuo Carolo: Philippus
...eſius Carolo fratri ſuo cum Comi-
... Valeſio & Perchenſi, à quo per
...ıque maſculos hæredes deſcendit
... Carolum ultimum Ducem, quo
... 1525. ſine maſculo hærede defun-
ćto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ɛ̃to, Ducatus ad Coronam re

Gaſtinenſis regio, Comitatus
à Fulcone Rude filio Comitis A
venſis, Philippo I Franc. R. d
ex quo tempore Coronæ Franc
trimonio connexus manſit.

Amboſia oppidum, Caſtel
Caſtellania ad Ligerim diu per
mites Andegavenſes fuit: Ph
Valeſius accepit per comm
nem: alii dicunt dominum T
imaginario contractu Ludovi
vendidiſſe odio hæredis ſui
Tremollii: Regem autem o
quidem & arcem amœnitate
ptum retinuiſſe, cætera Trem
ſtituiſſe.

Provinciæ Comitatus dudu
particulares dominos fuit, qui
debant à Regibus Italiæ aut Ba
quorum poſtremus fuit Rayn
pater Margaritæ conjugis S. Lu
& Beatricis conjugis Caroli C
degavenſis, quæ ad maritum C
tum Provinciæ attulit; manſi
illa familia ad Ioannam R
Neapolitanam, quæ eundem
co primo Andium Duci don
Renatus Andegavenſis Ludo
pos, Ludovico XI Regi Franc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

IV.

GALLORVM MORIBVS tam in communi quam particulari.

IVlius Scaliger. Gallos video ad omnia momenta vel eventuum vel diſciplinarum promtos, paratos, verſatiles, ſemel quicquam vel viſum vel audi-n, illico apud illorum ingenia & de-nat & amittat novitatem: in eo ipſo itus exemplo videntur nati & e-cati: qui animorum vigor ingens, turaque celeritas nulli alii nationi ta eſt à natura; quoquo incubuere ciſſime ſeſe dant; ociſſime profi-nt, gnaviter exercent mercaturam, es, arma, literas, eruditionem, ſub-tatem: atque nationum fide ſunt axime integra & conſtanti.

Thuan. lib. XVII. ex Italorum Iudi-». Id fere uſu venire cernimus & in llis veriſſimum eſſe confirmat anti-itas, quæ illorum impetus initio uſquam viriles, ad extremum minus am fœmineos eſſe prodidit.

Apud Eundem lib. XXIII. Momo-ntius Reginam viduam admonet: eminiſſet præeſſe ſe genti, quam ſuo-

rum Regum ac principum im
numquam, alieni ſemper tædeat.

Idem lib. LI. Gallis hoc inſitum
ut ſemel ſumta arma ægre depon
& cum hoſtem extra fines non
beant in commilitones ſuos & c
ves ſæviant. Cumque Itali, Germ
Helvetii pace facta domum quiſqu
petant; Galli domum, otium & o
alias artes peroſi, aut in longin
bellum ſectantur, aut plerumque
armorum tractandorum deſit occ
ſcelerata mente viatores hoſtilite
grediuntur.

Ioannes Barclaius in Icone An
rum Cap. III. Gallico populo in
amor, & patientia dominantis.
illos vere regnatur, nefaſque quan
Regi liceat dubitare. Gens armis
nua, ſed equeſtri certamine m
ignara perfidiæ, publico præſertim
ſilio: indomitæ intra ſe molis; a
in exteros exundat, ſtatim impet
oblita: eo modo nec diu externum
perium tenuit, & ſola eſt in exi
ſui potens. Longobardiam, Ne
lim, Siciliam, & pleraſque alias pe
bem terrarum provincias, frequ
bus victoriis ſubegere. Sed mox h
male domitos fidentius quam par
contemnere, aut ſimulantibus

qu

m credere, inconſulta laxaque bo-
e. Tum licenter uti victoria, &
er illarum gentium indolem la-
re: Ad extremum obliviſci armo-
, aut ad patriam ſuam reſpicere,
s diu abſentiam ferre non poſſunt.
hæc vitia ceſſere in prædam his
de quibus triumphabant ; læta
per bellorum initia atroci exitu
umpentes.

ullis mortalibus indoles ad ſpe-
n virilis elegantiæ magis facta. Oris
epidi habitus, motuſque, atque ge-
, qui totum corpus decent. Et hic
or virtutem ingentium virorum
rnat; exiguis autem animis pro fu-
ſt, ac veluti naturali munimento,
ſuam humilitatem abſcondant,
mitigent. Sic venuſte compoſiti
lemcunque veſtitum de ſuæ muta-
is infinita ſerie, tanquam de inex-
ſta penu deprompſerint, quocun-
ſalutationis artificio corpus infle-
nt, putes nihil magis illa inſtitutio-
onvenire. Vicinæ autem gentes ri-
ulo errore deceptæ, ad illorum quo-
mores, per earundem veſtium ac
tuum variam imitationem putant
edere; ignaræ, leporis & gratiæ vir-
e in nonnullis hominibus uno ge-
cuncta placere; in aliis autem, in

quibus Natura ad hos mutabiles h
tus propitia non eſt, ejuſdem ven
tis imitationem & curam, ingra
ac ludicram eſſe. Nam virtutes, &
tia, & quicunque alii motus ipſis a
receſſibus inhærent, poſſunt à n
non multum operoſa ſimulation
fingi; quia adeo ingentibus latebri
conduntur noſtri ſenſus, ut vix
deprehendat, veris, an extempora
affectibus deducamur. Sic facile hu
litatem ſimulabis, ſic odium, amor
pietatem. At vero quæ non magis
perio animi, quam uſu, & externo
poris obſequio perficiuntur, eo
imaginem in te transferre, reluct
natura, non poteris; ut eſt aptiu
corporis prompto habilique de
idonea, ut hilaris jocandi facilitas
omnino eloquentia non in præ
diis, ſed ſummo ore nata. Hæc au
cum in Gallica conſuetudine
neant, ægerrime te ad illius ſimilit
nem transferes, niſi ſe tuus genius
indoli ſponte admoverit.

Cæterum nunquam Orbis dig
gratias hoſpitali Galliæ habebit,
humanitatis templum videtur ape
quo ſe omnium externorum fort
conjiciat. Animum in homini
non patriam æſtimat. Neque c
n

...i cæterarum regionum errore, in ...ilinis, ac advenis, naſcendi ſortem ...t. Ita candido ſimplicique amore ...itis, eximios viros undequaque ...ierint ſine invidia miratur, & ſua ...entia gaudet augeri; & in tantæ ...anitatis præmium habet publi... primum laudem; tum etiam tot ...itum fortunam, ac famam, qui ...ico corpori, non indigna aut inu... doptione inſerti ſunt. Neque illic ...itibus dediſcendi ſunt patriæ ſuæ ...es, aut ad Gallicam ſimilitudinem ...endi; dum ſuperbia abſit, aut in... a barbaries. Quippe ipſa veluti pro... one exteri moris, ſollicitabis cu... æ gentis ſtudia, ſimplicius peregri... quam ſua æſtimantis; etiam quæ... vitæ aut corporis vitia, ſi modo ...nde advehantur, trahentis in lau... Nam & peregrini hominis elo... ntiam vidimus crebro linguæ er... favorem meruiſſe, & grandis o... onem ſcientiæ, quod non intelli... tur.

...lebis in amplioris fortunæ homi... vera, nec ex metu, aut ſola inſtitu... ie, reverentia: Rurſus primi Opti... um eodem genio culti ab illis, qui ...ia aut genere perinde non excel... Sed ſuperbiam, faſtumque non

ferunt: Si videris dominari, ſervire
beſcunt. Comitas, quæ frontis a
cio, luminumque clementer vib
tium, vel per ſermonum familia
tem blanditur, fidelius purpurato
latus clientibus cinget, quam pote
magnitudo. Opes omnes, & ipſi
lior honoribus ſanguis. Præcipue
triciorum ſpiritus in ſuum aut pa
damnum ſæpiſſime excreſcunt,
nemini eorum mercaturæ aut a
ciorum utiliſſimam diſciplinam c
ſere ipſa inopiæ experientia perſua
Æmulari præpoſtero ambitu ma
tudinem placet avorum, & fo
gentilitium ſanguinem putant,
populum vivendi conſuetudine a
ſerint. Ita vanum nobilitatis no
& magnifici ocii improba ſpecies
patientiam triſtium curarum ſuſt
& in ſola exeuntium morte. Et
animorum celſitudo, quamvis ſib
ceat, adeoque ab omnis generis ſ
bus videatur abire, tamen inten
pene neceſſariis facinoribus cor
pitur, in miſerorum penatum ang
turbulentam induſtriam exercens
vel publica violentia, vel arcanis
ribus inopiæ ſqualorem repellat.

Mercatura illic vilior quam t
utilitatis rem eſſe deceret, & quæ p
hi

manitatem per Orbem circumdu-
Solon quidem qui Athenis leges
idit, & plerique Græcorum,uſque
s fama durantium, illo commer-
as res tulerunt ad exteros, viciſ-
ue fecerunt ut exotica ſui cives
ent. Nec abhorret ab hoc more
, in illuſtribus familiis opes ea-
induſtria late componens. Bri-
ia quoque ſanguinis claritatem
itæ genere fœdari non putat. At
lliis hanc mutuæ utilitatis ratio-
non modo ſtirpes antiquæ aſper-
ur; ſed & quaſi mercatores ſui
ret, ubi illis largius fortuna in-
t,ſtatim in aliam diſciplinam filios
agunt, jubentque majorem pa-
fastigio ſcenam ſperare.
quidem magnitudinem Gallico-
animorum nullibi efficacius vi-
, quam in ambitu magiſtratuum,
ibus pervicax licitatio jamdiu e-
ium virtutes excluſit. Exhaurire
lias, nomina facere,rem fidemque
umere, decorum, dum inter æ-
es emineas vel ſterili dignitate, vel
o furtivorum munerum patri-
ii ruinam reparante. Nec dubium
illa libido titulorum, niſi ipſa ſe
gat, curias, tribunalia, præfectu-
andem ſit viliori ſanguine, angu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſtiſque animis, maculatura. Quipp
ſordidiſſimis artibus multi comp
dioſius ad divitias properant, qu
antiqua nobilitate ſpectabiles, pa
niſque opibus utentes ex majorum
gnitate. Hoc modo, dum ad eme
Curiæ, aut Præfecturæ, ambit
nummorum pugna initur, ſæpiſſi
vincunt qui ut ſanguine ſic & in
& ingenio cedunt. Accidit, quoc
tuſtarum ſtirpium viri non tam p
caci ſtudio ſuas opes dignitatibus
donant, quam homines adhuc n
qui è latebris quas auro condide
eruere filios properant, & eam no
tatis gloriam ſuæ genti emere, q
abſque ullo ſumptu in hæreditatis
tem Patricii habent. Sic paulatim
honores ſordidiorum eſſe poſſun
pecuniæ tantum conceditur) & fo
aliquando in ignobilitatis ſuſp
nem, eorum nominibus cenſeri. N
ideo fiſci induſtria maligna crim
tione carpenda eſt, qui de ejuſm
Candidatorum bonis exereſcit. N
cui non ſatius videatur profeſſo pr
dignitates à Principe molem publi
ſubeunte proponi, quam avaris
puratorum ſuffragiis in prædam
cedere? qui ubi hæc publica licitati
eſt, obtrudunt Regibus Candida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

bi munera chariſſimos fecerint;
d à domino impetrant, deinde
bus vendunt. Vt nec meliori
delectos Reſpublica accipiat,
terſit eorum qui ad tribunalia
ii ambiunt, utrum cupiditatem
atis ſub Principe an ſub Optima-
luant; utrimque pari ſydere in
onii ruinam percurrente. Hæc
tolerabili inſtituta conſilio, jam
furore licitantium in præceps
, qui & mediocris cenſus virtu-
excludunt, & tota opum mole
onores redimunt,quibus ipſi tam
odicum precium fecere.

vero quo generoſius vina adoli-
ſunt, eo adhuc recentia turbulen-
deſpumant; ita iſtius gentis, ad
anitatem, & cum ſenuerit pru-
iam factæ, adoleſcentia ac juven-
inſano incautoque impetu ut plu-
um fervet. Vana in ejuſmodi ætate
tas, nunc jocandi, nunc ignotos
ter notoſque laceſſendi, & ubique
los nimiæ ſecuritatis affectans:
es animi, & rumoribus rapti, jam
patientes ocii, moxque tumultus.
entatio libidinis ſupra naturæ deſi-
ium inepta; tum inconſulti riſus,
ninique parcentes; vis etiam intra
rrequieta, per varium ac multipli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

cem tumultum erumpens. Q...
tamen in omnium exordiis reru...
duunt non veram, & ideo majo...
cie ſubornatam prudentiam : ...
matura ſapientia compoſiti, verb...
de euntia deducunt, lento vultu...
aſtum cum humanitate fingenti...
quoque factum nomen, ut app...
frigiditatem. Sed & virtutis ſim...
tunc eſt ingrata; nec diu tam ſc...
perſona impatientem omnis veli...
tatem abſcondit. Media autem n...
les, quæ nec Galliis certe deeſt, l...
capacis animi exuberans, eique...
efficta prudentia frenum impo...
ea demum omni precio major; ...
ſapientiæ ſimulque hilaritatis in...
nem exacta eſt.

Illud autem in Gallicis moribus...
veluti fatis triſte, quod benevolen...
quam in ſua regione hoſpitibus in...
gent, extra patriam vix in ſuos ...
expromunt. Quis credat in ex...
terris tam humano populo non...
convenire ? Aves quoque in cav...
deductæ roſtra & iracundiam vix ſ...
gunt; & ſocietas fati peregrinatio...
ferarum conciliat extra ſylvas quæ...
tium prædam. Soli Galli quacunqu...
peregrino ſolo conſederint, præſe...
ſi miſeri, & ad opem alienam conv...

ſæ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

-ima æmulatione decertant. Tum -ta ludibria, livorque deformis, -profeſſa odia, & rixarum etiam ad -rina tribunalia concives vocan- derisa improbitas. Sic inter ſe -ntes neſcio qua infamia apud im- -os inundant ſuam gentem, quaſi -vidiam nata ſit, exorſque quietis, -moris, quo unius patriæ cives ar- vi Natura conjunxit.

hæc Gallorum extra patriam -labes. Adhuc autem fœdius in -arum viſceribus peccant, qui paſ- tanquam gladiatores ad arenam -nati, ſubitis odiis, armiſque priva- ad ultima diſcrimina committun- Rem immanem, & ad iſtius ſecu- -robrum! leve jurgium, ſolaque -rcantium ambitione increſcens, revera innocens jocus, plerumque -em turbulenti ingenii præcipitatio famam, ſæpe ad triſtiſſimas cædes, familiarum orbitatem, lymphatam -entutem propellit. Hinc toties -ſerorum parentum intercepta con- -a, ſpeſque occiſæ; & propemodum -ſtra pax in Galliis, quæ vix minus -tricii ſanguinis quam ſi bello certa- -m publice eſſet in hac arena hauſit. -æ hæc autem dementia? ritu fera- m, non ratione, ſed impetu inju- rias

rias ulciſci, rerumque ſuarum di-
cium permittere pene ſcenicæ arti fo-
tunæque ſæpe fallenti ipſam a
ut quicunque felicius, ille & j
arma ſuſtulerit? Feræ gentes & a
venientes barbaria, Orbem ſup
quot ſecula ſuis moribus pollue
His authoribus quondam factu
in dubiis judiciis, cum utrimque
menta eſſent obſcura, armis lit
tium crederetur. In circum aren
dimiſſi pugnabant; victus pro n
te habebatur. & inde veſaniæ
hanc ætatem infeſtans. quæ jan
ctis finibus, cum olim in Mag
tuum arbitrio eſſet, hodie ad priv
rum libidinem deſævit. Iſti ta
gladiatoriæ arti prætextus eſt, n
magnificentia an utilitate accep
peritia pugnandi. Nam cum art
dio ferire, vel deflectere deſtin
ſibi ictus, quis neget ad rem m
rem pertinere? Hoc Græci, Ro
nique, & omnis gens armis ſtr
cum ambitu quæſivit. Nunc
non tanquam in anguſtia ſeſe prem
tium cuneorum (ut in juſtis pr
ſolet) ſed veluti in apertæ aren
bertate, per curſus recurſuſque,
omnem corporis habitum, per
gam & diſparem oculorum manu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

fallaciam, quis non potius pri-
um odiorum crudelitatem eru-
quam publicæ pietati ſuam for-
nem parare videatur? Et vero
jam ad amentiam aut impieta-
reſiduum in propinquos ami-
e ſævientibus. Sive ſanguinis,
miliaritatis jure conjuncti, non
ibus injuriis, ſed inani ſuperſti-
verborum, & propemodum
, diſſociati, alterno cruore im-
tur: quodque ultimum furo-
adum putes, ne inter ſe quidem
ſæpe aliorum inimicitiis tantum
tribuere amant, & in gratiam
ad ſe pertinentium odiorum
os & amicorum chariſſimos im-
nt. quippe à pugnaturis qui pe-
ſoli nolunt, veluti ad theatrum
œnam, ita ad hunc feralem lu-
invitati, ultro ſubeunt; & quic-
hominibus aut dulce aut cha-
eſt violare non dubitant; ine-
mo deſiderio famæ; ut jactentur
no vitæ contemptu in arenam
eſſiſſe, id eſt, truculentiſſimum fa-
s auſi eſſe barbara ignoratione
atis.

d hæc mala, & ſi quæ præterea
ulæ ſe Gallicæ indoli interſerunt,
ino donari eorum virtutibus de-
bent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

bent, quos vel ætatis, vel ſap
pondus ita compoſuit, ne æſtu
rum vitiorum diripi poſſint.
egregia comitas; non fucata, a
dioſe in hos ipſos quibus bla
collocata. Non fraudibus, non
odiis vacant: Dignari ſingulos
ceſſum aut notitiam petunt,&
ſorte unumquemque mulcere. E
homini ad illorum conſortium
ſo ſatis erit aperto ſcelere, aut
ineptia, non peccare: ut quide
in alienos mores, ne tibi nocea
tentus ſis; cum maturis autem
ſtigatis Gallorum animis, teipſ
ſpicias. Nec aliquid in humana ſ
te felicius, quam conſuetudin
politæ erecta viriliſque ſuavitas.

Atque hæc de moribus Gallo
commune dicta ſunt, nunc & p
laria quædam ex D. T. V. Y.
quamur.

Pariſienſes ingenio ſunt hu
ſed admodum mobili; lucri avid
cujus cauſa nihil non aggredi
Olim quidem ſtupidi audieban
rum nunc ita aſtuti ſunt ut ali
dant, quod an ingenii mutatio
vero crebris parentum monitis,
poſtorum qui in illa urbe nidu
frequentiam, accidat, difficile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Fœminæ ſplendoris in veſtibus,
ritorum uſque perditionem, avi-
virorum ut plurimum potentes.
te tam mares quam fœminæ no-
m ſupra modum avidi. Atque
: oppidanis. ruricolæ autem ſu-
odum feroces & injuriarum im-
tiſſimi, ob viciniam Parlamenti,
opem ſibi paratam putant : ii-
& peregrinos & iter agentes ar-
emungere operæ pretium exiſti-
, quare nuſquam annona carior
am in agro Pariſienſi.
rnutes humani ſunt, inter ſe a-
es & peregrinis propitii; religionis
uæ tenaces; munifici in pauperes;
rcaturæ ſtudioſi. Belſii à Carnu-
moribus non multum abludunt,
is tolerantes & agriculturę dediti.
œſenſes à cœli clementia, ingenio-
uti videtur amœnitatem, huma-
tem, & elegantiam trahunt, domi
ordes & peregrinis hoſpitales; de-
e morum elegantia nullis Galliæ
genis cedunt. Vindocini proxime
nio & moribus ad illos accedunt.
elianenſes comtis ſunt moribus,
liomate utuntur eleganti, verum
ingenio petulanti & mordaci,
d ipſis nomen *de Gueſpins* meruit.
onenſes facili ſunt ingenio nec ita
aſtuto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

aſtuto ut reliqui Galli, ſuperſti[illegible] retinentes. Antiſſiodorenſes i[illegible] quidem minime ſunt malo, ſed [illegible] irritabili & ad ſeditiones procl[illegible] rei faciendæ avido.

Campani & Bryenſes inge[illegible] cuntur eſſe pertinaci, quare vu[illegible] pitones appellantur;ſed qui hoc [illegible] diſciplina exuerunt humani ſu[illegible] facile omnes patiuntur, omni[illegible] gratum faciunt.

Picardi non deteriori inge[illegible] moribus ſunt quam reliqui Gal[illegible] ſupra modum prompti ſunt [illegible] cauſa factum ut iracundiores h[illegible] tur; genio amant indulgere, & e[illegible] te delectantur: ingenio ſunt m[illegible] fucato, ita ut ipſis fidere liceat.

Turones non magis morum e[illegible] tia, quam fide in principes ſuc[illegible] dantur; cujus tempore Caroli V[illegible] nuper Henrici IV. luculentum vi[illegible] experimentum. Cenomani lab[illegible] ſunt tolerantes, induſtrii, nec fac[illegible] piuntur dolis, attenti ad rem; cæ[illegible] inter eos nobiles naſcuntur tam [illegible] ſtanti virtute quam uſquam in G[illegible]

Andegavenſes & Pictones, ele[illegible] ſunt ingenio; ſed maxime Pic[illegible] nam jocos ſerunt cum quadam [illegible] teritate: ruricolæ autem ſunt [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

verum dicendum eſt, ſceleſti.
rmanni cauti & doloſi; nullas
nas leges ferunt, ſuarum ad perti-
m uſque retinentes: litium avidi,
nium ambagum ſcioli; quare à
rinis vitantur: cæterum ingenio
o, & ad omnes artes & ſcientias
eo.
itones (licet Auſonius dixerit Ne-
onus Brito eſt) pro varietate lo-
m plus minuſve ſunt urbani; Nam
maritima loca incolunt, paulo
rudiores: cæterum omnes ... to
ingenio, etiam cum non videntur
Attenti ſunt ad rem & vini avidi,
n in finem popinas & cauponas
entare ſolent: Natura autem vi-
ur comparati ad odium Norman-
m, uti illi ipſorum.
tricorii corpore ſunt agili, inge-
obrio; paucis contenti; neque in-
ni ut à quibuſdam judicantur, ſed
mnes artes juxta atque literas
nti. Nobilitas imprimis omnium
tum & humanitatis exemplar,
danos ad ſui æmulationum pro-
t: fœminarum genus caſtum, &
liaribus negotiis attentum, ne-
uam vagum aut otioſum, idque
is ſua ſponte quam maritorum
plina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Limoges ut plurimum ſobrii, & ni abſtinentes, præterquam in oppi Attenti ſunt ad rem. Cæterum v unanimes inter ſe, ita ut ſæpe vid ſupra centum unius cognationis unis ædibus degere, tanquam in nobio: laboris ut plurimum ſunt lerantes: ſed unum & magnum illi vitium quod litium ſint appetentes quod falſos teſtes mercari non vere tur: ſed hoc Tullenſibus potiſſim imputatur. Nobiles ut plurimum micitiis inter ſe certant, cætera ma fici & generoſi; quod poſtremũ et oppidani imitantur.

Arverni ſupra modum callidi ſi laborioſi, lucri cupidiſſimi, ideo mercaturæ dediti; ut plurimum d ſi, rixoſi & violenti, & cum qu nolis tibi negotium eſſe. Nobilita men humana, atque magnanimis. bonii qua Arvernos attingunt iiſ pene moribus cluunt; qui longius ſunt ſunt humaniores.

Burgundiones, ingenio ſunt ap & facili minimeque maligno; ſeſe i cem inter amant, nec peregrinos d gnantur; affabiles atque honoris a tentes: Fœminæ munditiarum & natus cupidæ, caſtæ tamen & ma tum amantes. Vulgus vino non

lar

bus indulget & pene ad Germano-
modum.

dunenſes moribus ſunt gratio-
licet ſimpliciores videantur, ſa-
i. Nullibi plures peregrini præ-
Itali Gallis permixti degunt
in urbe Lugdunenſi; unde indi-
plurimum mores quoque pere-
imitantur, præſertim ſplendo-
alorum.

enſes ſupra modum cati ſunt, &
li.

phinates, qui in oppidis degunt,
ioſi ſunt, affabiles, curioſi rerum
atores; ſimulare & diſſimulare
glorioſi & oſtentatores. Qui ex-
ppida degunt fere duplicis ſunt
is, nam qui montana incolunt,
ſunt armis & laboribus non in-
i, ad literas neutiquam habiles,
etudo illis eſt ſub exitum autum-
roſque qui laboribus apti ſunt di-
re in varias partes, (*Bics* aut *Bi-*
ds vocant) ut labore rem faciant,
Paſcha revertantur; atque ita ſe-
ate ſua nonnumquam divitias ac-
nt. Qui inter eos degunt è nobi-
, poſtquam Gratiano-Politano-
conſuetudine uti cœperunt, reli-
nobilitati jam nihil concedunt,
patentibus & planis campis de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

gens inter nobilitatem Galliæ u[illegible] tate morum præcellit. Ruricolæ [illegible] ro qui planicies incolunt, urba[illegible] bus quidem ſunt moribus, ſed p[illegible] fugientes laborum. Nobilitati [illegible] mum deferunt : apti militiæ [illegible] quam agriculturæ. Virginum de[illegible] & fœminarum Delphinatium [illegible] mũ decus eſt, quod quum ingeni[illegible] mæ & maxime affabiles ſint, pau[illegible] nullæ inter illas reperiantur impu[illegible]

Provinciales ſupra modum [illegible] ſunt domi, fortes, verum incon[illegible] ingenio, avari, verſipelles, & i[illegible] Loquaces ſunt & meri oſtenta[illegible] arrogantes quoque & feroces, ſu[illegible] rumque minus obſervantes. Fœ[illegible] pompoſæ ad Italicum pene mo[illegible] Ruricolæ quoque ſatis cati, ut [illegible] gerendas nati videantur. Ma[illegible] commerciis ſunt deditiſſimi. In [illegible] muni autem rhythmis & cant[illegible] deditiſſimi ſunt, & religionis ſua[illegible] nentes.

Linguæ-occitanorum præcipui[illegible] loſani, ad litteras nati videntur, [illegible] nioque eleganti, ſed moveri faci[illegible] ſeditioſi ; peregrinis parum hu[illegible] Catholicæ Romanæ religioni ad[illegible] ſimi, cæterum moribus minus [illegible] gatis. Carcaſſonenſes, Montis-[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

.., & Nemauſenſes ut plurimum ..vani, oſtentatores, & in ſeipſis ..lendis nimii; ſecreti prodigi, & ..um aperti. Viri juxta ac fœminæ ..ti & in veſtitu atque ornatu ad va..em nimis ſumtuoſi.

..varenſes qui planiciem incolunt, .. anguſtis ſatis limitibus contine.. ſeduli ſunt agricolæ & vinitores, ..t ne fœminæ quidem à laboribus ..nt: nec deeſt vulgo induſtria, qua .. dextre utuntur, ut vix ullis Gal.. indigenis concedant. Nobiles im..nis ita comes ſunt, & peregrinis ..que præſertim iis qui virtute ſua ..entur ita addicti, ut nuſquam ma.. honor virtutibus habeatur. Sed ..um & maximum vitium in iis qui ..ntana incolunt inolevit, ut nuſ..m majora latrocinia, nuſquam fre..ntiora duella audiantur.

Velauni & Gabali à moribus mon..olarum Vivareſii neutiquam diſcre..nt. Velauni quoque violentia & le..m deſpectu Vivarenſes ſuperant. ..terum ſatis induſtrii, & gnavi ad ..n faciendam.

Fuxenſes laborum ſunt tolerantes ..ta atque inediæ; ad quæ agrorum fœcunditate indurantur. Verũ mul.. laborum pertæſi, turmatim ſeſe la-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

trociniis dedunt, iis tamen qui ſp…
ſeſe ſpoliari patiuntur minus me…
di, nam non raro tales ultra per…
in tutum deducunt.

Convenæ magis armis quam li…
dediti ſint, licet ingenio non n…
valeant quam cæteri Galli; nec ve…
apparatum aut pompam amant, …
diocritate contenti, vulgoque o…
fugiunt quæ viros effœminant: f…
næ hic caſtæ, ſobriæ, & domeſtici…
gotiis ſedulo vacant, deſidiam vi…
& conjuges ſuos unice amant; i…
obſequuntur.

Bigerrones ad arma nati viden…
ferox hominum genus & inurba…
præterquam in convallibus: vu…
injuriarum impatientiſſimum ob l…
ſimas cauſas in cædes & mutua e…
ruit. Nobilitas tamen comis & n…
promta.

Vaſcones ſummo ſunt ingenio…
qui quocunque ſe applicant, facile …
nent; ſed arrogantia intolerabili: q…
licet interdum tegere cogantur, u…
ſuperatos vident, ægre tamen diſſi…
lant. Decora ſua & ipſi prædica…
lubenter ab aliis prædicari audi…
Magnifice ſe extollunt, ubi ſe igno…
ſentiunt. Avari ſunt, & bonis j…
ac malis artibus rem ſtudent aug…

In…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

i quoque ſunt, contemtores alio-
atque adeo ingrati, cum obnoxii
eſierunt : & contra erga eos qui-
pus habent ſupra modum deje-
Nobilitas ſatis humana, & impri-
hoſpitalis inter ſe & erga peregri-
ſed feroci illorum irritabilique
io fit, ut convivia illorũ plerum-
n rixas & mutuas cædes deſinant.
nearnenſes eleganti ſunt ingenio,
ani & ſuo idiomate ſatis diſerti,
s & libertatis amantiſſimi; cæte-
arrogantiores & aliorum con-
ores. Nobilitas comis, bellico-
uæque non tam veſtium ſplendo-
quam veram virtutis laudem au-
tur; & non raro aſſequatur.

V.

LLIÆ REGIMEN POLI-
ticum & Civile.

1. *De Regimine in genere.*

ernard de Girard Seigneur de Haillan. lib. III.

REſpublica Galliæ licet Monar-
chia ſit, tamen propter inſti-
tutionem infinitarũ perpul-
chrarum rerum Politicarum,

quæ illam florentem faciunt, ex tri-
ci reipublicæ forma videtur compo-
ta; nimirum Monarchia, quæ eſt u-
& Ariſtocratia, quæ eſt regimen
rum gravium & prudentum, qui a-
bernationem electi & admiſſi ſunt
Democratia ſive regimine popula-
Primo itaque habet Regem, id
Monarcham abſolutum, quem ſui
minus amant quam metuunt: &
omnem habeat poteſtatem & auth-
tatem imperandi, & faciendi quo
bet, nihilominus ingens & abſolu-
la libertas, limitata & conſtrict-
bonis legibus & conſtitutionibus
multitudine ac diverſitate Officiali-
qui illi aſſiſtunt & in diverſis r-
provinciis conſtituuntur: quo fi-
ipſi liceant, non quidem omnia
ſolum quæ ſunt juſta & rationi
ſentanea, atque adeo conſtitution-
præſcripta, cum conſilio Senator-
Ita ut (quemadmodum loquitur C-
dius Seſellius in ſua Franciæ Mo-
chia, è qua hæc mutuati ſumus)
poſſent Reges quicquam violenter
in præjudicium ſuorum ſubditor-
perpetrare: quia circa ſe habent pl-
mos Principes & viros Illuſtres, qui
luti frenum injiciunt, & detrunc-
quicquid ſuperfluum eſſe poſſet in ip-
r

voluntate, aut noxium Reipubli-
Duodecim Franciæ Pares, Conſi-
ſecretum, privatum, magnum:
menta, camera Rationalium, Ge-
itates ſunt Ariſtocraticæ. Ordi-
ui quotannis in ſingulis Provin-
onveniunt, Majoratus oppido-
, Scabinatus, Conſulatus, Iurati,
ulati &c. Sunt Democratica.
mque honores & munia ita diviſa
rtita ſint in Francia inter omnes
es hominum certa proportione
dum illorum qualitates, & ſin-
in ſua præeminentia & qualitate
diantur; ſequitur harmonia quæ-
, quæ Rempublicam hanc peren-
& florentem fecit, adeo longo
pore inter cętera regna orbis Chri-
i. Dicimus autem Rempublicam
c ita videri diviſam, non autem ita
ſam eſſe. Nam poteſtas Regis ita
luta eſt, qualis vix alibi ulla reperi-
; ſed Regum bonitate, & zelo juſti-
factum eſt, ut ultro ſibi hoc veluti
um impoſuerint.

laudius Seſellius. Illud imprimis ma-
eſt momenti Regiam poteſtatem,
eliquos omnes Regni ordines, adeo
nmodis & æquis rationibus inter ſe
inctos eſſe, ac velut coagmentatos,
ut ullum poſſit inter ipſos magnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

diſſidium oriri. In Galliis, in pr[illegible]
ſunt remedia quibus & Regem [illegible]
derate dominantem, & ejus [illegible]
ætatem regere non poteſt, nutr[illegible]
procuratores, coerceamus, ita q[illegible]
ut Regi conſtet ſua dignitas, [illegible]
quodlibet, ſed quod juri ac æ[illegible]
conſentaneum eſt, ei liceat. O[illegible]
enim legibus ſanctiſſimiſque d[illegible]
huic rei proſpectum eſt, quæ n[illegible]
magno negotio violari poſſun[illegible]
metſi vis nonnunquam inter[illegible]
Sunt autem tria tanquam frena [illegible]
bus Galliæ Regum ſumma p[illegible]
temperatur. Religio, Iuriſdictio & [illegible]
tia. Ad primum quantum per[illegible]
Galli præ cæteris valde fuerunt [illegible]
religionibus, etiam tunc cum D[illegible]
lam haberent notitiam: Noſtr[illegible]
quoque Regum ſemper maxim[illegible]
inſignis ac memorabilis diligen[illegible]
aſſiduitas & ardor, in profligand[illegible]
reticis & defendenda Eccleſia, q[illegible]
de cauſis nomen *Chriſtianiſſimi* [illegible]
regno attribuitur. Qui ergo acc[illegible]
eſſe populo, ſuumque ſtudium ill[illegible]
approbare, hunc oportet religion[illegible]
ligentiſſimum eſſe cuſtodem. Niſi [illegible]
hoc interveniat populi de ipſo [illegible]
cium, minus amant & invitiſſimi [illegible]
ſunt audientes, & ſiqua calamit[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

.. affligat, totum hoc tribuunt
.. impietati, ut non ſemel eſt com-
..m, tametſi nonnunquam in aliis
.. quam in Regibus culpa reſidere
.. Cum autem ad præcepta reli-
.. vitam accommodat, nihil agit
..be, nihil avare, nihil injuſte: ſin
..s, jam cuivis Epiſcopo vel Ec-
..ſtici ordinis homini, qui ſit in-
..tæ vitæ & acceptus multitudini,
..hendere illum & palam admone-
..ficii ſui conceſſum eſt abſque ullius
.. periculi: quandoquidem Regi
..ndum eſt, ne ſi quid gravius in il-
..ſtatuat, populi voluntatem alie-
.. Ejuſmodi libertas nullo eſt in alio
..o, quod ſciam, aut certe non æ-
.. magna. Alterum frenum eſt Iu-
..ctio, quæ in Galliis maxime viget:
..que inſtituti ſunt Senatus atque
..icia quæ noſtra lingua vocantur
lamenta, ut ne plus quam jure con-
..um eſt, illis liceat. Eorum enim ju-
..um is eſt numerus, eaque poteſtas,
.. decretis ipſorum Rex quoque pareat
.. in controverſiis aliquando cauſa
..lat, neque ſuis adverſariis, quibuſ-
..m litigat, præjudicare poſſit. Ab his
..am expenduntur litteræ Regis ac in-
..ceſſiones, & ſi quid eſt in iis vitio-
..m aut ſuſpectum repudiatur. Quan-
tum

tum ad crimina & maleficia pe
etiamſi Rex alicui ignoſcat & p
remittat, tanta eſt tamen illor
hiſce rebus ſeveritas, ut ſpe impet
gratiæ, nemo fere audeat aliqui
vius deſignare. Quamvis enim
aliquando Regis authoritate, n
que favore, diſſimulare & acti
intermittere cogantur: tamen u
vor ille paulatim deſiit, eum qu
querit, gravius multo puniunt,
ſi interceſſionem nullam obtinu
Accedit quod perpetua eſt ipſ
functio, & niſi propter atrox ali
facinus, non removentur loco;
cum objicitur, ad reliquum Sen
ejus rei quæſtio defertur. Quod
te non ſervata juris formula de g
quis dejicitur mandato Regis, tu
vel detulit, vel qui locum alteriu
cantem occupavit, non eſt quod
dum ſibi gaudium illud pollice
nam ut ſui facti rationem accura
mam aliquando reddat oportet.
fit, ut propter hanc muneris perpe
tionem, quando ſciunt, nihil ſibi
præter ſua ipſorum maleficia, frau
detrimento eſſe, majori tum fide,
diligentia jus reddant.

Tertium frenum eſt Politia. Hę
leges atque decreta, quæ Galliæ Re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

oſt alios, fecerunt ac confirma-
ſingulis temporibus, neque teme-
s derogant : ac ſi faciant, popu-
non ſunt habituri obſequentem,
imis quantum pertinet ad ipſo-
, hoc eſt, Regni Galliæ patrimo-
: quod ipſis alienare non licet,
nagna cogantur neceſſitate, quæ
a Senatus deliberatione adeo cu-
examinatur & diſquiritur, ut pro-
incertitudinem venditionis, pauci
m rerum aliquid ſibi emendum &
ndum periculum eſſe putant.

e attributis amplitudine, præſtantiaque Regum Galliæ.

oannes Tilius. Non poteſt ulli
cipi aut Reipublicæ nomen attri-
honoratius quam CHRISTIA-
SIMI: quod Regibus & regno Gal-
nerito conceſſum eſt. Etſi autem à
cipio in probatioribus ſcriptis (quæ
em viderim) non exſtat attribu-
iſtud, habet tamen vetuſtatem
gnam. Carolus Calvus Rex & Im-
tor, quando Lotario ſecundo mor-
Rex Lotaringiæ factus eſt Meti die
o Septembris, anno IↃ CCC LXIX,
RISTIANISSIMVS appellatur:
us conſecrationis habetur formula
in per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

in pervetuſto libro Bellovacenſi [illegible]
tuli & in Aimoini hiſtoria. In[illegible]
tius & Honoratus tertius Phil[illegible]
Auguſtum & Ludovvicum octa[illegible]
Ludovvici patrem Reges ap[illegible]
Chriſtianiſſimos: & legati quoq[illegible]
manæ Sedis cum tribus Epiſcop[illegible]
rum adjecta ſunt nomina, ſuis [illegible]
Auguſtum Regem appellant r[illegible]
Galliæ Chriſtianiſſimum. A[illegible]
Regum & regni Gallici attribut[illegible]
quod illi Imperatores, hoc Imp[illegible]
(ſi placet) appellatur, æque ac [illegible]
num & Græcum ante caſum ſu[illegible]
cebatur. Infinita ſunt quibus [illegible]
dum hoc attributum confirmat[illegible]
non præſtat appellationi Regi[illegible]
certe ſuaviorem ſonum obtinet.[illegible]
nibus autem notum eſt, Reges [illegible]
temporalem dignitatem ſuam ſ[illegible]
acceptam ferre, neminem aliu[illegible]
riorem agnoſcere. Ex eo ſequit[illegible]
quoque, Reges & regnum Galli[illegible]
ad res temporales attinet, non[illegible]
jure ſcripto, ſed tantum acciper[illegible]
tum ratione, bonoque & æqu[illegible]
tur, cui tanquam naturali & [illegible]
luci omnes homines juſtum e[illegible]
formari. Propterea ubi Acade[illegible]
profeſſiones juris in Gallia in[illegible]
ſunt, & ornatæ privilegiis, no[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

roteſtati ſunt Reges ſe jura illa
uctoritatis loco, ſed rationis tan-
cipere. Inter archiva privilegio-
 Philippo Pulcro Rege conceſſo-
n Aurelienſibus ſcriptis menſe
 milleſimi trecenteſimi duodeci-
x Philippus narrat regnum ſuum
etudine non jure ſcripto, guber-
ræterquam Provincias quaſdam,
oſpicientibus Regibus anteceſſo-
 populares plurimum utuntur ju-
pto: non quod obſtricti ſint, ſed
illud ſibi continuandum aſſum-
nt. Præterea Reges pro ſummo
rio ſuo ſuperiores ſunt legibus &
etudinibus regni, de quibus poſ-
ſtatuere, mutare eas, atque abro-
, tanquam miniſtri Dei & vicarii,
nem reddituri ei & pœnas ab eo
ri propter commiſſam ipſis admi-
ationem populi, ſi ea abuſi fuerint.
es, cum placet, conſuetudines ab-
t in contractibus ipſorum, non au-
 in ſubditorum conventionibus ut
 ipſorum adimant: nam conſue-
ines ſubditorum conſenſu ſtatuun-
, non auctoritate Regum. Reges
que Galliæ, ut qui nemini pareant,
uis ipſorum cauſis judicant. Maria
leſia Duciſſa Calabriæ cum de re-
, quarum nomine cum Philippo
Valeſio

Valeſio Rege contendebat, in
trium conſenſiſſet, ceſſit ultro &
detulit judicio Regis, dicens, ali
ſibi à ratione & decoro videri,
ter ipſos interveniat ullus, & ta
cit præſtantiam Regis, ut ſe puta
in cauſa ſua debere confidere: qu
miſſio extat in chartophylaciis.
creta judiciaque in cauſis Regis
ipſius nomine, & ſe quando in
fuit, per judices ſuos damnat:
deficientibus juris adminiſtris
tum eſt. Ioannes vero Magiſter
catus Regis in Parlamento Pari
vir exiſtimatione & doctrina ma
XXI Maii cIↄ Iↄ I, cum de matrim
Caroli Ducis Alenconii & Su
Borboniæ lis eſſet, confirmavit, R
Chriſtianiſſimum erga ſubditos
nunquam alio jurejurando uti
ſolenni conſecrationis ſuæ; ſi qu
ro deinceps promittit, hoc prom
verbo Regis: quemadmodum in
ſecratione & coronatione verbum
habetur pro fide certiſſima. Cum
Reges cum exteris conventione
tas faciebant, non jurabant ipſi
quibus ſpeciatim fuerat demand
jurantes per animam & perſonam
gum. Regni corona eſt ſphærica,
guretur eam diviſionis expertem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

divisa eſſet, conſpicua eſſet figu-
ſmodi. Coronæ inſunt flores,
gativas & jura ad Regem ſolum
entia deſignantes, ut Baldus Iu-
ſultus ait. Amplitudo Regum
in toto Chriſtiano orbe diu con-
a eſt, cum præter Reges alios,
ites omnes, Principes, Equites,
icunque exteri beneficia ab eis,
, conventionibus, aut rationibus
cceperunt, fidem Regibus de eis
terunt, ne in tributum aut aliud
cogerentur: quæ fidei præſtatio
um beneficii tempus protende-
. Exſtant in chartophylaciis infi-
orum exempla: Archiepiſcopo-
Colonienſis, Moguntini, & Tre-
ſis; Leodienſis & Metenſis Epiſco-
n: Iuliacenſis & Geldrenſis Du-
Marchionis Montisferrati: Co-
Vallemontenſis, Genevenſis,
tenbergenſis, Naſſovii, Magde-
enſis, Namurcenſis, Clivenſis, &
m quibus nulla injuria facta eſt,
voluntariæ ad tempus obligatio-
non autem ex naturali officio eſ-
His ſolis Regibus competit, ut ce-
ba obſignent diplomata, Princi-
ero reliqui obſignant aliis colori-
ut nominatim oſtendunt privile-
uo Renato Siciliæ Regi poſteriſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

que ejus recta linea deſcenſuris à Lud
vvico XI. Rege XXIII Ianuarii MCC
LXVIII & menſe Maio MCCCCLXIX att
buta,ut alba cera liceret ipſis obſign
in regnis Hieroſolymorum Siciliæ,
ditionibus aliis tum in Gallia, tum
tra Galliam.

3. *Iura quædam Regalia.*

Ioannes Lucius Pariſienſis, lib.
Placitorum curiæ, § VI. In adeſpota
na, inque res mortui allophyli, in
genæ jure minime donati,ejuſve qu
juſtæ nuptiæ non ediderint, ſi ſin
beris deceſſerit, manum injicere, R
non ſolum eſſe juris, verum etiam
juſcunque, meri imperii faſcibus p
diti XI Cal. Feb. M. CCCCXXII.

Bodinus. Teſtamenta civibus,
item peregrinis condere licet; au
quid cui à peregrino legatum eſt,
rum rerum quæ extra patriam quæ
ſunt, caducum fit legatum ac Princ
fiſco cedit: idque Albinagium no
ſermone vocatur.

Idem. Peregrinorum morient
pecunia fiſco vindicatur,datum ta
ut ſi extra Galliam moriantur te
mentum condere ac filios in Gallia
ceptos ab uxore quæ civis eſt, hær
ſcribere poſſint. Filii etiam peregr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

n Gallia ſuſcepti patris hæredita-
non quidem teſtamento, quod
inis condere non licet, ſed ab in-
capiunt, ſi mater civis fuerit,
æreditas defertur. Hoc amplius
us noſtris ſingulari jure tribu-
t mercatoribus peregrinis qui ad
nas Lugduni & Campaniæ profi-
tur, ut nihil de bonis eorũ ſi in-
moriantur, decerpere fiſco liceat.
Haillan. Penes Regem belli pa-
arbitrium eſt. Convocat ordi-
gni cum neceſſe videtur. Con-
nnia officia & beneficia electiva,
politica, quam civilia atque mili-
Cognoſcit de omnibus judiciis
um Magiſtratuum; conſtituit &
it omnes Officiales; imponit aut
t tributa & ſubſidia; impartitur
m à pœnis & multis legalibus;
em numiſmatum aut intendit
mittit. Nullus præter ipſum aut
bus reſtituere, aut legitimos fa-
aut denique equeſtri ordini aſſcri-
quemquam poteſt. Solus monetæ
dæ poteſtatem habet: ſolus per
iales ſuos quædam crimina quæ
oyaux vocantur, ſuntque numero
. poteſt punire: ſolus ærarii com-
ſt, & expenſas moderatur uti lu-
olus fert leges, eaſque explicat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

4. De Auctoritate & Prær tiva Reginarum Galliæ

Ioannes Tilius. Reginæ, Regib
dicentibus aſſidere poſſunt, ut fit
diciis Parium. Præterea haben
dictionem , & (ſi placet) conuo
maximos in agris ſuis & propriis
talibus , ut de primis provocati
cognoſcant ; & ab earum conve
ad conſilium Parium Galliæ pro
tur, quamvis agri ſint juriſdictio
terius. Item Reginas oportet bi
teris vocari in jus , prout ſolenne
citandis Paribus Galliæ. Ne plura
rogativæ omnes quæ Paribus co
tunt , ad Reginas quoque Galliæ
nent ; noluerunt Reges majeſ
matris aut uxoris regiam (quæ
modis anteit dignitatem Parium
noribus uti priuilegiis : quamo
etiam in Parlamento , velut Pa
ipſis dies ex catalogo aſſignantu
ex actis Parlamenti apparet co
VIII Maii MCCCC & XXVII Iunii MC
Quamvis ex jure & conſuetudin
nationes inter virum & uxorem
ſtante matrimonio ſunt irritæ ,
tamen eæ quas Reges Reginis fac
ratio ſuperiore capite dicta eſt. In

la

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ento diſputatum eſt XIX Maii &
II Septembris MCCCLXXXV, eſſetne
ilegium Reginæ dotatæ æque ac
is, ut anteferretur aliis creditori-
. Henricus II Rex, III Octobris
XXXXVIII & XVIII Ianuar. MDXXXXIX
ic dubitationem ſuſtulit, par Regi-
um privilegium ac Regum ipſorum
nuntians. Reginæ quoque in omni
immunes ſunt, ne corpora ſua co-
tur ſiſtere, & à teloniis omnibus
ræ. Cum civitates regni primum
rediuntur, eos ſolvunt qui ſunt in
culis (ut etiam Reges) per generales
curatores ſuos: non à tempore ſo-
n declarationis quam Rex Henricus
cto fecit ultimo Novemb. MDXLIX,
etiam antea; ut ex actis Parlamenti
nfirmari poteſt. Item ad honorem
domus & cultus habent Officiales
ximos. Domeſtici Reginarum Of-
iales, itemque matrum Regum,
dem habent privilegia, quæ regum
orum domeſtici: Atque etiam ſecun-
m reginas pronuntiatum eſt, ſenten-
s à judicibus ipſarum latas eandem
ctoritatem obtinere, quam eæ quas
cunt judices regii, & certis in cauſis
pra provocationes obtinere. Reginæ
nnes viduæ vulgo appellantur Blan-
, ex duarum nomine quæ vixerunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

diutiſſime: quarum altera fuit R
Blanca Sancti Ludovvici mater;
Regina Blanca Regis Philippi V
vidua.

5. *De Filiis Regum, eorum ſignationibus & beneficii*

Ioannes Tilius. Olim familiæ
cicæ filii ex æquo inter ſe divid
nullo primogenitorum jure: etia
nothi accepti hæreditatem a
cum legitimis, tenebantque ſing
pellatione regni. Singuli Reges ſe
ciæ Reges inſcribebant, tum diſc
nis ergo addebant, ſe prætorium
mum habere Pariſiis, aut in al
partis oppido: ex quo tandem f
eſt ut Reges Pariſiorum, Aureliæ
dicerentur. Tertia hæc familia
dejecit nothos non tantum regn
etiam cognomine Francico, quo
commune erat nothis. Obſerva
tamen quoſdam fuiſſe acceptos
in regia educati, probati, eoque
ne honorati eſſent, alios vero ac
ſcripto. In hac quoq; filii Regum
res natu ſingulares tantũ aſſigna
habuerunt invecta ſingulari qu
lege & conſuetudine, quæ narra
decreto facto ſecundum Regem
li

...um pro Comitatu Pictonum &
...tu Arverniæ contra Carolum pri-
...n Siciliæ Regem, Sancti Ludovvici
...rem, in Parlamento, Novembri
...nte MCCLXXXIII. Cavetur enim
...minores natu poſſint contendere,
...certam partem in jus ſucceſſionis à
...nte Rege ſibi aſſerere; ſed tantum
...d ad victum & alimentum ipſo-
...n pertineret, ſive ex voluntate &
...itrio parentis Regis, ſive fratris ob-
...ntis regnum, ſi teſtatio defuerit:
... licere minori fratri de tenuitate
...queri, quamvis ſi amplius eſſet,
...x ſuccedens pro auctoritate poſſit
...idere. Hæ autem aſſignationes ma-
...us deficientibus ad regnum reci-
...nt, prout ſtipulatione factum eſt ad
...lendam omnem dubitationem. Ea
...tem lege ſeu conſuetudine proprie-
... aſſignationum ad regnum pertinet,
...que verum dominium illius: nam
...i qui uſumfructum obtinent in par-
...us, Regis proprietarii numerantur.
...eoque hæc aſſignatio non appellatur
...rs, quaſi dominatus eſſet & certa de-
...tæ partis proprietas, ſed Apenna-
...um: Aſſignationes quædam, ac vete-
...s maxime, filiis Regum hæredibuſque
...ompetunt. Hæredis autem vocabu-
...um, ut late ad mares fœminaſque per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tinet, multas contentiones exc
immerito; cum ex lege fœmin
gnatione de bonis regni facta
dantur. Hæredes autem quotie
ſcribuntur aut enuntiantur, ſoli
intelliguntur, cum de rebus agitu
ad alios minime tranſeunt: quod
ad fœminam æque ac marem
mitti poteſt, vocabulum ut late
de utriſque intelligitur. Primu
Philippus Pulcher ex conſilio ſtat
Pictonum Comitatus cum aliis
Philippo minori filio (qui poſte
Rex Philippus Longus) aſſignatu
ficientibus maſculis hæredibus r
ad regnum, ea lege ut Rex qui tu
veret, filias ex certorum homi
ſententia elocaret, eæque inter c
patri ſuccederent. Hæc lex exc
fœminas tantum nomine hæredi
in ſucceſſionibus, non autem im
quin alio jure agros obtineant e
luntate Regum qui aſſignationis
rint: hoc enim utile potius eſt q
damnoſum regno, ut ab exemplo
garitæ Siculæ, & Mariæ Bituricæ
ſtat. A tempore Ludovvici Ducis
reliani, qui frater fuit Caroli VII, i
omnibus minorum natu aſſignati
bus diſerte cautum eſt de reverſion
regnum, ſi mares hæredes matrim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

mo prognati deficerent, ut ſubla-
et omnis controverſia. Quamvis
ni Galliarum Reges ſuperſtites ad
rmationem dignitatis filios ma-
s coronari curaverint, perpauci
n regiam autoritatem eis com-
unt, ex quo regnum in poſteris
tabilitum. Rex Carolus VI affecta
udine Carolum Delphinum præ-
ærario regni, XXIV Septembris
CCIX, & facultatem dedit gerendi
ipſius, eoque abſente aut occupa-
ræſidendi conſilio ipſius. Delphi-
s Viennenſis à Philippo Valeſio
e maximo Regum filio compara-
eſt: atque hinc factum eſt ut omnes
nomen habuerint, etſi non eſt
num & præſtantiſſimum. Nam qui
atus habuerunt, ut Carolus maxi-
s Caroli VI Regis filius, Dux Aqui-
iæ, & alii primum Duces ac Delphi-
licebantur; idque merito, cum Du-
dignitas Delphino anteponenda ſit.
tamen memoria noſtra aliter Hen-
o II Rege factum eſt, cum Delphi-
s Viennenſis eſſet & Dux Britanniæ:
ue præteritæ hiſtoriæ ignorantia, &
quod maximi filii inde ab ortu Del-
ini dicerentur. Confirmant quidam
n eſſe improprium ſi Dominum
lphinum dixeris quam Dominum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Regem, & ſimpliciter Delphin
Regem appellandum. Sed tam
ſcrimen intervenit: nam ut de
ſit Delphini appellatio, non tan
præſtantiſſima, verum iſta, ma
Regis Galliarum filius, antece
mnibus. Regis nomen eſt excel
ſimum; ideoque ſi non eſt Delp
quiſquis regno eſt proximus, ſ
appellatus eſt κατ' ἐξοχὴν & ap
tur ſimpliciter Dominus: maxim
tem regis filius, Dominus Delp
ut oſtendatur maximus eſſe fili
gis, & conditione ampliſſima.
hac maximi Regum filii habebā
ciales ſummos. ſuos item Cance
præter Cancellarios Galliæ habue
Reges cum ex maximis filiis ſuis
tes faciunt, ſubditis dominio ſuc
cunt penſitationem: quod jus
decretis Parlamenti comprobatu
ctis ineunte Februario anno MCC
Minoribus autem filiis prærogati
riſdictionis eſt per comitia m
fora, aut rationum cognitiones; q
admodum ex conceſſu Paribus C
laicis tribuitur. Itaque aſſignat
fere cum dignitate Parium conju
tur. Regalia quidem jura regno a
rentia & indiviſa reſervantur, &
per in Ducatibus Comitatibuſque

integra: nunquam enim trade-
r illi quin Rex oppidum ſibi aſ-
et, ubi regale judicium inſtitue-
l cognitionem cauſarum rega-
prout Montargii factum eſt,cum
tus Aurelianenſis in aſſignatio-
traderetur. Poſtea vero facti ſunt
ptionum judices.Minoribus item
ogativa eſt, quod aſſignationum
e in Parlamento Pariſienſi ſolum
tur,licet non adjuncta ſit Parium
itas: nam hoc Parlamentum et-
, ac non alterum, de proprietate
ominium regium pertinente po-
cognoſcere.

6. *De filiabus Franciæ.*

oannes Tilius. Fœminæ omni tem-
e regno Galliæ fuerunt excluſæ,
n tamen ex lege Salica; quæ genera-
n ſtatuit ſi mares filii erunt,ut fœmi-
tantum ſuccedant in bona moven-
, non autem in vetus patrimonium,
od priſca appellatione terram Sali-
m dixerunt: atque hac appellatione
teres diu uſos fuiſſe conſtat ex in-
rumento Agoliſmenſis cujuſdam Ar-
idiaconi facto MCCXXXI, ubi hæc
abentur: Cui dedit ſuum allaudium
el hæreditatem Salicam ibi nomina-
am, in agro Santonum ſitam. Idem
legis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

legis caput aliis legibus contine
Ripuariæ dictæ ſunt, ubi terr
exponitur. Ex lege Salica (quæ p
ditis tantum conſcripta eſt) def
bus filiis hæredes erant filiæ vet
trimonii. Si quis ergo regnum
vellet inſtituere, filiæ deficientib
ad regnum pervenirent: quæ
ſemper conſuetudine fuerunt e
& ſingulari Galliarum lege, qu
gno Gallorum animo nititur do
tum muliebrem minime feren
tum etiam ratione hac, quod re
ad exteros perventurum fuiſſet
monio; etſi interdum mulierib
ſummi imperii aut legis habentib
tempus parent. Fuit tempus, cum
Francæ inferioribus nuptæ qua
gibus, regiam tamen appellati
uſurpabant & Reginæ dicebantu
honor in vitam ipſis concedebat
oſtenderetur ipſas Regum eſſe
rum filias. Hanc conſuetudinem
ſimile eſt introductam eſſe, ut æq
animo ferrent, ſi quando nub
viris qui non eſſent Reges, ut cum
dignitate conſervarent nomen.
hæc conſuetudo (quam Bartol
jure aſſerit) obſoleta eſt, quia per
pus in ludibrium abiit. Cogno
Francarum ad filias Regum pert

ſi

.. natæ ſunt quam patres ſint Re-
.. hoc cognomen tum demum obti-
.. cum illi ad regnum pervenerunt:
.. ſi filiæ ſunt maximo Regis filio,
.. ab ortu vocantur Dominæ ad
.. rmationem regni patri ipſarum
.. ditarii, niſi occupetur morte: aliæ
.. tantum dicuntur Domicellæ, &
.. pto regno Dominæ cum Franca-
.. cognomine. Hoc Francarum co-
.. nen ad filias tantum Regum Gal-
.. m pertinet. Filiæ Francæ pluri-
.. n pecunia fuerunt elocatæ. Rex
.. olus V anno MCCCLXXIV inſtituit
.. ies mille Francos aureos, id eſt,
.. onatos, in matrimonium cujuſque
.. rum ſuarum, Mariæ & Iſabellæ, &
.. ulis poſtea naſcituris ſexagies mil-
.. os francos aureos ſive coronatos:
.. olus VII Rex menſe Martio MCCC-
.. promiſit octies centies mille fran-
.. Iſabellæ filiæ nupturæ Richardo II
.. gi Angliæ. Ita dos incerta eſt: inter-
.. m etiam agri ad dominium perti-
.. ntes ipſis & ipſarum liberis aſſignan-
.. r: quod fit liberis tantum natu mi-
.. oribus. Reges quidem agros ad re-
.. um pertinentes filiabus oppigno-
.. nt; ſed non poſſunt amoveri: quod
.. tem ipſis dotis nomine tribuitur,
.. nproprie vocatur aſſignatio. Solebant
Reges

Reges penſiones ſubditis dom
imponere nupturis filiabus, e
exegit Rex Philippus Pulcher, c
cunda ipſius filia nuptura eſſet I
Regina Angliæ. Atque hinc
Regis percipiebant lucrum: nam
ditis ſuis ita exigebant, ut parte
perciperent præter id quod d
Regi. Nortmanni ſummam to
Regi in matrimonium illud ſp
derunt, qui menſe Octobri MC
ſtatuit ne illa liberalitas ipſis in
rum damnoſa eſſet. Quod aut
jus Vaſallorum partem indictio
conſuetudine ſibi retinentium
jus illud jam olim receptum, c
maturque tribus decretis ſub te
(ut vocant) Candeloſæ factis MCC
& habent idem memoria noſtra
ſalli quamplurimi in agris ſuis naſ
aut nubente maxima Regis filia:
aliarum vero matrimoniis faculta
buitur inſtituendi opificia in civi
bus regni, in quibus juratæ Phr
receptæ ſunt.

Thuanus lib. XXII. Eliſabethæ
Philippo Hiſpan. R. nubenti, Rex H
ricus II dotem CCCC aureorum
lium dixit.

Thuanus lib. LXXII. Legibus no
filiæ Regum pecunia tantum, n
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

rebus fundi, donantur: novo tamore Henricus III ſorori ſuæ ritæ Cadurcorum & Aginnen- præfecturas dotis nomine attri- jura etiam regia & coronæ, ut t, eis unita privato diplomate ripſit.

De Principibus Agnatis.

nnes Tilius. Ad conſervationem æ Francæ Principes agnati à cer- e immunes ſunt, & diſerte in torum actis hac lege ſoluti poſt n inſcribendi ſunt. Atque ut ut m indignationem ſua culpa Prin- fuerint meriti, non tamen legi- in tertia hac familia ullum eo- contumaciæ damnatum eſſe, niſi nem Ducem Alenconium, in ſententia lata poſtea reſciſſa eſt: juſtitiam Reges temperarunt cle- tia, qua cognatio tota in ſtudio ioque contineri, & ad illud revo- poteſt commodiſſime.

huanus lib. XXVII. Regii ſanguinis cipes abſque ullis titulis & patri- um privilegio gaudent, & patricios es natalium prærogativa, non iciatus ratione præcedunt. Inter ſe hunc ordinem ſervant, ut qui

ſucce-

ſuccedendi ordine prior eſt, p[illegible]
rem antecedat.

Idem lib. LXIII. Rex Henr[illegible]
anno 1572. edictum condidit, q[illegible]
citur ut conſanguinei Principe[illegible]
ciæ Pares cæteros, quantumvis [illegible]
tatis anteriores prærogativa a[illegible]
titulo nitantur, ubique in Reg[illegible]
augurationibus, in ſupremis [illegible]
curiis, conventibus, locis ac c[illegible]
niis publicis præcedant, id fixu[illegible]
tum ſit in poſterum; quod e[illegible]
magno conſenſu VI Eid. Ian. p[illegible]
gatum in Senatu.

Ioannes Tilius. Quiſquis Pri[illegible]
proxime ad regnum pertinet, e[illegible]
eſt Regis regnantis filius, tam[illegible]
ſecundus eſt à Rege, poteſt ex [illegible]
tate Regis opificia in civitatibu[illegible]
ſtatuere, ubi ſunt jurata corpora[illegible]
privilegia prærogativaſque, ut[illegible]
dus à Rege, obtinet. Edicto Ca[illegible]
Regis promulgato cum ipſe juri[illegible]
do præeſſet in Parlamento XX[illegible]
cembris MCCCCVII, Principes ag[illegible]
gno proximi à conſiliis ſunt in[illegible]
niſtratione regni, cum Reges m[illegible]
ſunt annis. Singularibus vero i[illegible]
tis quæ ante facta fuerant, Pri[illegible]
agnati conſilio ſemper interf[illegible]
ſecundo à Reginis loco: nec im[illegible]

illa regni quæ edicto tollitur re-
ad proxime neceſſarium pertine-
niſi aliud defuncto Regi, ad quem
tio pro minore filio libere pertine-
placuiſſet. Principes agnati agna-
ue immunes ab omnibus regni ve-
alibus pronuntiati ſunt decreto die
avo Iunii MCCCLXXXVII, cum ad-
ſus Ioannem Grandecortenſem E-
tem, Maſionum ad Sequanam Do-
ıum, fuit ſecundum Blancam Au-
anam Ducem, filiam Caroli Pulchri
gis, judicatum. Iidem diploma Re-
exorantes, nihil tenentur ad pre-
m ſigilli pendere. Ex quo in regno
lliæ obſequium uni redditur. No-
n Latinum Principis, quo primum
ut ſignificatur, ad eos pertinuit qui
ſtirpe Regis ſunt, & primum caput,
eſt regnum, ex jure poſſunt percipe-
Qui autem exteri ex familiis ſum-
is acceſſerunt, Principes quidem ſed
jecta familia nominantur.

Thuanus lib. XXVIII. Principibus
natis ſingulari prærogativa jus eſt,
de eorum capite & exiſtimatione
ud alios judices, quam coram Rege
Patriciorum curia quæri poſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

8. *De Paribus Franciæ.*

Thuanus lib. XXVII. Pares Fra
ſive eorum originem ad Carolov
ſive ad Capevingos referas, XII
quitus fuere. Sacri ordinis Arc
ſcopus Rhemenſis, Epiſcopi Ling
ſis & Laodunenſis Duces; Ep
Bellovacenſis Catalaunenſis & N
dunenſis Comites: ſacris ſoluti
gundiæ, Aquitaniæ, Normanniæ
ces; Flandriæ, Campaniæ ac T
Comites. Eccleſiaſtici tempore
me mutaverunt. Cæterorum di
tempore partim Regiæ coronæ
verunt, partim perierunt, & in
paulatim alii, qui juxta creationis
pus, in publicis regni ſolemnit
ac conſeſſibus ordinis prærogat
ſervant. Eorum numerus minim
finitus eſt; titulis illis honorifici
Regum arbitrio præcipuis digna
aut gratia viris ſemper attributis
uti Lotharingis accidit, qui om
dignitate honeſtari ſtudioſe a
runt. Sed cum in auguratione R
præter Eccleſiaſticos, VI tantum
beantur qui veteres illos repræſe
id ſemper obſervatum fuit, ut
eos creationis tempus in inceden
ſedendi ordine inſpiceretur.

oannes Tilius. In eo inſtrumento,
Matiſconenſi Comitatui dignitas
s pro Tholoſano adjecta fuit, an-
MCCCLIX per Carolum V. Regem
fratre ipſius Ioanne, qui poſtea
fuit Biturigum, diſerte ſcribitur, à
ibus Galliæ ad conſervandum ho-
em ſui conſilii & juvandam Remp.
decim Pares fuiſſe conſtitutos, qui
naximis conſiliis fidelibuſque inter
s aſſiſtant Regi, eumque primi ex
ine comitentur, & res ſtrenue ge-
t ad Regis ipſius regnique defenſio-
Ac propterea minime ferendum eſt
ommunicari unum ex Paribus, quia
ſandum eſt cum ipſo ad conſilia
gis: nam Rex ipſe, ſi Pari non eſſet
de viveret, eum teneretur alere.
anquam Scripturæ ſacræ armis toti
ro interdicunt, tamen Antiſtites Pa-
Galliæ pro dignitate Parium tem-
raria tenentur Regibus miniſtrare
eos ſequi cum equitum ſuorum ac
litum comitatu, ſi quando Reges
i in bellum proceſſerint: quod offi-
um à quibuſdam aliis Epiſcopis qui
res non ſunt debebatur: adeo Gallia
his conditionibus rem militarem
timavit magni. Sic Pares Galliæ di-
itate Ducum & Comitum fuerunt
nati, ut miniſtrent judicentque ex

jure ſummo Regis, ei in jure ſed
adſint, in ſacris & coronatione m
ſtrent, conſulantque in negotiis
Regi communicare cum ipſis pla
rit. Pares propterea dicti ſunt, n
quod Regi,ſed quod inter ſe pares
ut luculenter oſtendit decretum
tra Comitem Flandriæ in Parlan
tum factum ineunte Novemb. MCC
Nam quod ad dignitatem Parium,
nino ſunt pares, neque uni am
juris in ſuffragiis ferendis dicend
ſententia eſt quam alteri: etſi
quædam prærogativę ſunt pręterq
Eccleſiaſticis. Alios vero Princip
dignitate ornarunt Reges, non
tum neceſſarios, ſed etiam alieno
de Repub. bene merebantur, pr
prærogativas Parium. Ac Pariat
quidem alii ad vitam & perſo
ſunt; alii ad ſolos mares hæredes p
nent, alii ad omnes etiam mul
hæ percipiunt Pariatus, in judici
dent, & ſententiam dicunt, voca
in jus, ut alii Pares, convenienter
lege civili, quia dignitatem juriſd
ne conjunctam obtinent. Sing
eſt & ſolennis citandi Pares Galli
tio, narrata in decretis Hugonis
ad diem XII Maii MCCCXLI, Ma
Guinhardi ad diem III Iulii MCCC
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

is quamplurimis. Duobus Regis matibus opus eſt: uno Rex in jus ſit Parem; altero ad magnum alium virum ſcripto, puta magiſtrum orum ſupplicum, conſiliarium menti, præfectum, Seneſcallum, vicarios eorum. Imperator huic ius ſcriptum aut ipſi Pari aut dolio ipſius offerat: quod ſi abeſt, tur ad Officiales ipſius perferre. ſi ivus eſt, citari non debet: non citatus fuit Catalauniorum Epius in cauſa Roberti Comitis Flan- MCCCXV, ut ex decreto conſtat. cunque diploma Regis Pari exhi- honeſtum debet habere comita- ex Regis & conſilii ſententia, ut itatem habeat exhibitio. Hæc au- accipienda ſunt, ſi quando honor, it, dignitaſve Parium agitur, aut ſi ndo in Parlamento provocaverit à ce quem non poſſit rejicere, & cu- nomine multetur tanquam rei ma- dicatæ: in aliis vero cauſis diverſa ratio, ut decreto fuit declaratum de ce Burgundiæ die ſexto Auguſti cxc & in cauſa Simonis Marcheti imo nono Iulii eodem anno. For- jurisjurandi quod in Parlamento tetiæ dant, exprimitur in jureiuran- Noviodunenſis Epiſcopi præſtito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

die XXVI Ianuarii MDII, ſe in ju
bona fide lites dirempturos, ubi in
lamento erunt, ſine perſonarum
ptione; arcana Parlamenti non re
turos; ei tanquam ſuo judici de h
re, vita, & dignitate ipſorum hon
habituros: etſi Parlamentum in ju
ipſorum convenientē Parium ali
numerum habere neceſſe eſt. Pa
privilegium, ne jure experiantur
Parlamento, declaratum fuit in
Lingonenſis Epiſcopi, decreto fact
XVIII Februarii MCCCXXXIV; item
Comite Arteſiano XIII Ianuarii
XXXV; quod locum habet cum a
de agris reverſis & receptis evict
feudi. Paribus laicis jus ſingula
habendi conventus magnos, ad
à præfectis ipſorum provocatur,
conventibus ad Parlamentum. H
tem obſervandum eſt, non eſſe
gno alium juris conventum, c
Regum aut eorum quibus Rex ſ
tim conceſſerit: alioqui abſurda
laicorum Parium ab Eccleſiaſticis
rentia. Nam profecto non eſt e
riatu hæc prærogativa: ſi eſſet,
ad Eccleſiaſticos pertineret: ſed
laicis Paribus conceſſerunt Reges.
ter has omnium Parium præroga
ea dignitate ſunt (quia præcipua
P

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

[...]amenti membra) ut communes [...]nes honores, immunitates, & pri[...]gia habeant quæ habent præſides [...]s & conſiliarii.

De tribus Galliæ Ordinibus.

[C]laudius Seſellius. Sunt in Galliis tres [prin]cipui ordines, Nobilitas, Populus, [Cler]gus. Hi ſinguli, pro ſua quiſque [con]ditione, ſuas habent leges ac inſti[tut]a, quibus utuntur, & adeo commo[de ſ]unt invicem aggregati, ut ægre fa[cul]tatem habeant, alii alios opprimen[di], aut etiam adverſus Regem conju[ran]di. De Eccleſiaſticorum ordine poſt[ea ſ]um dicturus. Nobilitas igitur Gal[liæ], ſive Equeſtris ordo, maximis frui[tur] commoditatibus ac privilegiis, eo[qu]e fit, ut magno quodam affectu Re[ge]m complectantur, & vitam quoque [pr]o ipſius ac patriæ ſalute profundant. [Ne]c enim ullum pendunt tributum, & [ve]natis licet ipſis eſſe quocunque loco, [&] multa habent vitæ præſidia, ſic ut [no]n ſit opus, illiberalem aut quæſtua[ria]m aliquam artem exercere. Hoc [eni]m noſtris moribus minime illis [co]nceditur, niſi forte domi maneant, [&] rei familiari ſtudeant. Sed ſi Regem [ſe]ctari velint, habent quo ſe honeſte [al]ant. Plurima enim ſunt domus &

aulæ regiæ miniſteria, quæ ſolis n
libus attribuuntur, qui ſinguli, par
aliquam anni, in iis procurandis
ſumunt, & reliquum tempus vac
habent ac liberum rebus privatis a
domeſticis adminiſtrandis. Hi om
annuum accipiunt à Rege ſtipendi
& ampliora ſperandi magnas hab
occaſiones. Principes autem viri
majoris dignitatis proceres, quon
& ipſi Regis beneficentiam experi
tur, ac partem Reipublicæ procur
Nobilibus, qui ſunt re familiari mi
lauta, victum & alia ſæpe comm
cant. Deinde, Reges perpetuum al
& ampliſſimum equitatum, exerce
& alendæ cauſa nobilitatis, ac in ta
equitatus numero, plurimæ ſunt p
fecturæ, quæ in illos diſtribuuntur
que ratio non minus pacis quam
tempore durat. Majoris quidem
Nobiles, pro ſua quiſque condition
virtute, præficiuntur equitibus: ex
quis autem alii ſunt legati, alii ſigni
alii equites cataphracti, alii ſagittari
qui per ætatem non poſſunt ferre
ma, reliquis famulantur, & cum n
lum intercedit bellum, licet ipſis r
nere domi, ſuique ſtipendii partem n
mediocrem parſimonia conſerva
Ad hæc nemo credat, quam multæ

alliam præfecturæ, ut ſic dicam,
æ, quæ ſoli nobilitati commit-
r. nam alii provinciis, alii civita-
alii oppidis, alii finibus, alii ca-
& arcibus, alii vicis præficiun-
t interim nihil dicam de majori-
lis muneribus, quæ Principibus
m tribui ſolent, cujuſmodi ſunt,
oſtra lingua dicuntur *Conneſta-*
Mareſcalli, Ammiralii, & id ge-
ilii. Sed & annuam pecuniam,
honorarium quoddam, Reges
litate quadam elargiri ſolent in
os nobiles, qui nulli ſunt addicti
ſterio: hi appellantur noſtra lin-
Penſionarii. Alter ordo ſuas etiam
t commoditates, non exiguas. Ad
pertinent mercatores, qui eo fa-
t majorem quæſtum, quod tuto
per Galliam proficiſci ac negotia-
et, tum, quod Nobiles & mercatu-
nullam exercent, & ſplendide fere
mptuoſe veſtiuntur. Huic etiam
ni conveniunt ac fere tribuuntur
æſturæ & rationes nummariæ, item
turæ, & quicquid ad Iuriſdictio-
pertinet, qua ſane in re plurimum
honoris ac emolumenti. Sunt enim
allia Iuris adminiſtri, Iudices, Ad-
ati cauſarum, Procuratores, Scri-
& id genus alii, multo plures mea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

quidem ſententia, quam in r[illegible]
omnibus orbis Chriſtiani prov[illegible]
quod peropportune illis accidit, [illegible]
licta mercatura, his rebus opera[illegible]
vare volunt. In tertio genere e[illegible]
gus & promiſcua hominum mu[illegible]
do, qui & agros colunt, & omn[illegible]
neris artificia tractant. Vt aut[illegible]
vel nimia utantur libertate, vel a[illegible]
dum ſint divites, vel in armis [illegible]
exercitati, non eſt conſultum. [illegible]
quia conditionem ſervitutis od[illegible]
omnes, & natura ſuas fortunas a[illegible]
ficare ſtudent, facile ſit, ut arm[illegible]
piant & potentiores opprimant: [illegible]
& in Galliis & aliis in locis non [illegible]
accidiſſe conſtat. Vt autem eju[illegible]
ſint ordines, ac velut gradus in [illegible]
Republica, neceſſe eſt: quemadm[illegible]
in corpore humano videmus [illegible]
miora & ignobiliora membra ſu[illegible]
niſtrare dignioribus. Neque tame[illegible]
quod hi ſuum ſtatum deplorent a[illegible]
digne ferant, quoniam & jus con[illegible]
nicatur ipſis æquabiliter, & qu[illegible]
majoribus acceperunt, ea utunt[illegible]
bertate, & multi etiam Reipu[illegible]
miniſteriis adhibentur, & ſola vi[illegible]
ac induſtria & aſſiduitate poſſun[illegible]
ſecundum ordinem emergere; [illegible]
ſecundo non licet, ut ad primum [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

evadat, niſi Regis beneficio ſingu-
quod ille ſolet iis impertiri, qui
um fecerunt, aut pro Republica
itur poſſe aliquid facere egregie.
ræterea ordo Eccleſiaſticus, nulli
communis, qui modo animum
idjiciat, & pro Galliæ conſuetudi-
on raro accidit, ut etiam homines
eii, virtute ac eruditione præſtan-
ampliſſimos in eo genere conſe-
itur honores: Cardinalatum ali-
ndo, vel Pontificatum etiam. quæ
res ad virtutem ac literarum ſtu-
homines inflammare poteſt. Qua-
d Reipublicæ utilitatem ſemper
ſimavi pertinere, ut mos ille ſerve-
conferendi Sacerdotia & Eccleſia-
facultates iis, qui ſuæ diligentiæ
literaturæ documentum aliquod
egium dediſſent. Niſi enim ita fiat,
iſſima pars earum facultatum erit
poteſtate Principum ac Epiſcopo-
n, qui ſuis deinde familiaribus atque
ulis ea diſtribuunt: reliqui autem,
Romæ & apud Regem nullos ha-
it amicos atque ſolicitatores, fruſtra
orem omnem ſumunt. Neque ta-
n hoc ita velim accipi, quaſi in ea
ctione & lege, quam Pragmaticam
ſtri vocant, nihil ſit vitii. non enim
c mihi ſumo diſputandum; ſed,
quod

quod publice mihi profuturum
detur, expono. Vellem equide
veniri poſſe aliquam in eo ratio
quæ & Reipublicæ Galliæ & Ro
quoque Curiæ ſit non incommo
ſed plura de eo non ſum dictu i
hoc loco.

VI.

DE SVMMIS OFFI ciis Galliæ.

1. *De Conneſtabili, & Mareſ lis, magiſtroque Baliſtari rum Galliæ.*

IOannes *Tilius*. Ante Hugone
petum Regem tantiſper dum
præfectus palatio, Comes
(qui vulgo Conneſtabilis) præ
erat hippocomiæ, ut vox Latina
Itaque ſignificabat Comes ſtabul
qui præerat ſtabulo, id eſt, equili
cipis. Mareſchalli vero erant hipp
mi, compoſita voce ex ſermone
rioris Germaniæ, ubi *Mar* equu
gnificat, *Schal* vero ſervum aut
cialem. Sed poſtquam præfectus
tio abrogatus eſt, tertia Regum

ficiales inſtituit in rem milita-
unum Conneſtabilem, & alios
res Mareſchallos. Quædam tem-
b Hugone Capeto fuerunt, qui-
allia caruit Conneſtabili: interea
Reges ſingulari mandato vicarios
ebant qui imperarent copiis. Ar-
ritanni literæ amplitudinem di-
tis iſtius exprimunt, docentes
Principem eſſe in tota re milita-
ndum à Rege, & ex antiquo uſu
diendum ipſi tradi regalem gla-
fiduciaria lege, cujus rei ipſe libe-
fidem dat. Exſtat in Rationario
ptum pervetus, quo dicitur Con-
bilis ſuperior omnibus qui ſunt in
itu, præterquam Rege, ſi interfue-
Ducibus, Baronibus, Comitibus,
ibus, armigeris, ſtipendiariis, ſive
ſive pedes militent, quacunque
em conditione ſint, omneiſque
officio obſequi. Ei ſubſunt Ma-
alli, diſtinctamque procuratio-
habent, ut milites, Duces, Comi-
Barones, Equites, armigeros, eo-
que copias excipiant: neque luſtra-
oſſunt, neque aciem inſtruere niſi
uctoritate Conneſtabilis, neque in
citu quicquam proclamare ſine
ſenſu Regis aut Conneſtabilis, ad
m militiæ imperium pertinet.

Quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Quoties procedunt caſtra, Con
bilis ſtationes ſingulas eligit, trac
Regi & aliis militiæ incumben
pro conditione ipſorum, & in
præire debet caſtris, ſequens v
magiſtri baliſtariorum: Mareſcha
ro Regem, ſi in copiis eſt, comita
bent. Neque prætoriana, neque
aliæ procedunt niſi ex mandato
filioque Conneſtabilis, cui manda
cura legatos & exploratores quo
que opus fuerit mittendi propter
citum, itemque corycæos & e
quoties neceſſe eſt. Conneſtabi
ſingulis Regis ſtipendiariis penſi
diei unius pro jure ſuo habet; quo
ſi placuerit, cum primum accept
aut ſtipendia prima numerantur
teſt accipere, itemque ab iis qui ſt
dia non faciunt Regi, ſed comp
tionem, reſtitutionemque pecuni
bent, aut aliud aliquid. Cum pri
ſignis productis pergere cœperun
ſtra, hoc jus ad Conneſtabilem p
net in ſtipendiarios & omnes qui
ptus, ſalaria, aut reſtitutionem à
habent, eaque à quæſtore ærarii b
penes ſe accipit: nempe quantum
que in diem unum à Rege habit
eſt, etiam à ſtipendiariis illis equi
peditibuſque qui magiſtro & ſcriba
liſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

rum accenſi ſunt, ad quos unius
 diei ſtipendium pertinet. At-
 c priſcorum temporum ratio.
 Rex Philippus Valeſius pro-
 vit immunes à jure iſto Prin-
 gnatos eorumque domeſticos
 bus eorum militantes, etiam pe-
 Diu obtinuit jam, etſi non ſem-
 t hoc officium in regno ſum-
 haberetur. Conneſtabilis, ſum-
 ncerna, admiſſionalis, & can-
 is Galliæ ex decreto facto MCC-
 regnante Ludovvico VIII, hanc
 gativam habent, ut in judiciis
 n aſſideant Paribus. Mareſchalli
 bini tantum fuerunt ad Franci-
 iſque primum, abs quo numerus
 auctus eſt. Nullus Conneſtabi-
 urandum Parlamento præſtare
 , niſi Ludovvicus Luxembur-
 Comes S. Pauli XII Octobris
 LXV. Primus autem cujus pro-
 onis literæ in Parlamento fue-
 romulgatæ, eſt Arturus Britan-
 ichemontenſis Comes. In Mare-
 s autem alii fidem dederunt in
 nento, & accepti ſunt ſexto no-
 Iunii, decimo & duodecimo
 mb. MCCCCIX Domini Caſtilionis
 alæ Adamicæ. Præter jusjuran-
 xercendi officii nihil Conneſta-
bili

bili aut Mareſchallis cum Parla
commune eſt, cum ipſorum a
ſtratio ſit militaris: ſed juriſdi
ſuæ auctori dant fidem, quam à
lis debitam Regibus accipere
Parlamenti. Magiſtri Baliſta
pervetus officium eſt: ſic enim
Ludovvici tempora dicebatur,
ter pedites ſummi erant baliſta
que ſucceſſit Præfectus peditatu
neſtabiles & Mareſchalli ſuos
ctos habent, quibus bello &
capitalis juriſdictio: quæ plu
variis de cauſis amplificata eſt
gentibus aut abſentibus Præto
Seneſchallis, quibus ſuum cap
ſim tribuemus. Mareſchallis
officia ipſorum neque acceſſus
ſuffragium in Parlamento eſt
per fora excelſa ſedes.

Vincentius Lupanus. Crimin
litarium apud Conneſtabilem
tio, & perſecutio ad eum p
emanſorum & eorum qui abſc
neſta aut cauſaria miſſione diſce
& ad diem commeatus non ve
exploratorum, proditorum, t
garum, deſertorum, prædæ ma
rumque, redemtionum, ſtatio
ctæ, denique actionum perſo
judicio milites inter ſe litigante

pro inſigni eſt gladius liliatus.
lem. Tribunis ea poteſtas eſt in
tes, quæ Magiſtris equitum : quo-
ſunt partes caſtris locum eligere
le à nonnullis Magiſtri caſtrorum
) ac milites in officio continere, in
s vitæ & necis poteſtatem habent:
d munus eis mandant, quos vulgo
roſtos Mareſchallorum vocant. Si-
es his prope fuere Irenarchæ quo-
dam judicio, Aureliano, Martiano,
iniano emendandis moribus & di-
linæ publicæ præfecti : quibus regio
to commeatuum caſtrenſium cura
eiſque pretium ſtatuunt, & abſque
vocatione emanſores, apolidas,
cos, per laſciviam aliquid agentes,
lierum ſtupratores, ferarum confe-
res capitali pœna afficere licet. de-
que ad eos omnium criminum mili-
ium coërtio pertinet. Latruncula-
res Latine appellaveris.

2. *De Ammiralio Galliæ.*

Ioannes Tilius. Ex quo regnum par-
ionibus minutum, & Reges in di-
nes anguſtiores contracti ſunt, eo
od potentes Vaſſalli feudos ſummo
m imperio (ſi fidem exceperis) obti-
bant (Rex enim Angliæ tenebat Du-
tus Nortmanniæ & Aquitaniæ, Bri-

tanniæ ſuus Dux erat , & Flan
Toloſæ,Provinciæque Comites) R
Galliæ diu nullum imperium in
habuerunt:ac propterea non fuit
Amiraliis niſi cum expeditione
terram ſanctam ſuſceperunt; quo
pore mercenariis Genuenſibus , H
nis, aliiſve finitimis peritis rei na
uſi ſunt , ut curam devectionis ſu
rent,nullo conſtituto in eam rem
cio ; eoque pacto in unica expedi
Amiralios plures habuerunt. Sed
quam dominium regni ad utru
mare denuo propagatum eſt,dive
hoc regno Amiralii facti ſunt , ne
Galliæ & Britanniæ : interdum
unus officium utrumque geſſit
Provincia autem Narbonenſi
ſchallus maximus ſive gubernat
que maris ac terræ adminiſtr
mandatum habet. Officium Am
videtur fiduciarium eſſe,tanquam
dus in vitam datus. Amiralius ex
cio neque locum in editioribus
bus, neque ſuffragium , aut acce
in Parlamentum habet.

Vincentius Lupanus. Francis H
ralus ; qui totius rei maritimæ c
ptationem omniumque criminum
gnitionem ſibi vendicat : naut
mercatores litigantes audit : ad ip

curam pertinet edere quos ſuæ ju-
ctioni præeſſe aut vices ſuas gerere
: ipſiuſque eſt decima prædæ ma-
iarumque: denique in ſua verba
it navium triremiumque præfe-
: fidem publicam dat; & cum ho-
is aliquot dierum inducias paciſci
ſt, ut tuto piſcari liceat. cui pro
gni eſt anchora atque corniculum,
quidam exiſtimant.
ui plura de hoc officio ſcire deſide-
, conſulat librum Domini de Po-
niere qui inſcribitur *l'Amiral de
nce;* excuſum Pariſiis anno 1584.

De Magno Magiſtro Galliæ.

oannes Tilius. Hoc officium olim
a duæ priores familiæ eſſent, dice-
ur Comitis palatii; deinde Sene-
alli Galliæ, cum regnare cœpiſſet
ilia tertia. Poſtea edicto Philippi
chri Regis menſe Martio milleſimi
centeſimi noni, pecunia quam Rex
ebat penes ſe, huic officio debita ex
Regi data ab Antiſtitibus, tradita eſt
uioribus nobilium filiabus, ut com-
dius elocari poſſent. Magnus ma-
er prætorii Francici non dat Parla-
nto fidem, etſi juriſdictionem ha-
; ſed eam fert acceptam Regi. Re-
ante Carolo V cognovit magiſter

M 2 magnus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

magnus de lite inter Duces B...
dum & Borbonium orta propte...
quaſdam Meloduni ſitas, cum R...
dem eſſet, eaſque ſententia adju...
Borbonio viceſimo nono Dec...
milleſimi treceteſimi ſexageſ...
ptimi. Septimo Martii MCCCLX...
in cauſa IoannisCaulitti judicat...
magiſtris prætorii Regis extra ...
& præter res ad officium ipſoru...
tinentes non eſſe juris dicendi f...
tem. Ab ipſis ad Parlamentum p...
catur. Primi magiſtri prætoria...
cium vetus eſt, quod tenebat Io...
Iambenſis temporibus Philippi ...
Regis. Primarii domeſtici Regis ...
ćte in ſummi magiſtri cuſtodia...
bant, qui ex conſtitutionibus S. ...
vvici, Philippi Pulchri & Philipp...
giRegum ſtationem in prætorio ...
Hic denas libras, & fidelitatis jus...
dum ab antiſtitibus ſingulis qui ...
promovebantur, exigebat.

4. *De Archimagiro Fran...*

Ioannes Tilius. Huic ſumm...
inſpectio in omnes culinæ rega...
miniſtros. Guilhelmus Harco...
erat Archimagirus Philippi P...
Regis MCCXII; Ioannes Caſtilic...
Philippi Valeſii; Ioannes Dam...

Dominus S. Deſyderii, Caroli VI
is. Atque hic filius erat Alexiæ filiæ
mini Auſemontenſis, qui magiſter
reſchallus Galliæ nominabatur, &
riam Barrenſem duxerat: quod
pterea dicimus, ut viros potentiſſi-
s demonſtremus officium hoc ho-
i habuiſſe. Sed quia officium hoc
iquatum eſt, ejuſque emolumenta
epta à Rege, nihil pluribus opus eſt.
lice dicebatur, *Le Grand Queux de*
nce.

5. *De Maximo à poculis ſeu Pincerna Galliæ.*

Ioannes Tilius. Summus à poculis
Regi fidem propter juriſdictionem
æ officio conjuncta eſt. Aderat, &
tentiam dicebat in curia Parium
liæ judiciiſque eorum. Singulare
taxandi & pendendi piſces habebat
retiæ in cura domus ſuæ, ut Parla-
entum decreto judicavit ineunte
ovembri milleſimi ducenteſimi no-
geſimi ſecundi. Centenos ſolidos ex
ſtitutione regia ab unoquoque anti-
te recens promoto percipiebat, cum
lem daret Regi; ut multis decretis
ctum eſt: & ratione officii præſes
er erat in Pariſienſi rationario: cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

jus rei habetur edictum à Rege Ca
ſexto latum ſeptimo Ianuarii mille
quadringenteſimi. Gallice, *Grand I*
teiller ou Eſchanſon de France.

6. *De maximo Franciæ Artocopo.*

Ioannes Tilius. Maximi Franciæ
tocopi officium pervetus inſpection
habet in officia omnia ad præto
num panem pertinentia, prout acc
ſentur ipſi. Hi panem curant, & m
ſalia linteamina. Maximus Regis
tocopus de pane cognoſcit & judi
qui à piſtoribus urbis ſuburbiorum
Pariſienſium pro Rege & officiis ip
conficitur: ut ſecundum Montmor
cium decreto fuit judicatum ulti
Decembr. milleſimi trecenteſimi
geſimi tertii. Item permiſſum eſt h
ut à propolis piſtoribuſque ſingulis
riſienſibus denarium quotannis
gat, quod jus ipſius ex conſuetuc
profectum dicitur quam ipſe & a
ceſſores ipſius habuerint. Præterea h
attribuitur ad jus ſuum dicend
actuarius unus & procurator in f
ipſius, aut intra palatium, ut ipſe &
teceſſores habuerant: mandatum
ut à judiciis quę ipſe fecerit de cauſi

cog

[..]tionem ipſius pertinentibus, ad [..]rovocetur ad quos ante fuerat [..]catum. Permiſſum quoque ut ſi [..]ecens in opificium iſtud poſtula-[..]ecipi, eos acciperet, atque ad eam [..]inos aut ternos homines peritos [..]itueret qui ſpecimen operis acci-[..]t ad ipſum aut officiales ipſius [..]endum: verumtamen hac ſpecie [..] fas ipſi fore ut decretis à Parla-[..]is in piſtores factis ratione ulla [..]dicet, neque piſtoribus ut pacto [..]onventicula, monopolia, aut alia [..]odi mala exerceant. Is Gallice [..]r *Grand Panetier de France.*

[..]e *ſummo Hippocomo Galliæ:* [..]*i Gallice dicitur,* Le Grand Eſcuier de France.

[..]*nnes Tilius.* Hoc officium non [..]tus admodum. In recenſione do-[..]corum Philippi III, Pulchri, & [..]Regum non fit illius mentio; ſed [..]m Hippocomorum quatuor: bi-[..]emper affuturos aulæ; unum ad [..]ris miniſterium; alterum ad cu-[..]nem ſtabuli, qui cum priore com-[..]s eſt. Qui autem ad curationem [..]li inſtituuntur, nequeunt ex aula [..]dere niſi exorata à præfectis præ-

torio venia: ſi contra fecerint, ...
privatione ab eis mulctari poſſun...
miniſtrant corpori, à Rege ſolum...
meatum petunt. Sic apparet non...
tunc temporis ſummum hip...
mum: nam hic in hippocomos, a...
hippocomiæ officia inſpectionem...
bet, in quibus numerantur agaſo...
veterinarii, etiamque veterinar...
maximus, qui à Rege Carolo V...
quinto Septembris milleſimi tre...
ſimi octuageſimi (ut relatum ...
chartophylacium & fori Pari...
acta) jura habuit quamplurima i...
conſcripta ratione officii: inter c...
neminem calcarium, galearum, ...
piorum, aut aliorum inſtrumen...
huc ſpectantium opificem, aut ...
narium Lutetiæ fore, niſi jus ...
redemerit à Rege: quod jus ex au...
tate Regis à primo hoc veter...
venditur. Hujus autem propriu...
nus eſt, ut equos tantum vectari...
ceet, non autem alios. Subſunt ...
como maximo Patres patrati & ...
les armorum.

8. *De ſummo venatore, ... accipitrario Galliæ.*

Ioannes Tilius. Etſi Reges ...
in...

…nis poſt omnem memoriam fue… ad venationem attentiſſimi, hæc …tamen officia non ſunt vetuſta: …horum Philippo tertio, Pulchro, …ngo Regibus nulla fit mentio;ſed …um venatorum, accipitrariorum, …ariorum, aucupum, perdices & …s indagantium, ſagittariorum, & …um omnium ad venationem aucu…nque pertinentium. Guilhelmus …achius (cujus culpa Rex Carolus …n venatione ſæpe aberraverat) offi… abdicatus venatoris ſummi, & Lu…vicus Aochinus ſuffectus eſt: cujus …iſſionis nomine litigatum eſt inter …os decimo ſeptimo Ianuarii milleſi… trecenteſimi decimi quarti. Poſtea …machius magiſter ſummus & inſpe…r aquarum ſylvarumque factus eſt …ſubſtitutus in locum ejus Iohannes …helinus.

. *De maximo præfecto Cubiculi Franci, Gall.* Le Grand Chambrier.

Ioannes Tilius. Hoc unum eſt è qua…uor maximis Galliæ officiis, quæ ſub…cribebant & probabant Regum diplo…mata, Parium judiciis aderant, & fere…bant in eis ſuffragia. Magnus hic præ-

poſitus curam habet Regis veſti
ſupellectilis ejus: quamobrem
eſt officium hoc eſſe antiquiſſim
quidem ſummis Hippocomis & a
ſionalibus antiquius. forte auten
pter eorum præſtantiam qui præ
erant cubiculo, fuit inſtitutum
nollent Reges tantos viros in m
riis illis occupari, ut admiſſion
hæc cura committeretur. Ac prop
plerunque apud Latinos cubicu
magnum admiſſionalem ſonat:
argumento eſt unicum in prim
officium exſtitiſſe; præpoſitum
cubiculo honoris cauſa, juris & em
menti permanſiſſe, quamvis mini
careat. Nomina quæ iſtis tribu
hæc ſunt, primus nobilis cubicul
& veſtiſpex, ſive magiſter veſt
Hujus præpoſiti officium à Rege
duciarium, cujus fiducia in vitam
manet. Qui primus eam ex gente
bonia tenuit, fuit Ludovvicus pri
Borboniorum Dux, dono Philipp
chri Regis: ſequentes Duces Borb
non hæreditario, ſed in vitam per
tentibus Regibus habuerunt. q
illa ſtirps continenter habuit d
Carolus II Dux Borboniorum obii
cum rex Franciſcus I viceſimo ſ
Septembris milleſimi quingente

vig

ni ſeptimi, officium Carolo Duci
anenſi filio ſuo minimo tribuit.
nortuo in Octobri MDXXXXV,
ficium abolens adjunxit domui
feuda, dominia, ditiones, cen-
roventus, & jurisdictiones ad hoc
um pertinentes.

)e ſummo Cubiculario Fran-, *vulgo* Grand Chambellan de France.

annes Tilius. Magni cubicularii
prout in domeſticorum Philippi
ulchri, & Longi Regum recenſio-
arratur) jacere ad pedes Regis
abeſt Regina. Atque ex eo factum
quod cum Rex inſidet ſolio, ma-
cubicularius ad pedes ſitus eſt: qui
s habetur honoratus valde. Servat
tque ſigillum arcanum Regis, aut
abſente primus aut antiquiſſimus
r cubicularius. Quia cubicularius
mus, aut eo abſente primi ſenioreſ-
ſervant ſigillum Regis, immunes
t (ut à ſecretis ſervus) à ſolvenda
ignatione diplomatum, prout de-
ratur edicto Caroli VI Regis decimo
to Ianuarii MCCCLXXXVI. Cum au-
n jurisdictione officia hæc careant;
n tenentur clientelæ jure, ſed tan-
tum

tum debent jusjurandum Regi
jamdiu primus Regis cubiculari
Caroli V Regis fuit, Buræus R
Dominus: quod officium cum di
te ſummi cubicularii obtinuit G

II. *De ſummo magiſtro, qu re & reformatore gener aquarum ſylvarumq; Galliæ.*

Ioannes Tilius. Ex edicto Ph
Valeſii Regis, facto Lutetiæ M
XXXVIII, Ioannis Regis, XXI Oct
MCCCLXIII, & Caroli VI, IX
MCCCLXXXVII, conſtat officium
nondum fuiſſe eo tempore inſtitu
etſi à principibus fiebant aquarum
varumque magiſtri. ultimo C
Regis anno Caſtilionæus cubicul
ejus ſolummodo præfectus erat
bus regiis: duo autem alii regioni
Campaniæ, Briæ, Franciæ & Picar
duo item Nortmanniæ: duo C
nncſibus & Turonenſibus: unus d
que in agris Navarreni Regis in F
cia & Nortmannia. Itaque cum
hoc magiſterio lis in Parlamento
eſt inter Comitem Tancarvillanu
Baronem Yovianum, & Domin
Gravillanum undevigeſimo Nov

quarto Ianuarii MCCCCXV, is procurator Regis confirma- que officium illud eſſe, neque rium videri. Verumtamen de- ctavo Maii MCCCCXXVIII, Ca- iveriæ Dominus in locum Guil- Calmontenſis Guitriani Domi- em Rex Carolus VII à mune- avocaverat) à Parlamento acce- ,& Riveriano mortuo Chriſto- Harcortenſis; poſt hunc offi- nuit Ludovvicus Vallenſis Ca- s Dominus conjuncta facultate iendi vacantibus officiis ad a- n ſaltuumque curationem per- bus: quam facultatem recepit vicus XI octavo Iulii MCCCC- II, & revocationem curavit in nento promulgari. Summus hic er Parlamento obnoxius, ratio- officii ſedit in ſubſelliis, atque ibi Vertius ſecundo Iunii milleſimi nteſimi vigeſimi quinti, in de- quodam pronuntiando.

e Gubernatoribus provin- rum pro Rege & vicariis generalibus.

nnes Tilius. Gubernatores & generales Regis, præfecti pro- vinciis,

vinciis , priſcorum Ducum & offic
rum vices gerunt. Hi autem viri
cauſa ſunt inſtituti , ut Provincias
commiſſas in pace & tranquillit
ſervent, eas defendant armis cum à
ditioſis popularibus , tum ab hoſtib
exteris, eas ac munitiones earum b
curatas & inſtructas teneant rebus
defenſionem neceſſariis , judices
earum vi armata (cum opus erit) ad
vent : nam etiam facultas eorum à
dicum facultate diſtincta & diſpar
eſt ; & quamvis fidem ſoli Regi pr
ſtent , debet tamen eorum facultas
Parlamento conventus & Provinc
cui præſunt accipi , legi , promulga
& in acta referri. Nam quæcunque
hujus officii amplitudo , præſtant
atque auctoritas, ea tamen lege adm
titur ut nihil contra Parlamenti a
conventus ordinarii autoritatem c
netur efficere. Etſi in multorum vic
riorum codicillis habentur hæc verb
*Vt puniant & puniri curent omnes m
leſicos turbantes quietem Provinciæ, e
ractores & tranſgreſſores inſtitutor
mandatorumque :* quod ita accipie
dum eſt , per ordinarios judices fact
ros, ſi rei erunt incolæ; ſin autem mi
tes erunt ſive extranei , per extraor
narios. Itaque ſic ſtatuimus , virib
quide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

lenam auctoritatem ipſis, ſed
dictione eſſe; quam ſi arro-
, minime ſuprema futura eſt:
ipſis ad Parlamenta provoca-
hoc demonſtrandum, non
ernatoribus juriſdictionem
: hoc unum ſatis eſt, hono-
icillos à Parlamento ac con-
ovinciæ auctoritatem accipe-
argumentum non mediocri-
ipſorum liberat, ut judices
gere & fidem præſtare: nam
in reis damnandis minimum
tationis, ut ex officio facias.
a laudandum eſt illud caput
in codicillis honorariis, ut
tores Parlamentum certoſve
: ex eo, aut aliis oppidorum
us collegiiſque cogant, qui
conſulant. Hæc officia contra
s potius quam contra popula-
inſtituta conſtat, cum popu-
ace, jure, viribus & autoritate
ntineri poſſint. Quamobrem
tores aut vicarii generales li-
; tantum regionibus præeſſent,
mum hoſtem obſervarent, &
io cuſtodirent terminos, intus
icia ordinaria ſatis erat; cum-
ſumum gubernatores quidam
gnum fuiſſent inſtituti, eos
ſuſtulit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſuſtulit Rex Franciſcus I. vi M
XLVI, vetans, ne qui general
vicarii dicerentur, præterquam
natores Nortmanniæ, Britan
quitaniæ, Linguæ-Occitanæ,
ciæ, Delphinatus, Burgundiæ,
niæ, Briæ, Picardiæ, inſulæ F
Breſſiæ, Sabaudiæ, & Pedem
rum, quæ tres poſtremæ P
tum parebant Regi. Poſtea
provinciis interioribus gube
facti ſunt, quod fuiſſe opus
admiſſa illa quæ supervenit
cum diviſionis tempore om
vinciæ ſint limitaneæ, bello ci
culoſiſſimo & damnoſiſſimo
ſtante, ut ab experientia cog
& vident omnes.

13. *De conſilio privato*

Ioannes Tilius. Hoc conſili
ctum, ſecretum, aut privatum
magnum dictum eſt: ſed mem
ſtra recepit privati nomen, u
natur à conſilio magno, qu
Carolus VIII inſtituit, ut inte
cellarius Galliæ, & certæ juris
ſtrationi conſulat ex ſuffragio
mero: poſtea vero quædam
conſilium hoc fuerunt ablega
in genere, aut per tranſlativ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

a, aut ſingularibus literis judican-
Vt autem pateat qui olim viri in
ilium privatum reciperentur, edi-
facto MCCCXVI, à rectore Philippo
go hi nominantur ad privatum
ilium pertinentes: nempe Comi-
Valeſius, Eboracenſis, Marchia-
, Ludovvicus & Ioannes Claro-
ntani (qui poſtea dicti ſunt Borbo-
& Robertus Arteſius, Principes
nationis regiæ: Comites Sancti
li, & Sabaudiæ, Delphinus Vien-
ſis, Comes Burgundiæ, Dominus
rcollienſis, Conneſtabilis Galliæ,
yeranus & Sallianus Dominus,
lhelmus Harcortenſis Dominus
nelli, Matthæus Trianus pater, duo
reſchalli Galliæ, Herpinus Guerius,
hiepiſcopus Rotomagenſis, & S.
lonis Epiſcopus & Cancellarius Gal-
Idem Philippus Longus Iulio MCCC-
, mandavit in dies jus dici ab hoc
ſilio: & ſingulis menſibus ubicun-
futurus eſſet, cœtum haberi priva-
onſilii; in quo omnes poſtulationes
venia exoranda per menſem factæ
picerentur, & conſilium de iis ſta-
eret: ſimiliter de familia Regis, Re-
æ, filiorumque, & de ærario ad con-
um unoquoque menſe referretur,
corrigendum ea quæ eſſent opus.

Idem Februario MCCCXX, mandavit
juſtam rerum in conſilio actarum
gnitionem librum confici diarium
quem res in eo conſilio geſtæ m
mentis dignæ ſemper referrentur:
jus libri cuſtodiam habuit Petrus B
rerianus ſcriba à ſecretis Regis, cui
ſit ſingula à præſentibus dictari, au
uno libellorum ſupplicum magiſtr
adeſſet, aut ab aliis, ut rerum quo
in conſilio tranſactarum exſtarent
cumenta; & diſerte inſeri eorum
mina qui eo die interfuiſſent conſi
Atque ne quid eorum quæ in con
conſtituta eſſent, differretur, aut o
vione ſepeliretur, & infectum ma
ret, juſſit Barrerianum, aut quiſ
diarii cuſtos futurus eſſet, ſingulis h
domadis pro negotiorum multitud
venientem bis aut ter commemor
negotia conſiliariis, ut ea decider
prout ex uſu fore videretur. Edicto
lippi Pulchri Regis cautum eſt, ne à
diciis decretis aut ſententiis à Pa
mento ſolo aut conſilio privato & P
lamento latis (quod conſilium,
quam Rex, appellat ſuum) nemi
ceat provocare. etſi horum conſi
rum munera fuerunt ſemper inte
diſtincta: cum hoc conſilium ſpe
negotia publica ad univerſam r

co

utionem pertinentia, ut Regi
onſulat: & quicunque ad conſi-
llud adhibentur, non ex officio,
delegatione interſunt huic con-
Quando judices partibus inter
tendentibus non potuerunt ſa-
re propter conditionem perſo-
n cauſarumque, nonnunquam
t Regibus eas controverſias à
io privato & Parlamento ſimul
ri: cui cœtui aut deciſioni Reges
uerunt. Exſtant judicia eodem
re facta à conſilio privato ſo-
in quo ſi quando aguntur cauſæ
civile pertinentes, ſolent conſi-
(qui in eo conſeſſu pauci ſunt te-
s & periti judiciorum) à Parla-
o conſilium petere. Ex hac con-
triuſque congregatione ortum
quod qui à conſilio privato ſunt,
m & jus deliberationis in Parla-
o habuerunt: quod ante non ha-
nt, niſi præſente Rege, qui hono-
quibus vult & autoritatem tri-
Rex Henricus II Februario MDLVI
ravit edicto, acceſſum & ſenten-
ictionem in Parlamento, cum ad
lia, tum etiam ad lites, homini-
rivati ſui conſilii liberam eſſe: ſed
ſtulante contra Parlamento, ſin-
i diplomate dictum eſt, ad eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tantum qui judices fuerint, acce
hunc dictionemque ſententiæ
nere. Hactenus Reges Ludovvicu
Carolus VIII, Ludovvicus XI
Franciſcus I, donec ab Hiſpania
tiſſet, privatum ſuum conſilium i
ordines diviſerunt: primum ad
militarem & negotia publica, alt
ad ærarium, tertium ad jus dicen
quorum ordinum cuique homin
erant lectiſſimi ad officium pe
gendum & defendendum idonei.
ſilium privatum anno MDXXV de
gro fuit adunatum, itaque co
negotia: nam periti ærarii, im
ſunt juris & Reipublicæ, & mult
ſilio interfuerunt qui ea de cauſ
merus in conſilio erant.

Bodinus. Antea quidem Curia
ſiorum hujus imperii Senatus era
cum litibus judicandis occupari
cuiſſet, nec facile ab urbe diſtrah
ſet, Reges conſilium illud, quod
res magnas ſub Carolo VII tract
Magnum dictum eſt, inſtituerunt
autem rurſus litibus extra ord
diſceptandis lege Caroli VIII im
retur, ac multo magis Ludovic
Rege, qui Curiam XX judicum c
tuit, Franciſcus major Rex Conſ
illud magnum ab arcanis Imperii
n

it; cum aliud conſilium ſelecto-
Principum & amicorum ſibi
paraviſſet, quod familiare latinis,
ris hominibus privatum dicitur.
tuo Franciſco, Henricus filius a-
quoque Conſilium quæſivit, quod
paucorum hominum eſſet, angu-
n ſive ſtrictum appellarunt. Po-
mo cum familiare ſeu privatum il-
conſilium Senatorum multitudine
ndare videretur: Henricus tertius
d conſilium inſtituit, quod quia de
pub. ſtatu non de litibus conſu-
dum eſſet, conſilium Status placuit
ellari. Præterea neceſſe fuit, cubi-
arium conſilium haberi, in quo
x à cubili exſurgens, ea quæ in Sena-
decreta ſunt, juberet aut vetaret;
c Principum litteræ reſerantur, le-
tiones referuntur, mandata expli-
ntur. Omitto conſilium Tribuno-
m ærarii quod ab Henrico II inſti-
tum eſt, ac rationum magiſtris ſen-
m ereptum.

14. *De Equitibus regii ordinis, & Statu Equitum.*

Ioan. Tilius. Principes etiam am-
pliſſimi cum ipſi tum ipſorum poſteri
ordinem Equeſtrem obeunt, quia

ſignum eſt aculeuſque ad ſtrenue
dum, & rei bellicæ, virtuti atque h
ri incumbendum. Reges ultro d
tunt majeſtatem ſuam, ut ſtrenu
& potentiſſimorum ſubditorum
rum collegium & velut fraterna
ceſſitudinem ineant, virtutis la
incertis fortunæ commodis an
nentes: & tum ipſi ad idem vinc
Principes ſuos exteroſque adve
tum ab illis amicitiæ ergo advoc
ipſi. Vt autem fiant Equites, e
ſtrenuiſſimum aliquem è ſuis Eq
cujus manu accipiant inſignia.
Franciſcus I factus eſt ducis Ba
manu. Rex Ioannes inſtituit ord
Equitum virginis Mariæ: cujus o
præcipuam ſedem fundavit in
nobili S. Ovanii ad Dionyſianum
palatium Clichianum olim diceb
menſe Octobri MCCCLII, quam do
donavit omnibus publicatis bo
ſportulis futuris: adjecitque ſtell
figuram S. Virginis, quam illi E
geſtarent. Secunda familia Ar
quæ regnum Siciliæ tenuit, Ioan
viano teſte, ſignum ordinis eq
in brachio habuit, creſcentem l
argenteam. Hi Equites ſocii eſſe
fortunæ periculorumque inter
nebantur, amici certi, adjutoreſ

om

em neceſſitatem, neque armis po-
alter alterum infeſtare. Ludovvi-
rancus Dux Aurelianenſis, frater
li VI Regis, inſigne ſui ordinis ha-
hyſtricem. Bonus Dux Philippus
undiæ anno MCCCCXXIX, primum
uit ordinem velleris aurei, quem
ivit Carolus V Cæſar & filius ejus
aniarum Rex. Ludovvicus XI Rex
nem inſtituit S. Michaëlis, qui ad-
in Gallia durat, à ſtirpe Aurelia-
ſi (quæ regnum percepit) conſer-
is; cujus inſtitutio & leges manda-
unt typis. In iis autem legibus ha-
ır una, ut ſinguli Equites quotidie
ſam audiant: quo nomine junior
Saxoniæ confeſſionem Auguſta-
n amplexus, ordinem ſibi ab Hen-
II Rege oblatum recuſavit, &
data eſt ipſius excuſatio. Maximam
ordini exiſtimationem compara-
it Reges Galliæ, quod Principibus
tum aut viris rei militaris peritia
eberrimis, ac non omnibus eum
mmunem eſſe voluerunt. Cum Re-
Galliæ, filii, aut fratres fiebant E-
ites, ſolennitates plurimæ obſerva-
ntur; ubi Reges inſidebant corona-
& publicum omnibus epulum exhi-
bant. Ante hos ordines inſtitutos,
cet Ionvillanus in S. Ludovvici vita,

Regem illum, cum Alphonſus f
Pictonum Comes, & Druidenſis
mes equeſtrem ordinem acciper
ſolenne epulum habuiſſe Salmurii,
magnifico apparatu quam videri
quam potuerit, rebus omnibus op
que circumfluentibus. Atque hæc
eſt ex cauſis quatuor, quibus pro
ſuetudine ſubditis regalis dominii
ſaliſque indicitur penſitatio : ex
apparet fuiſſe in ſolennitate hac ſ
ptus aliquos ex uſu & conſuetud
Priſci autem Franci (qui formula
ceremonias in rebus plurimis ob
vabant, ut lex Salica teſtatur) in
tuendisEquitibus multas adhibueru
ut prius vigilarent diu, balneiſqu
aliis rebus uterentur: quibus doceba
qui ordinem hunc ſuſcipiunt, eos c
de animoque mundo & honeſtis c
ditionibus venire oportere, virtu
cauſa omnes labores & difficulta
ſtrenue perferre, prudentia in ſermo
& operibus uti, inprimis vero fid
veritatemque colere: quarum cerem
niarum uſus memoria noſtra perſ
in Anglia, qui viros ejuſmodi voca
balneorum Equites. Antequam or
nes Equitum à Rege Carolo VII fu
ſent in regno diſpoſiti, duo erant Eq
tum genera: vexillarius, qui vaſſall
ſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

abebat elato vexillo; & bacca-
,qui ſub alieno vexillo procede-
iebant olim Equites ante irru-
& prœlia: quæ conſuetudo
btinebat, quod eos hac re ani-
officium magis facturos cogita-
& ſi morerentur equeſtrem ho-
habituros. Equeſtris dignitas
nobilitatem à patre arguit. Li-
Equeſtris ordinis nobilitatem
mant, & ab ignobilitate vin-

centius Lupanus. Præclarum il-
orem ut proceres torque aureo
irentur, à Romanis ad Francos
cit Ludovvicus XI, cum Calendis
ſti, anno milleſimo quadringen-
nono & ſexageſimo, Ambaſiæ
em divi Michaëlis inſtitueret.
vero fuit cohors quædam tri-
ſex regni procerum, inculpato-
equitum, dicta à divo Michaë-
ietatis præſide, cujus ipſe Rex
[illegible] eſt: quibus mos eſt geſtan-
otidie conchiliatum torquem du-
rum aureorum: quem donare,
ere, oppignorare fas non eſt. Qui
huic ſodalitio nomina dant, in
Principis adiguntur: quo nemi-
moveri conſtat, niſi hæreſeos aut
itionis reum peractum, aut ſigno-

rum deſertorem. Quando vero v
batur de aliquo in demortui l
eligendo, non ſuffragiis, ſed t
(βαλοτὰς Veneti vocant à verbo
co βάλλειν) electio fiebat: quæ ob
tæ in pelvim conjiciebantur: qu
Cancellario numeratis, qui plur
liſſet, in collegium cooptabatur
verborum formula à Principe pr
Te Ordo fratris (ita enim viciſſim
appellant) *& ſodalis loco habet*,
ratione te torque hoc donat. Faxit
eum diutius geſtes. deinde in per
amoris teſtimonium, ſingulos ex
latur, iſque mos fuit in collegiu
dales allegendi. Itaque ſuus eſt
ordini Cancellarius, Theſaurariu
vocant) Caduceator (cui à div
chaële nomen) & Scriba qui equ
præclare geſta literis & memoria
petuæ mandaret. Moris vero Reg
munus hoc etiam in externos Pri
pes conferre, in honoris & benev
tiæ indicium: qui, ſi eorum hoſte
lint ſe profiteri, per internuntios
torquem remittunt, ut omni ſ
menti religione ſoluti, alteri Prin
ſtrenuam operam navent.

Thuanus lib. LXVIII. ad ann
CIↃ IↃ LXXIX. Apud nos Rex, quo

inge

o, vetera faſtidiens & novarum
ſemper cupidus, obſoleſcente
yliato ordine, ob communica-
promiſcue indignis hominibus
i multo tempore hunc præci-
nobilitati & militaribus meritis
rem debitum, novum Equitum
ium à ſe inſtitutum ac nomine
ritus nuncupatum ſolemni lu-
one celebravit. Centenario nu-
abſolutum collegium, in eo com-
nſis Rege Ordinis principe, IV
inalibus, IV Antiſtitibus Eccleſia-
, magno Eleemoſynario, Cancel-
, præfecto cæremoniarum, magno
aurario, Graphiario, Feciali, O-
o. Commendatorũ nomine dicti
tes, quod ab initio conſtituiſſet
ex opimioribus cœnobiis detractis
liſſimis vectigalibus Commendas
Hiſpanienſium exemplum creare,
ſilio ante quadriennium à Cardi-
Lotharingo ſtatim, atque in re-
m venit, ſumto, qui ea ſpe id con-
Regi dederat, ſicuti jactabatur, ut
opimiora regni, quæ vocant, be-
cia regum liberalitate poſſideret,
eluti familiæ ſuæ propria per Com-
ndas faceret, idque illi ante mor-
à ſacro ordine & ab amicis per
ras exprobatum fuerat, poſtea eo
mortuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

mortuo Rex apud Pontificem cr
per Oratores ſuos egit, ut cœnobio
bona Commendis illis authoritat
interpoſita attribui pateretur : i
eum ordinem ad Religionis Catho
Apoſtolicæ Romanæ amplificatio
& Sectarii veneni exſtirpationem i
tutum eſſe; idque Equitum præcipu
jusjurandum eſſe ; quod cum re
mante ſacro ordine impetrare non
tuiſſet, nomen nihilominus manſi
Equites S. Spiritus commendato
ſtatutis de eo ordine Decembri pro
mo promulgatis appellati ſunt ; ut
eo, quid Regi ab initio conſilii fue
poſteris conſtet , videantque ac
veant, qui poſt nos erunt, ne, qu
ab ipſo tunc fruſtra tentatum eſt, i
ſucceſſoribus exitum aliquando ſ
tiatur.

15. *De Præfecto prætorio Regi ſive Rege Ribaldorum.*

Ioann. Tilius. In domeſticis Regu
conſtitutionibus, fit mentio regis R
baldorum , officii domeſtici , quei
ſemper oportebat ſtare extra portai
prætorii ; ſic autem appellatur, qui
jam tum homines perditi Ribaldi, u
Ribaldæ mulieres puellæque perdit
voca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ntur. Regis nomen ſuperiori
ici tribuitur : quemadmodum
; cubicularius rex mercatorum
, & baliſtariis aliiſque ſui ſunt
ſtius regis officium fuit, ut de
bus in comitatu Regis extra
um commiſſis judicium face-
n quæ intus fiebant, de iis pro-
alii magiſtri prætorii cogno-
. Huic regi ſervi aut adminiſtri
d vires & functionem juſtam,
non erat jus ferendi virgas in
io & juriſdictione eorum qui
nt libellis ſupplicibus præto-
enim ſedebant olim ad portam
ii ut poſtulata & querimonias
rum audirent. Quod autem
reto Pentecoſtes MCCLXX
r Poincartus præfectus Ribal-
, hoc de vicario intelligendum
aldorum Regis : nam poſt mul-
nos XXII Februarii MCCCLXXXIII,
reto ſecundo Ioannis qui Pul-
annes dicebatur, primus in hoc
eſſe Rex Ribaldorum dicitur,
ſtea mutato nomine, regnante
VI, præfectus prætorio Regis
r appellatus. Hujus ſubſunt ju-
ioni puellæ meritoriæ ſequentes
, quæ toto menſe Majo tenentur
ulum ipſius inſtruere. Hujus ad-
miniſtri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

miniſtri tunicas geſtant Phrygi
inſignitas gladio. Hanc dignitat
obtinuerunt nobiles viri inſ
familiis & officiis celebres; quor
ctoritas familias Principum,
rum, & aliorum Regis aulam
quentium continebat, ut vitam
inſtituerent, ac non fraudarent
tes: quam ad rem viri boni e
dium & diligentiam maximam
niendis improbis & licentioſis
minibus conſumpſerunt, non
runt tamen aut ita ſunt auſi pr
re, ut faciebant illi: nam corrup
res graviorem remediis adhiben
ctoritatem quam antea poſtula
ſententiis præfecti hujus in ci
cauſis ad Parlamentum appellat
ex ordinariis illius ſcripturis app

Hic hodie dicitur *Prevoſt de l*
du Roy.

Vincentius Lupanus. Quana
tione & tempore tranſlata ſit c
poteſtas ab Oeconomis regiis & I
dorum Rege in Iudicem Prætoria
non reperi, tametſi hunc magiſtr
gerentes ea de re ſim percunctat
ligentiſſime. Itaque ab hoc judice
petuo aulæ aſſecla, in civili contr
ſia olim ad Curias ſupremas, nun
tem ad conſilium aulicum (Mag

n

… vocant) provocatio eſt, in capi-
…ro minime. Habet quoque Le-
… duos, & apparitorum ſtipato-
…ue magnam catervam: quibus
… perinde ac ſpiculatoribus regiis
…xtum eſt bracteis argenteis. Præ-
… ad ipſius curam nunc pertinet, ut
…lico comitatu panis, vinum, caro,
…, & fœnum ad alendos equos
… pretio veneant.

De Officiis Domeſticis Regis …eginarumque, item filiorum & filiarum ipſorum.

…incentius Lupanus. Archippoco-
…, ſeu malis, Hipparchus, primariæ
…uctoritatis apud Regem: cujus ſunt
…es, Regi equum aſcenſuro, vel ex
…deſcenſuro, auxiliatricem manum
…bere, eique enſem & balteum lilia-
… præferre, ut olim ſcutum (quod
…minis nomenclatura oſtendit) id-
… in magnifico apparatu fieri ſoli-
…a eſt: Atque edicto regio ad eum cu-
…pertinet collocandorum per ſtath-
…s & manſiones curſorum vereda-
…rum Ludovici XI inſtituto. (quo-
…n primum inventorem Cyrum di-
…nt. poſtas appellant, quaſi in certis
…is poſitos equos) ſoletque id munus
ei

ei mandare quem vocant Contr
latorem poſtarum. necnon ca
toribus (quos in verba legitima I
pis adigere ſolet) curſoribus & l
comis (voce etiam à Iuſtinian
pata) præeſt (unde Magni nom
bet) qui veluti fiduciariam ab e
ram habent regii equitii ſive hipp
phii (Haraſum vocant) cum t
ejus fidei inprimis & equi &
commiſſa ſint.

Idem. Cubiculariorum apu
non unum genus: honeſtius t
quod Proceribus conſtat, Nobil
meræ hodie, olim Chambellani
quibus calceandi & amiciendi P
pis cura eſt, & rectæ jus in aula
Menſam Chambellanorũ etiam
vulgus appellat. Ex eorum nume
fuiſſe ſcribit Philippus Cominius
gentonus. Reliquorum non p
mus gradus eſt dignitatis. famulo
meræ vocant (tanti ſemper æſt
tum fuit Regi in cubiculo miniſt
quorum prope infinitus num
nam quidam tantum nomenclatu
habent.

Priores illi Gallis *Gentils homm*
la Chambre du Roy, poſteriores *V*
de Chambre dicuntur.

Idem. Nihil plane ſibi reliqui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Reges Franci, ut ſe ſumptis inſi-
is regiis auguſtiores facerent. ad-
enim ſunt è nobilitate Francica
ratioris comitatus & cuſtodiæ
,centum machærophori anteam-
nes,qui Regi adeſſent: hiſque ſuus
ctus datus. Primo itaque cen-
à Regibus inſtituti: unde adhuc
en ſervant. verum poſtea cente-
illi turmæ centum alii adſcripti,
o quoque Præfecto. tamen pro-
numeri integritatem appellandi-
ompendium, centum etiam ho-
icuntur: qui pro inſigni haſtam
t, quam beccum Falconis voci-
noſtrates, antiqua Gallica etiam
quæ roſtrum ſignificat.
em. Reges Franci adverſus homi-
vim & injuriam, præter jam à
ctam cuſtodiam, domi armatis
nibus, hiſque fidiſſimis ſe munie-
Thyrophylacas appellant, quod
latii portam perpetuo ſtationem
: quibus, ut à doryphoris digno-
ur, ſaga ſunt clavibus prætexta,
nque arma geſtant: & his ſuus
ctus eſt. Capitaneum portæ vo-
(quod hiſce ad limina cuſtodibus
l) quem tu Archithyrophylacem
lare potes.
nn. Tilius. Domeſticorum privi-

legia jam à nobis ſubjicientur. Qu
que bullæ Clementis VI Papæ d
duodecimo calendas Maii, anno P
tificatus IX. MCCCX, quæ habentu
chartophylacio Regis camerata a
cui intus inſcribitur, *Bullæ Pap*
quamplurima. Harum prima diſpe
tio eſt, Capellanos & Clericos com
ſales Regum Reginarumque Galliæ,
iam religioſos, officium dicere & c
brare poſſe ex uſu Pariſienſi; nec te
aliter dicere, niſi diebus multis reſ
rint in loco ſui beneficii qui uſum a
rum habeat. Secunda eſt, Clericos
pellanoſque ſacellorum Regum R
narumque, & alios domeſticos ac
miliares Clericos non teneri, niſi
deatur ipſis, delegationes ex delega
ne & mandato ſedis Romanæ acc
re. Tertia, non poſſe Capellanos & C
ricos Regum Reginarumve prop
communicationem aut participa
nem aliquam cum excommunica
vel immorigeris graviore excom
nicatione aut interdictis puniri, n
criminis ipſius ſint participes prop
quod ſontes fuerint excommunica
Quarta, Capellanos & Clericos Reg
Reginarumque agentes in eorum m
niſterio, poſſe magnos fructus ſuor
beneficiorum percipere, & diſpen
du

m hoc miniſterio ſunt, ne in be-
locis reſideant. Quinta exequu-
Capellanos & Clericos Regum
arumque magnis beneficiorum
n fructibus uti, quamvis in prio-
non reſideant ubi ſolebant re-
Immunitas à Rege Carolo VI
nta officiis domeſticis Regum
norumque filiorum Delphinorũ,
pprobatione anno MCCCCXI, in
phylacio, loculo *Subſidia*. Im-
tas ab indictionibus ſubſidiariis
bus, attributa domeſticis Regum
de prædiorum ſuorum fructi-
Decretis Parlamenti ſub diem
ni factis MCCCXVIII omnes dome-
egis adminiſtri pronuntiantur
nes ab omnibus commeatuum
alibus, quos ad neceſſitatem &
ſuum apportari curant. Edictum
factum III Decembris MCCCC-
ut qui adminiſtri viginti annos
mplius miniſtraverint, vacantes
iſterio ſtipendia tamen habeant.
ratio Franciſci Regis, domeſtica
ſuæ officia iiſdem, atque ſua,uti
giis; facta penultimo Septem-
DXXV. Immunitas ab evocata &
ocata militia conceſſa à Rege Of-
bus Reginæ Navarrenæ. Declara-
iſdem, Officiales domeſticos &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

commenſales ſuos ab omnibus
tis, indictionibus, penſitationib
iamque canone in quinquaginta
tum millia præſtando immunes

Ioan. Tilius. Domeſticis conſti
nibus Philippi tertii, Pulchri &
Regum magnus eleemoſynariu
feſſionariuſque Regis habuerunt
in Regis prætorio cubiculum:
prætorio quatuor tantum habeb
habitationes, præter eas quibus
ſtas regia utebatur. In cauſa huj
bitationis fuit, quod Regibus in
& noctu placuit adeſſe maxime
me eos qui animis ipſorum prop
pentinos caſus miniſtrarent: qua
rem duo hæc officia pro mune
tione ſummo in pretio olim hab
tur, cum ejus bene perfuncti u
tam ad Remp. ex eo quam ex ali
perveniret. Iurabat magnus elee
narius ſe nihil niſi juſtum, miſeric
ſine fumo petiturum à Rege: ut
tur in edicto Philippi Pulchri Re
cto in Vincennarum ſaltu, deſi
Ianuario MCCXC. Edicto Philippi
facto Biturigibus x Nov. MCCC
proceribus ſingulis interdicitur
gem, dum miſſam audit, interp
præterquam Confeſſario; qui cum
de iis rebus ſolum poteſt agere

[…]cientiam & ſalutem animæ perti-
[…], abſoluta Miſſa, antequam Rex
[…]dat ab oratorio ſuo, de beneficiis
[…]ios conferendis, ac non de altero
[…]mento: ſimiliterque magnus elee-
[…]ynarius poſtMiſſam in oratorio de
[…]noſynis Regem compellandi jus
[…]t, quia Rex miſſæ tempore in ora-
[…]em & meditationem cœleſtem in-
[…]bit. Altero edicto Philippi Longi
[…]oris facto ad S. Germanum Laya-
[…]n Iunio MCCCXVI, dicitur confeſ-
[…]us jus habere imperandi ut codi-
[…] beneficiorum exarentur; ſimili-
[…]que eleemoſynarum codicilli elee-
[…]ſynarius, ut poſtea ſubſcripti ob-
[…]entur.

17. *De Cancellario.*

Vincentius Lupanus. Cancellarii
[…]ſt apud Regem authoritas ut eum
[…]eat in rebus omnibus ad Rem-
[…]blicam pertinentibus veluti Apol-
[…]em conſulere; unumque illud a-
[…]d nos virtutis eſt præmium. Hu-
[…] noſtri ſunt partes, dare operam
[…]igenter, ne quod reſcriptum, edi-
[…]m, decretum, contra jus Reipu-
[…]cæ impetretur, quod ſi præſenſerit,
[…]nſverſa linea circunducere vel con-
[…]ndere. cancellare vocant: unde illi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Cancellarii nomen eſt: tametſi l
num non ſit, quemadmodum nec
cellandi, licet hujus nominis frequ
ſit uſus Iuriſperitis, ipſique Vlpi
Paulo, & Scævolæ. Cancellarium
que Livius Gallicus, Paulus Æmi
Iuris præfectum appellat, aliqua
Iuriſconſultum. Apud Venetos C
cellarius ſecretioribus notis apud
natum præeſt, ſed non tantæ auct
tatis. hic enim unicus eſt (ut ita dic
βασιλέως ὀφθαλμὸς καὶ οὖς, atque
rum legumque regimen, & Prin
in re judiciaria & iis quæ ad regn
conſtituendum pertinent Legatus,
licique conſilii facile primus: cui
eſt, ſignum illud ſanctius apud ſe h
re, quo diplomata cera ſignat: in
Principis imago imprimitur. Solet
in Cancellariatus interregno à R
Procancellarius creari, qui Cancel
munia obeat. Cuſtodem ſigillorum
pellant, quod illi Rex ſigilli, quo pub
monumenta ſignat, atque omnium
rum ſummam credat. Denique ad t
tum honorem gradatim aſcendi
vidimus enim aliquot, qui cum ſum
cum laude in advocatorum ſubſ
verſati eſſent, ad fiſci cognitionem
venire, qui primus eſt honorum
dus, deinde vel libellis præfici, ve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

confeſſu Curiæ Pariſienſis Præ-
reari, poſtremo ad ſummam to-
um magiſtratuum dignationem
endere.

an. lib. VI. Lege Regni non niſi
rtem damnatis aut alioquin per-
& convictis reis magiſtratus ille
non poteſt.

ereus lib. XII. Procancellarius ubi
ciatus eſt, annulum Regis (ſigil-
ant) penes ſe habet, jus dicit, re-
a expungit, &, unde nomen, ubi
s æqua ſunt, cancellat, ſolius no-
ſplendorem retinet Cancella-
ſolutus omnibus negotiis.

. *De magiſtris Reque-ſtarum.*

c. Lupanus. Si quis diligentius
leraverit Præfectorum libello-
uctoritatem, eos reperiet ſummo
nos in honore fuiſſe, atque facile
m locum poſt Cancellarium ob-
ſe in re judiciaria. moſque pri-
fuit porrigendi libellos Regibus,
ura reddebant: deinde cum va-
gotiis diſtricti eſſent (ut fere pro-
is regni finibus curæ augeſcunt)
n ut ſemel menſe poſtulationi-
vacarent cum prudentum conſi-

 lio,

lio, quorum maximum numerum
bebant. quod ſi leviores viderentu
ſubſcriberent: ſin graviores, de e
juriſperitos referrent qui ibi ade
Demum divitiæ animos luxumqu
xere: & eo tempore Rex rem to
judiciariam Cancellarii fidei perm
qui, exoriente tot cauſarum mul
dine, aliena opera cœpit indiger
ſemper animus hominum in di
tractus, minime ſuum officium f
duoque creati qui non,ut nunc, m
ſtri libellorum dicerentur: quib
Principis aula abeſſe non liceret
Cancellarii aſſeſſores eſſent. P
ſancitum à Philippo, ut in Curia
que adeſſent, nempe tres ſacerdot
laici (ut vocant) duo: quibus una
riæ claſſis conſtabat. deinde a
uno numerus: quo etiã tempore
giſtri Requeſtarum dicti ſunt. P
mo duo additi: quibus omnibu
eſt cenſendi & ſedendi in primo t
nali Curiæ, proximo loco poſt P
des,eiſque officiorum cognitio att
ta, & earum controverſiarum
ab iis intenduntur, qui in com
Principis officio funguntur: à qu
ad curiam provocatio eſt. Hoc
giſterio libellorum Franciſci Reg
beralitate donatus eſt Gulielmus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Galliæ ornamentum ex cujus
potius quam meis malo lecto-
ntelligere, quænam ſint ipſorum
. Collegium (inquit in epiſto-
adam ad Deſiderium Eraſmum)
virorum eſt, quorum functio
opera latiſſime in Republica pa-
ſiquidem in præſtantiſſima fere
e parte magiſtratuum, locum
arium ac numerum obtinet hic
ſtratus: in quem beneficio Princi-
optatus ſum. Primum in magno
ipis conſilio, in Curia cente-
, atque in omnibus denique Cu-
ſummis quæ cauſarum ultimam
ptationem habent, ſedendi ho-
ſſimo loco, & ſecundum Præ-
, jus habet, niſi ſi Princeps aut
tifices adſint. ſententiæ etiam
ndæ locum antiquiorem obti-
omnibus Conſiliariis. Magnum
m Conſilium vocatur Curia au-
omes: quam, velut cohortem
ndam Iuriſconſultorum, aſſeclam
iæ & Prætorii dicere poſſis, cujus
phæus eſt Cancellarius, ὁ νομοφύ-
. Hujus tamen Octoviratus præ-
iæ & antiquiſſimæ partes ſunt, ut
ncipi præſto ſint collegæ è cubiculo
deunti poſtulationibuſq; ſupplicum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vocaturo: cujus officii vices in om
binis & ſæpe ſingulis cedunt,cum
qui ordinariam ſeſſionem habea
in illa æqui & boni (ut ita dicam
ficina, quam Cancellariam noſtr
cant:in qua locus dicatus eſt diſcep
dis reſcriptis principalibus, quæ e
no ipſa æquoque poſtulari ſolen
verſus juris ſummi exactique ſeve
tem. quibus reſcriptis accedunt p
eorum ſupplices qui in legem C
liam de ſicariis quidpiam admiſe
aut alias capitalem rem adverſus
auſi ſunt: quibus veniam regiis v
dare ſolemus, pœnam ſupplicite
precantibus, ſiquidem venia ac m
cordia digni eſſe videantur:Regi
tem venias dare poſſumus & b
ſinguli,ſi ſingulos noſtrûm ſedere
tigerit: quod quotidianæ eſt fur
nis in hac urbe & ad aulam in æ
Cancellarii.

19. *De Parlamentis regni*

Vincent. Lupanus. Primum
Franci, ut omnium ſibi animos c
liarent, jus dicere ſolebant, & orb
beros, viduas, tenuiores à pote
rum injuria liberare: quod ſæpe
lum VIII feciſſe legimus. Poſtea
à juriſdictione abſtinuere: & Pi

pro

es dijudicandis controverſiis
nire ſtatuit nullo certo aut tem-
aut loco, nunc ad natalem divæ
is, nunc alio tempore, idque
ntuum modo. Poſt quotannis
nodi judicum concilium cogeba-
Deinde, cauſarum creſcente mul-
ne, bina Parlamenta haberi cœ-
ngulis annis. Poſtremo à Rege
po Pulchro vel (ut Gaguinus
t) Huttino hujus filio, Curia quæ
fuerat, Lutetiæ Pariſiorum do-
io locum accepit, quam Regiam
oveus ſibi elegerat. tum quoque
ca extructa ab Engerrano Mari-
, ſummo fiſci Præfecto, & Longæ-
Comiti, in inſula fluminis Se-
æ, ubi judicum illæ claſſes cogun-
ac Parlamentum illud Superno-
Iudicum collegium dictum: cui
en à verbo Francico *parler*, ut
à παρακαλεῖν derivatio eſt. At-
anno milleſimo trecenteſimo ſe-
do (in annorum tamen numero
atio eſt) Parlamentum Lutetiæ &
oſæ inſtitutum, ut quidam exiſti-
t. Curiæ ſupremæ tanta eſt apud
cos auctoritas, ut prope Senatus
mani ſpeciem habeat, Regeſque bel-
ſuſcepturi auctorem fieri Curiam
nt, & in ejus acta referri omnia ad

Rem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Rempublicam pertinentia:apud
edicta recitantur , quorum null
tio prius habetur , quam in ſup
illo conſeſſu promulgata ſint.
que in Curia ſumma in verba
cipis adiguntur Magiſter equitu
maris Præfectus , Tribuni mili
provinciolarum Præfecti , & I
ci , codicillique magiſtratus re
tur , aſſenſu cognitoris regii.
etiam judicandis privatorum
ipſa nullis legum formulis ad
eſt , ſed ex æquo & bono judica
lent ipſius Curiæ conſcripti :
quoque inquirendis criminibu
judicandis præeſt , eique ſta
quod ab ipſa definitum fuerit:
ſententiæ Areſta dicuntur, à q
ad Principem moribus noſtris
provocatur , ſed regio edicto
erroris ſpecie Areſtum in diſqu
nem revocare. Primiſque tem
bus unicum fuit ſupremum trib
ex variis hominum generibus
ctum , duodecim Franciæ pri
bus , regni proceribus, antiſti
Iuriſperitis. ipſi tamen antiſtite
ria pulſi , ut ſacris vacarent ,
Divorum Dionyſii & Germani
tes. Creſcente porro cauſarum
titudine collegium illud in

vel decurias diviſum eſt : In-
claſſe conſtitutione primum
pi, & multis annis poſtea Ca-
ſeptimi, quindecim laici (ut
t) & totidem ſacerdotes fue-
non numeratis quatuor Præ-
s, veluti prohedris & mode-
bus : quibus in rogandis ſen-
s à Conſiliariis aſſurgi conſue-
atque ab omnibus, cum Cu-
ingrediuntur præeuntibus appa-
bus aut ea egrediuntur. Iſque
r apud nos non niſi jam lon-
u forenſi exercitatis mandari ſo-
ratuita Principis munificentia.
e ipſe Curiæ decurio cum jus di-
nemini præterquam Regi hono-
dendi cedit. Secunda inquiſitio-
decuria ſacerdotibus quatuor
ginti, & ſexdecim vulgo laicis
tis conſtat, quæ in tertiam ſub-
a eſt à Carolo Septimo : quarum
ae additi Præſides duo. Quar-
Franciſco Rege conſcripta (no-
appellant) atque quinta, quam
anii claſſem dixere, quod ad eam
ocatione cauſæ canonariæ de-
antur. Sexta eſt libellorum Magi-
um, quæ ante ampliatum nume-
tertiam ſedem ſibi vendicabat:
ua jam à me pluribus. Septima
Recu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Recuperatorum palatinorum,
ſas judicant miniſtrorum reg
conſiliariorum, advocatorum,
torum, ſodalitiorum aliquot,
ficum, Curiæque apparitorum
atque à ſexta, ad primas illas
juriſdictionis claſſes provocat
vero tempus quo Curia cente
numerum non expleret, addi
decim Franciæ primis & octo
rum præfectis: at Franciſcus
merum auxit adſcriptis hiſce m
gentium Conſiliariis, primo
deinde duobus & triginta, &
(ut diximus) decurias diviſis.
ſco vita functo Henricus illam
liariorum turbam ad numerum
num redegit, atque ut viam pr
ret per gratiam & præmia tan
gnitatem ambientibus, non
batos & doctrina & moribus,
trigeſimum annum attigiſſent
riam cooptari ſtudioſe cavit,
antiquorum exemplo. Demum
ne eſt xix Calend. Septembris ju
indicere, Principis diplomate
pridie Idus Novembris remit
quo die cauſarum patroni & c
res in verba Curiæ adiguntur.
vero tempus periret à juriſdi
atque ad provocationum illar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

n exhauriendam quæ ad Curias
olvuntur, ſancitum ut partim ſu-
mæ Curiæ Præſides aliquot, adhi-
is tredecim Conſiliariis, octo voca-
laicis, & quinque ſacerdotibus,
ntroverſiis civilibus & maxime ca-
alibus dijudicandis præeſſent, par-
n conventus juridici agerentur in
ne regio reſcripto deſignata. Magnos
s appellant, conſtantque ſuprema-
m Curiarum Conſiliariis, à quibus
ovocatio non eſt: hique cauſas Prin-
is edicto ad certam ſummam defi-
tas judicant, & Præfecturarum regio
plomate comprehenſarum. Denique
nibus Conſiliariis ſententiam di-
ndi jus eſt (opinari vocant ab opi-
onum diſquiſitione) cum à Præſide
ntentias rogantur. quod ſi utrinque
lculi æquales ſint, duo ad alias claſſes
mittuntur qui ſuam cujuſque ſen-
ntiam tueantur: ſin minor ab una
arte eſt numerus cenſentium, nume-
ntur ſententiæ (ut eſt in proverbio)
non ponderantur, majorque pars
nterdum meliorem vincit. Cumque
lim agebatur de aliquo in demortui
ocum cooptando collegarum reliquo-
um ſuffragiis, præſente Cancellario
Principi laudabatur, qui in alterius
locum ſubſtitueretur, & plerunque
inviti

inviti ad tantum munus vocaban
verum noviſſimis temporibus fact
eſt, ut divitiarum, non hominum
hic magiſtratus. Huic porro magi
tuum ordini, veteri Francorum l
negotiatione eſt interdictum, vetit
que, ne ea enuncient quæ comm
conſenſu inter ſe ſanxerint. atque
prohibitum quicquam à litiganti
accipere, aut Curia abnoctare. S
vero cauſarum genera quæ primo
dicio apud ſupremas Curias agitem
nempe Regaliorum, & duode
Franciæ Primorum: atq; à Iuridici
eas provocatio eſt, pœnamque tem
riæ provocationis ſanctiones regia
bent eſſe ſexaginta librarum Pariſ
ſium, (ita vulgo appellant) ſolet
Curia adverſus provocatorem pe
ram provocantem, mulctam irrog
unde ſuus illi eſt mulctarum coact
At, quoniam jam à me dictum eſt
minum cognitionem ad Curias h
pertinere, non abs re fuerit ſcrib
diviſam eſſe à reliquis claſſibus d
riam quæ rei capitali præeſt. (Tor
lam appellant, id eſt turriculam
qua ſedent alternis vicibus ſolo tri
ſtri, cum Præſide uno aut altero,
ceptis ſacerdotibus Caroli ſeptimi
cto, quibus Pontificii Canones
mi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

cognitione interdicunt. Por-
tuor ſunt Amanuenſes Curiæ,
tres, (graphiarios vocant) præ-
nenſum illum gregem qui Cu-
ab actis, & apparitorum ſi-
orum catervam. Itaque cum
Pariſienſis, tam longe propa-
nibus imperii, cauſis dijudi-
non ſufficeret, addita Parla-
alia, iiſque ſuus cuique limes
Ea ſunt Toloſanum, Gratia-
anum, Aquenſe, Burdegalen-
vionenſe, Rotomagenſe: &
ab unoquoque definitum fue-
dem habet auctoritatem, quam
oras apud ſuos. Omnium la-
s fines habet Pariſienſe, æqua-
en cum aliis dignitatis. Cu-
Toloſanam inſtitutam volunt à
o Pulchro anno MCCCXX, &
à Carolo VII renovatam.
ad Gratianopolitanam atti-
Ymbertum Delphinatium Prin-
conſtat concilium Iuriſperito-
abuiſſe qui populis jura redde-
Deinde collegio illi Iuriſcon-
um (ut fere variant homi-
conſilia) Parlamenti nomen
m. Divionenſem inſtituit Phi-
Burgundiæ Dux, cui à mo-
tegritate Boni cognomen fuit.

Normanni ut haberent qui do
redderet à morte Rolonis eoru
cis, conventum juridicum Roto
inſtituere: quæ Normaniæ metr
eſt. Scacarium pro Statario voca
quem per veris & autumni te
cogi oportebat: cui ſimilis noſtris
poribus Alenconii fuit, vivente
garita Franciſci Regis ſorore. V
Georgii Ambaſiani Archiepiſcop
tomagenſis apud Ludovicum X
ctoritate & gratia, conventus ille
ctitius, perpetuus eſſe cœpit: nil
ab eo Rege prætermiſſum qu
Burdegalenſis Parlamenti orna
tum & dignitatem pertineret:
ipſe conditor fuit. Non deſunt t
qui hujus Carolum VII auctore
bant. Aquenſem idem inſtituit,
prius à Comitibus Provinciæ c
nomen nacta eſſet.

Thuan. lib. XIII. Cum ab ipſo
& Philippi Valeſii temporibus
Chriſti CIↃ CCCXLIV (ſic enim res
uti ex archivis cameræ criminal
tet, quod fruſtra in annalibus n
diverſa falſo tradentibus, requ
Parlamentum uti vocant, quod
uſque tempus ambulatorium f
Lutetiæ Statarium eſſet conſtitu
certus etiam Senatorum numer

f

tus eſt, qui à III Eid. Novembris uſ-
VII Eid. Septembr. nulla intermiſ-
e jus dicerent. Ii erant centum vi-
II videlicet præſides, VI libellorum
plicum magiſtri, majoris Cameræ
ſiliarii, clerici XV, totidem laici:
ſis inquiſitoriæ Conſiliarii. Sive ut
go vocabantur, terræ conſuetudi-
æ auditores, XXIV Clerici XVII Lai-
tem domeſticorum regiorum cau-
udicandis delegati conſiliarii, quin-
Clerici, III Laici, à quibus ad Se-
um provocatio erat; quibus omni-
additi XII Franciæ Pares nume-
n explebant. Is numerus poſtea cu-
latus XX Senatoribus ſub Franci-
I, & VIII libellorum ſupplicum ma-
ris. Cum igitur ampliſſimi ordinis
o anno Ius dicentis, major videre-
eſſe auctoritas & potentia, quam
aulici, qui ex ſuo arbitrio omnia
ndere volunt, eam ferre poſſent,
rdinalis Lotharingus homo rerum
varum ſtudioſus quorumdam im-
lſu Henrico II R. author fuit, ut
m annui judices hactenus fuiſſent,
inceps ſemeſtres eſſent, ut inter-
ieſcendi conceſſo ſpatio in vicem
ccedentes magis aſſidui in jure di-
ndo eſſent. Conſtitutum eodem edi-
o, ut cum ſalaria quædam antea à li-

 tigan-

tigantibus, quod minus honeſt
debatur, acciperent, iis ademtis
dia, quæ prius admodum exilia
à Rege augerentur. Verum ut i
ſidialium tribunalium creatione
in ſemeſtrium, ita edictum illud
bant, ordinatione, auctus eſt Iu
numerus pretio ab iis accepto
præcipua edicti cauſa fuit. Ita r
neſtiſſimæ, uti jactabant, à turp
nundinatione ductum initium:
factum eſt,ut per diviſionem illa
nuto univerſo numero, præcipi
ſit tempus, quo claſſium inquiſ
rum conſiliarii antea non niſi
in jure dicundo uſu confirmati,
rem cameram ingrediebantur;
novitiis plerumque & inexercit
ſupremam Cameram promoti
tam reſtituta ordinis ampliſſimi
tas & diſciplina, quod unum
precium ex nova illa inſtitutio
rabatur, quam mutilata & ſolu
Quod cum ſero animadverſum e
ſtipendiis auctis ærarium regium
modum gravaretur,tandem plac
Semeſtrium abolita creatione, j
rurſus annui jus dicerent & ad
randum ærarium minutis ſtip
honorarium, uti prius, à litiga
acciperent. Quod magnam rurſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

nem & confuſionem peperit,cum
fluo judicum exundante nume-
ovi illi qui in ſummam Cameram
ato curſu ingreſſi fuerant, rurſus
iſſes inquiſitorias quaſi averſis ve-
retracti ſunt. Cœpit nova illa
iatio ſemeſtris Senatus VI Non.
tiles anni 1554. eodemque menſe
Nonar. anno tertio poſt deſiit.
em lib. XXIV. Anno CIↃ IↃ LIX
Ian. Franciſco II R. lex promul-
qua ut Iudices ſpectatæ integrita-
eruditionis in ſupremis Regni
s & inferioribus ſubſelliis conſti-
ntur, edicebatur, ut in poſterum
s ipſos judices jus eſſet, cum ali-
in demortui locum ſufficiendus
, tres probitate & juris ſcientia
ſpicuos nominandi, ex quibus
m vellet Rex deligeret. Id ſancte ac
ariter decretum Franciſci Olivarii
ii, ac multoties poſtea repetitum,
minus locum habuerit, aulicorum
itione & avaritia effectum eſt, qui
lumentum ex muneribus publicis
dignitatibus pretio irreligioſe æſti-
tis & turpiter divenditis captantes,
ugendum, ſicuti jactabant, princi-
ærarium, pravis edictis judicum
nerum in immenſum multiplica-
t; & ita clariſſimus ordo,quem ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

norificum ſervari ad omnes regni dines in officio continendos, Reip intererat, paulatim cœpit vileſcere, ſcente ſordium veneno, quo indi homines nullis meritis,ſed opum fi cia aut aulicorum beneficio ad eos h nores provecti facile ſe corrumpi p ſunt.

Parlamento Pariſienſi ſubſunt Provinciæ; Inſula Franciæ, Belſia ut que, Secalaunia, Bituriges, Arver Lugdunenſis, Forenſis, Bellojocen Pictavienſis, Andina, Angelomen Cœnomanenſis, Bryenſis provinc cum Picardia, Campania, Turonib Nivernio, Borbonia, Matiſcone tractu. Quibus continentur quinq Archiepiſcopatus Remenſis, Senon ſis, Lugdunenſis,Bituricenſis & Tu nenſis: Epiſcopatus XXIV. Laudun ſis, Cabilonenſis, in Campania, Su ſionenſis, Bononienſis, Ambianen Noviodunenſis, Silvanectenſis, Bel vacenſis, Pariſienſis, Carnutenſis, A relianenſis, Nivernenſis, Antiſſio renſis, Meldenſis, Pictavienſis,Mall cenſis, Lucionenſis, Angoliſmen Andegavenſis, Cenomanenſis, Cla montanus, S. Flori, Lingonenſis, M tiſconenſis.

Parlamento Tholoſano ſubſunt

pr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

…nciæ Lingua-occitana ſuperior & …or, utrumque Vivareſium, Ve…rum, Gabalorum, Albigenſium, …norum provinciæ; Laureacen…uercetana, Fuxenſis regiones & …aſconiæ. Quibus comprehen…r, Archiepiſcopatus III, Narbo…, Auxitanus, & Tholoſanus: …III Epiſcopatus, Nemauſenſis, …nſis, Lodevenſis, S. Pontii To…nus, Alectenſis, Montis Peſſula…iterrenſis, Agathenſis, Carcaſ…ſis, Mindenſis, Caſtrenſis, Albi…, Anicenſis, Rutenenſis, Vabri…, Cadurcenſis, Apanienſis, Mira…is, S. Papuli, Montis-Albani, …nſis, Rivenſis, Lomberienſis, …nacenſis, Conſeranenſis, Tar…, Lectorenſis, Albenſis.

…rlamento Rotomagenſi ſubeſt …annia: comprehenditque; Ar…ſcopatum Rotomagenſem; Epi…us ſex Abrincenſem, Ebroicen…aiocenſem, Sagienſem, Conſtan…m, Lexovienſem.

…amento Burdigalenſi ſubſunt Va…: pars, ſuperior & inferior Biſcaia, …nes, Petricorii & Lemovices. …nenturq; Archiepiſcopatus Bur…nſis; Epiſcopatus Bajonenſis, A…is, Baſatenſis, Adurenſis, Santo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

nenſis, Petracorienſis, Sarlaten ginnenſis, Lemovicenſis, Cond ſis, Tullenſis.

Parlamentum Britannicum. *lib.* XIII. ad annum CIↃ IↃ LIV anno lex de Senatu in Armori vincia conſtituendo à Rege f Pariſienſi curia IV Non. Maii p gatur, ſic ordinata curia, ut claſſes diſtributa, quatuor præſ XXXII Conſiliariis, II ſcribis, II vocatis, & cognitore Regio co Cautum item ut præſides II a iis Senatus princeps & XVI con atque ex advocatis unus extra p ciam legerentur; cautum & u natim jus dicerent, menſibus Auguſto, Septemb. Octob. vembr. ad Condale Redonum bruario vero, Martio, & Aprili vicini in Nannetibus, reliquo te provinciales VII conſiliarii jud ercerent. Id commodo provi ſpeciem datum.

Subſunt huic Epiſcopatus, B ſis, Maclovienſis, S. Pauli Legio Nannetenſis, Venetenſis, Tri ſis, Curoſopitenſis, Dolenſis & nenſis.

Parlamento Burgundiæ, quo be Divionenſi celebratur, ſubſu

ſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

[...]atus Eduenſis vel Auguſtodunen-
[...]& Cabilonenſis ſuper Ararim.
[...]arlamento Gratianopolitano, ſub-
[...]Delphinatus; complectiturque Ar-
[...]epiſcopatus duos Ebrodunenſem &
[...]nnenſem: Epiſcopatus Valentinum
[...]Dienſem qui conjuncti ſunt; Gratia-
[...]politanum, S. Pauli trium Caſtello-
[...]m, atque Vvapienſem.
Parlamentum Aquenſe, cui ſubeſt
[...]ovincia, comprehendit Archiepiſco-
[...]tus duos Aquenſem & Arelatenſem:
[...]iſcopatus XI Dinienſem, Graſſen-
[...]m, Glandevenſem, Senetenſem, Ven-
[...]enſem, Aptenſem, Reienſem, Foroju-
[...]nſem, Siſtavicenſem, Maſſilienſem,
[...]olonenſem.

Sunt præterea alia tria Parlamenta [...]inoris dignationis: Beneargii quod [...]b ſe complectitur Epiſcopatus Leſcar, [...]c Oleron. Et S. Pauli, quod ſub ſe [...]ontinet inferiorem Navarram. Me-[...]enſe denique quod complectitur Epi-[...]copatus Metenſem, Tulenſem & Vi-[...]odunenſem.

Præter hæc Parlamenta ſunt quamplurimæ in variis provinciis curiæ præſidiales.

Thuan. lib. XIX. Anno CIↃ IↃ LVII. Lex in Senatu recitata & in ejus commentarios relata, qua Rex in cunctis

præſidialibus curiis, quas ante an-
nium in ſingulis provinciis inſtitui
præſidem creat, & curiis illis ſi
pellatione de prædiis aliiſque reb
mobilibus, quarum reditus a
haud amplius L Francicis æſtima
de mobilibus uſque ad CIↃ Fra
attribuit, jam tum ſpecie æquita
tefacta ad publicorum mun
nundinationes peſſimo exempl
& communicata honeſtiorum t
rum inferioribus magiſtratibu
gnitate.

20. *De Procuratore genera duobus Advocatis regiis*

Vincentius Lupanus. Conſta
Triumvirorum collegium Adv
duobus & Cognitore uno: quo
ſcribente criminum perſecutio &
madverſio fit, conſtitutiones, edi
diplomata promulgantur, & in C
acta referuntur: adhæc ut Tribun
mani interceſſionem, & ut Au
obnuntiationem habet, & in una
que Præfectura Procognitorem.
ſtitutum vocant. Hanc vero adv
tionem regiam, gentes regias v
appellant. Nam mos eſt apud nos
tis appellatione multitudinem vel

leg

ſium ſignificare, ut gentes juſtitiæ, ntes eccleſiæ, gentes libellorum patinorum,cum recuperatores illi palani nominantur, & gentes tenentes uriam Parlamenti quod ſæpius edia Principum continent.

21. *De Magno Conſilio.*

Vincent. Lupan. Poſt Curias inſtiutas Reges Franci conſilium hoc aucum ambulatorium atque aulæ aſſelam coëgerunt, quod Magnum ab uctoritate vocarunt: cujus caput eſt Cancellarius: quod initio menſtruum uit: ad idque referre ſolebat Rex de rerum ſumma. Verum quum Carolus VIII cognoſceret Cancellario tantum otii non eſſe,ut implicare ſe poſſet pluribus negotiis, edicto ſtatuit ut cum Cancellario & libellorum Magiſtris ſeptem & decem Conſiliarii crearentur laici (ut appellant) & ſacerdotes. Poſtremo Ludovicus XII Antiſtitem unum adſcripſit, & Conſiliarios duos, & Secretarios totidem: quorum unus Actuarii vice fungeretur. His auctoritas ea ſumma data, quæ ſupremis Curiis: quos ſemeſtri tantum alternis vicibus conſilio adeſſe oportet. Diſceſſuris vero domum ſtipendia à Rege præſtantur multo majora, quam Cu-

riarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

riarum conſiliariis quæ ſupre[illegible] cauſarum diſceptationem haben[illegible] bus non licet conſilium hoc au[illegible] ingredi, nec hiſce viciſſim Curia[illegible] ſumma à prætoriano judice ad C[illegible] hanc provocatio eſt in cauſis civi[illegible] ad quam Principis diplomate &[illegible] bus cauſæ multæ mandari ſole[illegible] maxime quoties inter duo ſupre[illegible] bunalia de ſuæ juriſdictionibus fi[illegible] eſt controverſia, vel aliquis adv[illegible] apud eas gratiam reformidat: [illegible] Franciſci edicto Præfecturarum [illegible] ſiaſticarum jura controverſa hu[illegible] dicum decuriæ attributa. Suus [illegible] que Præſes datus Vido Bræleus [illegible] variæ & lectionis & doctrinæ. a[illegible] Cognitor & Advocatus regius. [illegible] tur vero conſilium hoc hora ſep[illegible] & à prandio tertia: at decima & qu[illegible] dimitti ſolet.

22. *De Quatuor Theſaur[illegible] riis Franciæ.*

Vincentius Lupanus. Sunt apud[illegible] quatuor, quibus Canonis adminiſt[illegible] di & diligenter inſpiciendi cura[illegible] debet: quorum etiam cenſuræ [illegible] quid ad Canonem pertinet, ſubjici[illegible] Nam poſſeſſiones, prædia, ædes[illegible] fiſcum pertinentes circumire qui[illegible]

i[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſuæ præfecturæ terminos debet, ue ſartas tectas conſervare : ſi quid tione indiget, curatores operum bere, augendis fiſci proventibus i cura & ſtudio incumbere; nec olim de univerſi Canonis, præter-n regaliorum, litibus cognoſce-t. Verum nunc in ipſa Iudicum ca-ariorum (cameram theſauri appel-) claſſe ſedendi primo ac honeſtiſ-o loco,& ſententias dicendi illis jus præſuntq; ſuſceptoribus (quod hu- &turpiſſimum genus quæſtus exi-atum eſt à Romanis) qui magna gentia undequaque conquiſitas pe-ias & loculis obſignatas, ad Tribu-ærarios deferendas curabant: qui e eas numerabant illi cui univerſi nonis ſuſcipiendi non ſolum cura, procuratio commiſſa eſt. Campſo-n Theſauri appellant. Propterea n deſunt qui hunc Comitem ſacri trimonii appellant. Is vero referri in ophylacium jubebat, id eſt, o-nem illam pecuniam apud Theſau-rium Epargnæ deponebat. Vtrum-e vero Arcarium appellabis Lati-voce à Iuſtiniano & Scævola uſur-ta. At alii Theſaurarium illum E-rgnæ, Comitem ſacrarum largitio-um cenſent nominandum. Id tamen docto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

doctorum iudicio relinquendum
ſtimo. Denique Franciſcus Re
verſæ gazæ curā ab illo ad hunc
ferri voluit, eamque Lutetiæ in
Luparæ recondi edicto ſtatuit: ad
cuſtodiendam ex ſtipatoribus
duo excubarent.

23. *De Camera Theſau*

Vincent. Lupan. Præfectorum
munus olim fuiſſe diximus lites
narias dijudicandi: poſtea tamen
auctis finibus Imperii negotiorū
titudine præpediti à iure dicundo
carentur, Iuriſconſultus unus a
tus eſt, qui eorum nomine vica
tigantibus operam præſtaret, ei
cauſa tres deinde adſcripti, ut cu
præfecto fiſci ſuus Subpræfectus
qui poſtea Magiſtratus creati, ac
tato nomine, Conſiliarii theſau
cati ſunt. Sed hoc per manus trac
mihi narravit Carolus Furnerius,
cus meus ſummus, & huiuſce iud
decuriæ conſiliarius. Conſtat hau
dicum Canonariorum claſſem po
actos Anglos à Carolo VII inſtitu
vel (ut alii malunt) tantum re
tam. Cameram noſtrates appel
ea loquendi forma qua ſuprem
Curiarum claſſes Cameræ vocatæ

Ita

…e, ut à nobis iam dictum eſt, qua-
…primum creati Conſiliarii: verum
…n huic numero allegere è Repu-
…viſum eſt, qui colophonem adde-
… ſi forte ad ſententiarum æquili-
…n deveniſſent. Regnante Franci-
…res adſcripti huic magiſtratuum
…gio, nuncque legitimus eorum
…erus eſt octonarius: à quibus ad
…tam Curiæ claſſem (quam Doma-
…ameram vocant) provocatio eſt.
… eſt hiſce Octoviris canonariis ap-
…or, & cognitor, & advocatus re-
… quibus in cauſam deſcendentibus,
…on præſtitum obſequium, cliente-
…us prædiis, nec non adeſpotis ma-
… iniicere licet.

…4. *De quatuor Generalibus Franciæ,*

…incent. Lupan. Solenne eſt Regi-
… Francis quotannis breviarium to-
… regni conficere (Statum genera-
… appellant) in quo edicit Princeps
… de canone, oblatione, atque in-
…one, omni denique regio proven-
…eri velit, num tributa augeri, & de-
…as à ſacerdotibus indici velit. Si
…um imminet, quam pecuniam in
…rſos ſumptus erogari cupiat, in
lautia,

lautia, militum ſtipendia (quæ ...
pro arbitrio augeri vel minui ju...
quam etiam pecuniarum ſumm...
alimenta miniſterij aulici impe...
piat: quando omnia hoc loco c...
morari non poſſunt. Eodem e...
à Quæſtoribus & Tribunis æra...
quatuor generalibus) diligente...
cta ad coactores oblationales &...
ctionales mitti ſolent, ut vect...
pendiarium colligant, & apud...
rium deponant.

Thuan. lib. XII. Anno CIↃ ...
III Eid. Febr. Quæſtores ærarij ...
Theſaurarij, qui patrimonij reg...
vulgo Domanium vocant, curan...
bant; ac totidem indictionum a...
tionum præfecti, vulgo general...
cum hucuſque ſeparata munia ...
ſent, & dilapidato fere per opp...
tiones regio patrimonio, illoru...
inane nomen; utrorumque nom...
functiones confuſæ ſunt, aucto...
ro & coactoribus primarijs qu...
erant æquato; inde ingens ...
corraſa nec aliud præterea ope...
tium fuit; patefacta interim p...
immodicum illum, qui poſtea c...
maxime hodie quæſturã regni ...
numerum publicorum muneru...

Idem. Denique lege lata dup...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

coactorum fiſcalium numerus, at-
ſancitum ut,cum annum munere
uncti eſſent, inſequenti rationes ad
rium referrent, nec ad munus ge-
dum admitterentur, donec reſi-
um exſolviſſent; ita per multiplica-
ærarii rationales ſenſim imminuto
o ærario.

25. *De generalibus Iuſtitiæ Auxiliorum.*

Vincent. Lupanus. Prolatis finibus
perii, auctis vectigalibus, & creſcen-
indies magis magiſque litium multi-
dine (quibus dijudicandis tot Præfe-
& Curiarum ſupremarum conſilia-
pares eſſe non poterant) MCCCLXXX
partu illibatæ virginis Quadrumvi-
s, vitæ ſanctimonia & integritate
nſpicuos Epiſcopos, & Hetæriarchas
eari placuit: quibus ſumma oblatio-
alium atque indictionalium cauſa-
m cognitio, juriſdictio, & criminum
rſecutio eſſet. Generales iuſtitiæ au-
iliorum belli tempore ea cauſa voca-
ant, quod tunc quotannis Collecta à
opularibus non ſolvebatur: auxilio-
umque nomine continebatur octava
ut quarta vini heminatim, aut vice-
ima cuppatim divenditi, reliquarum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

que mercium quæ à ſolidariis au
nutariis negotiatoribus væneunt.
pentibus porro in infinitum lit
hiſce Quadrumviris tres Conſiliar
ſcripti ſunt, additis Duumviris, C
tore, & Advocato regio: atque p
dente ſenſim tempore, quidam Ep
pus Lemovicēſis veluti Prohedrus
tus eſt, qui huiuſce ſupremæ Curi
bernaculis præeſſet, Præſeſque vo
tur. In eius autem demortui lo
ſucceſſere aliquot Epiſcopi (iam
tum turpe non erat Epiſcopis tra
Rempublicam) manſitque per ali
annos Octovirorum collegium: c
Parlamentariis Curiis, poteſtas fact
lites abſque ulla provocatione di
candi, temerariæq; provocationi
na adiecta eſt xxv librarum Pari
ſium. Additi apparitores maſtygo
ri & ſcribæ, qui publicis archivis
eſſent. Ipſis tamen Epiſcopis ad
facienda, ut par erat, ablegatis, Iuri
ſultus creatus eſt eorum loco qu
juſce curiæ habenas regeret, ſecu
que Præſes vocaretur. Deinde fiſci
pia (nam tum creandis magiſtra
operam dare ſolent Francorum R
à Franciſco Rege allecti quinque
vem primis: expletuſque eſt num
quatuordecimvirorum præter alt
re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

gium Advocatum, ut quam proxime
ſſent, ad ſupremæ Curiæ dignitatem
cederent. Poſtremo hoc Rege huic
lationalium atque indictionalium
dicum decuriæ altera claſſis eſt ad-
ipta. Sed omiſeram, paulo poſt hu-
ſce Curiæ inſtitutionem alteras pri-
um Rotomagi, deinde Montiſpeſſuli
ctas, apud quas Normnani & Occitani
ra peterent, & quæ æqualis eſſent
m Pariſienſi dignitatis.

26. *De Camera Computorum.*

Lupanus. Quemadmodum omnes
ercituum duces rationes Romæ refe-
bant ad ærarium, ita apud nos qui
cuniam Principis tractant, accepti &
penſi rationem omnem hiſce ratio-
um Præfectis diſpungendam atq; ex-
ngendam præbere ſolent: quod no-
tates dicunt tradere examinandũ &
audendum computum. Apud eos
itoque diplomata allophylorum, &
ſtis nuptiis non procreatorum, & in-
genarum jure nondum donatorum
vulgo noſtrates dicunt, qui non ha-
ent literam legitimationis aut natu-
litatis) ſubſcribente regio Procurato-
: recitantur, promulgantur, & in acta

publica referuntur, ipſis rationum P
fectis auctoribus : atque fundor
clientelarũ nomine beneficiarios Pr
cipis, fidem & obſequium præſtant
aſſenſu Procuratoris regii in fidem
cipiunt, ea conditione tamen, ut te
pore moribus ſtatuto catalogum
(ſi mavis) breviarium rerum clien
larium porrigant. Itaque non ſol
Lutetiæ, ſed Divioni, Montiſpeſſuli
Nannetibus rationum Præfecti à I
gibus ſunt creati : apud quos Norn
ni, & qui interiorem Galliam tene
Burgundi, Occitani, & Britones rat
num libellos ſubducant, diſpunga
atque purgent : ſed quo tempore ſ
inſtituti, nunquam potui ſcire: lice
ſim expiſcatus diligentiſſime.

27. *De Balivis & Seneſchalis*

Vincent. Lupan. Franci utuntur
re partim moribus conſtituto vel
troducto (ut Iulianus Iuriſconſul
appellat) partim legitimo, (ſcript
vocant.) hinc illa provinciolarum
viſio in juridiciales, & eas quæ jure
mores recepto utuntur, hoc eſt, j
civiliRomano vel conſuetudinario
miniſtrantur. Apud eos quoque ju
cum quatuor ſunt decuriæ. Vna
infimorum. Majores appellant, à v

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ermanico *Meyer*(quod Præfectum
ficare ex Beati Rhenani ſententia
nus:) Latinitatis ſtudioſi Dema-
os vel populi Magiſtros, ut olim
tor Romæ dicebatur. Altera eſt
ntium merum imperium, ut ſunt
es Caſtellani: his enim verbis no-
tendum fuit. Tertia eſt ad ſupre-
Curias convenientium, de quibus
oco. Quarta ſupremorum tribu-
m. Sed ut ad rem veniamus, mi-
mper dubium fuit Balivine & Se-
ali inter paludatos an inter toga-
int numerandi, quod ſine diſcri-
apud Francos hoc magiſtratu
untur viri militares & togati: de
us, ut de pleriſque noſtris rebus, in
præſertim ſcriptorum inopia, ni-
rti afferri poſſe puto: licet non
t qui ſcribant, eorum primas par-
iſſe, ut evocatos ad bella duce-
, eo maxime tempore quo non-
ſtipendia perſolverentur militi-
cujus rei apud nos veſtigia ſuper-
cum ſcilicet regio edicto evocatio
i Philippi Pulchri conſtitutione
id per vicarios agere prohibeban-
(niſi morbo aut juſta occaſione
diti) vel aliquod munus accipere
l vel ad edulium uſum pertineret.
e Carolus VII poſt Anglos Fran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

cia pulſos edicto ſanxit, cum ag
de Iuridico in locum demortui e
do, ſuffragiis Patroni, & Cognito
gii, Iuriſperitorum, prius tame
torum Principi, ederetur vir fr
magiſtratus committeretur: qu
tra ſuæ præfecturæ terminos ha
leges non ſinebant. Olim vero
erat Iuridicis Subjuridicos ſibi e
ſed ut variant humana, ipſis
Regis libito Subpræfecti dati:
quiſitis ſententiis eligebantur,
Docturæ vel Subdocturæ inſi
ornatos oportebat: hiſque, ut Iu
annui loco ſtatum & præſcriptu
ſtipendium ex Principis fiſco, ut
ulla ſordium labe jus dicerent,
judicandi ſportulariam mercedē
cant δικαστικὸν alii) ſicque Seve
aſſeſſoribus ſalaria conſtituit;
etiam Francorum legibus illis n
licet mercaturam exercere: P
Pulchri & Caroli V conſtituti
prohibitum eſt aliquē ſuæ patri
dicum fieri; Quarundam vero
rum propria & peculiaris cogn
ridicis eſt, nempe canonis regii
di, evocationis, clientes regios in
admittendi, nobilium lites diju
di, illiſque tutores & curatores
ad eoſque pertinent lites ædium

rum Regis liberalitate & munificentia dotatarum, ut ſartæ tectæ conſerventur: tum ſi de cujuſvis reſcripti regii viribus agatur. Ad hæc quædam crimina ſuo jure ſibi vendicant, quæ privilegiaria vulgo appellant: veluti ſi publica fides violetur, de vi armata diſceptetur, aliquod læſæ majeſtatis crimen admiſſum ſit: ab hiſque ad ſuprema tribunalia provocatur: apud quæ ipſi in verba legitima Principis ſacramento adiguntur, neque ante moribus noſtris ſtipendia perſolvuntur magiſtratus ineuntibus.

28. *De Electis.*

Lupanus. Cum Regibus noſtris ex Canone ad alendum comitatum, ad tumultuarios belli eventus, pecuniæ belli nervi non ſuppeterent, Collectam à popularibus exigi placuit: quæ non ut hodie quotannis pendebatur, ſed de Panceltii ſententia ad alendos exercitus imponebatur: ipſaque pecunia collecta in arcis recondebatur per Diœceſes vel Epiſcopatus, ſelectiſque viris (qui ad id muneris trium ordinum conſenſu deligebantur, vocabanturque Electi, ſervato etiam nunc nomine) cuſtodienda tradebatur: ac per Diœceſes certus militum numerus dicebatur, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

inviti nomen militiæ darent, [illegible]
pecunia alerentur. Poſtea tamen [illegible]
Carolo VII in publico totius [illegible]
conſeſſu decies octies centena mil[illegible]
brarum Gallicarum colligi p[illegible]
quotannis, unde militare vectiga[illegible]
veretur mille ſeptingentis equiti[illegible]
peditum quinque millibus, ut p[illegible]
libro à me dictum eſt. Refert Phil[illegible]
Cominius Carolum VIII Co[illegible]
nomine tantum duodecies ce[illegible]
millia librarũ ad alendos exerci[illegible]
panegyrico Turonum convent[illegible]
ſtulaſſe. Poſtea quam in imme[illegible]
militare hoc vectigal creverit, [illegible]
non novit. Verum ſelecti illi mil[illegible]
vectigalis cuſtodes, retento adhu[illegible]
mine, Magiſtratus creati ſunt, ill[illegible]
primum hujuſce tantum militar[illegible]
buti, poſtea indictionalium atqu[illegible]
lationalium cauſarum regio edict[illegible]
gnitio attributa. Adhæc ædituis v[illegible]
crarum ædium curatoribus, per p[illegible]
cias ſeu mavis curias, viritim pro[illegible]
do cenſus, ut olim à Cenſoribus [illegible]
manis, æqualiter certiſque penſion[illegible]
indictionem deſcribi mandant, r[illegible]
ſionem tributi indictionalis pet[illegible]
audiunt, publica oblationalia lo[illegible]
conducere volentibus, una cum [illegible]
juſſore idoneo nexum corpori[illegible]
pi[illegible]

…porum ineuntibus. ab his demum
…ſupremos vectigalium judices, de
…us jam diximus, provocare licet.
…huanus lib. XIX. Anno CIↃ IↃ LVII.
…ctores etiam novi ſingulis diœce-
…s creati, qui id tributi, quod L CIↃ
…tum ſtipendio exſolvendo pendi-
…, tum decimas è Sacerdotiorum
…tibus in ærarium conferri ſolitas,
…nq; extraordinarii vectigalis quod-
…que genus exigerent, lege apud ra-
…um regiarum præpoſitos & Cu-
…n illam quæ de tributis & indictio-
…us jus dicit, perlata prid. Non. Iul.

VII.

…E OPVLENTIA ET PO-tentia Regni Galliæ.

REgni hujus opulentiam atque potentiam primum æſtimare licet ex illius ſitu; cujus reſpectu hæc obſervanda.

1. Iacere veluti in meditullio totius …riſtiani Orbis, ideoque aptiſſimum … ad uniendas & disjungendas, pro… libuerit, vires reliquorum Princi…m Chriſtianorum, qui ipſi ab omni…s mundi plagis finitimi ſunt.

2. Ab utroque latere habere maria,

quæ ipſi facilitatem conferunt r
cum quibuſvis gentibus nullo n
commutandi. itemque vires v
rum labefactandi. Verum licet ta
opportuninatem navigandi ha
Galli, tamen neque numero na
neque robore; multo minus nav
ſociorum copia finitimas prov
aut ſuperant aut æquant; hocqu
tiſſimum ſemper Politices periti
viris Galliæ deeſſe viſum fuit, na
copia & navalium rerum peritia.

3. Regnum ab omni pene plag
à natura aut ab induſtria mun
mum eſſe; quippe ab Italia Alpibu
Hiſpania Pyrenæis montibus defe
tur;ab Anglia mari; à Germania n
mis fluviis quæ maxime patent m
tiſſimis urbibus aut caſtellis tegun

4. Totum regnum omnibu
partibus conjunctum & veluti con
ctum eſſe; nec ut alia fere diſi
membris aut ſeparatis luxatum.

5. Cum initium ſumat ad mare
ptentrionale à gradu fere quinqua
mo, & deſinat in gradum quadra
mum ſecundum, qua mare medite
neum attingit, tam varia & multi
frui aëris temperie ut omnibus on
generis frugibus & tolerandis at
maturandis idonea ſit tellus: nam
me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

iterraneum mare attingit nullum
uum genus recuſat, quod fert Ita-
& qua mare Septentrionale aut
nnicum, vix vini ferax eſt.
cundo, ex immenſo oppidorum
umque numero; in quo edendo
mi nimium prodigi fuerunt; ſed
rta ſequi volumus, cum anno
LIV ab Henrico II Rege tribu-
XXXI libell. Turonens. in ſingulas
cias indictum fuiſſet, numerus ex-
IV mill. ↄↄ CCC XXVII. præter Bur-
iones ac Pictones. ut refert Bodi-
qui inſuper teſtatur, à ſummo
menti Præſide è rationibus pu-
relatum, numerum parœciarum
II millib. minorem eſſe, ſi urbes
æquentur. Et tamen auctor Gal-
de Regnis & Rebuſpub. orbis,
ne ſingularum diœceſium innita
L XL mill. enumerat tam parœ-
m, quam Campaniliium. Vt ut ſit
um regnum tot urbibus muro
is, tot municipiis, tot pagis abun-
uam Gallicum; licet inteſtina bel-
n pauca oppida aut funditus de-
int, aut penitus corruperint.
rtio, licet Bodinus exploratum
at, deſerta & occulta loca, ſi aquas
as adjungas, duas Galliæ trientes
re; tamen conſtat nullam pene
Galliæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Galliæ partem ita ſterilem eſſe
debito cultu fruges cultoribu
reddat.

Quarto, ex abundantiſſima fru
atque adeo rerum omnium quæ
tam neceſſariæ ſunt copia; in qu
conſideranda.

1. Galliam nullius rei indigam
qua incolis aut ad victum aut ad
tum opus eſt, ideoque nullius alt
regni aut reipubl., ſi luxuria ab
commercio indigere.

2. Vicinas fere provincias & re
his aut illis rebus egere, atque al
neceſſario petere; eamque ſufficie
& ſuis & alienis eaſdem ſubminiſ
poſſe.

3. Ideoque neque ipſam comm
tus inopia umquam laborare, e
cum maximos exercitus alit; &
commercia magnam auri atque
genti vim vicinis ſubducere.

Quinto, ex multitudine & oppo
nitate fluviorum qui navigia pat
tur; atque horum quidem pars il
cingit, ut Moſella, Araris, Rhoda
que; pars mediam ſecant, ſicut S
ma, Sequana, Ligeris, Garumna. Q
rum Rhodanus quidem in mare
diterraneum, reliqui fluvii in O
num Septentrionalem ſeſe evolvu

Po

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...o in hæc majora flumina influunt
...m ex Regni extremitatibus, par-
...x illius meditullio, tot alia flu-
...,ut totum regnum ſupra modum
...merciis aptum reddant: facillime
... hiſce mediis & provinciæ inter
... cum exteris, merces ſuas commu-
...nt. In ſolo Ducatu Andegavenſi
...erantur flumina XL tam magna
...a parva. Vnde Catharina Medi-
...egina Franciæ ſolita erat dicere, in
...o ſuo plura navigabilia flumina
...quam in reliqua Europa. Quæ
...erbole à rei veritate non multum
...dit. His accedit quod Ligeris lon-
... eſt curſus quam omnium fluvio-
... Europæ, ſi Danubium exceperis,
...ribit *Maſſon*. Oritur enim in Ve-
...is, & per mediam Galliam, plani-
... bonitate agrorum felix, longiſ-
...o curſu in Armoricum Oceanum
...lvitur; & à Rodumna (vulgo *Ro-*
...e) ad oſtium uſque ſupra centum
...exaginta leucis navigatur.
...exto obſervat Boterus; quamvis
...nciæ non deſint multi bonique
...tus, meliores tamen civitates non
...mare ſed in locis mediterraneis ſitas
...; indeque jure colligi, ipſarum
...plitudinem non extrinſecus adve-
...e ſed quaſi domeſticam eſſe.

Septimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Septimo, ex præſtantia & cop
quod in pleriſque provinciis na
quorum nonnullum optimis a
provinciarum Europæ vel com
vel præferri poteſt. Incredibile
eſt (inquit Bodinus) quantum
Gallia in Angliam atque Belgiu
fundat. cujus rei argumentum
habeo nullum, quam quod unus
mercator Cameracenſis anno
LXXVIII triginta millia mod
vini terreſtri itinere in Belgium
tari curaverit, tametſi aditus ard
multis locis ab hoſtibus occluſo
ret. Quantus autem doliorum nu
rus in Angliam & Belgium eve
vix dici poteſt.

Octavo, ex opulentia indigen
quæ in quibuſdam urbibus ma
in oppido Pariſiorum pene in
bilis eſt.

Nono, ex auri argentique abun
tia, & ejuſdem in argentea ſupel
perfectione : nam argenti Pariſ
bonitas omnium laudatiſſima
tur, quippe quadrageſima ſexta
tum pars æris adjuncta eſt; arg
optimo Hiſpanico fere trigeſima
ut inquit *Bodinus*. Qui hæc legerit,
forte ſuſpicetur Galliam metallis a
dare, id quo pacto ſe habeat è Thu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

audire. Ad Pyrenæos (inquit lib. x) & in principatu Fuxenſi ar- venæ & auri ramenta per Auri- n inde dictam ſcatere memoran- & Carcaſſonæ argenti; in Ceme- nontibus & Gabalis plumbi & ii, Armoniaci in Vivarienſi pago bi, in Arvernis ferri laudabiles fodinæ, & nuper ad Martini-fa- in agro Lugdunenſi aurum & ar- um magna copia erutum, ſed la- improbi & plerumque periculoſi uitatem, parcimoniam & victus itatem, quæ in operariis requiri- terræ Francicæ abundantia ſub- iſtrare minime poteſt, in qua ho- es lautius vivere aſſueti, quantum pus tanti ſumtus opus eſt, ſibi ere nequeunt, &c.

tque ex his quidem opulentiam nare licet, ex ſequentibus poten- ; & quidem Primo, ex ingenti in- rum numero, qui ſub Carolo IX u inito, viginti myriadas ſuperaſſe itur; licet poſt illa per crudeliſſi- bella civilia & mutuas lanienas tum imminutum crediderim.

ecundo ex longe maximo numero nitiſſimorum oppidorum & caſtel- m tam ad limites regni quam in meditullio.

Tertio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Tertio, ex militum & præſerti[m ca-]
taphractorum equitum copia; [nam]
pedeſtris Gallorum militia minus [lau-]
datur; ideoque Reges fere peregr[inis]
ſtipendiariis uſi ſunt.

Quarto, ex tormentorum bellic[orum]
ingenti numero, de quibus obſ[ervat]
Gallicus author, ea longe commo[diſſi-]
ma mole eſſe, & fere æqualia, i[ta ut]
globorum varietate nihil opus ſit. [...]
autem fere modica, & raro lon[giora]
pedibus decem, ſine vehiculo.

Quinto, ex numeroſæ nobilitati[s ob-]
ſequio erga principem, & ſingul[ari in]
præliis virtute, & gloriæ immen[ſa cu-]
piditate.

Sexto, ex plebis in oneribus pu[blicis]
ferendis patientia; unde Ludov[icum]
undecimũ regnandi peritiſſimu[m (ut]
refert Lupanus) dicere ſæpe ſol[itum]
accepimus, cum immenſas Regni [Gal-]
cici opes oſtentaret, ſe pratum l[ocu-]
optimum & graminoſum habere, q[uod]
quoties fæniſecio opus eſſet, ſecar[et.]
Atq; Maximilianus Imperator (qu[i ob]
pecuniæ inopia poco-dinariũ nu[ncu-]
patum Italico vocabulo audivi) d[icere]
conſueverat, Regi Francorum ch[riſtia-]
mallas eſſe oves, innuens, pitharch[...]
Francos nullum tributi à Rege in[po-]
ſiti onus recuſare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...rus regni Francici vires explicat hoc modo:

...gnum Franciæ tantã habet com...ium copiam, ut qualemcunque ...tum in campis nutrire ſuſtenta... poſſit: commeatus enim propter ...num commoditatem, facillime ... loco in alium conduci poſſunt. ...do Carolus V ex Provincia, & ... ex Campania ingreſſus eſt Fran... ſuſtinebat ea plus CL militum ..., ultra Præſidiarios: regnante ... IX & noſtris temporibus fue... in eo regno XX equitum, & XXX ...m extraneorum, XV equitum, & ...itum indigenarum aut natura... millia, nec tamen regnum cari...boravit. Sunt deinde in Francia ...or Magnetes, qui foris ad ſe per...nt pecuniam: Frumenta, quæ in... Hiſpaniam & Portugalliam ve...r: vinum, quod in Flandriam & ...am, & ad maris Balthici accolas ...ur: ſal, quo toti regno & regio... vicinis proſpicitur: Provincia ...e ſal coquit in mari Mediterra...que conficit Santonia ad Brova... ubi Solis virtus generandi, fa... & coquendi ſal ex aqua marina

ceſſare, nec ultra Septentrione[illegible]
ſus tranſire apparet. Ex aqua ma[illegible]
co, quia ulterius reperitur ſal e[illegible]
fontium, ut in Lotharingia: & e[illegible]
tibus & mineris in diverſis loci[illegible]
niæ, Angliæ, Germaniæ: ex n[illegible]
quoque effoſſum fuit in Suecia, [illegible]
vis nunc ceſſet. Tribus dictis n[illegible]
additur quarta, Cannabis & Tel[illegible]
quanti cenſus ſint, vix credi qu[illegible]
autem de eo judicium facere p[illegible]
qui ſcit quanta ejus copia inſtr[illegible]
claſſibus, Vlyſipponenſibus & [illegible]
lenſibus evehatur, & quantum [illegible]
& funes, qui ex cannabi confici[illegible]
inſumitur. Sunt ibi quoque gl[illegible]
crocus, aliæque res minoris mo[illegible]
quæ quamvis ſingulæ res ſupra [illegible]
non æquent, aut rebus ſupra dic[illegible]
res non ſint, omnes tamen ſim[illegible]
ctæ ad bonam (& quæ regnum [illegible]
poſſint) ſummam aſcendunt. P[illegible]
has omnium bonorum divitias [illegible]
bat Ludovicus XI Franciam p[illegible]
florens eſſe, quod ipſe metebat, q[illegible]
lubebat. Maximilianus Imperat[illegible]
lebat dicere, regem Franciæ eſſe [illegible]
rem ovium cum velleribus aurei[illegible]
tondebat quoties ei opus eſſet. C[illegible]
profecto eſt, Reges Franciæ ade[illegible]
tentes fuiſſe, ut ſi ingenio & pr[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

, quantum viribus facultatibuſque,
iiſſent, in ipſorum arbitrio res Eu-
æ ſitæ fuiſſent. Sed raro accidit, ut
s comitem habeant prudentiam:
ique ob rem finxerunt Poëtæ Her-
em furioſum: Ludovicus Arioſtus
landum fatuum, Virgilius Daretem
olentem canunt. Græci autem Bar-
os dixerunt omnes populos, qui
trina & artibus carerent. Home-
Achillem iracundum, Martem in-
tum, ipſumque reti Vulcani con-
ngi canit. Quæ res enim plus me-
nda, aut quæ potentia magis hor-
da eſſe poſſet, quam regni, quod
ra ſuos limites abunde paſcit xv ho-
num myriadas, tantumque adhuc
nmeatuum habet, quantum ad pa-
ndum ſuſtentandumque magnum
rcitum opus eſt? Abundantia enim
puli & commeatuum ſunt maxime
uſcunque regni vires. Romani tri-
m ruſticam maximi fecere ob homi-
m frequentiam, & alimentorum
piam. Quod ad reditus attinet, Lu-
vicus XII percipiebat ex regno Fran-
 myriadem & ſemiſſem. Franciſcus
ervenit ad tres myriades, Henricus
ad ſex, Carolus IX ad ſeptem. Hen-
us II Carolum Imperatorem ſupe-
re volens, ſumenſque ab unoquoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

pecunias fœneratitias ad 16 per
reliquit filios obligatos ære alie
30 myriades aureorum, nec me
res ei quadrantem credidiſſent.
Carolus IX & Henricus III eju
magis tamen hic quam ille, non
populum, ſed & Clerum gravare
mis impoſitionibus coacti fuere
videri poteſt, divitias Principi
æſtimari debere à magnitudine
tuum, ſed à bono regimine. Fran
enim I minoribus reditibus geſſ
jora bella, reliquitque fidem apu
catores, & paratam pecuniam fi
contrario Henricus longe mino
la geſſit, reliquitque regno deb
calamitatem. Dictis reditibus
Reges prædeceſſores MD lancea
MMMMD ſagittarios, quamvis n
fuerint quatuor lancearum, &
gittariorum millia, perpetua ſtip
merentium. Hic equitatus nervus
Chriſtianos pro unico aut ſolo h
dus eſt. Vna lancea trahebat ſec
gittarium & ſemi, & ex conſe
una turma lancearum, aliam tu
ſagittariorum, quæ ſolo ſigno di
erat. Eorum enim ſignum, vulgo
don dicebatur, unus enim capit
ambabus præerat. Conficiebant
centum lanceæ CCL ſagittarios,

m lanceas. Impendebatur in hanc
iam una myrias & trecenta au-
um millia annuatim. Lancea enim
iebat CCL aureos, ſagittarius LXXX,
fer CCC, legatus CCCCLXXX, capita-
DCCCXX. Hanc militiam ad per-
onem reduxit Carolus VII, qui de-
inavit numerum, ſtabilivit ſtipen-
, in ordinem redegit eam exerci-
diſpoſuitque eam in locis limita-
ſub capitaneis, vicariis, ſigniferis,
lariis. Diviſit quoque eam mili-
in cataphractos & ſagittarios: ad-
it ei ſcutiferos, deſignatores diver-
rum, diribitores, ſolutores, com-
arios, ejuſque militiæ curam com-
t Conneſtabili, Mareſchallis, &
ipuis regni dynaſtis. Non multum
antur peditatu domeſtico, præ me-
multuum & rebellionum. Carolus
cognoſcens quam neceſſarius eſſet
tatus, inſtruit phalangé quinquies
e peditum Francicorum: eum nu-
um Franciſcus I ad 50 millia auxit,
a inſtitutio in fumum abiit, pro-
malum regimen. Ludovicus XI
to libitu populum Franciæ tonde-
mo excoriare poſſet, eum inermem
lidit, conduxitque ſtipendio Helve-
; quam rem imitati ſunt ipſius ſuc-
ores Franciſcus & Henricus, uſique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſunt magno Germanorum nun
ſed fallit ſeipſum, qui ſuum pop
imbellem fore ſperat, ſi milites
neos in ſuam ditionem introduc
enim armorum & periculorum
paratur audacia: uſus & exper
autem in ſuo regno militibus &
lo communis erit, fientque illi p
ces, ſi ſe milites eſſe profitentur
defendendi neceſſitas bellator
ciet. Sicut enim converſatio
bonis facit bonos, ita & freque
militum facit homines pugnace
præterea multa negotia, quæ
neis committi non poſſunt, qu
habent locorum notitiam. Mult
que eiſdem ob negotii pondus
non debent. Quare neceſſe e
populi in quorum patria diu
bellum, partim per neceſſitatem
ſuam, aut Principis, partim p
uſum & experientiam rerum bel
ipſis quotidie accidunt, fiant b
res, ſicut Franciæ accidit, qua
pace cum Hiſpanis (quamvis H
& Germani abiviſſent) remanſit
militibus Francis, qui in ea
ſurſum deorſum volverunt.
ad munitiones attinet, non a
regio, in qua earum major nu
ſit: quod ex pluribus cauſis fit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

, quod cum regnum in plura domi-
& Principatus diviſum erat, nempe
rgundiam, Britanniam, Andega-
ſemDucatum, Normanniam, unuſ-
iſque ſuos fines muniverit. 2. Cre-
numerus munitionum bellis An-
rum, qui magnæ Franciæ parti im-
arunt. 3. Situs & natura locorum,
tificationi oportunorum, nec mi-
s 4. diligentia & aptitudo populi
has res, reddit faciliorem loco-
m munitionem. Non alia natio eſt
gis induſtrioſa in muniendo, &
æ labori & ſumptibus minus par-
t: nec Francia minus fortis eſt intus,
am in extremis finibus: Bellova-
m, Trece, Aurelia, Andegavum, Bi-
rigum civitas, quæ vernacule Bour-
s dicitur, Limogia, San-Florum, Car-
ſona, Sueſſionum, non cedunt for-
udine Caleto, Peronæ, Narbonæ, &
lis locis limitaneis. Aptaque eſt una-
æque hujus regni pars, ut reliquo re-
no pro limite ſit.

VIII.

DE RE MONETARIA computandi ratione.

BOdinus. In hoc quidem bi
perio auri & argenti n
mata uſque ad Philipp
ætatem puriſſima fue
primus hic dimidiam æris parte
ſcuit argento: (anno cıↄ ccc.) ac
etſi poſt aliquanto priſtinæ bo
reſtituta fuiſſet, centeſimo tam
vigeſimo poſt anno argentei nu
vix tertiam argenti partem h
runt. Carolus VII Rex ineunte i
rio, tametſi rebus afflictis, numi
argenti optimi, ut populi gratia
iret, cudi juſſit. Sed extremis fer
perii temporibus argenteos num
labefactavit, cum deteriores
Philippus Bellus cudi juſſiſſet.
ceps enim argentea numiſmata
cœperunt, non tantum materi
nitate, ſed etiam pondere ipſo;
enim ſolidos Franciſcus I Rex
mandavit, non tantum ſuperio
leviores, verum etiam multo de
res fuiſſe videmus; quippe qui
amplius partes æris haberent,
pars non tota ex argento conſt

I

eriorem tamẽ ſolidum cudit Hen-
s filius: deterrimum Carolus IX,
cet dimidia fere parte leviorem
m avus: admiſtis etiam duabus æ-
partibus, ut argenti tertia tantum
s reſtaret.

Idem. Aureus Conſtantini ſolidus,
alis eſt Anglorum Angelicus, majo-
us noſtris uſitatiſſimus, paulatim
dere minutus eſt; ac ſemper minui-
Præfectorum monetalium furtis
rapinis. quem enim *aureum vete-
m* appellamus, drachmam pendit:
m Carolo quinto Rege duobus ſcru-
lis minutus eſt. ejus enim ponderis
nt Franci aurei tum equites tum pe-
tes; eadem tamen bonitate qua ve-
res ejuſdem ponderis cuſi ſunt Ridæi
urgundiones. hinc ad Caroli VIII
gis imperium aureus tribus ſcrupulis
tiquo levior, & ceratii dodrante de-
rior paulatim cuſus eſt. ac tametſi
anciſcus major pondere ac bonitate
eliores ſignari voluiſſet, nunc tamen
viores ſcrupulo & ceratii ſemiſſe de-
eriores feriuntur.

Thuanus lib. VI. ad annum CIↃ IↃ L.
Cum uſque adeo graſſata eſſet adulte-
atorum monetæ licentia, & vix ullus
nummus juſto pondere reperiretur,
ata lex plebi initio & privatis quibuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

que gravis, ſed qua publicæ Reg
litati optime conſultum eſt ut ſ
in nummis juſto ponderi deeſſe
adulterinis reputarentur.

Idem lib. VIII. ad annum CIↃ I
Cum ad Regem allatum eſſet, p
more invaluiſſe, ut in contractibu
rum pretia aureis æſtimarentur, ſ
aurum omne ex Gallia occultis e
norum negotiatorum artibus ſe
exportaretur: decretum ut pret
poſterum non niſi libris Franciciſ
marentur. Id pro tempore ſu
utile, poſtea mutavit; aurei & a
tei nummi, cujus pondus & qua
ſpectari debet, valore per libra
quæ arbitrariæ ſunt, multiplicatio
in immenſum pretium excreſcent

Idem lib. XII. ad annum CIↃ IↃ
Fabrica monetaria Lutetiæ inſti
eſt à Guilielmo Marillaco, in qua a
argenteique nummi elegantiſſima
ma cudebantur, ita ut fraus qu
decurtandis aliis à plagiariis imp
admittebatur, in iis facile depreh
poſſet. Sed poſtea intermiſſa quo
ea plus formæ quam ponderis &
mationis ratio habita eſſet.

Idem lib. LXIV. ad annum CI
LXXVII. Edictum ut certa aureæ
tra argenteam monetam propo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

& abolito librarum Francicarum
enus recepto uſu , deinceps in
tractibus & venditionibus res o-
s aureis æſtimarentur ; & cum au-
jam ad quinque, alibi etiam ad
ibras aſcendiſſet, primum ad LXVI
l. deinde ad LX revocatus eſt.
dem lib. CXXIX. ad annum CIↃ IↃ
Imprudenter pernicioſa in re mo-
ria mutatio facta eſt, abrogato
tari in commercio & contractibus
aureos computandi uſu , qui ab
o CIↃ IↃ LXXVII feliciter uſurpa-
fuerat, augendi per libras quæ ima-
riæ ſunt, auri & argenti pretium
ercium ac rerum omnium carita-
t invehendi præciſa per eum occa-
ne. nam per hæc licentioſa bella
n Collibiſtarum flagitio nihil inau-
n eſſet , hac ſola ratione effectum
ut nihil in jactatione nummorum
catum ſit, cum in media pace ante
d edictum anni CIↃ IↃ LXXVII eo
deveniſſent , ut cum aureus ad ſex
ras uſque excreviſſet, & cæteri num-
tam exteri , quam nomine regio
i aurei & argentei eadem propor-
ne valorem ſuum exceſſiſſent , in
nis nemo ſciret quid haberet. Ita-
e re in deliberationem in aula Regis
ducta , ubi ex tribus curiis primarii,
item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

item ex monetaria & urbis ordi
peritiores ad multam noctem ſe
tiam dixerunt, magno conſen
paucis diſſentientibus, coram ipſ
læ proceribus convenerat ut ni
uſu recepto innovaretur. Vicit t
experimenti tam diverſis tempo
probati fidem & auctoritatem i
tiens repulſæ animus, qui quod
voluerat, non obtinere, ad inju
referebat. Igitur conditum edi
Moncelli menſe Septembri, & in
riam allatum, ſemel atque iterum
unam atque alteram juſſionem
ctum, & rationes refutati edicti ſc
breviter comprehenſas, Iacobus
Thuanus cum Antonio Seguier
aliquot Senatoribus (nam alii præ
morbo attinebantur) è veſtigio ad
gem pertulit; quæ ſtomachoſe exc
& ſeorſim à Senatus delegatis,
numquam antea fuerat factum,
ſunt, & de plano reſponſum, edic
adverſus rationes ſcripto compreh
ſas præponderare debere, ac pro
velle, ut ſine ulteriore mora pro
garetur. Igitur promulgatio, poſt
xum Regis mandatum ſæpius re
tum, & rationes ſcripto expoſitas,
pter quas Curia edictum huc uſque
hibuerat, ſicuti in actis contine

tan

dem facta XVI Kalend. Octobres.
n in Rationalium & Vectigalium
is factum. majore plauſu apud ju-
s monetarios res acta, qui ſoli ab
io edictum probaverant. Ei quæſi-
color, quod libra omiſſa, quæ ter-
n tantum partem tunc aurei facie-
, luxui & profuſioni per aureos
nputandi uſus portam aperuiſſet,
ſi non potius à morum cenſura &
tuariis legibus huic malo reme-
m quærendum fuerit. Sed experi-
nto poſtea compertum, quod anno
IↃ LXXVII ad ſiſtendum in num-
s per libras pretii incrementum de-
tum fuerat, prudentiſſime factum
ſe, eoque abrogato, incommodum
m, quod antea, invaluiſſe, quod tan-
n nummi aurei augendi & per illud
crementum mercium precium, præ-
ue externarum, pariter augendi ne-
ſſitatem impoſuit, ſicuti ſuo loco, ſi
uſque progredi Deus conceſſerit,
enius dicetur.

IX. RE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

IX.

REGNI REDITVS QVI rebus conſtent.

1. *Patrimonium regium*, go le Domaine.

DV *Haillan*. Patrimoni gni eſt maxime legitir certiſſimus Regum red Reges Galliæ longo te contenti fuerunt: ſunt autem i lia, terræ & dominia coronæ a cenſus, annui reditus, quos pri impoſuerunt terris ab ipſis in N aut alios collatis, ſive ad certum pus, ſive in perpetuum: Quintæ quintæ, ut vocant, & alia jura nica, quæ debentur ab illis, qu feudum tenent, & aut quotann vuntur, aut cum tenens mutatu per mortem, ſive aliam ob ca Item tributa & vectigalia, impo nes, portoria eorum quæ aut inv tur aut evehuntur: dinumerati profeſſio rerum beneficialium clientelarium: adeſpota (*eſpaue* duca bona (*aubaines*) peregrin aut ſpuriorum, niſi aut illi jus civi aut hi legitimationis obtinuerin

al

ſoqui defectu hæredis vacantia; ma-
nus mortuæ; (ut vocant) quæ duplices,
ut Eccleſiaſticæ aut plebeiæ ſive ad-
ſcripticiorum: Nemora, ſylvæ cæduæ,
glandium aut amygdalarum proven-
tus, paſcua, aquæ, rivi, fluvii & quæ in
trajectu illorum ſolvuntur. Decima
omnium metallorum, mineralium &
aliorum quæ per totum Regnum ter-
ræ venis continentur. Itidem regalia
quæ Rex poſſidet in Archiepiſcopati-
bus & Epiſcopatibus Regni: id eſt jura
uſufruendi bonis & prædiis Antiſti-
tum, donec qui in demortui locum
ſuffectus eſt, præeunte Cancellario, ju-
rejurando fidem Regi obſtrinxerit.

Patrimonium autem hoc ſacrum
eſt, & non tam Regis quam Regni, ita-
que per ſe alienari non poteſt, niſi in
duobus caſibus: per aſſignationem, qua
minoribus Regum filiis, certa domi-
nia & terræ aſſignantur in Apenna-
gium, cum conditione, ut maribus
deficientibus ad coronam redeant: per
venditionem pro parata pecunia, ne-
ceſſitate id exigente & decreto Parla-
menti præeunte. Verum hodie quo-
que donatur, & nonnumquam pro
rebus inutilibus venditur. Sunt qui
putent alienari non poſſe ſine conſen-
ſu ordinum Regni, idque tempore
belli,

belli, cum hoſtes Regnum ſu
greſſi.

Bodinus. Dominium autem r
publicarum Principis non eſſe
noſtri agnoſcunt & confitentur.
Carolus VII R. prædiorum pu
rum oppignorationem fieri nolu
ſenatus id procuratore fiſci r
decreviſſet, ut in actis Curiæ P
rum videmus.

Idem. Franciſcus II R. ineun
perio magiſtratibus & procurat
ſuis mandavit, ut publica prædia
ſeſſoribus privatis vindicarentur
edicto graviter conqueſtus eſt, pu
opes ſic afflictas eſſe, ut quæ p
publica, juraque prædiatoria reſt
vix oneribus prædiorum ſub
ſufficerent: ſed his temporibus
rendi habent poſteri, quam ille, ca
graviorem, quum nihil amplius
diſtrahi poſſit reſtare videatur.

Thuan. lib. LXIII. Henricus
in comitiis Blæſenſibus propoſui
creviſſe ſe c aureorum millia ex
patrimonio in perpetuum aliena
Æmarus; Burdigalenſis Præſes
num nomine reſpondit, nulld
alienari à Rege patrimonium C
poſſe, quippe cuius Rex tantum
fructuarius, proprietate penes Re

m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ente; quam nullo tempore alie-
n, ne quidem extrema neceſſitate
ite,cum Ioannes R. apud Anglos
vus eſſet, meminerunt homines.
pe fulcrum & columen regni il-
ſſe, quod ſacrum inviolabile &
ide inalienabile majores ſemper
maverint.

Tributa, Tailles, Taillon, les Crues.

u Haillan. Patrimonium ſequun-
ributa (vulgo Tailles.) Quæ quo
um tempore in Gallia ſint inſti-
incertum eſt:& ſuperioribus tem-
bus non niſi extra ordinem & bel-
mpore imponebantur. Carolus au-
VII ordinariam fecit hanc exa-
nem ut militibus ſufficeret. Tribu-
item hæc non niſi à tertio ordine
ſt plebeis hominibus ſolvuntur,
terquam in urbibus & villis quæ
nunes ſunt. Tributa autem hæc di-
guuntur in Perſonalia & Realia;
rum tantum in Provincia & Lan-
docia uſus eſt; & mixta, quæ hodie
ime in uſu, quæ domiciliis impo-
itur, habita ratione omnium bo-
um quæ à tributis addicto ubicun-
poſſidentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Exemti à tributis ſunt primum [...]cleſiaſtici, modo Eccleſiaſtice agan[...] eſt, nullam mercaturam aut ali[...] munus agricolarum aut aliud voc[...]ne ſua indignum exerceant. Secu[...] Nobiles qui ſunt duplicis generis [...] origine aut per accidens, quales [...] miniſtri aut familiares Regis, Reg[...]rum, filiorum & filiarum Regis, [...]trum & ſororum: modo non [...]ceant mercaturam; quibus tamen [...]ctus & proventus terræ venunda[...]cet. Præterea milites, eorumque [...]buni, legati, ſigniferi, aliique mi[...] militares; monetarii; Secretarii [...] Rectores univerſitatum, præfecti [...]legiorum, ſcribæ, pedelli, ſtudioſi, [...]dici, præſides, conſiliari, advocati, [...] curatores, graphiarii, apparitores, [...]que Officiales.

Tributi additamentum (*taillon* [...]go) ab Henrico II anno 1549. adject[...] ut militaribus copiis melius proſ[...]retur, & ruſtici ab eorum deprędati[...]bus eſſent immunes: quæ tum e[...] ordinem inſtituta, lapſu temporis [...] minus quam ipſa tributa in pe[...]tuum obtinuerunt. His acceſſerun[...] *Crues* ſive additamenta tributor[...] cum vetera tributa nequaquam [...]tum ſtipendiis ſufficerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

autem pateat quantum Rex
nnis ex hiſce tributis percipiat,
s re fuerit hic addere è libro qui
itur *les Eſtats, Empires, Royau-
principautez du monde par le*
T. V. T. &c. Compendium è
ulo tributorum anni 1609. om-
ſummarum quæ exactæ fuerunt
tis & additamentis, & Officia-
tipendiis; ſecundum ordinem
rum Generalitatum.

eneralitate Pariſiorum:

butis	lib. 769000
pendiis Officialium	147000

eneralitate Sueſſionum:

incipalibus tributis	362465
pendiis Officialium	3624

ilonum, *Chalons:*

butis principalibus	473000
pendiis Officialium	72000

bianum *Amyens;*

iverſis tributis	263000
pendiis Official.	36000

omagi *Roven:*

iverſo tributo	1.072000
pendiis Official.	11000

omi *Caen:*

buto,	638280
pend. Official.	9720

eliani *Orleans:*

buto	537500

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

pro ſtipendiis official.

Cæſaroduni, *Tours:*

pro tributo 9

pro ſtipendiis official. 1

Bourges:

pro tributo 3

pro ſtipend. official.

Moulins:

pro tributo

pro ſtipend. official.

Pictavii, *Poictiers:*

pro tributo 6

pro ſtipend. official.

Rion:

pro tributo 6

pro ſtipend. official.

Lugduni, *Lyon:*

pro tributo 8

pro ſtipendiis official.

Burdegalæ, *Bourdeaux:*

pro tributo

pro ſtipend. official.

Languedoc, Tholoſæ & Mon

in univerſum,

In Delphinatu:

in univerſum,

In Provincia, *Provence;*

in univerſum

In Burgundia & Breſſia:

pro tributo regio

pro ſtipend. official.

Britannia:

niverſum 380460

Lemovicibus:

ributis & additament. 670000

ſtipend. official. 75000

3. *Auxilia vel ſubſidia, vulgo Aydes.*

Du Haillan. Subſidia primum Rege ane in Anglia captivo per ſummam eſſitatem impoſita, in comitiis Or-am à Carolo Delphino convoca-mpoſitis duodecim denariis in ſin-s libras omnium rerum vena-n, excepto ſale, vino aliiſque po-ibus: ſed poſtea perpetua ſunt effe-atque aucta per vigeſimam & octa-n vino impoſitam, quod in ſoli-n; & octavam atque quartam, uti Normannia, quod particulatim ditur: & aliis mercibus per impoſi-nes forenſes: ſali quoque quum in nariis ut vocant venditur. Quæ poſitiones Salinariæ ſæpius in im-nſum auctæ variis ſeditionibus cau-n præbuerunt.

4. *Gabella Salis.*

Du Haillan. Gabella ut vocant Salis,

 obſcuræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

obſcuræ originis & ſuperioribus [illegible]
non niſi extra ordinem conſtitu[illegible]
Carolo quinto R. ordinaria facta [illegible]
1369. quæ primum exigua fuit [illegible]
Franciſcus I. illam in immenſum [illegible]
anno 1542. viginti quatuor lib. i[illegible]
gulos modios impoſitis.

Thuanus lib. v. *Hiſtor.* Sal in [illegible]
horrea certis locis diſpoſita rec[illegible]
tur, pœna capitis in illos ſancit[illegible]
aliunde quam in illis horreis em[illegible]
ne vectigalibus, quæ gravia ſunt, [illegible]
fiat: Franciſcus lege lata in ipſis S[illegible]
vectigal capi voluit, aucto ſupra[illegible]
dum pretio, in eam rem paulo [illegible]
quam moreretur plures præfect[illegible]
miniſtros inſtituit.

Idem lib. VI. ad annum 1549. [illegible]
nes, Rupellani, & Alnetenſis R[illegible]
Engoliſmenſes, Lemovices, Petro[illegible]
& Santones miſſis è ſuo numero [illegible]
gatis ad Henricum II. R. qui tu[illegible]
Ambianis erat, impetraverunt u[illegible]
à Franciſco parente de inferenc[illegible]
publica horrea ſale conſtituta fue[illegible]
quod ſeditionibus in illis region[illegible]
exortis cauſam dederant, abroga[illegible]
tur, & recepto more ſalis venali[illegible]
ctigal triente ac beſſe definiretur. [illegible]

Idem lib. XIII. ad ann. 1554. Le[illegible]
rior in Senatu recitata VI Idus Ian[illegible]

Pictones, Rupellani ac Circum-In-
ni, Engoliſmenſes, Lemovices, Pe-
corii, Santones, & Aquitani qui
go dicuntur, ſalis vectigal, quod iis
vinciis impoſitum erat, undecies
tum nonaginta quatuor millibus
acicûm nummûm redimere com-
lantur.

Bodinus. Noſtra ætate in Salinis Pi-
num modius ſalis, qui duobus au-
emi ſolebat Pariſiorum menſura,
nc viginti aureis emitur; vectigal
nen ſubditis duplo gravius quam
is pretium imperatur; quo fit ut qui
gius à Salinis abſunt in Galliæ fi-
us ſalis modium centum amplius
reis emere cogantur. Aquitani ta-
n vectigal tantum ac tam grave
enti mercede redemerunt ab Hen-
o II. R.

Maſſon. Sunt autem Salinæ Santo-
æ inter omnes præcipui nominis,
tique proventus ut non ſolum
anciæ univerſæ, ſed etiam Hiſpaniæ
. ſufficiant, ad eaſque infinitæ na-
s quotannis hujus commercii gratia
cedant; unde non exilis pecunia re-
t ad Principem qui vectigal ſalis
c anno CIↃ IↃ CVIII locat quatuor
yriadibus librarum Turonenſium, &
centis viginti uno millib. Francicis,

ut ex ore conductoris audivi & i[illegible]
tractu cum Rege facto legi.

5. *Equipollent.*

Du Haillan. Eſt tributum qu[illegible]
quo libertas ſalem emendi ven[illegible]
que extra regia horrea à provinc[illegible]
redimitur ; quod licet omnes i[illegible]
renter concernat , tamen ab iis[illegible]
exigitur qui tributis addicti ſunt[illegible]
Bodinus. Vectigal auxiliare, [illegible]
ceſimam rerum venalium , qua[illegible]
primum indicta fuit pro libert[illegible]
gis Ioannis,ad certam ſummam[illegible]
neceſſe fuit, quam Æquipollent[illegible]
pellant,ut in Septimania : & Sa[illegible]
Vectigal in Arnernis.

6. *Vectigal vini.*

Du Haillan. Vectigal vini pe[illegible]
quum eſt inFrancia,& ſæpius m[illegible]
Carolus IX anno 1561 quinque [illegible]
unicuique dolio impoſuit, min[illegible]
vaſis ſecundum proportionem.[illegible]
tur autem ab omni vino quod[illegible]
pida muris cincta & ſuburbia i[illegible]
importatur; ſive ut ibidem reco[illegible]
donec alio transferri poſſit , ſive[illegible]
hauriatur. Tributum hoc ſolum[illegible]
deſtinatum erat redimendo pa[illegible]
nio, ſubſidiis & gabellis regiis p[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...m neceſſitatem abalienatis aut op-
...noratis. Neque quiſquam ab hoc
...ctigali immunis, præterquam de vi-
...in propria villa nato & quantum
...miliæ ſufficit.

7. Portoria, Traitte Foraine.

Du Haillan. Mercibus è Regno ex-
...ortandis vectigal primum impoſuit
...arolus V. R. anno CIↃ CCC LXXVI,
...d ad tempus : quod deinde anno
...Ↄ CCC XCII continuatum: Carolus VII
... conſtitutionem edidit, qua quan-
...um perſolveretur & a quibus exigere-
...ur perſcriptum erat. Carolus VIII al-
...eram edidit anno CIↃ CCCC LXXXVIII.
...temque Franciſcus I anno CIↃ IↃ XL &
...LII certa pretia mercibus conſtituit,
...ecundum quę vectigal hoc ſolvendum
...rat. Eodem modo & de mercibus quæ
...mportantur variis edictis cautum.

8. *Tributum ad* L. *mill. militum ſtipendia.*

Haillan. Tributum quoque impo-
ſitum ad quinquaginta mill. peditum
ſtipendia ſolvenda, à Franciſco I. Quod
cum primum ab oppidanis tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

qui urbes mœnibus & foſſis cincta[illegible] illarum ſuburbia habitant, ſoluer[illegible] poſtmodum etiam à paganis exig[illegible] pit, neque quiſquam ab hoc imm[illegible] eſt habitus.

Thuanus lib. XLII. Præter re[illegible] patrimonium & alia Regni vecti[illegible] Carolus VII bellis civilibus diu jac[illegible] princeps, cum provideret mag[illegible] potentiam haud diu ſine motibus [illegible] poſſe, ſumma prudentia tributum [illegible] culiare ad alendum militem exco[illegible] vit, quod ad L CIↃ peditũ ſtipen[illegible] ſatis eſſet, & aliud quod ordinari[illegible] taphractorum equitum turmis deſ[illegible] tum eſt, & ita diu apud nos inter[illegible] viſſima bella quæ reges noſtri ge[illegible] militaris diſciplina viguit, Regibu[illegible] norifica nec populo gravis: done[illegible] bella civilia & eorũ qui in gratia a[illegible] reges noſtros præter meritum flo[illegible] runt, avaritiam, exhauſto ærario [illegible] tiqua illa vectigalia cum cæteris [illegible] fuſa ſunt; quo factum ut diſciplina [illegible] ſim labefactari, mores corrumpi, [illegible] lites egere, plebs novis ſubinde imp[illegible] ratis vectigalibus gravari, & diſcur[illegible] te ad rapinas ſtipendii inopia mi[illegible] vexari cœperit.

9. D[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

9. *Decimæ*.

aillan. Decimarum item exactio
quiſſima eſt , quas Reges noſtri
ipiunt non tantum ex bonis eccle-
icis quæ ipſi fundarunt, quorumq;
ſunt patroni; ſed & ex omnibus
one temporaliū. Soluuntur autem
oco diœceſeos principali & ab o-
ibus qui habent reditus certos &
inarios. Excipiuntur Xenotrophia
lia Eleemoſynaria.

o. *Thuan. lib*. III. In ingreſſu Regni
venalibus militiis, immunitatibus,
ſque regum benignitate conceſſis
ilegiis grandis pecunia corradi ſo-

1. Idem. ibidem. Cum lege Regni
erdotum collegia res ſoli & immo-
s: ignobiles autem prædia nobilia
patronalia poſſidere prohibeantur,
drageſimo quoque anno, ne ultra
ſcriptio excurrat, eo nomine ma-
pecunia dependi ſolet.

Idem lib. VIII. Eodem tempore ſe-
mani fundorū patronalium & no-
ium quæ ab ignobilibus poſſidentur,
ſſionum item ſacerdotalium cau-
c nummum Francicorum mill. pe-
nderunt; cujus rei ratione ſingulis
annis ab omnibus regni provinciis
ingentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ingentes ſummas principibus
exigere jus eſt.

12. *Officia publica venal*

Bodinus. Franciſcus I. Rex Pr
urbanas hujus imperii bifariam
& utraſque proſcripſit, ac ſenſim
ra quoque venalia fuerunt.

Boterus lib. 11. In Gallia ab ed
Ludovici XII magriſtratus & præ
ræ forenſes ſub Franciſco I venal
cæperunt. Receptum autem erat,
ejurantes magiſtratus & præfect
die procuratorii, quadrageſimum
ſuperſtites exceſſiſſent, eorum
caducæ fierent; valetudinarii ſen
metuentes ſuis exuviis ne in f
caderent, mature nimium Ordini
ſubducebant: latum edictum pr
quitia temporum non damnan
quo Rex perſoluto ſibi annuati
to nummo, præfecturæ eorum
non accreſcerent, ſed fas eſſet ha
bus ex illis pretium contrahere,
aliter quam ex prædiis vel alia qua
que re hæreditaria fieri ſolet, e
Edictum ab, illo, qui colligendis n
mis illis præfectus fuit nomen ſort
la paulette vulgo.

Thuan. lib. LIX. Henricus II
ipſo Regni ingreſſu conſtituit dig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

us primariis & præfecturis militari-
; immodicum pretium, quo eas à
nis & qui virtutis ac fidei ergo illas
Regibus meruerant, mercaretur, at-
e in indignos transferret.

Idem lib. CXXXII, *ad Annum* CIↃIↃCIV.
tremo demum anno, Rhonii Mar-
ione authore pernitioſiſſimi inſtitu-
es invaluit, qua officia, quæ fere
ud nos innumera ſunt, tam judicia-
quam quæſtoria, per omnia exæ-
ata ſunt, & turpiſſima nundinatio-
æque propudioſe proſtare juſſa, an-
a penſitatione, quę à Pauleto nomē
mſit, juxta taxationem de ſingulis
ſtam impoſita; qua exſoluta quadra-
nta dies conſtitutionibus regiis præ-
itos expectare minime opus eſt, ut
a ad ſucceſſorem per ejurationem
anſeant; ſed hæredibus ſervantur ut
e iis tanquam de re patrimoniali atq;
deo hæreditaria arbitrio ſuo ſtatuant;
uod non ſolum dictu fœdum, ſed
ventu ſumme detrimentoſum Regi
c Regno fuit, atque adeo familiis ſin-
ulis, aucto in immenſum & ſupra
pem fidemque pretio, ut illud tota pa-
rimonia plerumque vincat, eaque re
at, ut ſi plures ſint liberi, nemo unus
a retinere poſſit, ſicque decus pater-
um & avitum quo ſe familiæ tuentur
per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

per incrementum illud amittatur.
accedit quod aperta ſemel ad
niam via nullus virtuti locus rel
tur. Sed authoritatis regiæ præci
in ea re diſcrimen verſabatur, q
neficentia ſua per has nundina
omnino exuitur: adde quod offic
innumera ad antiquum numeru
trahendi, quod ſemper inter Ord
poſtulata præcipuum fuit, & ut
quæ numero crevit, ſublata, priſ
dignitatem reſtituendi facultas
ſterum adimitur. Adutiſus hæc à
nio obijciebatur, dignitates, hor
officia jam non Regis beneficium
ſed aulicis prenſationibus ad conc
dos amicos aut explendam pro
nem in prædam cedere. nec ferr
blicam egeſtatem, ut de contrah
Officialium numero impræſentia
ratio ineatur; itaque potius e
quod ſingulorum avaritia aut pr
tio rapiebat, id ærario, quod un
regni onera ſuſtinet ſupplendo im
datur. Et ita Regi qui ægre ad do
dum cogebatur, ære offenſam ve
recuſabat, ut ſe ab hac moleſtia li
ret, expedire viſum.

Soluendi erant annuatim qua
denarii pro una quaque libra preti
ipſo officio perſoluti. Et Rex quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

percipiebat quatuordecies centum
ia librarum ſupra quam ante per-
rat.
nno CIϽ IϽ C XIV. Regni ordines
ularunt à Rege, ut venalitas offi-
um & præſertim Edictum de an-
penſitatione quam vocant *la Pau-*
e abrogaretur; multa ultro citroq;
ata; aliis venalitatem officiorum
nantibus, aliis excuſantibus: etiam
lia à quibuſdam propoſita quibus
cia intra certum tempus ſine diſ-
dio Regii ærarii redimerentur. Ve-
n cum à Deputatis plebei ordinis,
ter alias difficultates etiam impoſ-
le videretur, ducentas myriades
arum, quibus ad redemtionem of-
orum opus erat, Regi comparare;
rurſus media propoſita: & impri-
ut officia omnia poſt mortem
eſentium ſine ullo pretio gratis à
ge conferrentur: utque ærario Regio,
quotannis quindecies centena mil-
librarum hoc facto deceſſura erant,
veniretur, triginta ſolidi in ſingulis
is modios imponerentur in iis pro-
ciis in quibus ſalariū vectigal ſolvi-
, in exemtis vero quod illis æqui-
leat: idque ad decennium; quo tem-
re per ſuppreſſionem multorum of-
iorum, expenſæ regii ærarii in tan-
tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tum levari poſſe ſperentur, ut
num acceptum ſentire amplius
poſſet. Hæc à Clero & Nobilit
hunc modum propoſita cum
probarentur, deputati plebei o
interceſſerunt, & graviſſimum
gal, quod in plebem potiſſimum
incubiturum, deprecati, aliam
propoſuerunt, ut penſiones ab
rentur, atque ita expenſæ ærarii
nuerentur. Quod cum Nobilitat
ſus grave videretur; tandem à
decretum, ut officiorum abroga
venalitas eorumdem, atque ade
nua penſitatio, ad annum CIↃ IↃC
prorogaretur, nihilque interea
varetur. Hic exitus illius moli
fuit.

Anno CIↃ IↃC XVII Rex co
tum ſpectabilium ex tribus Reg
dinibus convocavit; qui cum R
magi conveniſſent, inter alia Re
thores fuerunt; officia regiæ fa
deinceps neque venundanda
reſignanda fore: aliaque in eu
modum: penſitationes annuas
tus abolendas, & in ſumma ven
tem omnium officiorum rev
dam. Sed multa in contrarium
cta à miniſtris Regis: inprimis, H
cum IV R. graviſſimas cauſas hal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...tationes illas annuas conſtituen-
...yriadem librarum quotannis æ-
...Regni acceſſiſſe, quum ante per-
...n ex Caducis, ut vocant, partibus
...peretur. Nihilo tamen minus Rex
...dictum penſitationes annuas re-
...vit, venalitate officiorum ſecun-
...m antiquum moré ad tempus pro-
...a, donec alia via ærarii inopiæ
...niretur. Hæc Cal. Ian. anni CIↃ
...VIII acta.

...d cum multi graviſſimas querelas
...egem detuliſſent, Rex edictum
...urſus revocavit anno CIↃ IↃC XXI;
...nſitationes annuas ad novenniũ
...ogavit, ea conditione, ut quotan-
...xageſimam antiqui pretii officio-
... venalium ſolverent, & quinde-
... intra certum tempus Regi mutuo
...nt. id menſe Februar. conſtitu-
...: verum cum ne ſic quidem offi-
...ous eſſet ſatisfactum, Rex menſe
...tio ejuſdem anni, quindenam il-
...ad trigeſimam in majoribus ma-
...atibus, in minoribus ad vigeſi-
...a reduxit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

X.

ÆRARII REGII OPES A angustia & utriusque cauſæ.

THuanus lib. 11. Franciſc moriens, ære alieno omn ſoluto, cccc aureorum m & quartam Regni vectiga partem nondum coactam reliquit

Bodinus. Franciſco I morient cies ſepties centena aureorum no rum millia in ærario publico reſtab præter trimeſtria tributa, quorum jam venerat; nec ulli Reſpub. obærata fuit præterquam Helvet argentariis Lugdunenſibus ut in cio continerentur.

Idem. Franciſco I perſuaſum à nonio Cardinali, ut creditur, ut p nias moderato fœnore acciperet Lugduni ſtatis nundinarum tem bus uſuras ſolveret: ita futurum Italorum ac Germanorum opes cogeret, hoſtibus eriperet. Accur Itali & Germani mercatores, Gall etiam quamplurimi; ita paucos annos quam mortuus eſt Franci ſors D aureorum millia ſuperabat ex ærario tum referto perſolvi po ſſet. Secuta eſt calamitoſiſſima H

dominatio, qui brevi exhauſto
is ærario, uſuras centeſimas, poſt
m ſeſquicenteſimas, tandem du-
eſimas pactus eſt. Cum vero pe-
a fœnori non ſufficeret, uſurarum
as creditoribus promiſit.

huanus lib. VIII. ad annum CIƆ IƆ.
Extremo hoc anno ad Fontem
aqueum de Principum aliorumque
cerum ſententia decretum eſt, ut è
imonio regio agri uſque ad vicies
ties CIƆ Francicarum librarum an-
reditus fiduciaria venditione alie-
entur.

dem lib. XII, ad annum CIC IƆ LIII.
eſtores ærarii quatuor ſeuTheſau-
i, qui patrimonii regii, quod vulgò
manium vocant, curam gerebant;
idem indictionum & oblationum
fecti, vulgo generales dicti: cum
uſque ſeparata munia habuiſſent,
ilapidato fere per oppignorationes
rimonio regio, illorum eſſet inane
nen, utrorumque nomina & fun-
nes confuſæ ſunt, aucto numero, &
ctoribus primariis, qui XVI erant,
ato: inde ingens pecunia corraſa,
aliud præterea operæ precium fuit,
efacta interim porta ad immodi-
n illum qui poſtea crevit & maxime
nium hodie quæſturam Regni gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vat, munerum publicorum nume[illegible]
Duplicatus & coactorum Fiſcaliu[illegible]
merus: per multiplicatos ærarii R[illegible]
nales ſenſim imminuto ipſo ærar[illegible]

Bodinus. Cum antea Imperic[illegible]
lorum longe lateque patente un[illegible]
giſtarum curia ſufficeret, nunc ſe[illegible]
curias habemus; & cum antea Ph[illegible]
IV edicto quinque viri in rationa[illegible]
ria Pariſiorum cenſerentur, nu[illegible]
centos conſcriptos videmus.

Idem. Tantus eſt quæſtorum [illegible]
blicanorum numerus, tanta lo[illegible]
rum multitudo, ut dimidia pars [illegible]
torum ac vectigalium ſtipendiis [illegible]
lariis accepto feratur, ut in privati[illegible]
timaniæ comitiis, quibus affui, [illegible]
pertum memini: quamobrem rog[illegible]
nem ad Principé ferre placuit de [illegible]
ſtoribus abrogandis; qua quiden[illegible]
tione Principem in Septimaniæ pr[illegible]
cia tributorum ac vectigalium [illegible]
tem lucrifacturum argumentis [illegible]
ſariis demonſtratum; triens auten[illegible]
218750 libr. Turonenſes æquabat[illegible]
geſimo poſt anno cum Blæſis [illegible]
conventus haberentur, Maximinu[illegible]
lerius Pariſienſium mercatorum [illegible]
fectus & rationum publicarum Pr[illegible]
palam in comitio dixit, vix ac n[illegible]
quidem pecuniæ publicæ ex aſſe [illegible]

ra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

um Principis inferri quadrantem; edibile id quidem videri, verum en eſſe, homo rationum publica peritiſſimus contendebat.

dem. Vectigalium tres omnino ces & quæſtorem unum generalem n extitiſſe, ex actis publicis anni CIↃ LXXII conſtat; his vero temporibus bus Imperium magna ſui parte acm eſt, trecenti fere numerantur, eſtores vero XXXIV.

Idem. De rebus omnibus abſurdiſſis, nulla mihi abſurdior viſa eſt, am tot ærarii tribunos, tot quæſto-, quot in Gallia videmus tantis peniis quæſturas à Principe mercari.

Idem. Vix Franciſcus primus annis XII quibus imperavit tantum largieſt, quantum illo mortuo Henris filius duobus annis effudit.

huan. lib. XX. ad annum CIↃ IↃ LVIII. x Henricus II in Comitiis expoit, Patrimonium omne regium opgnoratum & nova tributa inventa, c tamen opes bello gerendo ſuffice. Carolus Lotharingus ejus juſſu à ebe delegatos ſevocat, & oſtendit, in lli ſumtus neceſſarios opus eſſe tries centenis aureorum millibus: Ecefiaſticorum ordinem gratuito præ decimas, decies centena aureorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

millia Regi obtuliſſe, reliquum
plebeius ordo vicies centena mil
pendat. Quod & impetratum fu
Bodinus. Moriente Henrico
Reſpublica ære alieno graviſſim
preſſa jacebat, certe quidem ex
nibus publicis fere XLII million
buiſſe conſtat. alibi dicit: quadra
tres milliones,quadringenta octo
ta tria millia octingenta & tr
novem lib. Turonenſ.

FRANCISCO II R.

Thuanus lib. XXIII. ad annu
IↃLIX. Revocatæ omnes patri
regii alienationes perperam & in
dem factæ, licet penſionis aut al
cujuſvis donationis etiam remu
toriæ titulo firmatæ: à qua lege p
ſiones eæ exceptæ quæ Regum fi
penſionis loco aut in dotem
ſunt; exceptæ & eæ quæ Helic
Philippi amitæ. Sed juxta gravis
quitatis pleni edicti gratiam m
quod cum eo regii ſanguinis pri
ac proceres bene de ſuperioribus
bus meriti beneficio olim accep
varentur, poſtea tamen eodem
que minoris dignitatis nulla a
cauſa excepti ſunt, quam quod G
norum favore ſublevarentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Idem ibidem. Ex cunctis regni Pro-
iciis ad novum Regem confluebant,
i debita, qui remunerationes, bene-
ia importunis flagitationibus exige-
nt; quibus cum ſatisfieri non poſſet,
eorum petitiones unica reſponſione
pungerentur, præfracti juxta ac in-
mani conſilii authores fuerunt Gui-
ıni, ut patibulo erecto, edictum pro-
neretur, quo omnes cujuſcunque
nditionis eſſent, qui quacunque de
uſa vel debiti vel remunerationis aut
eneficii à Rege impetrandi in comi-
tu eſſent, intra XXIV horas aula ex-
ederent, ni parerent, ignominioſe pa-
ibulo ſuffigerentur.

Idem lib. XXIV. Ex Hoſpitalii ora-
ione ad Senatum Pariſienſem: Scire
mnes, ita grande æs alienum à Fran-
iſco & Henrico Regibus contractum,
t illud vix per decennium regiæ pecu-
iæ, ſi eo cunctæ referantur, exſolvere
queant. Specioſam quidem & opulen-
tam à Patre & Avo hæreditatem acce-
piſſe; ſed ita damnoſam, ita domeſti-
cis diſcordiis perturbatam, ut cuncta
reputantibus plus inde incommodi
quam emolumenti ad ipſum redeat;
nam profuſis belli ſumtibus ac Regni
neceſſitatibus largitionibuſque tan-
tum effuſum eſſe, ut quod ad exteros

emanare nolit, quadragies deci
tena millia librarum & amplius
dito ſint. His addi debere annua
bilium penſiones, Magiſtratuu
litumque ſtipendia multis abhir
nis non perſoluta : quo fiat ut pl
aut rerum ignari aut iniqui du
vatas ſpes publicis neceſſitatibus
ponunt, potentiorum fraude int
ſas Regis pecunias clamitent, m
que impenſis ab his exigant; ſe
tum abeſſe ut eorum aut votis au
relis ſatisfieri poſſit, ut contra, qu
ſtati plebis ſubveniretur, è re
fuerit, pleraque vectigalia o
abolere, reliqua magnam parte
minuere. quin & exſtinctum L
peditum tributum, quod urbes
debant.

Idem ibidem. *Ex Oratione C*
nalis Lotharingi. Onera Regni
quinque centenis millibus libr
regia vectigalia excedere.

CAROLO IX REGE.

Idem lib. XXVII. ad annum CIↃ I
ex oratione Cancellarii Hoſpitalii :
rium Regis, x annorum aſſiduis
& aliis neceſſitatibus adeo exhau
eſſe, ut nihil ei à patre ac fratre p
plorare relictum videatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Idem ibidem, ad annum CIↃ IↃ LXI. Anni hujus initio, quo populus tributis levaretur, de ſumtibus minuendis in Regis conſiſtorio actum eſt, & decretum, ut nobiles cubicularii & alii familiæ regiæ domeſtici ſtipendiorum dimidia parte contenti eſſent, penſionum etiam tertia parte detracta, exceptis iis, quæ externis hominibus tam in regno quam extra regnum quaſi pro alimentis liberalitate Regum perſolvuntur. Inde occaſione oblata porrectus Navarro libellus, cujus ſumma erat, ſumtus qui pacis tempore in exterorum ſtipendia & penſiones fiunt, regno graveis & omnino inutiles eſſe, &c.

Idem lib. XXVIII. ad annum CIↃ IↃ LXI. Sacer ordo ut tempeſtati imminenti præverteret & opum invidiam amoliretur, regi ultro IIII decimas quotannis in ſexennium pendendas bene conſultus obtulit, ſicque pacatos pro tempore aulæ proceres & in poſterum æquiores habuit.

Idem lib. XXXV. ad annum CIↃ IↃ LXIII. Menſe Maio edictum de bonis ſoli eccleſiaſticis ad Reipub. ſarciendas neceſſitates in perpetuum alienandis conditum fuit, multum fremente ſacro ordine, qui privilegia ſua & im-

munitates eo imminui ajebat,
ſacras quavis de cauſa niſi in
niente Pontificis authoritate a
decreto diſtrahi non poſſe aſſereb
cum ſuperiore anno Octobri me
Iunio hujus, ccc librarum millia
convocato aut monito ſacro o
ex eo vectigali annuo, quod dec
rum nomine Regi ab eo pendi
Rege aut ejus procuratoribus Præ
mercatorum & ædilibus urbis,
tricies centenis & ſexcentis libra
millibus cum perpetuo redhibend
cto, oppignorata eſſent, eo edict
emtores invitarentur; eorum ſe
tati duris & inuſitatis condition
proſpectum erat, denegata omni
tra eos & eorum ſucceſſores acti
pœna item addita ignominioſæ
rationis adverſus judices, qui q
quam contra hujuſmodi rerum en
res agentem admiſerint; mandaba
que judicibus, ut libellos ea de re fa
in judicio lacerari juberent, & age
à limine judicii nulla mora interp
ta, de plano repellerent, & in litis ſ
tus & acceſſiones quamvis inaud
condemnarent; irrogata etiam l
mulcta. Quod edictum poſtea x
Kal. Iun. in Senatu coram Rege in
ctiſternio ſedente, audito ac poſtul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſci cognitore, promulgatum fuit.
huanus lib. XXXVI, ad annum CIↃ
XIV. Initio hujus anni apud nos
o diplomate Eccleſiaſticis facultas
ceſſa eſt, bona ſuperiore anno alie-
a redimendi; id juſtis eorum que-
s datum, qui vili admodum pretio
veniiſſe ajebant: nec tamen res ci-
controverſiam tranſacta eſt: nam
bilitas & plebeius ordo porrecto Re-
ſupplici libello ac publice edito in-
ceſſerunt, & gravem ea de re que-
m inſtituerunt, fidem Regis ap-
antes, & auctoritatis regiæ intereſſe
tendentes, ut quod fide publica
pter neceſſitatem publicam veniit,
es emptores ademta omni repeti-
nis ſpe remaneret. Sed vicit ſacri
dinis favor, permiſſumque ei ut aliis
nis, quæ minus utilia viderentur,
to precio divenditis, bona illa po-
s ſibi erepta quam publica auctori-
te diſtracta redimerent; eaque de re
ploma in Senatu recitatum eſt VII
lend. Februar.
Idem lib. XLIV, ad annum CIↃ IↃ-
LVIII. Cum allatum eſſet à Pontifice
ploma, quo diſtrahendi ex ſacro pa-
imonio ad L CIↃ aureorum annui re-
tus facultas fiebat, cauſa addita, ut
llo ſectariis illato illi aut plane de-
lerentur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

lerentur, aut ad Eccleſiæ Roman
edientiam reducerentur; variæ
ſunt in Regis conſiſtorio ſententi
quia edicta ante facta illo ſuggill
tur & expreſſiores de hæreticis e
minandis cauſæ adjungebantur,
nullis regiis conſiliariis, Hoſpita
lius ſententiæ authore, diplomat
blicatio minus opportuna viſa
quod illa appareret bellum jam à
go tempore apparatum, fœder
illius ſacri, quod tam ſtudioſe hact
celaſſent, hæc perſpicua indicat
ſet. itaque placuit, ut novum di
ma à Pontifice impetraretur; in
iſtius uſus eſſet ad præſentem ne
tatem.

Idem lib. LI. ad annum CI
LXXII. *Ex Morvillerii oratione.*
lum quippe inexhauſtus pecuniæ
ges eſt, cui explendo non aurei P
rum montes, non utræque Indiæ
ficiant. Quam ab hujus nervi pen
res tuæ laborent, non ignoras. C
ſumto patrimonio regio, oppignor
vectigalibus, agris paſſim per
vaſtatis, urbibus & oppidis direp
aut obſidionibus deſtructis, cum a
rium deficeret, nihil ſibi ad nova on
imponenda reliquum fecit exactor
avaritia aut redemtorum audab

qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

d hominum externum fere genus liæ tuæ fatale eſt. Plebs à milite ſeunte quotidie in agris infeſtatur: æc tributis immodicis oppreſſa guet ut vix reſpirare ipſi liceat. A bilitate, quæ vitam & cum vita opes Gallici nominis decore ac regni te auſpiciis tuis profundit, quid ectare debeas ſatis noſti. Supereſt do ſacer, qui variis ac multiplicibus gariis gravatus, ut nihil aliud dicam, tamen cum venia tua dicam, ſe ſub buto eſſe conqueritur. nec me latet, id redemtores illi, quos dixi, nuper mmenti ſunt, qui accepta aliqua norum Eccleſiaſticorum per octen-um & anni quadrantem portione, o qua penſionem fundi dominis ndem, quam ex ipſa re percipiunt, uotannis depenſuri ſunt, magnum de emolumentum ac prope incredi-le lucrum tibi pollicentur. *Et poſt auca:* Hoc etiam tibi perpendendum ſt, quam gravi ære alieno urgearis. Multum Germanis equitibus qui tibi ellis ultimis militarunt, multum Io-nni Caſimiro debes. Ducenties cen-tena millia librarum Helvetii à te re-poſcunt: quingenties centena millia Proteſtantes Germanis ſuis debent, pro quibus ſponſor interveniſti. quæ ſi omnes

omnes ſummæ colligantur, ad ...
dringenties centena millia aure...
excurrunt. adde onera Regni, q...
ſuſtinendis vix ordinaria vect...
ſufficiunt.

HENRICO III R.

Idem lib. LXI, ad annum CI...
LXXV. Cum per delegatos Rex à ...
ſienſibus CC librarum millia m...
peteret ad IIII menſium ſtipen...
Helvetiis deſtinatum, immane c...
omnium animi commoti ſunt ...
mumque apparuit, in populoſiſſi...
opulentiſſima hactenus credita ...
verba pluris, quam pecuniam co...
re. nam poſt longam & exquiſit...
borum ornatu agitatam deliber...
nem, tandem ſupplex libellus inv...
ſe perſcriptus eſt, ampliſſimi ord...
curiarum rationalium ac vectigal...
eccleſiaſticorum & ceterorum civ...
Pariſienſium nomine, & ad Re...
menſe Decembri perlatus, quo mi...
bilis non ſolum urbis, ſed univerſi...
gni, cujus in urbe veluti matrice ...
publica vertebatur, ſtatus, & plebis...
bellis & oneribus tandiu vexatæ & ...
hauſtæ calamitas, oculis ſubjicieba...
nam XV abhinc annis per bella civ...
trigeſies ſexies centena millia librar...

rbe ex univerſi Regni opibus ſub-
ſtrata eſſe,& duplo fere majorem
mam à Sacro ordine. *Et poſt pau-*
nec rei pecuniariæ adminiſtra-
em & diſpenſationem vitio ſuo
re; quippe cum conſtet, pleroſque
e in ea verſari;& inutilibus ſumti-
ac largitionibus ante triennium,
Rupella obſideretur, & res ubi-
in arcto eſſent, nongenta millia
orum, anno ſequenti ſeptingenta,
a deinceps; hoc vero, vix ſex men-
ſpatio amplius ccc aureorum CIↃ
mta eſſe; præterea in penſiones &
vacuas ejuſmodi res quotannis
cc aureorum CIↃ impendi, eoque
e non mediocriter ærarium gra-
, quod exhauſtum plebis miſeræ
is atque adeo ſanguine ſarciatur
ſſe eſt. ad hæc cottidie nova tri-
ab exteris excogitata in publicam
iciem invehi, quorum non Fran-
cuti Regni legibus cautum eſt, ſed
i ipſi vere Regni hirudines ac vo-
æ ſint redemtores. Interea plebe
xtremam inopiam redacta com-
cium ubique ob exactiones immo-
s intermitti,& ſingulorum inopia
ut reſpublica egeat. *Et poſt pauca:*
nmodum tum accidit, ut Ludovi-
Gonzaga Nivernii Dux opimas
ditiones

ditiones extra Regnum in Flan
nec non Carolus Halvinus Pien
luſtri familia ex Pleumoſiis oriun
avitum patrimonium, quod in ill
cis poſſidebant, grandi pecunia d
derent; quam uterque Regi off
commodavit, acceptis in Armori
fundis regiis pignoris loco ampli
ctigalibus.

Idem lib. LXII. ad annum CI
LXXVI. Caſimirus petierat ut ing
ſummæ, quæ ad quadragies cen
millia aureorum excurrebant, p
pendiariis Germanis, qui in Galli
lis ultimis militaverant, perſolv
tur. Convenit: ut pro ingen
ſumma ſeptingenta millia aureo
præſenti pecunia numerarentur,
ſiduo oppignoratis gemmis cave

Idem lib. LXIII. ad annum CI
LXXVI. Gemmæ à Bellevreo in m
Frederici ſeptemviri tunc tempor
huc ſuperſtitis conſignatæ. miſſ
eodem tempore à Rege & Fra
fratre Vidus Faber Pibracius ad
lum Lotharingiæ Ducem ſoro
qui ab eo utriuſque verbis peter
quod & impetravit, ut præter pr
quos Rex Germanis daturus erat
Caſimiro fidejuſſor eſſet, caver
10 aureorum millia certis penſio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

que temporibus Francofurti nu-
tum iri.

idem. Epiſcopus Pariſienſis ad
ificem R. Legatus miſſus, ut L au-
um millia annui reditus è ſacro
monio alienandi facultatem Regi
traret.

idem. ad annum CIↃ IↃ LXXVII.
in Comitiis Blæſenſibus expoſuit:
viſſe ſe centum aureorum an-
um millia ex regio patrimonio in
tuum alienare: id ut accedente
num authoritate fiat, expetere.
rus Burdigalenſis præſes Ordi-
nomine reſpondit, & nullo caſu
ari à Rege patrimonium Coronæ
, multis verbis diſſeruit.

em lib. LXVIII. ad annum CIↃ IↃ-
x. Ordinis Eccleſiaſtici delegati
erare cœperunt de decimarum
tatione & contractibus cum urbe
ſienſi anno CIↃ IↃ LXI Piſſiaci &
anio poſt Lutetiæ factis; tandem-
præter ſpem & Regis votum initis
nibus ſic ſtatuunt, abunde ſe con-
tibus memoratis ſatisfeciſſe, neque
lius illis teneri; inſtrumentoque
eſtationis Eid. Octobribus facto,
III Eid. Decemb. præfecto mer-
rum & urbis decurionibus per ap-
torem publicum ſignificandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

curant. qua re evulgata, in
quantum commoti ſunt omnium
mi, paſſim frementium, ſacrum
nem, qui ceteris bonæ conſci
fidei, & caritatis laude præluc
bet, inſigni perfidiæ & inhuma
exemplo ſe non ſolum traducer
viduas, pupillos, tot egenos &
res, quorum univerſam ſubſta
ærarium urbis hauſit, quaſi un
jugulare; quid nunc dicturos
ſtanteis? æs illud omne, quod
aureorum annuorum CIↃ ſum
excedat, ad bellum contra ſe
gerendum, auctoribus, incentori
veluti ſponſoribus Præſulibus c
ctum eſſe. nunc bellum ab iis
poſtquam neceſſitas ejus perſe
iis, qui minus volebant, impoſi
quam temere ſuſceptum, tam t
deſeri. quæ dum dicerentur, ple
que, quaſi hoſtis ad portas eſſet,
ſare, tabernas claudere, quidam
arma poſcere. cumque res prop
ditioni videretur, Præfectus me
rum (is tunc erat Claudius Dau
cum decurionibus in Senatum
reque expoſita, ſtatim ampli
Ordo convocatis jam die adv
ſcente cunctis claſſibus, & per
Auguſtino Thuano Cognitori
n

mine, S. C. condit, quo Epiſcopi, qui tra territorium juriſdictioni Curiæ bjecti eſſent, in hoſpitiis ſuis ſiſte-ntur. (jam illi omnes peracto con-ntu Meloduno in urbem redierant.) i intra territorium erant, urbe ex-dere vetantur; cunctique, ut ſe judi-o ſiſtant, & ad Cognitoris regii po-ulata reſpondeant, citantur. Hæc ex-mporali ſeveritate ad placandam ple-m, ne periculum commune negle-ſſe videretur, tunc à Senatu decreta. e quibus cum quereretur ſacer ordo, uaſi indigne à Senatu habitus, Rex rtes ſuas interpoſuit, & adactis dele-tis ad continuandam in decennium roximum decimarum præſtationem, uerelis & impendenti ſeditioni reme-ium pro tempore attulit. Ita perni-ioſiſſimus longe motus ſtatim natus, t eo, quo dixi, temperamento ſeda-us, non tamen omnino extinctus eſt, enovata poſtea ante tempus à ſacro rdine proteſtatione, ſicuti ſuo loco icemus.

Idem lib. LXXIV, ad annum CIↃ IↃ XXXI. Interea Rex quaſi omni cura olutus & tantum voluptatibus inten-us nullum inſanis ſumtibus modum aciebat; quibus cum ærarium quam-is multiplicatis toties regni vectigali-

bus non ſufficeret, ad exoticas a
pernicioſa Italorum & hujuſmo
minum in plebe excarnificanda
nioſorum commenta converſus,
die novos magiſtratus, nova c
nova tributa excogitabat, cond
de re Edictis, quorum publication
per intercedebat Senatus. itaq
Non. Quintiles ipſe in Senatum
& XXVII edicta fiſcalia uno die pr
gavit, unoque ex iis XX conſi
creavit. quare odium jam ante
blica adminiſtratione conceptum
mediocriter auctum eſt, frement
ſim obonera immodica plebe, &
dentiſſimis quibuſque intra ſe
indignantibus. qui cum videren
Edictis cunctos Ordines in regn
verti, & ingentem ex iis pecu
conflatam luxu & in pravos uſu
perdi; turpiſſimam omnium r
nundinationem, etiam præfe
rum, peſſimo exemplo inſtitui; a
in dies vectigalia; ærarium minu
gium faſtigium labefactari; pro
ad honores adoleſcentulis, omni
tiæ fœdiſſimis obſequiis quæſitæ,
virtuti dari: de Rege Regiſque
non poterant non male ominar
ter hæc prima cogitatio fuit de
tandis Ioüſa & Valeta. & cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

n Margarita Helionori Cabotii Car-
Comitis filia & hærede principali
nſalia prius contraxiſſet , animis
n gratia creſcentibus, pactis renun-
; & Rege annitente nuptiis illis
nquam perhonorificis ſibi ac valde
pletibus repudiatis,cum Margarita
iſiæ Regis uxoris ſorore matrimo-
conjungitur , exorato per Henri-
n Memmium illuc per diſpoſitos
os à Rege miſſum Carolo Lotha-
giæ Duce ; nam parens Nicolaus
e quadriennium jam deceſſerat , ut
nuptias conſentiret. Nuptiæ dein
tetiæ, quanquam in ſumma plebis
ſtate, pluſquam regali pompa cele-
tæ ; nam prima dicta dos à Rege
ptæ quamvis externæ ccc aureorum
, quales Regum filiæ habere ſolent,
idem marito erogata. quod per ſe
idioſum cum eſſet , longe invidiam
m & omnem fidem ſuperavit appa-
us nuptialis , qui duodecies cente-
aureorum millibus in haſtiludia,
eſtres choreas , nocturna ſpecta-
a, naumachias , donativa , nullo
do facto conſtitit. *Et post pauca.*
m vero Chriſtierna Reginæ ſoror
ndum nubilem ætatem attigiſſet,
tum ſponſalia inter eam & Valetam
tracta ; interea præſenti pecunia,

quamvis nuptiis in idoneum te
delatis, dos Valetæ numerata, a
terea donativum,&c,nequid eſſet
alter alteri invidere poſſet, feſt
emptione Eſpernonium in Carnu
Navarræ ditionis oppidum com
tum, edictumque conditum, q
dem conditionibus & pari ſecu
Iouſam prærogativa Valeta Dux
nonii creatur, &c.

Idem lib. LXXV, ad annum CIↃ
LXXXII. *Ex oratione Reginaldi B*
ſis Archiepiſcopi & Patriarchæ B
cenſis Aquitaniæ primatis. Dep
ſacri Ordinis veluti in prædam
ſiti calamitate, novum decimæ
imperatæ onus & ſolidariam e
actionem deprecatur; alioqui f
cit, ut contractui cum Rege &
ſienſi civitate inito pro grandi i
ctigali annuo ſatisfieri non poſſ
curiones greges ſuos & curam
ralem deſerere cogerentur.

Ex reſponſo Regis: Sacri Ordin
præcipuam curam, ſicuti antea ſ
fuerit, porro fore, & ad eorum
lata brevi ſe reſponſurum dixit
que quinto poſt die admiſſis dele
cum de ærarii anguſtia & Regni
ſitatibus multa præfatus, eo an
neceſſariam decimæ exactionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

eret, & in poſterum melius de beni-
nitate ſua eos ſperare juſſiſſet; ad
Concilium, cum Senatu, cujus præci-
pua de ea re cognitio ſit, ſe acturum
recepit. *Et poſt pauca:* Dimiſſi dele-
gati, Rege nullas excuſationes admit-
tente, quominus decima eo anno exi-
geretur. quæ tamen cum ſumptibus
extraordinariis minime ſuffectura eſ-
ſet, inventæ & aliæ rei numariæ expe-
diendæ rationes, edictaque paſſim ad
Senatum & Rationalium ac Vectiga-
lium curias miſſa, & juſſionibus repe-
titis tandem eo anno promulgata
ſunt, magno plebis & omnium Ordi-
num fremitu ac detrimento. Nã Regi,
qui privatis affectibus ſtuderet, & inde
bello Belgico, quãvis invito ſe à fratre
ſuſcepto; nec non expeditione, Reginæ
parentis inſtigatu pro Luſitano regno
temere & tumultuoſe parata, gravare-
tur; nihil ſatis eſſe poterat, unde tot
ſumptibus ſatisfieret.

Idem lib. LXXVIII, ad annum CIↃ IↃ-
LXXXIII. Rex apud nos fratris caſu
anxius, cum ad privata deſideria ex-
plenda & alienam inſaniam luendam
ſibi pecunia opus eſſe intelligeret, in
eam ſolam curam incumbebat, ut per
licita & illicita rem numariam expli-
caret. quare miſſa complura ad Sena-

tum edicta, quamvis ſæpius re
juſſionibus hactenus rejecta fu
tandem ne victus videretur, pr
ſibi jam familiari more in Senat
nit,& in Iuſtitiæ lectiſternio ſede
ram procerum aulicorum cætu
verſis claſſibus convocatis quæ
præfatus, cetera per Cancel
ſuum explicari voluit. Is erat R
Biragus Cardinalis, nec multu
quens, & juris noſtri pariter & a
parum ſciens, de cetero vir bo
ſub alio principe numquam
ſententiæ auctor; qui longam o
nem habuit; cujus ſumma fuit,
ctorum iniquitati neceſſitatem
texeret; eam hujuſmodi eſſe dict
ut à cunctis ubique conſpiceretur
verba huc illuc jactato corpore ci
ſpiciens cum ſubinde repeteret,
aſtantibus movit. nam aderant
mitatu Regis gratioſi plerique
qui favore immodico freti, cum
lum ſive rapacitate ſive profun
libidine ad exhauriendum ærari
modum facerent, per neceſſitat
lam intelligi putabantur. Ita pro
gata uno die, qui in Nonas Marti
cidit, XI fiſcalia edicta. quorũ illud
viſſimum juxta ac fœdiſſimum
quod ratione honorarii, quod ſen

ribus pro cauſis, de quibus ad Senatum referunt, publica conſignatione pendi ſolet, inſtitutum eſt, XVIII ſolidis pro ſingulis aureis exactis.

Idem lib. LXXXII. ad annum CIↃ IↃ LXXXV. A ſacro ordine petitum: ne bona Eccleſiaſtica ullo caſu in poſterum alienentur; à præſtatione annua CCCC XXXIII & amplius millium aureorum, ad quæ Pariſienſis civitas ordinis ſacri vectigalia ſibi oppignorata contendit, quando ultimo contractui ſatisfecerint, deinceps liberentur. Hæc pluribus verbis adjecta, exemplorum auctoritate & exquiſitis Patrum ac Conciliorum teſtimoniis amplificata, & inſolita libertate coram magno cętu pronuntiata, Rex indigniſſime tulit: ſed cum revocata ſemel contra votum pacificatione vim majeſtati regiæ afferri paſſus eſſet, reſtabat, ut verborum contumelias ac ludibria eadem patientia diſſimularet. Itaque pro tempore dimiſſus cætus, &, cum ſe excuſaſſet, quo minus per turbas juſtis eorum poſtulatis ſatisfaceret, tempus ad amplius reſponſum popoſcit, interimque monuit, non ſine verborum acerbitate, & aliquo offenſionis ſenſu, ut belli tam neceſſarii, &, ipſis flagitantibus,

decreti ſumptuum immenſorum, tionem habere vellent.

Idem lib. LXXXV, ad annum CIↃ LXXXVI. Immanibus ſumptibus in b tot locis gerendi neceſſitatem & uſi tas profuſiones cum ærarium non ſ ficeret, novæ per edicta fiſcalia exc gitatæ ab hirudinibus aulicis pecun corradendæ rationes; quas amplif mus Ordo, repetitis ſæpe juſſionib ſemper recuſavit; at Rex, qui vin nollet, pravo more jam aliquoties ſurpato tandem ipſe in Senatum ven & XVI Kalend. Quintilis, regia poteſt te, non rogatis Senatorum ſententi XXVII edicta magno omnium Ord num fremitu promulgavit.

Ibidem. Princeps alias profuſus damnoſus, nulla in re, habita ejus alias impenſas domeſticas ratione, d mnoſior fuit: quippe qui præter ſum ptus in canes venaticos & accipitre qui in regia familia & aliorum princ pum ſemper magni & ordinarii ſun in catellos parandos alendoſque plus aureorum CIↃ quotannis abſumere fœminis & hominibus ad id ſtipendi magno conductis, qui aulam cum o mni illo comitatu ubique ſequeban tur. Præterea magnos ſumptus in ſi mias & pſittacos ac ejuſmodi exotica

anima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſlia faciebat, quorum immanem
n habebat,& faſtidio plerumque
atur, &c.

m lib. XCII, ad annum CIↃ IↃ-
VIII. *Ex oratione Montholonii*
llarii. Ære alieno immani æra-
oppreſſum, omne patrimonium
n diſtractum & oppignoratum,
a ac cætera vectigalia & tributa
am partem jam non amplius in
poteſtate eſſe: niſi de publico
actura ſarciatur, nundinationi-
quæ his malis cauſam dederunt,
m ſiſti, onera regni ſuſtineri, aut
ue fidem publicam liberari non

m lib. XCIII, ad annum CIↃ IↃ-
VIII. Vno edicto bis decies cente-
xaginta ſexies aureorum millia ex
ariis tributis & novis impoſitis
ſſa ſunt. *Et poſt pauca:* Guiſius
riæ à Rege extortæ (ſic enim e-
rii jactabant) inſiſtens, ab Ordini-
d exonerandum ærarium decerni
vit, ut Theſaurariorum genera-
per edicta fiſcalia multiplicato-
tribunalia abolerentur, & ipſi ad
quum numerum redigerentur,
eſt, duo tantum in unaquaque
ceſi relinquerentur. nam decem in
ulis erant; attributa etiam conten-
tioſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tioſa in certis cauſis juriſdictione[illegible]
re regium ærarium ultra modum[illegible]
vabatur. nec ſolum de The[illegible]
riis ſed aliis etiam quæſtoribus [illegible]
regno eadem licentia multiplica[illegible]
ctum.

HENRICO IV. R.

Idem lib. CXIII. ad annum c[illegible] XCV. Rex mentis æger, & ami[illegible] tempus inutili in Sequanos expedi[illegible] & Lugdunenſi pompa mærens, [illegible] edicta fiſcalia cogendæ ad inop[illegible] pecuniæ condidit, & poſt multa[illegible] ſiones in Senatu promulgari juſſit[illegible]

Idem lib. CXV. ad annum CIƆ [illegible] VI. Tot edictis, pactionibus ac co[illegible] ctibus ad res pacificandas cum pr[illegible] pibus, proceribus, civitatibus ac [illegible] rum præfectis, qui à regiis partibu[illegible] fecerant, initis, plus ſexageſies cen[illegible] millia aureorum depenſa conſtat; [illegible] miſeræ plebi per bella mirum in [illegible] dum vexatæ, & levamentum quæ[illegible] ti impoſita, & præter ordinaria tr[illegible] ta ab ea immaniter exacta, non ſo[illegible] ipſam plebem ſed honeſtiores f[illegible] lias, quorum poſſeſſiones ac vectig[illegible] plebe ſpoliata ad nihilum redacta [illegible] pene exhauſerunt; bellique religi[illegible] cauſa & ad populum levandum in[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tiem ſuſcepti is exitus fuit, ut civilium motuum impietate religio ubique oppreſſa, obliterata ac pedibus calcata ſit; & plebs non ſolum in agro, ſed per urbes ac civitates, ac honeſtiores etiam familiæ, ad extremam inopiam ſint redactæ; principes vero, proceres, ac nobilitas licentiæ aſſueta & ſupra vires profuſa, grandi ſe ære alieno merſerit, ut nunc in media pace tantum Dei beneficium exoſi arma depoſita ultro requirant, & ad privatas ruinas ſarciendas opus ſibi civili bello eſſe exiſtiment.

Idem lib. CXVII. ad annum CIↃ IↃXCVI. *In Comitiis.* Rogatur Rex, ut rationum ſuarum calculum ad populi levamentum inire velit; initaque ratione totius exhauſti diuturnis bellis regni vectigalia ad nonagies octies centena circiter aureorum millia æſtimantur. Ex quibus quinquagies centena aureorum millia Regi ad alendam familiam, belli ſumtus, aliaque dignitatis regiæ ſuſtinenda onera attribuuntur. Cætera ad magiſtratuum aliorumque regiorum toto regno miniſtrorum honoraria, vectigalia immania à Regibus obligata, æs alienum diſſolvendum deſtinantur, certis legibus ac conditionibus, quibus fraudibus ad expilandum ærarium admitti ſolitis

ſolitis aliquod remedium allatum
tabatur.

Idem lib.CXXXII, ad annum CIↃ
IV. Exeunte Septembri Curia de
tundis, quæ contra ærarii toto r
quæſtores ab anno CIↃ IↃC I jus
rat, grandi pecunia exoluta revo
eſt, evulgato joculario dicterio,
ſtorum ærarii univerſitatem præ
eſſe floriferum, quod, ſi non ann
ſario fœniſecio, at ſingulis dece
aut plerumque citius, ſuccreſcente
per nova herba, tondetur.

Idem lib.CXXXIV, ad annum CIↃ
Rex inter hæc rebus domeſticis
nandis intentus, de grandi ære al
quod à Pariſienſi tribunali, &c, ut v
loquimur, à Mercatorum præfect
urbis ædilibus debetur, diſſolven
Rhonio perſuaſus ſerio cogitaba
ſacro patrimonio oppignorato pa
vectigalia illa annua privatis ſol
tur, partim ex regiis teloniis, &
tali tributo. quæ ſi aut luerentur
amplius, ſi quid vitii per aulico
avaritiam in iis peccatum eſſet, c
teretur, magnum inde Regi regn
levamentum afferri, procul dubio
itaque jam pridem ad id delegati
Iac. Auguſtus Thuanus Pariſienſ
natus, & Sofredus Calignonus G

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

olitani præſides, &c. qui in Ratio-
num camera convenirent, & excuſ-
ſis ejus archivis, vectigalium illorum
ma initia, & ſi quid vitio factum
, diligenter annotarent: quod per
m triennium factum, nemine
: fremente. Sed poſtquam ex Con-
rio principis novi delegati nego-
præpoſiti ſunt, quaſi Regis conſi-
eſſet, non ſolum origines inſti-
rum vectigalium excutere, ſed ob
i quædam in quibuſdam admiſſa,
nodum univerſa cum privatorum
imento contrahere, tunc murmu-
aſſim audiri & per orbem coitio-
fieri, &c. Res indeciſa manſit, pro-
entibus ex vetere inſtituto per ſin-
s anni quadrantes vectigalibus.
Rex cum ærarium ſuum duarum
riadum & ſexies centenorum mill.
eorum ſeu coronatorum annuo
itu augere ſatageret; redemtionem
rarum collegio ædilium Pariſienſi
ſtitutarum ſibi propoſuerat, & in
m finem aliquos deputaverat qui
gotium illud ſerio examinarent. ve-
n res non modo difficilis ſed pene
poſſibilis fuit judicata: nam ab an-
CIↃ IↃ LXXXVII uſuræ admodum ne-
genter ſolutæ fuerant; ita ut non
ucis quindecim, pleriſque duodecim
anno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

annorum uſuræ deberentur.itaqu
in præſens omiſſa.

Botereus lib. XIV. ad annum CIↃ
VII. In Gallia, ut ſciant poſteri, g
eſt hominum, quorum parentes n
nomine noti umquam fuerunt
uncinis manibus ad publicum reg
que ærarium acceſſere, repente
aurei; toto ſe Pactolo proluunt, m
veſte, famulitio, palatiis vel ſum
dynaſtas ſuperant; quam recte, p
dubitant;quam impune,ſciunt on
terrentur tamen trieterico Edicto
quaſi fulmine bruto; ubi enim d
genti præda vectigal tantillum pe
verunt, quaſi omnibus flagitiis a
luti ſint, ad peculatum audenti
audacius ſe adjiciunt. Ad compri
dam ſpongiam hoc anno delega
ridici, revera ad vindicanda public
trocinia , inexorati; jamque n
opes poſſidentibus exitio erant;
erat in expedito, cum, qui ſacrum
rum contrectarunt, conſortio fact
univerſorum redemtionem, ulciſc
ſeveritatem irritam,auroque, ſe lib
faciunt.

LVDOVICO XIII. R.

Ioan. Baptiſt. le Grain. ad ann
CIↃ IↃCXV. *A Parlamento Pariſ*

[..]i *ſuggeſtum : artic.* XXVI. Diſſi-
[..]o & profuſio ærarii tui poſt deceſ-
[..] prædeceſſoris tui incredibilis eſt.
[..] quippe regnante cum reditus Re-
[..]nequaquam tanti eſſent, quanti
[..] hodie, (quemadmodum facile
[..]bari poterit ſi neceſſe fuerit:) &
[..]tannis ingentes ſummæ ſolveren-
[..] quæ poſt obitum illius pluribus
[..]ncipibus & Rebuſpub. exteris pendi
[..]erunt: præterea plurimum expen-
[..]tur in magnifica ædificia, quæ im-
[..]ni ſumptu molitus eſt; atque alia
[..]uſcemodi: ita ut expenſa tum illam
[..] hodie ſit tres ad minimum myria-
[..]librarum quotannis excederet: ta-
[..]n ſingulis annis duæ myriades li-
[..]rum in ſecretum ærarium reconde-
[..]tur: ita ut poſt diſceſſum illius, quo-
[..]nis quinque myriades ſuperare de-
[..]rint & potuerint, & quadriennio
[..] proxime elapſo viginti myriades
[..]ervari ad redemptionẽ regii Patri-
[..]nii & aliorũ debitorum perſolutio-
[..]n. Quin etiam Rege decedente tam
[..]Baſtilia quam apud Theſaurarium
[..]em vocant *de l'eſpargne*) quatuor-
[..]im myriades librarum fuiſſe dicun-
[..] quarum hodie vix tres ſuperant. Et,
[..]M.T. dilapidationem ærarii ſui faci-
[..] percipiat, quum expenſa te minore

longe minor eſſe debuerit, & q[illegible]
perſonam tuam revera longe pa[illegible]
fuerit, tamen longe plus in expen[illegible]
bulas relatum deprehenditur, q[illegible]
ſub Parente tuo defuncto. Demon[illegible]
tio evidens eſt. Nam anno CIↃ [illegible]
licet multa extra ordinem expenſa[illegible]
rint in Reginæ coronationem, [illegible]
pam funebrem Regis defuncti, be[illegible]
Iuliacenſe, coronationem M. T.[illegible]
men longe minus expenſum [illegible]
quam anno CIↃ IↃC XI. Penſiones [illegible]
que anni CIↃ IↃC X fuere 1. 823.[illegible]
librarum: anni vero CIↃ IↃ[illegible]
4. 100. 456. Expenſa familiaris [illegible]
anno CIↃ IↃC X fuerat 1. 130. [illegible]
anno CIↃ IↃC XI, 1.600.000. l.[illegible]
ſuperavit.

Notandum: circa ſummam q[illegible]
ærario Regis ſuperfuerit Henric[illegible]
decedente, authores plurimum v[illegible]
re. Nam ut de Hiſtoricis taceam,[illegible]
mi inter aulicos & qui hiſce rebus[illegible]
fuerunt, non eodem modo hanc [illegible]
mam explicant. Ianninus quippe[illegible]
poſt Rhonium Ærario Regio præ[illegible]
negat ullo anno ſub Henrico IV[illegible]
ſupra 800. 000. libr. in Baſtiliam [illegible]
illata: Rhonium autem ærario [illegible]
fuiſſe ad finem uſque belli Iuliac[illegible]
nec, cum munere ſuo decederet [illegible]

c[illegible]

…ori ſuo tradidiſſe in parata pecunia …ra 3.500.000. libras. Denique the…ro in Baſtilia recondito, in ſumma …t neceſſitate, non ante manus in…as, quam quum poſtremæ turbæ in …no ortæ eſſent, & maxime in ſum… …itineris Pictavienſis.

…Marchio Eſſiatenſis, qui anno CIↃ… …XXVI ærario Regis fuit adhibitus, … poſtea dicetur,) dicit; In Baſtilia …t deceſſum Regis Henr. IV non …ſe inventas niſi quinque myriadas, …liquot millia librarum, & circiter …is myriadas inter manus Theſau…i. Et tamen in mandatis Schom…gii Com. continetur, Henrico IV …edente XIII myriades ſuperaſſe.

…odem anno, in comitiis Ordinum …ni, à Iannino Præſide exhibita eſt …o generalis ærarii regii; patuitque, …no CIↃ IↃC XIV in tabulas expenſi re… … viginti & unam myriadas, & …ngenta millia librarum; cum in ac…ti tabulas tantum venerint ſepten…im myriades & octingenta millia …ar.; præterea in ipſis provinciis ac…i & expendi 18.100.000. librar.

…A Deputatis autem Ordinum Regni …er alia Regi fuit ſuggeſtum; quotan… …in penſiones Magnatum pene ſex …riadas librarum profundi: videri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vero indignum, ut Rex obſequium
fidelitatem ſuorum quaſi mercari
gatur, & illud à priſca Gallorum
Principes ſuos benevolentia &
dientia perquam alienum videri.

Le Grain. lib. VIII. ad annum
IↃC XVI. Vectigal quinquaginta ſoli
rum in ſingulos modios ſalis, q
ſub Henrico IV viguerat, & poſt il
diſceſſum à Regina matre ad levan
plebis ſublatum fuerat, repoſitu
Præterea quadraginta ſolidi in ſing
quintalia ſalis per diſtrictum Lug
nenſis diœceſeos impoſita.

Idem ibidem. ad eundem annu
E Regis declaratione ſuper captivit
Principis Condæi. Non tantum ipſi
liquimus præfecturam Provinciæ
turicenſis, ſed & omnia loca mun
& patrimonium regium ingenti p
tio redemimus, ut ipſi illa reſtitue
mus: adeoque partim in donativa
honoraria, partim in ſtipendia r
litum quibus uſus erat, tam imm
nes ſummas impendimus, ut expe
ſæ illius belli & Pacificationis ſequ
tæ ad viginti librarum myriades
ſcendant.

Ibidem. ad annum CIↃ IↃC XV
In mandatis & inſtructione Comi
Schombergii ad Germaniæ Princip
ab

hti, hæc fere inerant, quæ æra-
regium tangunt.
nrico IV R. decedente quinque
um myriades fuiſſe reconditas in
ia; alias ſeptem aut octo penes
urarium principalem, quas ſti-
is militum deſtinaverat. Verum
um fuiſſe aliquandiu exercitum
o conſcriptum, & ſumtus in co-
ione Reginæ factos perſolven-
quibus & funus Regis acceſſerit,
ſtatim quam plurimum iſti ſum-
ecederet.
agnates in officio continendos
profuſis admodum largitioni-
præſidiariorumque numerum au-
um. Solum augmentum largitio-
ſeu penſionum annuatim tres
ades librarum excedere.
uitum celerum turmas & legio-
odie depoſcere 3.300.000. librar.
anno CIↃ IↃC X illorum ſtipendiis
.000. ſuffecerint.
ræterea vectigali ſalario immi-
aut remiſſo, ſingulis annis 2.
. 000. libras minus fuiſſe ac-
is.
rgitionum ratio ſuperioribus an-
æc fuit: Princeps Condæanus ſex-
o proxime elapſo accepit 3. 665.
libr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Comes Sueſſionenſis, filius & vi[illegible]
ſimiliter 1. 500. 000.

Princeps Contii cum con[illegible]
1400000. lib.

Dux Guiſæ fere 1.700.000.

Dux Nivernius 1.600.000.

Dux Longævillæ 1.200.000.

Dux Meduanæ pater & filius ſi[illegible]
2.000.000.

Dux Vindocinus 600.000.

Dux Eſpernonius 700.000.

Dux Bullionius 1.000.000.

Omnes Franciæ Mareſcalli, quo[illegible] numerus jam duplo auctior eſt, q[illegible] druplo plus capiunt quam ſolent, p[illegible] ſionibus ſingulorum augmento [illegible] ginti quatuor millium libr. adjecto[illegible] ut ſinguli ſexennio nuper elapſo p[illegible] ter ſolitum acceperint 144. 000. l[illegible] & octo numero, quo fere fuer[illegible] 1.152.000. librar.

Ex quibus porro colligere facile[illegible] quam indignis modis ærarium Re[illegible] ipſo minore, exhauſtum ſit, cum i[illegible] fere ad ſeptendecim myriades aſc[illegible] dant; & tamen nihil hic dictum ſi[illegible] ordinariis horum principum & O[illegible] cialium ſtipendiis, nihil de præſid[illegible] riorum multiplicatione, nihil de do[illegible] & honorariis eorumdem cauſa in a[illegible] cos & familiares illorum collatis; q[illegible]

qua[illegible]

mplurima fuerunt; nihil denique
umtibus in bella civilia exhauſtis,
: jam ter exarſerunt, & ærarium
um ſupra viginti myriadibus ſpo-
unt. Cæterum de Marchione An-
rano illiuſque conjuge (inquit au-
r) verbum nullum, licet certum ſit,
s longe plus quam ſuperiores o-
es hauſiſſe.
Ex Actis publicis. Anno CIↃ IↃC-
I, III Aprilis. Rex in Senatum ve-
, & convocatis omnibus claſſibus,
ens in Iuſtitiæ lectiſternio promul-
it edictum, in quo de neceſſitatibus
gni, & ærarii regii inopia, pauca
fatus, ita infit. Iudicavimus, non
ſſe commodius neceſſitatibus regni
ærarii inopiæ ſubveniri, quam alie-
ado partem noſtrorum vectiga-
m, quemadmodum prædeceſſores
ſtri fecerunt in ſimili occaſione, &
eſſitate minus urgente. Quapro-
r ſignificamus, poſt deliberationem
bitam in conſiſtorio noſtro, cui in-
fuerunt aliqui Principum agnato-
m, & alii Principes & officiales Co-
næ noſtræ, aliique magnates & viri
ctabiles; ex eorum conſilio & pro-
o noſtro motu, plenaria potentia
authoritate regia, ediximus, decla-
vimus & ordinavimus, edicimus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

declaramus & ordinamus; ut pe
ſonas rite inſtructas & per nos
tatas, vendantur & alienentur P
cto mercatorum & decurionibus
tatis noſtræ Pariſienſis, ad quadrin
ta millia librarum annui & per
reditus, quorum principalis ſu
aſcendit ad ſex myriades & qua
genta millia librarum, ſumenda
benda è vectigalibus noſtris & g
riis ſalis, quæ dependent è gener
demtione vectigalium Regni. qu
hoc tempore declaramus affectat
cialiter ad ſolvendum in perpetuu
ctum annuum cenſum: idque
venditiones & conſtitutiones à pr
ceſſoribus noſtris factas de iiſden
ctigalibus. Atque harum quadrin
tarum millium librarum annui re
venditiones & conſtitutiones volu
& intelligimus faciendas & ordina
per dictos Præfectum mercatoru
decuriones civitatis noſtræ Pariſi
omnibus & ſingulis habitatoribu
ctæ civitatis, & aliis noſtris ſu
tis qui ſponte ſua eadem acqu
volent; qui omnes & ſinguli ad
tionem hanc admittentur, n
ſolvant tres quartas ejuſdem p
partes in parata pecunia, &
quam quartam partem in debitis

nobis rite debentur : ita ut pretium
uſmodi venditionum & conſtitu-
onum recipiatur à quæſtore eo-
undem vectigalium, & ab eodem
ansſcribatur Theſaurario ærarii no-
ri, aut illius ſubdelegatis.

Hoc edictum promulgatum & per-
tum fuit cum duobus aliis ; quo-
um primo conſtituebatur Graphia-
us in ſingulis Electorum conceſſi-
us, cum poteſtate percipiendi qua-
uor denarios pro unaquaque libra o-
nium impoſitionum tam ordina-
iarum quam extraordinariarum,
ro verificatione & obſignatione co-
dicillorum dictorum Electorum: al-
ero autem attribuebantur omnibus
Graphiariis Electionum ſex dena-
rii de unaquaque libra omnium tri-
butorum quæ imponentur & perci-
pientur à ſubditis qui tributis addicti
ſunt.

Porro ex tribus hiſce edictis judica-
batur ad minimum decem myriades
librarum ad regium ærarium perven-
turas, quæ bello adverſus reforma-
tæ religionis ſubditos gerendo deſtina-
bantur.

Eodem anno, Sacri ordinis dele-
gati à Rege per legatos rogati ut æra-
rio ipſius ſubvenirent, myriadem au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

reorum obtulerunt; ea conditio[illegible] in obſidionem Rupellæ impend[illegible]tur, & non in alium finem.

Anno CIↃ IↃC XXII menſe Mart[illegible] ærarii inopiæ & Regni neceſſita[illegible] ſubveniretur, aliquot nova offi[illegible] dicto inſtituta; puta duorum c[illegible]liariorum in ſingulis curiis p[illegible]dialibus; aliquot quæſtorum qui [illegible]mas colligant in ſingulis provi[illegible] & ſimilium: eorumdemque ſtipe[illegible] aucta.

Inter ærarii regii hirudines ſe[illegible] primum locum obtinere à pleri[illegible] crediti ſunt quæſtores & coactores [illegible]que alii ejuſdem conditionis Offici[illegible] itaque præter communes omnium [illegible]ne ordinum contra illos querelas, [illegible]riis temporibus alii atque alii [illegible] media ſuggeſſerunt, quibus illos t[illegible] quam ſpongias exprimeret. Præſer[illegible] autem anno CIↃ IↃC XXIII quid[illegible] Bourgoinus artium & dolorum, [illegible] quæſtoribus familiares ſunt, non ig[illegible]rus, propoſuit, decem myriadas lib[illegible]rum quinque menſium ſpatio in [illegible]ſcum poſtliminio poſſe revocari, ſi [illegible]ligenter in actiones & rationes il[illegible]rum inquiratur.

Anno CIↃ IↃC XXIII, remoto à ſup[illegible]ma quæſtura Regii ærarii Com[illegible]

Scho[illegible]

[S]chombergio, in illius locum ſurroga-
[t]us fuit Marchio Vetusvilla: verum
[q]uum gratia, qua apud Regem vale-
[b]at, ſuperbe abuti videretur, & Aulicis
[p]enſiones ſuas arroſiſſet; primum in
[o]dium aulicorum & aliorum incurrit,
& mordacibus ſcriptis fuit petitus. in
quibus ſuperbia illius & ſordes, ſoceri
autem illius, qui ærario Regis ſecreto
præfectus erat, peculatus & furta exa-
gitabantur. Inter alia ipſi objectum,
quod è ſubſidio, quod Rex quotannis
Hollandis mittit, quadraginta millia
aureorum intervertiſſet: quod una
cum ſocero ſuo ſexcenta millia au-
reorum brevi tempore ærario re-
gio ſubduxiſſet: denique & malæ il-
lius artes, quibus Regem ſolus poſſi-
dere ſatagebat, detectæ. quibus fa-
ctum, ut gratia Regis excideret, & lo-
co motus Amboſiam captivus abdu-
ceretur.

Vetusvilla amoto, gravis quoque tempeſtas in reliquos quæſtores & coactores vectigalium incubuit; & tribunal inquiſitorium in illos inſtitutum, quod vocant Cameram Iuſtitiæ: verum quæſtoribus aliquot captis, nonnulliſque tam abſentibus quam præſentibus condemnatis, pleriſque autem latitantibus, ab amicis & affinibus illorum

illorum Edictum impetratum fuit, Rex plenariam præteritorum ve certis conditionibus indulget; qu præcipua erat, ut certa pecuniæ ſu fiſco perſolvenda ſingulis impe tur. Atque ita ſpongias haſce d expreſſit.

E libello autem ſupplici, quem nius quæſtor equitum celerum obtulit, conſtat; Quæſtores & co res aliquot, ut judicii ſeveritatem clinarent, ultro culpam faſſos fuiſſ mulctæ nomine obtuliſſe ſeptem riadas librarum, certa proportio ſingulis pendendarum.

Ferunt ex hac Quæſtorum n cta ad fiſcum perveniſſe decem my des & octingenta millia librarum.

Ex Apologia quam Vetusvilla ſcr ad Regni Cancellar. Gloriatur, ſe ærario, cum munere ſuo abdicaret reliquiſſe quadringenta millia lib rum, omnibus ſumtibus illius anni punctis.

Cum jam ærarium Regium ſumm anguſtiis laboraret, & bellis civilib atque aliis immanibus ſumtibus pe tus exhauſtum eſſet, Rex Conventu ſpectabilium ex omnibus Regni or nibus indixit anno CIↃ IↃC XXVI, ini menſis Decembris: In quo ſigilli re

cuſt

os hæc propoſuit. Bellum, quod
ıs annis, CIↃ IↃC XX, XXI, & XXII
ım eſt, immanes ſummas exhau-
Nam expenſa nonnullis annis a-
dit ad quadraginta myriades libra-
; quæ deſumtæ ſunt ex ſubſidiis
aordinariis, & regnum gravarunt
ntibus expenſis, & incredibilem
ninutionem annuorum redituum
lerunt. Poſt Montiſpeſſulani re-
ionem, quum jam nos bellis omni-
defunctos ſperaremus, recidivam
i ſumus per varias conſpirationes
tra hanc Rempub. tam intra quam
a Regnum. Vicini noſtri magnas
ias alebant ad limites Campaniæ
icardiæ, parati ad dictas provincias
adendas; quæ cum ex certiſſimis
iciis Rex cognoviſſet, magnas item
ias conſcribere & duplicem exerci-
n alere coactus fuit. Quinetiam
eſtinæ ſeditiones ad alendas copias
Languedocia, Guyenna & Picta-
nſi provincia adegerunt; præter
ſſem circa Rupellam, cujus hic fuit
ceſſus ut omnes hodieque de illo læ-
ıtur. Præterea confæderatis Rhætis
ſidia miſſa, aliiſque ad eundem mo-
m. Quæ copiæ & expenſæ in illas
ceſſario factæ non modo ærarium
nne exhauſerunt, ſed & æs alienum
Regi

Regi conciliarunt, quod quinquag[illegible]
myriades librarum excedit. &c. *E[illegible]*
pauca. Ordinarii regni reditus no[illegible]
perant ſedecim librarum myriade[illegible]
tamen expenſa ſuperioribus anni[illegible]
ginta ſex aut quadraginta myriade[illegible]
peravit.

Munia Comitis Stabuli & Am[illegible]
ralii plane extincta, quæ quota[illegible]
(præter alia incommoda) quad[illegible]
genta millia librarum poſcebant.

Eodem tempore Deputati à C[illegible]
Rationalium miſſi; qui hæc ad Reg[illegible]
detulerunt: In adminiſtratione ær[illegible]
regii graviter plurimis modis pecc[illegible]
& rationes quæ à Quæſtoribus r[illegible]
duntur ita involvi & obnubilari, ut
veritas ægre percipi poſſit: imma[illegible]
enim ſummas veluti abſorberi ſub ti[illegible]
lo paratæ pecuniæ ipſi Regi nume[illegible]
tæ, in cujus fraudulentas ſubreptio[illegible]
inquiri vix ac ne vix quidem poſ[illegible]
multum quoque reditibus regni ſ[illegible]
duci ab illis, qui ante tempus tribut[illegible]
rum & vectigalium trimeſtres ſumm[illegible]
repræſentant, &, quum lucrum pen[illegible]
illos ſit, ſi quid damni inopinato inc[illegible]
derit, in Regis ærarium redundare f[illegible]
ciunt; quod ipſos tolerare æquum e[illegible]
ſet, qui periculo ſuo emolumentu[illegible]
inde expectant.

Deniqu[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

enique ad ipſum conventum Spe-
lium, Marchio d'Effiat, qui tum
o principis cum ampliſſima po-
e præerat, hæc protulit, è quibus
ſtiæ ærarii digito demonſtrantur.
Superioribus annis aut belli ino-
is ſumtibus, aut ſubſidiis quæ
æderatis & vicinis ſubmiſſa ſunt,
n expenſarum calculum imagi-
um ut plurimum quinque aut ſex
adibus librarum ſuperaſſe. *Vt hoc*
ligatur, notandum è Bodino. Per-
nter (inquit ille) Franciſcus pri-
ſingulos provinciarum quæſtores
rales duo breviaria publicarum
ſque provinciæ pecuniarum prid.
Ian. ad ærarii ſanctioris præfectum
ere juſſit: alterum quidem rerum
i proxime præcedentis: alterũ con-
rale anni ſequentis. ut præfectus
ii ex omnibus breviariis duo con-
t, breviſſimis capitibus ſummam
pti & expenſi rationem comple-
tia: ut principi ſenatuiq; plane ex-
atum ſit, quantæ facultatis, quan-
e ærarii ſit inopia, ut commodius
pub. caveatur, ac donationibus
nenſis occurratur. Cujus rei quan-
t utilitas, argumento eſſe poteſt,
d anno CIↃ IↃ LXXII ex breviario
jecturali, quod ad tribunos ærarii
allatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

allatum eſt, æſtimatio fiebat, pa
caducarum ſummam fore 17500
Turon. at ſequenti anno intelle
2450000 rationibus publicis ac
latum fuiſſe, cujus ſummæ vix
pars publicis utilitatibus ceſſerat.

2. Regem Henricum IV. te
modum, ut expenſi rationes lon
ſra accepti conſiſterent, & om
ordinariis atque extraordinariis
bus expunctis, quod reliquum e
ſecretiorem theſaurum recon
ex quo natus ſit quinque myriad
aliquot centenarum mill. librar
qui ipſo decedente in Baſtilia r
ditus erat theſaurus; præter dua
riadas in ærario ſummi quæſtoris
quas, poſt diſceſſum vero illius, ec
ærario præfuerunt, ſatis exiſtim
pro temporum neceſſitate exper
accepti ratio æquaretur: verum
præter ſpem quotannis expenſi
quatuorve myriadas accepti rat
ſuperaſſent, tandem ſacro illo dep
manum admovere coactos fuiſſ
ita utcunque ærarii inopiæ ad an
uſque CIƆ IƆC XIII ſuccurriſſe.

3. Poſtilla ut neceſſitatibus ſub
retur, primum ſequenti demum
accipienda in præſentis anni rat
intuliſſe, dein varia edicta fiſcal

alia ex aliis ſubſidia quærere co-
os, & denique quæſtoribus & vecti-
um redemtoribus ita ſe obnoxios
didiſſe, ut digna juxta atque in-
na ab iis pati cogerentur, & omnis
uturum rationes rite ab ipſis exi-
di facultas præcideretur.

4. Patrimonium regium in totum
oppignoratum. Ex Talleis, quæ
gulis annis aſcendunt pæne ad no-
decim myriades librarum, ad æra-
m Regis pervenire ſolummodo ſex
riadas, atque has tranſire per ma-
s viginti & duorum millium colle-
rum, qui illas ducunt ad CLX quæ-
res Tallearum, & hi rurſus viginti
uni quæſtoribus generalibus annu-
rant, antequam ad ærarium Prin-
is perveniant. Vectigalia quidem
otannis redimi ſeptem myriadibus
quadringentis mill. libr. (deductis
ntibus publicanorum, qui ſunt cir-
er duæ myriades:) verum harum
n ſex myriades & trecenta millia li-
ar. alienata, ita ut ad ærarium Regis
ntum undecies centena millia librar.
rveniant, quæ hoc & ſuperiore anno
nverſa fuerint ad ſolutionem uſu-
rum quæ communitati Pariſienſi
bentur.

5. Se, cum menſe Iunio hujus anni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſummæ quæſturæ admoveretur,
modo nihil in ærario inveniſſe, ſe
liqua hujus anni trimeſtria atque
prima anni ſequentis per anticipa
nem jam exhauſta cognoviſſe:
interim immanes ſummæ quamp
mis ſolvendæ incumberent. Nam
lites qui ubique in præſidiis erant
portune flagitabant ſolutionem ſti
diorum quæ ipſis annis CIↃ IↃC XX
XXVI debebantur: exercitus præt
ſtipendia ipſis ſuperioribus illis a
debita repoſcebant. præſidiariis au
pro duobus illis annis debeba
quinque myriades librarum: &
quibuſdam nonnihil ſolutum fu
erant tamen alii quibus triginta m
ſium ſtipendia deberentur, exercit
autem tam in Italia quam Rhæti
Francia, (quorum numerus ad n
ginta millia peditum,& ſex millia e
tum aſcendit,) pro octo menſium
pendiis ſedecim myriades librarum
bebantur. ita ut utrique militum
dini duæ & viginti myriades ſolve
reſtarent. donativa quoque inte
biennio inſoluta erant; quæ fac
circiter tres myriades. penſiones
ſuper & ſtipendia Officialium coro
& aliorum, quæ requirunt ſupra
myriadas. præter duodecies cent
m

ia librarum Reginæ Angliæ dotis
nine debita; & ſexies centena millia
ninis Ordinibus fœderati Belgii.

. Rebus tam arctis, & ærario ita
auſto, ſe nihilo ſecius ſolviſſe decies
uatuor centena millia lib. pro do-
ivis; duodecies centena millia li-
r. Daniæ Regi; quingenta millia li-
rum Sabaudiæ Duci; duas myriades
arata pecunia miſiſſe ultra Alpes;
ter duas myriades & trecenta mil-
ibrarum, quę militaribus copiis quæ
Italia redierunt & aliis impenſæ
t. Et poſtquam alias ingentes ſum-
à ſe perſolutas minutatim enume-
et, (quas hic brevitatis & tædii evi-
di gratia prætereo,) concludit:
nes has expenſas à ſe ſolutas parata
unia, quæ fœnori ſumta ſit, cujuſ-
uſuræ adſcendant ad myriadem
rarum annuatim.

E quibus omnibus facile judicari
teſt, quanta tum anguſtia Regis æ-
ium laboraverit. quare anno CIↃ-
XXVII ſupra viginti edicta fiſcalia
o tempore promulgata fuerunt, ut
eſſitatibus regni, & belli quod im-
nebat ſumtibus, ſubveniretur: quo-
m aliis aliquot nova officia inſtitu-
aliis alia populo impoſita & impe-
ta ſunt. Quare Regno neceſſario pa-

ce opus eſt, ut immanes hæ ærari
ceſſitates reſtaurari poſſint.

XI.

DE COMITIIS ORDIN Regni.

Comitiorum publicorum
in Francia perantiquus
Quorum hic finis eſt, ut
cum populis imperio ſuo
jectis quaſi in familiare colloqu
deſcendere videatur, & de Repu
commune conſulat, nec non priv
rum querelas atque res, ut vere hab
citra fucum intelligat, quod per
rum fraudes ac dolos plerumque
licet. Convocandi autem ordines
gni non eadem ſemper fuit ratio. C
enim Rex voluntatem ſuam per li
Paribus Franciæ ſignificabat, qui c
de Ordines ſuæ provinciæ adunab
& eorum Delegatos ſecum ad con
tum generalem adducebant. Sed
ratio jam diu mutata eſt, hodieque
teræ ad Balivos & Seneſcallos dirig
tur. Balivi autem & Seneſcalli, acce
regiis mandatis, in ſuis quique diœ
bus particularia mandata per Offic
ſuos dirigunt, ad Nobiles omnes
feuda aut terras poſſident in ipſo
diſtri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...ictu, itemque Eccleſiaſticos homi-
...ui ibidem beneficia obtinent, &
...ia oppida, municipia, pagos & pa-
...ias; &, ut omnes, quibus querelæ
...æ inſtituendæ, in urbe principali
...eniant, rogant, ibidem provinciæ
... nomine duos plureſve delegatos
...uri, qui Comitiis publicis ipſorum
...ine interſint.

...bi autem die præfixo, in præcipua
... Balivatus frequentes convenere,
...o præleguntur alta voce per Gra-
...rium literæ Regiæ, (quas vocant
...ntes;) dein ſecundum indiculum
...uli vocati nominatim citantur, &
...ntes notantur; tum poſt gravem
...rtationem, à Balivo aut Seneſcallo
...m, à præſentibus exigitur jura-
...tum, quo promittunt, ſe nomina-
...s & electuros ex ſuis quique ordi-
...s homines, notæ probitatis, & Re-
...atque Reipublicæ commodis addi-
..., qui ad comitia publica delegen-
... & loco à Rege conſtituto, quere-
...cpoſtulata Conprovincialium ſuo-
... fideliter exponant.

...um ſinguli ordines in ſingula atria
...oca ſibi deſtinata ſecedunt, & poſt
...beratione deputatos ſuos eligunt,
...urandum ab iiſdem exigunt, & ra-
...hem ineunt eorum de quibus queri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

neceſſe exiſtimant,aut quæ æquu
tant à Rege poſtulare. Quia aute
Tertii ordinis ingentem multitu
difficile, imo impoſſibile eſt , ut o
una de capitibus proponendis d
rent , ex omni numero plerumqu
cem aut duodecim maxime ſpecta
& notæ probitatis eliguntur , q
omnibus,quæ ſcripto ab aliis allat
ſuggeſta ſunt , maxime neceſſaria
gant , & eiſdem codicillum ſuum
ſtruant.

Notandum autem , in urbe Pa
rum , utpote principali totius R
hunc ordinem ſervari , ut manda
rigantur primo ad tribunos ſing
tribuum,qui ſunt ſedecim,(*quater*
vocant:) in eum finem , ut è ſuis
que tribubus decē maxime ſpecta
cives ad conventū mittant , parti
ves , partim ſenatorii ordinis aut
riales. Particulatim autem ad conc
tum illum vocatur Epiſcopus Pari
ſis, quaſi civis Pariſienſis , cum un
que altero è ſingulis communita
eccleſiaſticis, ut S. Victoris, S.Mar
Carthuſianorum , Bernardinoru
aliorum ; ſolis Mendicantibus exce
qui in hoc negotio pro mortuis
bentur : præterea omnes civitatis
ſiliarii numero viginti ſex ; & ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

, qui ſimul convocantur, una cum
urionibus artium mechanicarum:
eum finem, ut ſinguli ſeparatim de-
erent de iis quæ ipſorum artem aut
nmercia contingunt. Cæterum, ad
idem modum à paucis ad id ſpecia-
r electis & ſacramento adactis, o-
nium querelarum & poſtulatorum
liculus conficitur. Vt autem omni-
s libere querelas ſuas aut poſtulata
ponere liceat, omnibus dominicis &
tis è ſuggeſtu plebi obnunciatur: &
Vrbis curia ciſta in hunc finem lo-
tur, in quam cuivis ſcriptum injice-
licet, aut in manus Deputatorum
nſignare.
Denique in omnibus Ballivatibus &
æceſibus, poſtquam indiculus rite
nfectus fuerit, & conſignatus, dele-
tis ad Comitia publica perferendus
iditur, cum idonea agendi & in pu-
icum conſulendi authoritate. Atque
ec de convocatione ordinum dicta
fficiant.
Vbi autem jam tempus comitiorum
bendorum à Rege præſcriptum ad-
nerit, pridie illius diei aut ante, pro-
Regi placuerit, per publicum præco-
em in omnibus triviis urbis quæ con-
ntui deſtinata eſt promulgatur &
verſis locis affigitur edictum, quo ſir-

gulorum Ordinum Deputati loci deſtinatis ſeparatim convenire ju tur.

Locis porro ſuis quique conven tes, primum numerum Deputato ineunt, & catalogum eorumden cundum antiquum provinciarum dinem concinnant, per aliquem ciatim ad id mutuo conſenſu elect ſine ullo præjudicio ordinis, prær tivæ aut futuræ actionis.

Catalogo concinnato, & ſing rum delegationibus & poteſtate excuſſa, præſes eligitur, qui in una que ordinum claſſe actiones mod tur: atque hic in plebeii ordinis c fere ſolet eſſe Præfectus mercator non quod jure ſuo id ipſi competat quod electione ipſi deferatur: quæ c tio inſeritur actis, ad præjudicium turum vitandum. Præſide conſtitu communibus item ſuffragiis elig primum Graphiarius ſive Secretar & deinceps duo Euangeliſtæ; qui ju mentum Præſidi præſtant, ſe pr munere ſuo defuncturos, & præci ſe ſecretum minime prodituros. De ceps, omnibus quæ ante acta fuer ad pleniorem confirmationem r ctis, Delegatos ex omnibus Balivati & Diœceſibus in duodecim claſſes

cund

ndum antiquum præfecturarũ mo-
m repartiuntur, ne confuſio oria-
r, & è tam prolixa omnium ſuffra-
ɔrum collectione nimia mora con-
ntui obijciatur.

Prima claſſis conſtat è Deputatis ci-
tatis Pariſienſis; quibus adjuncti ſunt
eputati ex Balivatibus præfecturæ In-
læ Francicæ, puta Veromanduis, Syl-
nectenſibus, Valeſiis, Claromonta-
s, Bellovacis, & Ducatuum & Balliva-
um Nemoroſii, Mirabelli, Dro-
nſis.

Secunda claſſis complectitur Bur-
ındiam, Ducatum & primum patri-
atum Franciæ; in qua cenſentur Ba-
vatus Divionis, Auguſtoduni, Auſcio-
ım, Montis-Cabiloni, Matiſconis, &
utiſſiodori.

Tertia claſſis continet Normanniã;
ujus Balivatus ſunt Rotomagus, Ca-
omum, Drocæ, Conſtantinum, & Gi-
ortium.

Quarta claſſis eſt Guyenna; cui præ-
er Balivatus, qui parlamento Burde-
alenſi ſubſunt, in comitiis Blæſenſibus
djuncti fuerunt Deputati Balivatus &
Seneſcalliæ Pictavienſis, licet proxime
præcedentibus comitiis per proviſio-
nem, ut vocant, Aurelianenſi pręfectu-
ræ fuiſſent attributi.

 Quinta

Quinta claſſis Britannia per ſe.

Sexta Claſſis Campania , com-
hendens Balivatus Trecenſem , M
dunenſem, Caumontenſem, Vict
cum, Caſtellum Theodorici, Provi
Sezannam , & Agendicum Senon
cum ſuis appendicibus.

Septima claſſis Languedocia , c
plectens Tholoſam, Carcaſſonam,
mauſum, Podium, Laureacum.

Octava claſſis Picardia, complect
Ambianum , Pontivium , Bononi
Peronam, Royam, Montem-Deſid
& Caletum.

Nona Aurelianum , continens
pidum Aurelianenſe, Blæſas, Turon
Andigavenſes, Cænomanos, Bituri
Carnutes, Perchiam, Nivernium, *Ga*
Montargyrium, Stampas, Lodunum
Encoliſmam.

Decima Lugdunenſis provincia ,
quam pertinent Lugdunum, Arvern
Borbonia, Forenſes, Bellojoci, Marci
utraque, &c.

Vndecima Delphinatum contine

Duodecima Provinciam cum ſ
diœceſibus.

Atque hic quidem ordo claſſium
præfecturarum combinatio à Rege
creta fuerat anno CIↃ IↃ LXXVI. Hæ
libello anno CIↃ IↃC XV impreſſo

ſunt

nſimus; cum tamen ex actis Tertii
linis eodem anno impreſſis appa-
t paſſim, Præfecturarum claſſes hoc
line ſententiam rogatas fuiſſe.

Lutetia Pariſiorum & Inſulæ Franciæ.
Burgundia.
Normannia.
Guyenna.
Britannia.
Campania.
Languedocia.
Picardia.
Delphinatus.
Provincia.
Lugdunum.
Aurelianum.

Vt autem omnium querelarum &
ſtulatorum indiculus ſive codicillus
nficiatur, (*catrier* vocant Gallicè,)
timũ ſingulæ claſſes ſingulatim con-
eniunt, & ex omnibus ſuorum Bali-
atuum libellis unum conficiunt, qui
ræfecturæ Codicillus appellatur. O-
nnibus autem rite paratis, antequam
Comitia inchoentur, die dominico aut
lioqui feſto, ſolemnes proceſſiones,
rationes & jejunia celebrantur, præ-
unte Rege, & omnibus omnium or-
dinum delegatis ipſum comitantibus.
Dein die ipſo Comitiis deſtinato in
unum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

unum locum per præconem co
cantur. Hic Rex in Theatro edi
conſidet: ad dextram & ſiniſtram
bens Reginam & liberos aut fra
dein porro ad dextram ſcamno tr
verſo inſident Agnati Regis &
principes Patricii: ad ſiniſtram ſi
ſcamno inſident, Epiſcopi Patricii
Cardinales qui neque principes
neque patricii: ad pedes regis
magnus Regni Camerarius, & a
ipſum Comes ſtabuli cum nudo gla
erecto, itemque Cancellarius: in
aditu Theatri ſedent quatuor Secre
Status; & paulo longius ſub ipſo Th
tro, Deputati trium Ordinum, loci
magiſtro cæremoniarum ipſis deſign
tis: denique Conſiliarii conſiſtorii
gii in aliis ſedilibus juxta ſedent:
gente conventum ingenti homin
corona.

Facto ſilentio Rex pauca præfat
cætera per Cancellarium ſuum exp
nit, & Deputatis denique convenie
& in commune conſulendi facit po
ſtatem: tum à ſingulis trium Ordinu
Deputatis gratiæ Regi aguntur, atq
ita cœtus dimittitur. Deinceps poſte
die ſinguli Ordines ſeparatim conv
niunt in locis deſtinatis; & querelas
poſtulata præfecturarum in unum

bellu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

llum contrahunt: & de propoſitis
pitibus primum ſeparatim inter ſe
nferunt; (loquor jam de Tertii ordi-
s conventu;) deinde ſecundum claſ-
um ordinem, quem diximus, ſuffra-
a ineunt; & capitula ſecundum rei
gnitatem certo ordine digerunt; ex-
rdio facto à rebus ſacris & eccleſiaſti-
s; & ita porro. Quid multa? ex omni-
us omnium Diœceſium libellis tan-
ım tres conficiuntur, à ſingulis Ordi-
ibus ſinguli. Nonnumquam & Ordi-
es per Deputatos inter ſe conferunt.
ibellis rite paratis, ab Ordinibus ſin-
s, ſinguli oratores eliguntur, qui pe-
ita à Rege venia gravamina regni co-
am ipſo explicent. Quapropter con-
entu rurſus facto, & Rege ad ſupe-
iorem modum conſidente, primum
rator Eccleſiaſtici ordinis de genicu-
s orationem ſuam orditur, & Rege
ubente ſtans nudo capite proſequitur;
lein orator Nobilitatis ad eundem
nodum; verum plebeii ordinis orator
genubus flexis orationem ſuam ordi-
tur atque abſolvit. Oratore Eccleſia-
ſtici ordinis perorante, illius ordinis
reliqui primo quidem aſſurgunt, & nu-
do capite conſiſtunt, donec à Rege con-
ſidere & capita tegere jubeantur. No-
bilium eadem eſt ratio. Verum plebis
oratore

oratore dicente, reliqui illius ord
neque conſidere neque capita te
jubentur. Atque ita totus actus
cluditur.

Solent Reges hæc ordinum con
in rebus arctis aut neceſſitatibus R
urgentibus convocare interdum p
ſola; interdum non tam generalia
mitia quam ſelectos ex omnibus o
nibus ſpeciatim, quos Notabiles v
vocant, & conventum Notabiliu
interdum & utroſque ſimul. Ita h
Henricus II, menſe Ian. anni CIↃ
LVIII, non modo trium Ordinum
legatos, ſed & deputatos ex omni
Regni Parlamentis, in unum aduna
Vnde Thuanus lib. XX Hiſtoriar. ref
Ioannem Sant-Andreanum Pariſien
ac cæterarum regni curiarum, quarum
delegati aderant, nomine in gen
procumbentem Regi gratias egiſ
quod ex magiſtratibus, qui vice re
jus dicunt, quartum ordinem con
tuerit, & ad cæteros tres regni ordi
adjunxerit. Sed ſucceſſor illius Fra
ciſcus II. tantum trium ordinum de
gatos Aureliam convocavit anno C
IↃLX. Hujus vero ſucceſſor Carol
IX anno CIↃ IↃ LXVI, Molinium
Bojis, accivit ex cunctis Regni Cur
primarios viros, ut querimoniis u

æ Galliæ, quas Rex biennali luſtra-
e per totum Regnum collegerat,
ſieret, & ex eorum ſententia graſ-
ibus malis opportuna remedia ad-
rentur. Rurſus ab Henrico III
nno CIↃ IↃLXXVI Blæſis comitia
m ordinum habita : de quibus
anus lib. LXIII. Vbi Rex Blæſas ve-
ſpatio ordinum delegatis ad man-
ſua inſpicienda & inter ſe com-
nda conceſſo , poſt altercationes
r eos ſubortas de ordinis in ſeſſio-
is prærogativa, ac poſtea in Regio
ſiſtorio deciſas, ſingulis loca certa,
us convenirent, aſſignantur. Sa-
ordo in Sancti Salvatoris æde, No-
tas in urbis Palatio, plebeius ordo
ublicis ædibus, III Non. decemb.
num convenerunt. Dein poſt ſup-
ationes per urbem publice celebra-
& jejunia indicta, ut res bene ac
citer verteret , VIII Eid. ejuſdem
nſis factum Comitiorum initium
o ad id in arce parato. Rex in ſub-
i loco ſub uraniſco ſedebat : ad dex-
m infra ipſum Regina parens , &
ſus inferius Carolus Cardinalis Bor-
nius, Franciſcus & Carolus Borbo-
fratres, Ludovicus Borbonius Mon-
nſeriæ Dux, & Franciſcus Delfinus
inceps F., Philippus Emanuel Lo-
tharingus,

tharingus, Mercurii Dux, Aloiſiæ R
frater, Carolus Lotharingus Med
Dux, Guiſii qui aberat frater, & à
eorum Iacobus Cruſſolius Vticen
Dux. ad lævam ſedebat Regina ux
paulo infra eam Carolus Scarſius
gonum, Gabriel Genenſis Laodun
colaus Bellovaci Epiſcopi & Fr
Pares. in imo pegmate erat Re
Biragus Cancellarius. tranſtris
diſpoſitis ad dextram ſacri Ordini
legati, ad lævam Nobilitas, &
plebeius Ordo ſedebat. Tum Rex
tur, oratione à Ioanne Morvilleri
creditur, compoſita; qua de cauſa
venerint, cunctis ex Regiis man
conſtare; & ita exiſtimare, ipſos
à provinciis ſuis inſtructos huc acc
ſe; &c. Perorantem Regem ex
Renatus Biragus Cancellarius. T
trium Ordinum Delegatis actæ
gratiæ, & fidam pro ſe quiſque ope
pollicitus eſt; ac ſe curaturos, ut
voto, quantum eniti poſſent, reſp
deretur. Ita facto Comitiis initio,
omnes in officio manſuros Rex c
deret, poſtridie occulti fœderis di
ſos, quam putaverat, affectus ſe
nam plebeio Ordine præeunte, à D
gatis decretum eſt, ut Rex ante om
rogaretur, Iudices daret, qui de iis,

Ordinibus conjunctim aut ſepara-
n proponerentur, adhibito uno ex
igulis Ordinibus in unaquaque præ-
ctura, cognoſcerent, liceretque illis
ntra judices datos, ſi qui ſuſpecti eſ-
nt, apud Regem ſupplicare. quod ve-
ab illis Iudicibus una cum Delegatis
rdinum decerneretur, firmum ra-
mque eſſet, & legis vigorem obtine-
t. Qua re Rex aliquantum ut par
at animo perculſus, triduo poſt mul-
magis commotus eſt, cum Petrus
inacus Archiepiſcopus Lugdunenſis,
cri Ordinis in comitiis illis præſes, in-
ctum ſub menſam, ad quam delibe-
turus ſedebat, breviculum retulit;
o monebantur, ut à Rege impetra-
nt, quod concordibus Ordinum ſuf-
agiis decerneretur, id ratum eſſet; in
o diſſiderent, id à Rege, ex Reginæ
arentis, Regii ſanguinis Principum,
Franciæ Parium, & XII Ordinum
elegatorum ſententia, decideretur.
uod cum à Rege, miſſis è ſuo Ordine,
ram Regina parente & Andino pe-
iſſet, temperate à Rege reſponſum
it, quamprimum poſtulata Ordinum
d ſe allata eſſent, ad ea ſe ex conſilia-
orum ſuorũ ſententia reſponſurum,
conſiliariorum nomina editurum;
ræterea benigne XII ex unoquoque
 Ordine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ordine delegatos auditurum, ac ſup
eorum petitionibus ea decreturu
quæ ſingulis ac univerſis ſatisfacere d
berent. Quod ad ultimum poſtulatu
ut, de quo concordibus ordinum vo
conveniſſet, id Rex ratum haber
omnino ſe facturum pernegavit; qui
pe qui neſciret quid illi à ſe petituri
ſent. *Et poſt aliqua:* Dum coacerva
dis poſtulatis incumbitur, ſinguli or
nes ante Regem eodem in illa Ar
aula ad id inſtructa convenerunt x
Kal. Febru. & pro ſacro ordine arch
epiſcopus Lugdunenſis homo veh
menti eloquentia orationem habu
pro nobilitate Claudius Bellofremo
tius Seneſcæus; pro plebeio ordir
Petrus Verſorius celeberrimus cauſa
in foro Pariſienſi patronus. Summ
orationum fuit, ut Regem ad religio
nem Catholicam Apoſtolicam Rom
nam, omni alia rejecta & interdict
conſtituendam, &c. hortarentur. A
quæ Rex paucis reſpondit, & ſibi pe
gratum dixit, quod univerſi in iis, qu
ad religionem & verum Dei cultu
ſpectarent, tam pia conſenſione co
venirent. de cetero ſe curaturum, u
ad poſtulata & querelas, re cum co
ſiliariis ſuis communicata, abunde &
juxta ipſorum votum ſatisfaceret. po

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

bere ne quis ante peracta comitia
i accepto à Rege commeatu inde
deret. Demum prid. Non. Februar.
mitiis conſtitutum fuit, ut poſtu-
ú collectio ab amanuenſi & duo-
ſſeſſoribus ſubſcripta à Tertii or-
præſide cum uno ex unaquaque
ctura delegato ad Regem perfer-
, coram ſacro ordine & nobilita-
egique Ordinum nomine ſuppli-
ur, ut quamprimum de iis decer-
, minime petita ad præſens diſce-
i copia, ne inde occaſio delegatos
ecta dimittendi arriperetur. Miſſi
Navarram & Condæum legati:
um reſponſa cum in Comitiis re-
eſſent, tandem placuit, ut, quando
delegatos officio ſuo defuncti eſ-
, nec mandatum de ea re ullum
rent, amplius in eo negotio ne
eretur; eoque magis, quod poſt
oblata poſtulata, quod jam ante
d. Febr. factum fuerat, mandata
xſpiraſſe, neque ullas agendi ſuas
es eſſe dicerent. Oblatis autem il-
à Guilielmo Avanſonio Ebrodu-
i Archiepiſcopo & Ludovico An-
o Maintenonio relatum ad plebe-
ordinem fuerat, de XII è numero
ligendis, quos Rex, cum de poſtu-
decerneret, in conſilium adhibere
 dignare-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

dignaretur. Sed Bodino maxime
ordinis nomine obnitente , tam
commune ſuffragiorum votum
ne ulli Delegati, qui cum regiis
ſiliariis de poſtulatis decernerent
Ordinibus deligerentur. quod
jam contrarium perſuaſus, ini
ſime tulit. *Et poſt pauca* : Rex
legatis Ordinum in regiam evoc
propria voce ſignificat, cupere ſe
juxta ſupplicem libellum initio
mitiorum oblatum Delegati ex O
num numero poſtulatis decidendi
terſint, qui ipſum de cauſis ac ra
nibus eorum, cum opus eſſet, ple
edoceant; eaque in re Ordinibu
benter gratificari velle, quanq
ſuperioribus Comitiis nuſquã id u
patum fuerit. In alia actione
ab aliis Ordinibus diceretur, poſt
tis ſemel Regi oblatis nullas O
num partes eſſe, quippe extinctis m
datis, audacter reſpondit Bodinu
perduellionis crimen ipſos incur
qui poteſtatem agendi vel pro
confeſſione non habeant, tamen q
tidie conventicula celebrent;
rum ſe aliter cenſere, & licere
huc Regi ſupplicare: Nam ut adi
tente Rege ad comitia Delegatos
ctioni initium factum eſt, ita

niſi eodem dimittente finem imponi poſſe.

Paulo prolixius hęc è Thuani Hiſtoria aſcripſimus, ut Comitiorum ordo & authoritas plenius conſtaret : & inprimis ut (quod ab authore libelli anno CIↃ IↃC XV evulgati tanquam proprium Comitiorum aſſeritur, Regem rogare ut quod concordibus Ordinum votis decretum fuerit, id à Rege ratum habeatur, & ſimilia) id demum hiſce comitiis pravó more uſurpatum, & à Regetum indigne acceptum fuiſſe intelligatur.

Ab eodem Rege Henrico III rurſus anno CIↃ IↃ LXXXVIII Comitia trium Ordinum Blæſis habita. Thuanus lib. XCII. Iam VIIIber inierat, & magna Delegatorũ pars Blæſas ad Comitia convenerat. Igitur Rex ut à Deo initium faceret, ſupplicationem ſolennem indixit ad primã menſis Dominicam, &c. Proxima Dominica ad Franciſcanorum Rex cum Principibus ac Proceribus aulæ & Ordinum Delegatis convenit; ſumtiſque SS. Sacramentis, in ſequentem Dominicam Comitiorum initium rejecit. Comitiis factum initium XVII Kal. IXbres in arcis Blæſenſis aula. Sedebat Rex in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſolio, &c. Guiſius, qui aderat, M
ſtri palatii munere fungebatur,
Regem humili ſella ſedens, cum
grandi baculo aureis liliorum flo
diſtincto. Cætera eodem pene om
acta.

Anno CIↃ IↃ XCVI, Rex Henricu
conventum indixit à ſuperioribus
lum diverſum; de quo operæ pre
erit Thuanum audire; qui libro c
de eo ita ſcribit. Rex parta pleri
locis pace,ut res ex conſilio Princip
procerum & Regni Ordinum, q
tum in præſentiarum licebat, ord
ret, delegatis ex præcipuis regni
vinciis diem condixerat, qua in c
mune conſultarent. Graſſabatur
Lutetiæ contagioſa lues; Et,quanq
inſolitum ad hunc diem haberetu
comitia regni extra Senatus Pariſie
territorium haberentur, qui prim
Regni curiæ prærogativa inſigni
tamen Rex Rotomagum delegit
quo conveniretur; quo XIII Kal
Novembr. venit,& urbem regali p
pa ingreſſus eſt. Aliquot poſt die
pridie Nonas Novembris princip
Comitiis factum in S. Audoëni ædi
Rex in majore aula ſolio erecto ſede
infra ipſum ad lævam Henricus Bo
nius Monpenſerius Provinciæ præ

He

Henricus Sabaudus Nemoroſii dux, Henricus Momorantius M. E., Ioannes Ludovicus Nogaretus Eſpernonii, & Albertus Gondius Radeſiarũ duces; Iacobus Gobio Matignonus E. T. & Aquitaniæ per Gondæi abſentiam præſes. pone eos quatuorviri à ſecretis Epiſtolis. ex adverſo Alexander Medices Cardinalis Legatus, Petrus Gondius & Annas Scarſius Giurius Cardinales, Epiſcopi plerique. infra eos Curiarum regni præſides, Achilles Harlæus, Petrus Seguerius, Guilielmus Daffiſius Burdegalenſis, Petrus Faber Sanioranus Tholoſanæ; tum ex Rationalium & Vectigalium Curiis delegati, quæſtores & aliarum provinciarum juridici prætores ac civitatum decuriones. Rex brevi oratione uſus eſt. tum Philippus Huraltus Cancellarius cætera expoſuit. Poſtridie delegati in claſſes ita diſtributi, ut ſeorſim deliberarent, & poſtea in commune conferrent, confectumque poſtulatorum codicillum Regi porrigerent; qui tandem poſt maturam conſultationem confectus, & ab Henrico Borbonio Monpenſerio, Petro Cardinali Gondio, Alberto Gondio Radeſiarum duce, Iacobo Gobione Matignono E. T., ineunte anno proximo ſubſcriptus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Anno CIↃ IↃC XIV Rex Ludovi
XIII Comitia trium Ordinum Re
habuit Lutetiæ Pariſiorum; qui me
Octobri in Cœnobio Auguſtinianor
locis ad id deſtinatis convenerunt.
Dominica XXVI Octobris ſupplica
nes publicæ celebratæ magna pom
Poſtridie in aula Borbonia initium
mitiis factum; rege in ſolio ſedente
uraniſco. Ad dextram erant Reg
parens, ſoror regis, & Regina Marg
ta. Ad lævam frater Regis, & ſoror
tu minor. Ad pedes ſedebat Medua
Dux, magnus Franciæ Camerari
Comes Sueſſionenſis magnus Franc
Magiſter inter regii ſanguinis Princi
conſederat; itaque Dux Fronſaci
Comes S. Pauli, magnum Magiſtr
repręſentans, cũ baculo in manu trib
quatuorve paſſibus à Rege conſideb
Ante Regem ad dextram ſedeba
Princeps Condæus, & Sueſſionen
ſanguinis regii Principes; & paulo in
rius in eodem tractu, Duces Guiſæ, A
chiepiſcopus & Dux Remenſis & D
Chevreuſæ fratres, Dux Ellebovii c
gnatus illorum, Duces Eſpernonii
Sullii. Ad ſiniſtram itidem Cardinal
Perronius, Rupifocaldius, & Bonziu
è regione Principum ſanguinis: & pa
lo inferius Duces Ventadurii & Mo
baſoni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...ii; Mareſcalli Franciæ Bullionius, ...auphinius, Briſſacus, & Ancho... Cancellarius tribus quatuorve ...us à Rege ad lævam conſidebat. ...uorviri à ſecretis epiſtolis ſub pe... e menſæ aſſidebant, tergo Regi ...rſo. A tergo Regis ſtabant Sou... pueritiæ quondam Regiæ Præfe... & Tribuni corporis regii custo... Sub Theatro, & octo aut decem ...o paſſibus, quamplurima ſcamna ...que diſpoſita erant; in iiſque quæ ...xtram Regis erant ordo Eccleſia...; quæ ad lævam Nobilitas; in ...ris Tertii ordinis Delegati conſide... Ququmque Conſiſtorii privati Se...res, & ſupplicum libellorum Ma...i, inter Regem & trium Ordinum ...gatos medii, atque ita honoratiori ... conſediſſent: Delegati trium Or...um graviter de eo queſti ſunt. ne... enim in ullis comitiis generalibus ...quam uſitatum fuiſſe ut quiſquam ...ter Regem & ipſos interponeret. ...um reſpondebatur, conſiliarios hos ... neceſſarios eſſe Regi, in hac præ...im actione, ut ab eo longius divelli ... poſſent. Ne tamen ipſo initio of...deretur, Clero & Nobilitati conceſ... ut unum atque alterum ſcamnum ...moverent. Omnibus conſidenti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

bus; Rex paucis, Cancellarius plurib conventum allocutus eſt: deniqu trium ordinum delegatis ſuo ordi gratiæ Regi actæ. In conventu pleb ordinis de conſidendi prærogativa ter claſſes certatum, ita ut Rex per e ctum ordinem illarum conſtituere c actus ſit; qui talis fuit: Lutetiæ Pa ſiorum & Inſulæ Francicæ, Burgundi Normannia, Guyenna, Britanni Campania, Languedocia, Picardi Delphinatus, Provincia, Lugdunenſ provincia, Aurelianum. XXIII Februa anno CIↃ IↃC XV Comitiis hiſce fin impoſitus eſt.

Anno CIↃ IↃC XVII, Rex conventum Spectabilium indixit Rotomag habendum; quorum quum pleriqu jam adveniſſent, Comitiis initium factum à Rege IV. Decemb. in magno atrio Archiepiſcopatus: ubi controverſia incidit inter Nobilitatis delegatos & Præſides curiarum ſupremarum ſuper conſidendi prærogativa; quam Rex ita moderatus eſt, ut neuter ordo alterum præceſſiſſe videri poſſet. Nono ejuſdem menſis actioni ipſi initium datum. Conventui interfuerunt, & ſequenti ordine conſederunt: Regis Frater præſidis nomine loco eminentiori atrii. A cujus tergo erant adoleſcentiæ

illius

præfectus Dominus *de Breve*, &
nus cuſtodum corporis illius. Ad
n ſedis illius ſcamno nonnihil re-
inſidebant Cardinales Perronius
pifocaldius ; Dux Monbazonius;
icus E. T. Ante Principem ab u-
e latere ſedilibus ad modum di-
e lunæ paulum incurvatis duode-
nobilitate ſedebant ; ſex ad dex-
& ſex ad lævam. Sub his alia duo
na locata erant, alarum in mo-
quorum illi quod ad dextram
ipis erat, inſidebant Archiepiſco-
Auſcenſis, Narbonenſis , Arela-
s, Rotomagenſis & Turonenſis;
opus Andegavenſis, Pariſienſis,
ianopolitanus, Cabillonenſis, Pi-
enſis & Antriguetanus; itemque
icolai & Mottevilla, primi præſi-
uriæ Rationalium Lutetiæ & Ro-
agi, & utriuſque illius curiæ pro-
tores generales. ſcamno autem
d ad lævam erat inſidebant, Ver-
tius primus Parlamenti Pariſienſis
es ; & ſub ipſo Seguerius tertius
dem præſes; & poſt ipſum primi
ſides Curiarum Tholoſanæ, Gra-
opolitanæ, Divionenſis, Rotoma-
ſis, Aquenſis & Redonenſis; & ſub
earumdem curiarum procurato-
generales; deinceps Legatus civilis
Vice-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Vicecomitatus Pariſienſis , & Pra
ctus mercatorum ejuſdem urbis. P
hoc ſcamnum aliud minus locatu
erat,cui inſidebant primi præſides C
riarum vectigalium Pariſienſis & R
tomagenſis , & earumdem procura
res generales. Intermedio loco ſedeb
Graphiarius conſilii privati regis ,
huic conventui eodem nomine ſpec
tim attributus. Denique huic conve
tui, præter Præſidem interfuerunt v
Spectabiles ſpeciatim à Rege evoca
omnino duo & quinquaginta.

Ad eundem modum Rex Conve
tum Spectabilium regni aggregavit L
tetiæ Pariſiorum anno CIↃ IↃ C XX
menſe Decembri.

Atque ita videmus , Reges Gall
interdum Comitia trium regni Or
num indicere ; interdum principal
& notæ probitatis atque induſtriæ v
ros è variis provinciis evocare; ut cu
iis de neceſſitatibus regni deliberen
& querelas atque poſtulata ſubdit
rum audiant: ita tamen ut nullam ab
ſolutam illis attribuant decernendi po
teſtatem.

XII. *Fa*

XII.

Familia Regia.

CONNVBIVM ET LIBERI Henrici IV cognomine magni, Franciæ & Navarræ Regis.

VXor Maria de Medices, filia Franciſci magni Hetruriæ Ducis, & Ioannæ Auſtriacæ, natæ Reginæ Hungariæ & Bohemiæ; filiæ, ſororis, amitæ & cognatæ Imperatoris Germaniæ. E qua progenuit;

Ludovicum Iuſtum XIII ejus nominis, qui hodie in Gallia feliciter regnat.

N. Ducem Aurelianenſem; qui natus eſt anno CIↃ IↃC VII, & denatus anno CIↃ IↃC XI.

Gaſtonem Ioannem Baptiſtam, Ducem Aurelianenſem & Carnutenſem, Comitem Blæſenſem, &c. hic natus eſt anno CIↃ IↃC VIII. Duxit in uxorem Mariam unicam filiam & hæredem Henrici Ducis Montpenſerii anno CIↃ IↃC XXVI: quæ deceſſit anno CIↃ IↃC XXVII poſtquam illi unicam filiam peperiſſet.

Elizabetham; quæ nata fuit anno CIↃ IↃC II, & deſponſata Philippo tum

Prin-

Principi, nunc IV illius nominis ſpaniarum Regi, & nupta illi an CIↃ IↃC XV; peperitque anno CIↃ I XXIII Mariam Catharinam; quæ p lo poſt obiit; & poſtilla aliam it filiam.

Chriſtianam; quæ nata fuit an CIↃ IↃC VI; deſponſata Victori Ar dæo Principi Pedemontii, anno C IↃC XIX, menſ. Ian.; & menſe F nupta.

Henriettam Mariam; quæ nata f anno CIↃ IↃC IX; deſponſata anno C IↃC XXIV Carolo tunc Principi, nu Regi magnæ Britanniæ; nupta an CIↃ IↃC XXV.

Liberi naturales.

Ex Gabrielide Eſtræa Duciſſa de Bea fort *& Marchioniſſa de* Monceaux.

1. *Cæſar*, Dux Vindocinus, Bell fortius & Stampenſis, &c. natus anr CIↃ IↃ XCIV. qui duxit in uxorem Fra ciſcam Lotharingam filiam unica Philippi Emanuelis ducis Mercurian &c. anno CIↃ IↃC IX; è qua ſuſcepit

Ludovicum Ducem Mercurii.

Franciſcum principem Martignes.

Iſabellam.

2. *Alexander* magnus, Franci Prio

, natus anno CIↃ IↃ XCVIII.

Catharina Henrietta; quæ anno
Ↄc XIX nupſit Carolo Lotharingo
Ellebovii; è quo matrimonio
s liberi nati, quorum primogeni-
ppellatur Comes de Harcourt.

*Henrietta de Balſac Marchio-
niſſa de Vernutil.*

Henricus de Bourbon Epiſcopus
enſis.

Gabrielis; quæ nupſit anno CIↃ-
XII Bernardo Duci de la Valette,
o-genito Ducis Eſpernonii; quæ
dens unicam filiam reliquit.

*Ex Iacoba de Bueil Comi-
tiſſa de Moret.*

ntonius de Bourbon Comes de
et.

*Ex Carlotta de Eſſars Domina
de Romorantin.*

anna de Bourbon dicta de S.Mau-
Abbatiſſa Coadjutrix de Fonte-
ud.

aria Henrietta de Bourbon dicta
. Placida, Abbatiſſa Cellenſis.

onnubium Ludovici XIII.

udovicus XIII cognomine Iu-
ſtus,

ſtus, natus anno CIↃ IↃC I, XXVI
ptemb. Coronatus Rhemis anno
IↃC X. Duxit in uxorem Annam
ſtriacam primogenitam Philippi
Hiſpan. Regis. è qua nullos dum
ros progenuit.

*

Connubia & Liberi Principum Condæorum.

Ludovicus de Bourbon Prin
Condæus, Dux d'Anguyen, Marc
Contii, Comes Soiſſons, &c. natus
no CIↃ IↃ XXX. & poſt prœlium, b
civili ardente, occiſus anno CIↃ IↃ L
Duxerat in uxorem Eleonor
Royanam, ex antiqua & Illuſtri fa
lia in Picardia, anno CIↃ IↃ LI: è
ipſi nati;

Henricus I, Dux Condæus.
Carolus, qui infans obiit.
Franciſcus, Princeps Contii.
Carolus Cardinalis Borbonius
Ludovicus gemelli.
Catharina; Margarita; Magdalen
quæ infantes deceſſerunt.

Duxit in ſecundam uxorem Fran
ſcam Aurelianenſem, filiam Marchi
nis de Retelin, & ſororem Ducis Lo
gevillani; è qua ipſi nati;

Carolus, Comes de Soiſſons.

Lud

udovicus & Benjamin; qui ambo ntes obierunt.

enricus I, Princeps Condæus, &c. s anno CIↃ IↃ LII, & denatus an- IↃ IↃ LXXXVIII. Duxit in uxorem o Mariam Clivenſem, filiam Fran- I Ducis Nivernii; è qua tantum ipſi filia Catharina; quæ cœlebs . Secundo Carlottam Catharinam nolliam, filiam unicam Ludovici nini Tremollii, Ducis Tovarſii, &c. a ipſi nati;

enricus II, Princeps Cond.

leonora; quæ anno CIↃ IↃC VI nu- Philippo Principi Arauſionenſi; ex nullos liberos ſuſcepit; & obiit o poſt maritum.

enricus II, Princeps Condæus, natus anno CIↃ IↃ LXXXVIII. Du- n uxorem Carlottam-Margaritam m Henrici Ducis Momorancii, an- IↃ IↃC IX. è qua ipſi nati unus ma- us, & dein gemelli itidem mares; tatim poſt partum obierunt.

udovicus, Dux Anguianus, anno ↃC XXI.

Anna, deſponſata Franciſco Lotha- o principi de Ioinville.

onnubia Principis Contii.

ranciſcus Ludovici Principis Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

dæi fil. natus anno cIↃ IↃ LVIII. de-
tus anno cIↃ IↃC XIV. Duxit in u-
xorem primo, anno cIↃ IↃ LXXXII, Io-
nam de Coëſme; è qua nullos libe-
ſuſtulit; ſecundo, anno cIↃ IↃC V, M-
garitam Lotharingam filiam Hen-
Ducis Guiſiæ; è qua genuit filiam M-
riam; quæ infans obiit.

Connubia & liberi Comitum Sueſſionenſium.

Carolus Ludovici principis Con-
fil. natus anno cIↃ IↃ LXVI. dena-
anno cIↃ IↃC XII. Duxit in uxor-
anno cIↃ IↃC I Annam de Montafe-
qua ipſi nati:

Ludovicus, Com. Sueſſionenſis.

Ludovica uxor Henrici Aurelian-
ſis, Ducis Longevillæ.

Maria; quæ nupſit Thomæ Saba-
do Marchioni de Buſce, &c. quar-
genito Caroli Emanuelis Ducis Saba-
diæ, anno cIↃ IↃ C XXV.

Ludovicus II, Comes Sueſſione-
ſis. natus anno cIↃ IↃC IV. de cu-
connubio mihi nondum conſtat.

*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Genealogia Regis & Reginæ; è qua patet, quo gradu conſanguinitatis ſe invicem tangant.

Maximilianus & Maria Burgund.

Philippus.

Carolus V Imp.	Ferdinand. Imp.
Philippus II Hiſp. Rex.	Ioanna Duci Florentiæ nupta.
Philippus III Hiſp. R.	Maria uxor Henr. IV, G. R.
Anna.	Ludovicus XIII.

XIII.

SYLLOGE DVCVM ET PARium Franciæ, prout hodie cenſentur.

Vindocinum.

Vindocini Comitatus, in Ducatum & patriciatum converſus fuit à Franciſco I. R., anno CIƆ IƆ XIV.

Guiſa.

Guiſæ Comitatus, in Ducatum patriciatũ mutatus fuit à Franciſc R., in gratiam Claudii Lotharingi, no CIϽ IϽ XXVII.

Montpenſerium.

Comitatus Montpenſerii, prim in Ducatum & patriciatum verſus f ab eodem Franciſco primo, anno c IϽ XXXVIII, in gratiam Ludovicæ B boniæ, & filii illius primogeniti Lu vici principis *de la Roche-guyon.*

Ellebovium.

Marchionatus Ellebovii, in Du tum & patriciatum mutatus fuit à F ge Henrico III, anno CIϽ IϽ LXXXI, gratiam Caroli Lotharingi Comitis *Harcourt.*

Nivernium.

Comitatus Nivernii, in Ducatum patriciatum mutatus fuit, ut vult lius, anno 1459, ut alii, anno 1528, gratiam Franciſci Olivenſis & Mar Labretanæ.

Aumalium.

Comitatus hic in Ducatum & p triciatum converſus fuit ab Henri

II, a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

anno 1547, in gratiam Franciſci
haringi primogeniti Claudii Ducis
ſæ.

Mercurium.

rincipatus Mercurii, Ducatus &
iciatus eſt factus à Carolo IX, an-
CIↃ IↃ LXIX, in gratiam Nicolai Lo-
ringi Comitis Vaudemontii.

Montmorancium.

aronia Montmorancia, Ducatus
atriciatus facta ab Henrico II, an-
CIↃ IↃ LI, in gratiam Annæ Momo-
cii Coneſtabilis Franc.

Ponthieure.

omitatus Ponthieure, Ducatus &
riciatus factus eſt à Carolo IX, an-
CIↃ IↃ LXIX, in gratiam Sebaſtiani
enburgenſis.

Mayenne.

Marchionatus primum, in Duca-
m & patriciatũ verſus à Carolo IX,
no CIↃ IↃ LXXIII, in gratiam Caroli
haringi ſecundo-geniti Franciſci
cis Guiſæ.

Piney.

Ducatus hic patriciatum adeptus eſt
nante Henrico III, anno CIↃ IↃ-

 LXXXI,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

LXXXI, in gratiam Franciſci Lux-burgenſis.

Aiguillon.

Baronia hæc in Ducatum & p ciatum mutata fuit ab Henrico IV no CIƆ IƆ XCIX, in gratiam Henric tharingi primogeniti Caroli L Meduanæ.

Rohan.

Vicecomitatus, in Ducatum & triciatum verſus ab Henrico IV, a CIƆ IƆC III; in gratiam Henrici de han, Domini de Leon.

Ioyeuſe.

Vicecomitatus, in Ducatum & triciatum verſus ab Henrico III, a CIƆ IƆ LXXXII, in gratiam Annæ comitis Ioüſæ, qui ſororem Re duxerat in uxorem.

Rethelois.

Comitatus hic in Ducatum & p ciatum mutatus fuit ab Henrico anno CIƆ IƆ LXXXI, in gratiam Luc ci Gonzagæ & Henricæ Clivenſis.

Halvyn.

Marchionatus Magnelay, con XVI aut XVII pagis, in Ducatum &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

triciatum Halvyn mutatus fuit ab Henrico III, anno CIↃ IↃ LXXXVI. Hæc dignitas per matrimonium devenit ad Comitem Candalæ.

Montbaſon.

Comitatus hic, Ducatus & patriciatus eſt factus ab Henrico III, anno CIↃ IↃ LXXXVIII, in gratiam Ludovici Rohani Com.

Ventadour.

Ducatus hic patriciatum conſecutus eſt ab Henrico III, anno CIↃ IↃ LXXXIX.

Thouars.

Ducatui acceſſit patriciatus beneficio Henrici IV, anno CIↃ IↃ XCV, in gratiam Claudii Tremollii.

Eſpernon.

Baronia in Ducatum & patriciatum mutata ab Henrico III, anno CIↃ IↃ LXXXI, in gratiam Ioannis Ludovici Nogareti *de la Valette.*

Raiz.

Comitatus hic in Ducatum & patriciatum fuit converſus ab Henrico III, anno CIↃ IↃ XCII, in gratiam Alberti Gondii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Fronſac.

Marchionatus Fronſac in Ducatu
& patriciatum inſtitutus fuit per He
ricum IV, anno CIↃ IↃC VIII, in gra
tiam Franciſci Aurelianenſis Com.
Pauli.

Damoille.

Baronia Damoillæ in Ducatum
patriciatum converſa fuit à Ludovi
XIII, anno CIↃ IↃC X, in gratiam Car
Momorancii Ammiralii Franciæ.

Vzez.

Ducatui huic patriciatus fuit co
junctus ſub Carolo IX, anno CIↃ I
LXXII.

Beaufort.

Comitatus hic in Ducatum & p
triciatum fuit converſus ab Henri
IV, anno CIↃ IↃ XCVII, in gratiam C
ſaris filii ſui naturalis.

Biron.

Baronia Biron in Ducatum & p
triciatum mutata fuit ab Henrico I
anno CIↃ IↃ XCVIII, in gratiam Car
Guntaldi, Mareſcalli Franc.

Sulli

Sullii.

aronia Sullii in Ducatum & patri-
ium verſa ab Henrico IV, anno CIↃ-
VI, in gratiam Maximiliani Bethu-
Marchionis Rhonii.

Chaſteauroux.

Marchionatus Chaſteauroux in Bi-
gum provincia, in Ducatum & pa-
iatum converſus fuit à Ludovico
I, anno CIↃ IↃC XVI, in gratiam Hen-
Borbonii Principis Condæi.

Dunois.

Comitatus hic in Ducatum & pa-
ciatum verſus fuit à Franciſco pri-
o , in gratiam Franciſci Aurelia-
nſis.

Briſſac.

omitatum in Ducatum & patricia-
m vertit Ludovicus XIII, in gratiam
roli Coſſæi Mareſcalli Franciæ.
Plures præterea Ducatus & patri-
tus à Ludovico XIII inſtituti , quos
evitatis cauſa prætereo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XIV.

SYLLOGE ILLORVM Q ſummis officiis in Regno & Aula ſub Ludovico XIII ſuperioribus annis præfuerunt.

Comites Stabuli.

CArolus d'Albert, Dux Luyn Par Franciæ.

Franciſcus Bona, Dux d'Eſc guieres, Par Franciæ.

Cancellarii & Sigilli privati Cuſtodes.

Guilielmus du Vair, primus præſ parlamenti Provinciæ, cuſtos ſigillo rum, & Epiſcopus Lexovienſis.

Claudius Mangot, cuſtos Sigillo rum.

Nicolaus Brulartus, dignitati Can cellarii poſtliminio reſtitutus.

Guilielmus du Vair, cuſtodiæ ſigill reſtitutus.

Emericus de Vic, dominus d'Ermenoville, cuſtos ſigillorum.

Ludovicus le Ferre, dominus Caumartin, cuſtos ſigillorum.

Stephanus Aligrius, primo ſigillorum cuſtos, dein Cancellarius.

Michaël

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

[Mi]chaël Marillaeus, cuſtos ſigil-
[lor]um.

Tribuni Equitum.

[C]oncino Concini, Marchio d'An-
[c]re.

[Æ]gidius Dominus Souvreus, Mar-
[chio] Courtenuau.

[A]ntoniusDominus Roque-laure.

[L]udovicus Dominus de la Chaſtre,
[D.] Maiſonfort.

[P]ontius de Lauzieres, Marchio The-
[mi]nes.

[F]ranciſcus de la Grange, Dominus
[Mo]ntignii.

[N]icolausHoſpitalius, MarchioVitry.

[C]arolus Choiſellius, Dominus Pra-
[sl]i.

[I]oannes Franciſcus de la Guiche,
[D.] S. Geran.

Honoratus d'Albert, Dominus de
[C]adenet, & poſtea Dux de Chaulne, &
[Par] Franciæ.

Franciſcus d'Eſparnez, Marchio Al-
[bi]terræ.

Carolus D. de Crequy, Dux Deſqui-
[er]s, Par Franciæ.

Iacobus Nompar de Caumont, Mar-
[chi]o de la Force.

Gaſpar Collinius, dominus de Cha-
[ti]lon.

Fran-

Franciſcus Dominus de Baſſo piere.

Henricus Schombergius, Com Nantoliæ.

Ioannes Baptiſta Ornanus, March Moulant.

Timoleon Eſpinæus, Dominus Lucæ, & Comes Eſtelan.

Franciſcus Annibal d'Eſtree, Ma chio de Cœuvre.

Ammiralius.

Henricus II Dux Momorancius, Pa Franciæ.

Magnus Magiſter.

Ludovicus Borbonius, Comes Sue ſionenſis.

Magni Camerarii.

Henricus Lotharingus, Dux Me duanæ, Par Franciæ.

Claudius Lotharingus, Dux de Che- vreuſe, Par Franciæ.

Summi Hippocomi.

Cæſar Auguſtus Bellogardius, Mar- chio de Termes.

Rogerus Dux Bellogardii, Par Fran- ciæ, poſt deceſſum fratris minoris natu dignitati reſtitutus.

Colo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Colonellus peditatus Gallici.

ernardus Dux de la Valette, dictus Franciæ.

Magnus bellicarum machinarum præfectus.

aximilianus Bethunius, Marchio nii.

Magni Accipitrarii.

arolus Marchio Vetusvillæ.
ndreas de Vivonne, Baro de Chaneraye.
arolus d'Albert, Dominus de Luy-

laudius Lotharingus, Dux de Cheuſe, Par Franciæ.

Magnus Artocopus.

rancifcus Coſſæus, Dux Briſſac, Franciæ.

Magnus Eleemoſynarius.

ranciſcus, Cardinalis Rupifocal-s, & Epiſcopus Silvanectenſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XV.

CATALOGVS OMNIV
Equitum S. Spiritus, Anno
CIↃ IↃC XX.

REx, caput ordinis.
Gaſton, unicus Regis Frater.

Agnati Regis.

Henricus Borbonius, princeps C dæus, Dux Anguianus, primus pr ceps regii ſanguinis, & primus Franciæ, Gubernator provinciæ Bi rigum.

Ludovicus Borbonius, Comes Su ſionenſis, Par & magnus Magiſter Fr ciæ, Gubernator Delphinatus.

Principes.

Franciſcus Aurelianenſis, Com. Pauli, Dux Fronſac, Par Franciæ, Gubernator provinciæ & ducatus A relianenſis &c.

Carolus Lotharingus, Dux Gui Par Franciæ, Gubernator Provinc &c.

Henricus Lotharingus, Dux Medu næ, magnus Franciæ Camerarius, &

Claudius Lotharingus, Dux Che

reuſ

Par Franciæ, Gubernator utri- Alverniæ.

ar Vendocinus, Dux Vendocini, ort, & Stampenſis, Par Franciæ, anniæ Gubernator.

olus Valeſius, Dux Angoliſmen- r Franciæ, Comes Alverniæ, &c.

olus Lotharingus, Dux *d'Elboeuf*, nciæ Par.

uces & Pares Franciæ.

icus Dux Momorancii & d'An- Par & Ammiralius Franciæ, Gu- or Languedociæ.

anuel de Cruſſol, Dux d'Vzez, anciæ, Princeps de Soyon, &c.

nas de Levy, Dux Ventadour, anciæ, & Vicarius Regis genera- Languedocia.

nnes Ludovicus de Valetta, Dux rnon, Par, & Tribunus genera- litatus Gallici.

ricus Gondius, Dux de Retz & pré, Par Franciæ.

cules de Rohan, Dux de Mont- , Par & magnus Franciæ Vena- c.

olus d'Albert, Dux de Luynes, us Franciæ accipitrarius, &c.

olus Robertus de la Marck, Bullionæus, Dominus Seda- ni,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ni , Famets & Raucour , &c.

Mareſcalli Franciæ , & mai-
Coronæ Franciæ adminiſtri

Rogerus de Bellegarde, Marchi-
Sevre, Primus nobilium Cubicula-
rum , Gubernator Burgundiæ & -
guſianorum.

Carolus Coſſæus , Comes Brit-
Mareſcallus Franc.

Antonius de Roquelaure, Domi-
dicti loci, & Mareſcallus Franciæ.

Vrbanus de Luval, Dominus B-
dauphin , Marchio de Sable, Mareſ-
lus Franciæ.

Ludovicus de Chaſtre,Baro de M-
ſonfort, Mareſcallus Franciæ.

Egidius deSouvre,Dominus dicti-
ci, Mareſcallus Franciæ,& Guberna-
Turonenſis provinciæ.

Pontius de Lauzieres , Domi-
Themines , Mareſcallus Franciæ, G-
bernator Quercetaniæ.

Carolus de Choiſeul, Dominus P-
ſlin, Mareſcallus Franciæ.

Ioan.Franciſcus de la Guiche,Do-
nus S. Geran , Mareſcallus Franc-
Borboniæ Præfectus.

Nicolaus Hoſpitalius , Marchio V-
try, Mareſcallus Franciæ , Briæ Præ-
ctus.

Honor

Honoratus d'Albert, Mareſcallus Franciæ, & Picardiæ præfectus.

Equites ſecundum ordinem quo recepti fuerunt.

V. Creatio.

Carolus Pleſſeus, Dominus de Liancourt, Marchio Montfort, &c. Baro Bardon, Præfectus Pariſiorum.

XII. Creatio.

Franciſcus de la Magdaleine, Marchio Ragny, Gubernator Nivernii.

XIII. Creatio.

Iacobus Chabotius, Marchio Mirabelli, Burgundiæ Gubernator.

Ioannes de Bueil, Comes Sanſerræ, Magnus à poculis Regis.

Antonius Aumontius, Dominus Aumontii.

Claudius de Harville, Dominus Palaiseau.

Euſtacius de Conflans, Vicecomes Auchy, Gubernator S Quintini.

Carolus de Neufville, Marchio Villeroy, Gubernator & Vicarius generalis in provincia Lugdunenſi, Foren. &c.

XIV. Creatio.

Renatus de Rieux, Dom. Sourdiac,

Marchio d'Oixant, Gubernator Br

Carolus de Matignon, Comes T rignii, Vicarius Regis Cadomi & Al conii.

Antonius Vrſinus, Marchio T nel, Dominus de la Chapelle, &c.

XV. Creatio.

Ludovicus de Rohan, Com. Roc fort, Gubernator Comitatus & opp atque Caſtelli Nannetenſis.

Ioachimus de Bellengreville, D. Neufville, Gubernator Meulantii, &

Martinus Bellayus, Princeps Ive tii, March. Touarcey & Comequie &c.

Carolus de Crequy, Princeps *Poix*, Com. de Saux, &c. Vicarius neralis in Delphinatu.

Gilbertus Pilet, Dom. *de la Curee de la Roche-turpin*, &c.

Philippus Bethunius, Baro *de Se & Charault*.

Carolus Collineus, Marchio Col gnii & Andelot, Vicarius generalis R gis per Campaniam.

Renatus du Bec, Dominus de V des, & Marchio de la Boſſe, Tiraſch Præfectus.

Antonius Arnaldus de Pardailla Dominus Gondrin & Monteſpan, V

cari

...ius generalis in Præfectura Guien-
...nſi.
...Henricus de Schomberg, Comes de
...ntevil, & Lemovicum Præfectus.
...Franciſcus de Baſſonipierre, Colo-
...llus generalis Helvetiorum.
...Henricus de Bourdeilles, Vicecomes
...aro dicti loci, & Marchio d'Archiac,
...rocoriorum Præfectus.
...oannes Baptiſta d'Ornano, Marchio
...Montlor, Colonellus generalis Cor-
...um, &c.
...Timoleon d'Eſpinay, Dominus S.
...æ, Comes Eſtelan, Gubernator Bro-
...ii, &c.
...Renatus Potierius, Comes de Treſ-
...s, Gubern. Cabillonii in Campania.
...Henricus Baufremontius, Marchio
...eceii, Vicarius generalis in Præfe-
...ra Matiſconenſi, &c.
...Philippus Emanuel Gondius, Comes
...ignii, Triremium Galliæ Præfectus.
...Carolus d'Angennes, Marchio Ram-
...villet & Piſanii.
...Ludovicus Crevantius, Vicecomes
...gued, & Marchio d'Humieres, &c.
...Bertrandus de Vignolles, (dit de la
...re,) Baro ejuſdem loci, &c.
...Antonius de Grammont, Comes de
...ichen, & de Lovigner, Gubernator
...jonæ, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Franciſcus Nompar de Caumo[...]
Comes de Lozun.
Leonor de la Magdaleine, Mar[...]
Ragny, Præfectus regius in Comi[...]
Charolois, &c.
Melchior Mitte de Cheurieres, M[...]
chio S. Chaumont, primus Baro L[...]
dunenſis provinciæ.
Ioannes de Varinieres, Domi[...]
Blainville.
Leo d'Albert, Dominus Brente, [...]
bernator Baſtiliæ.
Nicolaus de Brichanteau, Marc[...]
de Nangis.
Carolus de Vinonne, Baro de
Chaſtaigneraige & d'Amville.
Andreas de Cochefilet, Comes [...]
Vauvieux, & Baro de Vaucelas.
Gaſpar d'Auvet, Dominus de [...]
reſts, Præfectus provinciæ Bello[...]
corum.
Lancelotus Groignet, Domi[...]
Vaſſé, Baro de la Roche-mabille.
Carolus de Rambures, oppidi[...]
Caſtelli Dorlanii Præfectus.
Antonius de Buade, Dominus [...]
Frontenac, Baro de Paluau, &c.
Ioannes de Souvré, Marchio Co[...]
tenvault, Turonum Gubernator.
Franciſcus Hoſpitalius, Dominus [...]
Hallier, Tribunus militũ corporis r[...]
cuſtodum.
Lu[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Ludovicus de la Marck, Marchio Moſny.

Carolus, Marchio Vieuville, Tribunus militum Scotorum

Ludovicus d'Alongny, Baro de Rochefort, Ballivus Biturigum, &c.

Cæſar Aug. de Bellogarde, Baro de Termes, *grand Eſcuier de France.*

Alexander de Rohan, Marchio de Marigny, frater ducis Monbazonii.

Franciſcus de Silly, Comes de la Roche-guyon, Marchio de Guiercheville, &c.

Antonius Hercules de Budos, Marchio de Portes, Gabalorum provinciæ Præfectus.

Franciſcus Comes de la Rochefoucault, Prince de Marſillac, Præfectus Pictavii.

Iacobus d'Eſtampes, Dominus de Vallanzay, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XVI.

ILLVSTRIVM & NOBILI[...] Galliæ familiarum, quæ ex Regio ſt[...]mate per lineam maſculinam aut [...]mininam deſcendunt, aut connu[...] cum regii ſanguinis Principibus c[...]junctæ fuere, aut alioquin clariores habentur.

Ex commentariis Scevol. & Ludov[...] Sanmarthanorum, & aliis.

A.

A *Cigne*. ex hac familia ſunt Co[...]tes de *Grandboys*, & Barone[...] *Roche-jagu*.

d'Albert, nobilis familia è Pro[...]cia originem ducens; ex qua fuit [...]minus de Luynes, qui è Nobili in [...]cem & Comitem Stabuli Franciæ à [...]ge fuit promotus, & fratres illiu[...] alias ſummas dignitates.

d'Albret, antiquiſſima & poten[...]ſima familia in Guyenna, quæ plu[...] cum regio Francorum ſanguine [...] conjuncta. Et quidem primo, a[...] CIↃ CCC LXVIII, quo Arnoldus d[...]bret duxit in uxorem Margarit[...] Borboniam. Secundo cum regina [...]varræ Catharina Fuxenſi, quam d[...]

Ic[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

annes d'Albret; è qua genitus Henricus II. R. Navarræ; ex illo autem Ioanna; quæ nupſit Antonio Borbonio, que genuit Henricum Magnum ll. Regem.

d'Alegre, antiqua & nobilis familia, n ab anno cIↃ CCCC XCIII Borboniæ miliæ connubio juncta: ex eadem dieque ſuperſunt Barones d'Alegre Domini de S. Iuſt.

d'Alogny. ex hac familia ſunt Banes de Rochefort, &c.

d'Amboiſe. familia Ducibus Britanæ quondam connubio juncta. E qua erunt Vicecomites de Thoüars & omites de Benon. Itemque Domini Chaumont. Hodie ex illa ſunt Mariones de Reſnel: & Domini de Buſſii.

d'Angennes, familia Dominorum Ramboüillet, & poſtea Marchioum. ex ea item Domini de Mainteon & Barones de Meſlay: itemque omini de Fargis; & Comites de ochepot.

Anger. ex hac familia ſunt Domini Crapado, de la Riviere, & de la hauveliere.

d'Anglure, familia principum d'Amlize; itemque Baronum de Bourlaiont.

Argentré. ex hac familia ſunt in Bri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tannia Domini de la Guiſcharderi itemque Domini de la Boeſſerie.

Avaugour. ex hac nobiliſſima fa-milia in Britannia Armorica hodie que ſunt Domini du Boys de la Mo-te, &c.

d'Aumont, familia Comitum de Chaſteau-roux. è qua fuit Ioann d'Aumont, Franciæ Mareſcallus. item que Baronum de Chappes.

d'Auvet.ex hac familia eſt Dominus de Mareſts.

B.

Balſac. familia Dominorum d'En-traguez; itemque Baronum de Gié, & Comitum de Graville: itemque Domi-ni de Montagu.

Barton. familia Vicecomitum de Monbas.

Baſſompiere. ex hac familia eſt Do-minus de Baſſompiere, Franciæ Ma-reſcallus.

Batarnay. familia Comitum de Boucage & d'Anthon, quæ maſculis deficientibus, per filias tranſiit ad fa-milias de Ioyeuſe, de la Chaſtre, & de la Valette.

Baufremont, familia Marchionum de Senecey.

La

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

a Baume. familia Comitum de ...trevel.

...aumanoir. ex hac familia ſunt ...chiones de Lavardin, Comites de ...efort, &c. item Barones de Tucé, ... Milleſſe.

...u Bec. ex hac familia eſt Marchio ... Boſſe, &c.

...u Bellay. antiquitate & meritis ...liſſima familia; è qua ſunt Domi... Yvetot, & Barones de la Flote.

...ellegarde. ex hac familia eſt Mar... de Seure, &c. item Baro de Ter...

...ellengreville. ex hac familia ſunt ...mini de Neufville, &c.

...ethune. ex hac familia eſt Dux de ...y, Marchio de Roſny; item Comes ...rval: & Baro de Selles.

...e Bigars. ex hac familia ſunt Mar...nes de Londe in Normannia.

...illy. ex hac familia ſunt Domini ...Prunay.

...ourbon. Borbonia familia, quæ ...nc regia, originem repetit à Rober...ô. Ludovici filio quinto-genito, Co...e Claromontano & Domino Bor...niæ. huic ſucceſſit fil. Ludovicus ...mus Dux Borboniæ; huic fil. Petrus; ...c Ludovicus II. huic Ioannes I. ...c Carolus I. Dux Borboniæ & Ar-

 verniæ;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

verniæ. huic Ioannes II. illi frater P trus II. huic filia Suſanna; quæ nup Carolo II cognato ſuo, & ſine liber diſcedens maritum inſtituit hæredei qui per ſe erat Comes Monpenſeriæ, pronepos Ioannis I, Ducis Borboni hoc, Carolo in expugnatione urbis R mæ ſine hærede maſculo occiſo, D catus Borboniæ Coronæ Francicæ fu reunitus. Ex eadem familia ſunt D ces Vindocini, hoc ordine: Ludovicu I, Dux Borboniæ; hujus filius ſecundo genitus fuit Iacobus de Bourbon, Co mes de la Marche & de Ponthieu; hui ſucceſſit filius Ioannes Comes de l Marche & Vendoſme; huic Ludovicu filius; huic filius Ioannes; huic filiu Franciſcus Comes Vindocinus & S Pauli; huic fil. Carolus primus Du Vindocinus; huic fil. Antonius; qu duxit in uxorem Reginam Navarræ; & genuit Henricum IV Regem Franc. & Navarræ. Ex eadem & Principes Condæi, hoc ordine: Antonii, Regis Navarræ per uxorem, frater fuit Ludovicus de Bourbon Princeps Condæus huic ſucceſſit fil. Henricus; huic itidem filius Henricus II. ab his quoque Comites Sueſſionenſes derivantur. Ex eadem & familia de Montpenſier, hoc ordine: Ioannes Vindocinus genuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

...ciſcum, de quo ſupra, & Ludovi-
... Principem de la Roche Surion;
... ſucceſſit fil. Ludovicus Dux Mont-
...ier; huic filius Franciſcus; huic fi-
...Henricus; qui unicam filiam reli-
...; quæ nupſit Duci Aurelianenſi, &
...a relicta filia deceſſit.

...ourdeilles. ex hac familia eſt Vi-
...comes Bourdeilles, Marchio d'Ar-
...ac.

...De Bretaigne. ex hac familia ſunt
...mites de Vertus; Barones d'Avau-
...r, & Vicecomites de Guignen.

...richanteau. ex hac familia ſunt
...rchiones de Nangis.

...De Broon. ex hac familia ſunt Domi-
...de Fourneaux & d'Aligné itemque
...mini de Coſſeville.

Brulart. ex hac familia fuit D. de
...ery, Cancellarius Franciæ. quæ ori-
...nem repetit à Baronibus de Gez &
...Agnez.

Brullon. ex hac nobili in Britannia
...milia eſt hodie Baro de la Muſſe.

De Budes. ex hac familia eſt Mar-
...io de Portes.

Bueil. ex hac familia ſunt Comites
...ncerrani, & Comites de Marans.

C.

Caſtelnau. ex hac familia ſunt Mar-
...iones de Seſſac, &c. item Domini
de

de Mauviſſiere ; Barones de Ionvil

Chabanes. ex hac familia ſunt Ma chiones de Curton, & Comites *de R chefort;* itemque Comites *de Saign* item Domini *du Verger*, & *de S. C lombe.*

Chabot. Chabotiorum familiam pl rimum illuſtravit Philippus Chaboti Ammiralius Franciæ. ex illa ſunt Ma chiones *de Mirebeau*, & Marchion *de Lugny.*

Chambes. ex hac familia ſunt Com tes *de Montſoreau.*

Champaigne. ex hac familia ſun Comites *de la Suſe*, Marchiones *d Villaines.*

Chaſtaigner. ex hac familia ſunt Do mini *de la Roche-pozay.* item Domin *de S. Georges, de Rexe,* & *de Touffou.*

Chaſtre. Ex hac familia ſunt Comi tes de Nançay & du Bouchage. Ex ha familia uxorem duxit Iacobus Augu ſtus Thuanus; cujus primogenitus eſ Franciſcus Auguſtus Thuanus, Baro *de Meſlay*. itemque Baro de Maiſon-fort

Choiſeul. ex hac familia fuit Domi- nus *de Praſlin*, Mareſcallus Franciæ.

Clermont d'Amboiſe. ex hac familia ſunt Marchiones *de Renel.* & Domini de *S. Georges.* itemque Marchio de Galerande.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Clermont Tallard. ex hac familia
t Domini *de Hauterive :* item *de*
eres. itemque Barones *de Dam-*
re en Aunis.

leves. Clivenſis familia. Cum Regia
nciæ familia conjuncta fuit per Ma-
n filiam primogenitam Philippi
guſti R. Franc. Ex ea deſcendunt in
lia Duces Nivernii ; qui Ducatus
connubium Henricæ Clivenſis
n Frederico Gonzaga ad aliam fa-
iam tranſiit.

ochefilet. ex hac familia eſt Comes
Vauvieux; Baro de Vaucelas.

olligny. hanc familiam maxime il-
rarunt Gaſpar Dominus de Cha-
lon & d'Andelot, Franciæ Mare-
lus; & Gaſpar II, illius filius, Ammi-
ius Franciæ. Ex hac familia hodie-
ſunt Comites *de Colligny*, Mar-
ones *d'Andelot*, Domini de *Cha-*
lon.

De Conflans. ex hac familia ſunt Vi-
omites *d'Auchy.*

Coſſe. ex hac familia ſunt Comites
Briſſac, hodie Duces, & Marchiones
Aſsigny.

Crequy. Ex hac familia eſt Carolus,
inceps de Poix & Dux d'Eſdiguieres,
. qui duxit unicam filiam Franci-
de Bonne Coneſtabilis Franciæ.
Item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Item Domini de Canaples & Crequi

Crevant. ex hac familia ſunt Marchiones de Humieres; Vicecomites Brigueil.

Cruſſol. ex hac familia ſunt Duces *d'Vzés*, Comites *de Cruſſol*, Barones *de Levis & Florenſac*, &c. Marchiones *de S. Suplice.*

D.

Daillon. ex hac familia ſunt Comites *de Lude* & *de Pontgibaud*, & Marchiones *d'Illiers.*

E.

Eſcars. ex hac familia ſunt Domini d'Eſcars.

Eſcoubleau. ex hac familia ſunt Marchiones *d Alluye*, & Comites *de la Capelle; Bellovin.* Domini de Iouy, Maigny, Launay, &c.

Eſpinay. ex hac familia ſunt Barones *de Mollay*, Domini *de Broon* & *Beaumont.* Itemque Domini *de Luc.*

d'Eſtampers. ex hac familia eſt Dominus de Vallanzay.

Eſtouteville. ex hac familia per fœminam deſcendunt Comites *de Creance*, & Barones *de Mirepoin*, &c.

d'Eſtrees. familia nobilis; è qua Marchio de Cœuvres, Franciæ Mareſcallus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

F.

Fayette. Ex hac familia ſunt Domi- de *Saint Romain*.

Fay. ex hac familia ſunt Barones *de* *anſac:* item Domini *de Gerlande*.

Foix, Fuxenſis familia nobiliſſima, aribus extinctis per connubia tranſ- : ad Comites *de Gurſon*, & Comites *Candale & Benauges*. Itemque ad onluciorum familiam.

G.

Gaillard.ex hac familia ſunt Domi- i *Long-jumeau*.

Gamaches.ex hac familia ſunt Vice- omites *de Remond* Domini *de Iuſſy*, *de* *Quinquempoix*, & *de Chaſteaumeillan*.

Gillier. ex hac familia ſunt Barones *e Puy-garreau*.

Glandever. ex hac familia ſunt Ba- ones de Cuies.

Gondy.eſt familia ex Italia originem epetens, nunc in Gallia Illuſtris. Ex hac nt duces *de Raiz* & de *Beaupreau*. em Comites de *Belle-Iſle*, &c. item- ue Comites de *Ioigny*.

Gouffier.ex hac familia cum Momo- antiis per connubium iuncta ſunt uces *de Rovanois;* Comites de *Mau- vrier;* Marchiones *de Boity*. Marchio- es *de Bonivet*. Domini *de Eſpagny*.

Goulaine. ex hac familia ſunt hodie

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

in Britannia Armorica Marchione
Goulaine.

Grammont. ex hac familia eſt
mes de Guichen & de Lovigner.

De la Grange. ex hac famili
Dominus *de Montigny.*

Groignet. ex hac familia eſt Bar
la Rochemabille.

Gueſclin, nobiliſſima familia in
tannia Armorica. ex hac hodie
ſunt Domini de la Roberie.

De la Guiche. ex hac familia eſt
minus de S. Geran, M. E.

H.

Hacqueville. ex hac familia
Domini de Oſambray.

d'Halvin. Ex hac familia ſunt
mini *d'Ovailly.* Item Domini *de Lu*
& *de Fontaines.*

Harlay. ex hac familia ſunt Do
ni *de Chanvallon* & *de Ceſy.*

Harville. ex hac familia ſunt
mini de *Pallaiſeau.*

Hautemer. ex hac familia eſt
minus de *Fervaques*, Comes *de Gr*
cey, &c.

Hay. ex hac familia ſunt in Brit
nia Domini de Netumieres.

Hoſpital. ex hac familia ſunt M
chiones *de Choiſy* : Barones *de Mo*
gny : Marchiones *de Vitry.*

I

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Huraut. ex hac familia ſunt Comites de Chiverny. & Philippus Huraut, qui fuit Cancellarius Franciæ.

I.

Ioyeuſe. ex hac familia fuere duces *de Ioyeuſe : Comites de Bouchage* , &c. Domini de *S. Didier* : Domini de *S. Saveur*.

L.

Laval.ex hac familia ſunt Marchiones *de Neſle* : item Barones *de Lezay:* Marchiones *de Treves* : Domini de *la Faigne:* Dominus *de Boiſdauphin*, Comes *de Breſteau* : Marchio *de Sable*, &c.

De Lauzieres. Ex hac familia eſt Dominus *Themines*, Mareſcallus Franciæ.

Levis. ex hac familia ſunt Duces de *Ventadour:* Comites de *Brion* : Comites de *Charlus*, Vicecomites de *Lugny*.

Longeval, familia Dominorum de Haraucourt.

Lotharingica familia cum regia Franciæ familia conjuncta fuit olim per Mariam Blæſenſem primogenitã Guidonis de Chaſtillon Comitis Blæſenſis & Margaritæ Valeſiæ ſororis Philippi Valeſii Francorum Regis. Ex Ducum autem Lotharingiæ familia potentiſſimę Lotharingorum familiæ in Francia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

deſcendunt. I. Ducum Mercurian[o]rum; quorum maſcula proſapia def[e]cit in Philippo Emanuele; cujus uni[ca] filia & hæres nupſit Cæſari Vindicin[i] &c. II. Duces Guiſæ, hoc ordine: Cla[u]dius minor natu filius Renati II, Du[cis] Lotharingiæ, primus Guiſæ Dux; hu[ic] ſucceſſit filius Franciſcus, qui in ob[ſi]dione Aurelianenſi cæſus fuit; huic [fi]lius Carolus; huic filius Franciſcus I[I]. III. Duces Meduanæ, hoc ordine: C[a]rolus ſecundogenitus Franciſci I D[u]cis Guiſæ: cui ſucceſſit filius Henricu[s] qui occiſus fuit in obſidione Monta[l]banenſi. IV. Duces Aumalii, hoc O[r]dine; Claudius tertiogenitus Clau[dii] I Ducis Guiſæ: huic ſucceſſit filius C[a]rolus; cujus filia Anna nupſit Henric[o] Sabaudo Nemoroſii duci. V. Duc[es] Ellebovii, hoc ordine: Renatus Sep[ti]mus fil. Claudii Ducis Guiſæ; huic ſu[c]ceſſit fil. Carolus; huic fil. Carolus [ſe]cundus; qui duxit uxorem Henrietta[m] filiam naturalem Henrici IV Galli[o]rum Regis.

Luxemburgica familia toto orbe [il]luſtriſſima; ex eadem hodie in Gal[lia] originem repetunt Duces Pinei & P[a]res Franciæ.

De Luzignan. ex hac familia ſu[nt] Domini de Lanſac, & Marchiones [de] Balon.

M. [...]

M.

De la Magdeleine. ex hac familia Marchio Ragnii.

Maillé. ex hac familia ſunt Marchio-s de Brezé; & de Milly.

De la Marck, nobiliſſima familia ıcum Bullionii & Dominorum Se-ni, &c. Sed quæ maſculis extinctis r connubium Carlottæ de laMarck catum illum intulit in familiã Tur-norum. Ex hac familia ſunt quoque omites de Maulevrier,& Marchiones Mauny ſive Moſny.

Marzeliere. ex hac familia ſunt ho-e in Britannia Marchiones de laMar-liere.

Matignon. ex hac familia eſt Comes Thorigny.

S. Maure. ex hac familia ſunt Domi- de Neſle.

Mitte de Cheurieres, familia Mar-ionum S. Chaumont. qui primi Ba-nes provinciæ Lugdunenſis.

De Monchy. ex hac familia ſunt Do-ini de *Moncaurel.* itemque Domini *Hocquincourt.*

Monluc,familia rebus geſtis clara,ſed bito an ulli mares ex illa ſuperſint.

Montmorencii, Montmorantiorum milia antiquiſſima & nobiliſſima; ıorum progenitores primi Barones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Franciæ fuerunt dicti. Ex illa ſu
I. Duces de Montmorancy, qui ex
dium duxerunt ab Anna Monmor
cio Comite Stabuli Franciæ. II. M
chiones de Thury. III. Comites de L
ſe & Domini de Bouleville.

De Mornay, agnomen nobiliſſi
viri, Domini du Pleſſis, Marly, Baro
de la Foreſt ſur Seure.

N.

Neufville. ex hac familia eſt Marc
de Villeroy.

Nompar de Caumont. ex hac fam
ſunt Marchiones de la Force. item C
mites de Lozun.

Nogaretius. familia, quæ ſplendor
ſuum repetit (ut teſtatur Thuanus
LXXIV Hiſtor.) à Guilielmo Noga
tio; qui Philippi Pulchri temporib
pro libertate regni Galliæ, inſigni
cinore Bonifacium Octavum Pont
cem Romanum, Franciæ Regn
Pontificiæ majeſtatis beneficiarium
ſerentem, Anagniæ ope Sarræ Colu
næ oppreſſit, circa annum Dom. c
CCC III. Ex hac eſt Dux Eſpernoni
Vide *Valeta*.

O.

d'Orleans. Aurelianenſium Illuſt
in Gallia familia originem ducit à
anne filio naturali Ludovici Ducis A

re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

lianenſis. Hoc Ioanne natus fuit
anciſcus Comes Dunenſis & Longa-
llanus: huic ſucceſſit Franciſcus fil.
imus Dux Longævillæ: illi frater Lu-
vicus I Dux Longævillæ; qui duxit
uxorem Ioannam de Hoghbergh,
iam & hæredem PhilippiMarchionis
Hoghbergh, Comitis Novi Caſtelli
Helvetia,Domini Rotelin, &c. è fa-
ilia Badenſi in Germania; & per illã
urima Dominia acquiſivit. Ex his
tus Claudius Aurelianenſis, Dux
ngævillæ, & Comes Dunenſis &
ovi-Caſtelli, &c. Et Ludovicus II.
ux Longævillæ. Itemque Franciſcus
archio de Rotelin. Claudius cœlebs
biit;& ſucceſſit frater Ludovicus. huic
ius Franciſcus; qui adoleſcens ſine li-
ris obiit anno 1551. huic cognatus è
anciſco Marchione Rotelin, Leonor
urelianenſis, Dux Longævillæ &
touteville,Marchio Rotelin, Comes
unenſis, Neufchaſtel, Tancarville &
ongommery,&c. huic ſucceſſit Hen-
cus I Aurelianenſis,Dux Longævillæ;
i obiit anno 1595; & ſucceſſit filius
enricus II. qui anno 1617 duxit in
orem Ludovicam Borboniam pri-
ogenitam Comitis Sueſſionenſis. Ex
dem familia deſcenderunt Comites
Pauli, Duces Fronſac, &c. quorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

hæredes maſculi defecerunt in Hel noro Aurelianenſi, Duce Fronſac, & qui anno 1622 periit in obſidio Montiſpeſſulani. Ex eadem per linea notham deſcendit Marchio Rotel Baro de Varanguebec, & Baro de N auſle.

P.

Parduillan. ex hac familia eſt Do nus Gondrinii & Monteſpanii.

Pilet. ex hac familia eſt Dominus la Curee & de la Roche-turpin.

Pleſsis Richelieu. ex hac familia ſu Domini de Richelieu & du Chillou. Armandus Cardinalis de Richelieu.

Pleſsis. ex hac familia eſt Domi de Liancourt, Marchio Monfort, &

Potier. ex Potieriorum familia Comes de Treſmes.

Pontallier, familia Dominorum *Flaigay*.

Pouſſard. ex hac familia ſunt Ba nes du Vigean, & Domini de Fors.

De Prie. Ex hac familia ſunt Do ni de Prie; Marchiones de Toucy, Barones de Montpopon.

R.

De Rieux. ex hac familia ſunt M chiones de Acerac: & Comites de L govet. Item Domini de Sourdeac, Marchiones d'Oixant.

Rochechouart. ex hac familia ſu

Vi

Vicecomites de Rochechouart.

Rochefoucaud, nobiliſſima familia. è qua ſunt 1. Principes deMarcillac, & Comites de laRochefoucaud. 2. Barones de Langeac. 3. Domini de Chaumōt. 4. Barones d'Arlet. 5. Barones deMontendre & Montguyon. 6. Domini de Salles.

Rohan. Rohana familia deſcendit ex Navarrea ſeu Labretana, hoc ordine: Ioanna Philippi III Reg. Navar. & Comitis Ebroicenſis è Ioanna Francica filia ultima, nupſit Ioanni II Vicecomiti de Rohan. ex iis natus Carolus Dominus de Guemené, &c. huic ſucceſſit filius Ludovicus I. huic Ludovicus II. huic Ludovicus III. & huic itidem IV. V. & VI. Ludovico autem huic VI plures liberi fuerunt: 1. Petrus de Rohan, Princeps de Guemené, Comes de Montauban, &c. qui filiam reliquit Annam; quæ nupſit cognato ſuo Ludovico de Rohan, Comiti de Rochefort. 2. Hercules de Rohan, Dux de Monbaſon, & Comes de Rochefort. cujus filius duxit in uxorem Annam, de qua diximus. Ex eadem familia eſt Dominus de Gie & du Verger in Andibus. Ex eadem deſcendunt duces de Rohan, hoc ordine: Petrus de Rohan, Dominus de Frontenay, minimus natu filius Petri de Rohan Domini de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Gié, &c. Duxit in uxorem Annam V
cecomitiſſam de Rohan, filiam prim
genitam Ioannis III Vicecomitis
Rohan. Ex his natus Renatus Vic
comes de Rohan, Princeps de Leon,
Comes de Porhoët. qui duxit in ux
rem Iſabellam d'Albret, filiam Ioan
d'Albret & Catharinæ Fuxenſis Reg
Navarræ. ex hoc connubio natus R
natus II Vicecomes de Rohan, &c. q
duxit in uxorem Catharinam de Pa
tenay, Dominam de Soubiſe. ex his n
tus Henricus primus Dux de Rohar
Par Franciæ, Princeps Leon, Comes
Porhoët, (qui duxit in uxorem Marg
ritam Bethuniam, filiam majorem n
tu ducis Sully, &c.) & Benjamin
Rohan, Dominus Soubize.

Roncherolles. ex hac familia eſt Ba
du Pont S. Pierre.

Rouville. ex hac familia ſunt Do
de Rouville & Chaurgny, Com. de Cli
champ.

S.

De Saulx. nobilis familia; ex qu
ſunt Comites de Tavanes, & Baron
d'Arc-ſur-Til.

Savoye. Sabaudica familia. Cum R
gia Franciæ conjuncta fuit per Bo
nam tertiogenitam, filiam Petri
Ducis Borbonii. E quo matrimonio i
Francia deſcendit Ducum Nemoro

famili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

nilia,hoc ordine: Philippus tertio-
nitus filius Philippi Ducis Sabau-
e duxit in uxorem Carlottam Au-
ianenſem, filiam Ludovici Ducis
ongevillani. quibus natus Iacobus
baudus Dux Nemoroſii. qui duxit
uxorem Annam Ateſtinam, filiam
erculis II Ducis Ferrariæ. cui ſucceſ-
filius Henricus. qui duxit in uxo-
m Annam Lotharingam, filiã Caroli
ucis Aumalii. Ex eadem per lineam
aturalem deſcendunt Comites de
illars & Tende.

Sepeaux. ex hac familia fuerunt Du-
s de Beaupreau, & Comites de Che-
illé; quorum poſtremus Guido reli-
uit filiam Ioannam; quæ nupſit Hen-
co Gondio Duci de Raiz.

De Silly. ex hac familia ſunt 1. Dux
e la Roche-Guyon. 2. Comes de la
oche-pot, Baro de Montmirail.

Souvré. ex hac familia ſunt Mar-
hiones de Courtenvau.

T.

La Tour, antiquiſſima familia. ex
ac ſunt hodie Dux Bouillioneus,
Princeps Sedani & Raucourt, Comes
e Montfort, Vicecomes Turenniæ,
&c. item Barones de Limueil.

De la Tour-Landry, familiæ nomen.
è qua ſunt Comites de Chaſteau-roux,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

connubio juncti cum familia de Io-
han.

Tournemine, quondam Barones
la Hunaudaye: & poſtea Domini d
Guerche en Rays, &c. & anno 1
Barones rurſus de Hunaudaye. ſed
nea maſculina horum Baronum de
cit anno 1609 in Renato Tourner
ne. Ex eadem familia ſunt Barones
Camrillon.

Tournon. ex hac familia ſunt Dor
ni de Tournon, Comites de Ro
ſillon.

La Trimoville, Tremolliorum
milia conjuncta fuit connubio cu
Borbonia familia per Mariam Dor
nam de Sully & Craon, quæ erat fi
Ludovici de Sully, filii Ioannis de Su
& Margaritæ Borboniæ filiæ Ludov
primi Ducis Borbonii. Maria aute
illa nupſit Guidoni de la Trimoville
quibus natus Georgius: huic ſucceſ
Ludovicus I: huic Ludovicus II: q
duxit in uxorem Gabrielidem Borb
niam, filiam Ludovici Comitis
Montpenſier; è qua ipſi natus fili
Carolus; quo una cum patre cæſo i
prœlio Marignano, ſucceſſit nepo
Franciſcus; qui duxit in uxorem An
nam de Laval; quibus ſucceſſit filiu
Ludovicus III, primus Dux de Thou
ar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

; qui duxit in uxorem Ioannam omorantiam, filiam Annæ Comitis abuli Franciæ ; huic ſucceſſit filius audius; qui duxit in uxorem Carlot- m de Naſſau, Principis Arauſionen- filiam; huic ſucceſſit filius Henri- s; qui duxit in uxorem Mariam Tur- am, filiam Henrici Ducis Bullionii. eadem familia ſunt: 1. Marchio de oyan, Comes d'Olonne,&c. 2. Mar- io de Novvmonſtier, Vicecomes de ours, &c.

Turpin. ex hac familia ſunt Comites Criſſé & de Vihers, Barones de ontoiron & Mont-reveau, Domini la Grezille.

V.

La Valette, de qua familia diximus pra in *Nogaret*. ex hac familia eſt, ux d'Eſpernon, Par Franciæ. Comes e Candale & d'Eſtrac, Prince de Buch.

Valois, Valeſia familia regia. Linea lius maſculina defecit in Henrico ter- io. Sed nomen refert filius naturalis Caroli IX Francorum Regis Carolus Valeſius, Dux Encoliſmæ, Comes Ar- verniæ & Ponthivii, &c. Qui duxit in uxorem Carlottam Momorantiam,& dotis nomine accepit Comitatum d'A- ais in Languedocia. Ex illo connubio nati, Henricus Valeſius, Comes de Laura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Lauraguais: Ludovicus Valeſius, C
mes d'Alais.

Varinieres. ex hac familia ſunt D
mini de Blainville.

Le Veneur. ex hac familia ſunt C
mites de Fillieres.

Vienne. ex hac familia fuerunt D
minus de Ruffey; item Baro & poſt
Comes de Commarrein.

Vieupont. ex hac familia ſunt Ba
nes de Vieupont, & Domini d'A
zonville.

Vignolles. ex hac familia ſunt Bar
nes de Vignolles.

Vivonne. ex hac familia ſunt Bar
nes de la Chaſtaigneraye.

De Voluire. ex hac familia ſu
Marchiones de Ruffec.

d Vrfé. ex hac familia fuerunt Ma
chiones d'Vrfé, & Comites du Pont d
Veſle. itemque Comes de Chaſteau
neuf.

Des Vrſins, nobiliſſima familia e
Italia originem repetens. ex qua hodi
in Francia Dominus de la Chapelle
Marchio de Treſnel.

XVII. D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XVII.

[D]E PRÆSVLIBVS GALLIÆ.

Ex Ioſephi Scaligeri Notitia Galliæ, & aliis.

[S]Vb Pariſienſi Parlamento ſunt Diœceſes xxx: & in his Archiepiſcopatus v, Epiſcopatus xxv.

Metropoles ſive Archiepiſcopatus V.

[I]. Remenſis. Dux & primus Par [Fr]anciæ. Secunda Belgica olim Duro[co]rtorum Remorum. Vulgo *Reims*.

II. Senonenſis. Agendicum Seno[nu]m. quarta Lugdunenſis. vulgo *Sens*.

III. Bituricenſis, Primas Aquita[ni]æ. Avaricum Biturigum Cuborum. [P]rima Aquitania. *Bourges* vulgo. In [D]ecreto Gratiani vocatur Patriarcha. [E]t aliquando legimus hunc titulum [ip]ſos Bituricenſes præſules uſurpare. [S]ed Foro-Iulienſis Epiſcopus ipſe quo[q]ue vocatur Patriarcha, in vetuſtiſſi[m]is annalibus Franciæ: *Paulinus Pa[tr]iarcha Foro-Iulienſis obiit*.

IV. Turonenſis. Tertia Lugdunen[ſi]s. *Tours*. Cæſarodunum Turonum.

V. Lugdunenſis. Lugdunum Segu[s]ianorum. Prima Lugdunenſis. *Lion*. [H]odie primatus Cleri Gallicani.

Epi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Epiſcopatus XXV.

Epiſcopatus VIII, ſuffraganei [...]menſi Metropolitæ ſive Archie[...]ſcopo.

I. Laudunenſis, Dux & Par Fr[...]ciæ. olim Laudunum Clavatum. vu[...] *Laon*.

II. Catalaunenſis. Comes & [...] Franciæ. vulgo *Chaalon*.

III. Sueſſonenſis. olim Augu[...] Sueſſonum. vulgo *Saiſſons*.

IV. Morinenſis. Teroana Morin[...]rum. Retinet nomen, quamvis delet[...] Carolo V Imper. Rom. Ejus Epiſco[...]lis ſedes Bononiam tranſlata, ubi [...] navale veteribus *Geſſoriacus* dictum. [...]

V. Ambianenſis. Samarobrina Am[...]bianorum. vulgo *Amiens*.

VI. Noviomagenſis. Comes & P[...] Franciæ. *Noion*. Ptolomæo *Noviom[...]gus Vadicaſſium*.

VII. Silvanectenſis. Silvanectu[...] vulgo *Sentis*.

VIII. Belovacenſis. Cæſaromag[...] Belovacorum. Comes & Par Franci[...] vulgo *Beauvais*.

Epiſcopatus VII ſub Senonenſi.

IX. Pariſienſis. Lutetia Pariſi[...]rum. *Paris*. caput totius Regni Fran[...]corum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Carnutenſis. Autricum Carnu-
hodie *Chartres*.
t. Aurelianenſis. Genabum Au-
norum. vulgo *Orleans* Inepte vo-
Aureliam. Temporibus Caii Cæ-
hæc urbs Carnutibus accenſeba-
& Auctrico parebat.
II. Nivernenſis. Noviodunum
ernenſium. vulgo *Nevers*.
III. Autiſſiodorenſis. Autiſſiodo-
i. vulgo *Auſſerre*.
IV. Tricaſſenſis. Auguſtobona
caſſium. vulgo *Trois en Champagne*.
o Eccleſiaſtico *Treſſes*, corrupte,
Noviomus pro Noviomagus.
V. Meldenſis. Latinum Medorum.
ie *Meaux*.
piſcopatus IV ſub metropoli Bur-
alenſi.
XVI. Pictavienſis. Auguſtoritum Pi-
num. vulgo *Poitiers*.
XVII. Maleacenſis. Novus Epiſco-
us ex Monaſterio, detractus ex Pi-
vienſi Diœceſi. vulgo *Maillezés*.
XVIII. Luxonenſis. *Luſſon*. Novus
iſcopatus ex Monaſterio, detractus
Diœceſi Pictavienſi.
XIX. Enculiſmenſis. Auſonio *Ecu-*
na; vulgo *Engouleſme*.
Epiſcopatus II ſub metropoli Turo-
nſi.

XX. An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

xx. Andegavenſis. vulgo *Ang*
Iuliomagus Andicavorum.

xxi. Cenomanenſis. *Le Mans.*
teribus, Vindicum Aureliorum Ce
manorum.

Epiſcopatus II ſub Metropoli B
ricenſi.

xxii. Claromontenſis. *Clerm*
Auguſto-NemetumAlvernorum. Si
nio ejus urbis Epiſcopo dicitur tant
Alvernum.

xxiii. Sancti Flori. *Sainct Fl*
Novus Epiſcopatus delibatus ex Cla
montenſi.

Epiſcopatus II ſub Metropoli L
gdunenſi.

xxiv. Lingonenſis. *Langres.* D
& Par Franciæ. Andomatum L
gonum.

xxv. Matiſconenſis. *Maſcon.* M
tiſco Eduorum.

Tribunal Tholoſanum amplißimum.

Inſtitutum à Rege Carolo VII. hab
ſub ſe Diœceſes xxxi. In his Archie
ſcopatus iii, Epiſcopatus xxviii.

Metropoles ſive Archiepiſcopatus iii

i. Narbonenſis. *Narbonne.* Nar

Ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

artius. Prima Narbonenſis, ſecunda ennenſis.

II. Auſcenſis. *Auch* Auguſta Au-orum. Novem-populi. Civitas No-mpopulonia. Inepte vulgo Eccleſia-co *Auxitanus Archiepiſcopus*, pro *Vuſciorum* aut *Auſcorum*.

III. Toloſanus. *Toloſe*. Nova me-opolis, detracta metropoli Narbo-enſi. Novem-populi, quibus nomina-eſt, ſunt: Convenæ, Conſaranni, gerrones, Lactoratenſes, Vaſates, loronenſes, Laſcarienſes, Tarbelli, tirenſes; nam Lapurdenſes compre-enduntur ſub Tarbellis.

Epiſcopatus XXVIII.

Epiſcopatus IX ſub Metropoli Nar-onenſi.

I. Nemauſenſis. Nemauſus Volca-um Arecomicorum. *Niſmes*.

II. Vcetienſis. *Vſets*. Vcetienſium vitas.

III. Lutevenſis. Luteva. *Lodeue* ulgo.

IV. Sancti Pontii Tomeriarum. *ainct Pont de Tomiers*.

V. Aletenſis. *Alet*. pro quo in de-reto & decretalibus aliquando perpe-am editum eſt Arelatenſis.

VI. Magalonenſis. *Monpelier*. ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Inſula Magalone, ubi prius fuit ſed
Epiſcopalis, in Volcis Arecomicis.

VII. Bitierenſis. *Beſiers.* Bitieræ, a
Biteræ Septimanorum in Arecomici

VIII. Agathenſis. *Agde.* ἀγα
τύχη. à Maſſilienſibus Græcis cond
in Volcis Arecomicis.

IX. Carcaſſonenſis. *Carcaſſone.* C
caſſo Volcarum. Tectoſagum.

Epiſcopatus VII ſub Metropoli
turicenſi.

X. Mimatenſis. *Mende.* Vicus M
mates Gabalorum vel Gabalitanoru
Mende de Givauldan. Nam ſyllaba
Ga primam in vocibus, Galli muta
in *Gi.* Gabalitanum, *Givauldan.* G
balum, *Gibet.* Garumna, *Gironde.*

XI. Caſtrenſis. *Caſtres.* Novus E
ſcopatus ex Albienſi à Ioanne XX
P. R. anno CIↃ CCC XXIX conſtitutus.

XII. Albigenſis. *Albi.* civitas A
bigenſium. Epiſcopatus (inquit Ch
nu) qui inter cæteros Galliæ eſt op
lentus, ex Abbatia ordinis S. Auguſti
à Bonifacio VIII anno CIↃ CC XCVII i
ſtatum ſecularem fuit converſus.

XIII. Anicienſis. *le Piu en Velai.*
vitas Velaunorum, hodie Podium V
launorum vocant. Præclara urbs (i
quit Chenu) à Gerbario jugo, q

Lig

Liger clarus amnis oritur, diſſita leucis ſex longioribus.

XIV. Rutenenſis. *Rodes.* Segodunum Rutenorum.

XV. Vabrenſis. *Vabres.* Novus Epiſcopatus ex Monaſterio, abſciſſus à Rutenenſi. Anno CIↃ CCC XX.

XVI. Cadurcenſis. *Caors.* Divona Cadurcorum.

Epiſcopatus VII novi ſub metropoli nova Toloſa ex monaſteriis, detracti de diverſis, partim ſinguli de ſingulis, partim ſinguli de pluribus.

XVII. Apamienſis. *Pamiers.* in Comitatu Fuxenſi.

XVIII. Mirapicenſis. *Mirepoix.* à Ioanne XXII P. R. inſtitutus, anno 1217.

XIX. Sancti Papuli. *S. Papoul.* ab eodem, eodem anno inſtitutus.

XX. Montalbanenſis. *Montaulban.* ſive *S. Theodari de Montaulban.* ab eodem inſtitutus, cum ante ad Cadurcenſem pertineret.

XXI. Vaurenſis. *la Vaur.* ad acuum amnem in diſtrictu Lauracenſi.

XXII. Rivenſis. *Rious.* Rivi. Rivenſe Monaſterium.

XXIII. Lombarienſis. *Lombes.* Lombarienſe Monaſterium. octo leucis diſtat à Toloſa, cis Garumnam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Epiſcopatus IV ſub Metropoli A
ſcorum.

XXIV. Convenenſis. *S. Bertrand de*
menge. Lugdunum Convenarum, ol
ab exercitu Gunthranni R. dirutum
ex ejus ruinis S. Bertrandi Fanum
Valle Capraria conſtructum.

XXV. Conſaranenſis : *S. Legier*
Conſerans. Civitas Conſarannorum

XXVI. Tarbenſis. *Tarbe*. Tarba Big
ronum.

XXVII. Lactoratenſis. *Laictoure*. ur
eſt ad Ægircium flumen. vulgo
Gers.

Epiſcopatus unicus ſub Metrop
Viennenſi?

XXVIII. Vivarienſis. Caſtrum Vivar
Albenſium, vel Elvenſium. *Vivie*
Apud Cæſarem hactenus omnes i
terpretati ſunt *Albigenſes*; At Albiger
ſes ſunt in Aquitania ad flumen Ta
nim; Albienſes vel Elvienſes ad Rh
danum.

Gratianopolitanum Tribunal.

A Carolo VII inſtitutum, ſeptenni
poſtquam Toloſanum inſtitutum. Vu
go Parlamentum Delphinatus. Hab
diœceſes VII. In his Archiepiſcopat
II, Epiſcopatus V.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Metropoles ſeu Archiepiſcopatus.

I. Viennenſis. *Vienne*. Vienna Allo-
ogum. Prima Viennenſis.

II. Ebrodunenſis. *Ambrun*. Ebro-
num Alpium maritimarum. Quar-
Viennenſis. Ebrodunum Caturi-
m. Aliud eſt Ebrodunum in finibus
lvetiorum, vulgo *Iverdun*.

Epiſcopatus III ſub Metropoli Vien-
nſi.

I. Valentinus. *Valence*. Valentia Se-
launorum, non autem Cavarum, ut
apud Plinium.

II. Dienſis. *Die*. Auguſta Dia Vo-
ntiorum, in vet. inſcriptione. Hæ
æ diœceſes ab uno Epiſcopo regun-
r, & tamen ſeparatæ ſunt, neque al-
ra alterius jura uſurpat.

III. Gratianopolitanus. *Grainople*. à
ratiano Imp. ita dicta, cum ante *Cu-
ro* vocaretur, ut in duabus egregiis
ſcriptionibus legimus. Gratianopolis
itur eſt ſedes ampliſſimi Senatus Del-
hinatenſis ad flumen Iſaram ſita; cu-
s fluminis non ſemel meminit Plan-
us ad Ciceronem. Territorium illius
rbis, vel potius ager ſuburbicarius,
ocatur *Graiſivouldan* à vulgo Delphi-
atium, voce corrupta ex Gratianopo-
tano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Epiſcopatus unus ſub Metropoli relatenſi.

IV. Tricaſtinenſis. *Sainct Antoni Tricaſtin.* Auguſta Tricaſtinorũ. Alia civitatem ponit Ptolomæus, *Iuliom gum Tricaſtinorum.*

Epiſcopatus unus ſub Metrop Aquenſi.

V. Vapincenſis. *Gap.* Vapingu Territorium dicitur *Gapenzois.*

Tribunal Burdigalenſe.

Inſtitutum primo à Carolo VII, a nis IV poſt Toloſanum. Quum aute per populares factionis Anglicæ rebe laſſent Burdigalenſes, armis iterum CaroloBurdigala recepta, mutilati ſu privilegiis ſuis & Tribunali; & à dec ria Senatus Pariſienſis tandiu re ſunt, donec Ludovicus XI iterum Tr bunal reſtituit. Hinc factum, ut Sen tus Burdigalenſis, qui antea tempo Gratianopolitanum antecedebat, nu poſterior ſit. Eſt quartus in ordi ſupremorum Senatuum Galliæ. Habe que ſub ſe Archiepiſcopatum I, Epiſc patus XI.

Metropolis vel Archiepiſcopatus.

I. Burdigalenſis. *Bourdeaux.* Burd gal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

gala Biturigum Viviſcorum. Secunda Aquitania.

Epiſcopatus IV *ſub Metropoli Auſcorum.*

I. Bajonenſis. *Bajonne*. Bajona Lapurdenſium in Tarbellis. nam totus ille tractus Syrtium, quas *Landas* vocant, dicitur *Lapurdum* Sidonio; hodie *Labord*. in finibus Regni Franciæ verſus Hiſpaniam.

II. Aquenſis. *Aqs*. Aquæ Tarbellicæ, Aquæ Tarbellorum.

III. Vaſatenſis. *Baſats*. Coſſio Vaſatum.

IV. Adurenſis. *Aire*. Atyrenſium civitas; vel Aturenſium. à flumine Atyro vel Aturo.

Epiſcopatus VII *ſub Metropoli Burdigalenſi.*

V. Xantonenſis. *Saintogne*. Mediolanum Xantonum vel Santonum. urbs hodie *Saintes*.

VI. Petrocorienſis. *Perigeux*. Veſuna Petrocoriorum. Etiam hodie Vetus oppidum illius civitatis vocatur Veſuna, & turris vetuſtiſſimæ ſtructuræ.

VII. Sarlatenſis. *Sarlat*. Novus Epiſcopatus, detractus Petrocorienſi. nam Ioannes XXII P. R. Abbatiam Ordinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

S. Benedicti in urbe Sarlatenſi ſitan
in Epiſcopatum erexit anno 1317,ut i
provincia Petrocorienſi duæ eſſen
diœceſes fluminibus diſtinctæ, & ſi
quod ultra flumina *de la Vezere &*
Dordoigne, ab *Arche* uſque ad *Fleix* ſi
tum eſt, eſſet novæ diœceſis Sarlaten
ſis, reliquum Petrocorienſis.

VIII. Aginnenſis. *Agen.* Aginnu
Nitiobrigum. In Plinio enim leger
dum; *Nitiobriges Tarne amne diſcreti*
Toloſanis. Ad Garumnam fluvium.

IX. Condomenſis. *Condom* Novu
Epiſcopatus in pago Aginnenſi ultr
Garumnam, ex Monaſterio, deliba
tus de Aginnenſi.

X. Lemovicenſis. *Limoges.* Ratiaſt
Lemovicum.

XI. Tutelenſis. *Tulle.* novus Epiſc
patus ex monaſterio, deminutus de L
movicenſi. *Tulle* civitas ſita eſt in va
le ſatis frugifera, & duobus fluviol
cincta, quibus nomen Currezia & S
lana, antequam hæc in illam ſe infun
dat infra ejuſdem urbis muros. Epiſc
patus hic conſtitutus à Ioanne XXI
anno CIↃ CCC XVIII, pro diœceſi aſſ
gnans parochias quæ in Epiſcopatu L
movicenſi jure antiquo ab Abbat
dependebant.

Tr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Tribunal Aquenſe.

Inſtitutum à Ludovico XII. Sub eo nt diœceſes XIII. In his Archiepiſcotus II; Epiſcopatus XI.

Metropoles ſive Archiepiſcopatus II.

I. Aquenſis. *Aix.* Aquæ Sextiæ Saorum. Secunda Narbonenſis. Tera Viennenſis. Sedes Parlamenti.

II. Arelatenſis. *Arles.* Arelate Saorum. Arelate Sextanorum. Nova etropolis, (inquit Scaliger;) neque nihi conſtat quando inſtituta; nam nte trecentos annos erat ſub Vienenſi Archiepiſcopatu. Sed alii noant, controverſiam de primatu inter Arelatenſem & Viennenſem Archipiſcopos in Concilio Taurinenſi compoſitam; quod ad annum 445 & 450 referunt.

Epiſcopatus XI.

Epiſcopatus quinque ſub Metropoli Ebrodunenſi.

I. Dinienſis. *Dine.* Dinia Sentiorum, aut Ebroduntiorum.

II. Graſſenſis. *Graſſe.* diſtat tribus leucis ab Antipoli, unde ſedes Graſſam tranſlata eſt ob maris viciniam & quotidianas piratarum incurſiones.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

III. Glandatenſis. *Glandere.* Glanate.

IV. Sanitienſis: *Senas.* Sanitium Vedantiorum in Alpibus maritimis.

V. Ventienſis. *S. Paul de Vences.* Ventium Neruſiorũ in Alpibus maritimis.

Nota. Epiſcopatus Graſſenſis & Ventienſis uniti fuerant bulla, XII Feb. CIↃ IↃ XCII, in gratiam G. le Blanc Epiſcopi; verum Stephano Boucicaut poſtea intercedente, unionem irritam & contra Regni privilegia ſanxit Conſilium Regium Senatus conſulto, XXI Nov. CIↃ IↃC I.

Epiſcopatus IV ſub Metropoli Aquenſi.

VI. Aptenſis. *Apt.* Apta Iulia Vulgientium. in Gallia Narbonenſi.

VII. Reienſis. *Ries.* male apud Sidonium & alios Regienſis. Civitas Reienſium.

VIII. Foroiulienſis. *Feriuls.* Forum Iulium, octavanorum colonia, Pacenſis, Claſſica. Epiſcopus (inquit Chenu) eſt Dominus Temporalis, & profano Dominii jure præeſt Civitati, & in urbe omnem habet juriſdictionem, exemta truncatione capitis & mutilatione membrorum.

IX. Ciſteronenſis. *Ciſteron.* Ciſterc. Segeſtoriorum civitas. Sita eſt urbs ad Druen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Druentiam rapidiſſimum flumen, in Provincia.

Epiſcopatus duo ſub nova Metropoli Arelatenſi.

x. Maſſilienſis. *Marſeille*.urbs Græcorum Phocæenſium.

xi. Telonenſis. *Tolon*. Telonum.

Tribunal Divionenſe.

Inſtitutum à Ludovico XII. Sub eo duo ſunt Epiſcopatus. *Divio caſtrum* vocatur in martyrologiis vetuſtiſſimis.

Epiſcopatus II *ſub Metropoli Lugdunenſi.*

I. Auguſtodunenſis. *Auſtun*. Auguſtodunum Eduorum.

II. Cabillonenſis. *Challon ſur Saone.* ita ſcribi debet Gallice, non *Chaallon.* nam hoc eſt Catalaunum Caballinum, vel Caballionum Eduorum.

Tribunal Rotomagenſe.

Inſtitutum à Ludovico XII. ſub quo diœceſes VII. quarum Archiepiſcopatus I, Epiſcopatus VI.

Metropolis ſeu Archiepiſcopatus.

Rotomagenſis. *Rouen*. Rotomagus Venellocaſſium. Secunda Lugdunenſis. Sedes ampliſſimi Senatus Normanniæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Epiſcopatus VI *ſub Metropoli Rotomagenſi.*

I. Abrincantenſis. *Aurenches* vulgo. Ingena Abrincantorum.

II. Ebroicenſis. vulgo *Evreux*. Mediolanum Aulercorum Eburovicum.

III. Bajocenſis. *Bajeux* vulgo. Bajocaſſes veteribus.

IV. Sajenſis. vulgo *Sais*. Sajorum civitas. Incolæ (inquit Chenu) à Cæſare populi Seſuvii appellantur.

V. Conſtantienſis; *Contances*. Conſtantia. Conſtantia Caſtra, à Conſtantino Cæſare dicta, ut Papyrius Maſſonus exiſtimat.

VI. Lexonienſis. vulgo *Liſieus*. Vrbs cujus cives à Cæſare Lexovii appellantur.

Tribunal Redonenſe in Britonibus Aremoricis.

Inſtitutum ab Henrico II. Sub eo ſunt Diœceſes IX, omnes Epiſcopatus ſub Metropoli Turonenſi.

I. Briocenſis. vulgo *Sainct Brieu*. Briocenſis civitas, ſeu Briocopolis, à S. Brioco. inter duo flumina quæ Britones vulgo vocant *Le Trieu* & *l'Argennon*. Ptolomæo Tritius & Argennus.

II. Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

II. Machlovienſis. vulgo *Sainct Malo*. Vrbs fere Oceano cincta eſt.

III. Leonenſis. vulgo *Sainct Paul de Leon*. Leonium oppidum Oſiſſimiorum. Eccleſia dedicata S. Paulo.

IV. Nannetenſis. vulgo *Nantes*. Condivienum Nannetum. Nannetes Britanniæ Armoricæ populi, Cæſari & aliis veteribus noti.

V. Venetenſis. vulgo *Vannes*. Veneti ſatis noti commentariis C. Cæſaris.

VI. Tricorienſis, vulgo *Triguier*. *Landtriguier*. Trecora (inquit Chenu) oppidum in minori Britannia, circa annum ɪↃc ſedes Epiſcopalis erat in civitate Leſobienſi ad mare, qua circa annum ɪↃcc à Danis & Saxonibus ſolo æquata, tranſlata ſedes ad peninſulam *Trecor* dictam.

VII. Curoſopitenſis. vulgo *Cornovaille*. Coriſopitum oppidum Curioſolitarum, uti à Cæſare appellantur.

VIII. Dolenſis. vulgo *Dol*. Hic Epiſcopus habet Ius Pallii; & ideo locum habet inter Archiepiſcopos. Dolenſis urbs (inquit Chenu) paludibus circumdata, & fere in ultima Britanniæ parte ſita. Epiſcopus Comitis titulo honoratur, ac per multos annos ſe pro Archiepiſcopo geſſit, hodieque in Comitiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tiis Ordinum Generalium Britanni primum locum inter Epiſcopos ver dicat.

IX. Rhedonenſis. vulgo *Renes* Condate Rhedonum. ſedes Parlamenti Britanniæ Armoricæ. ſita ſuper flumen Vigelaniam. vulgo *Vilaines*.

Atque hi quidem ſunt VIII ampliſſimi Senatus. (inquit *Scaliger.*) Sed accrevit ditioni Regis Franciæ Senatus ſupremus Benearnenſis, Chriſtianiſſimo Henrico Rege Navarræ capeſſente Sceptrum Regni Franciæ jure ſucceſſorio. Tamen Benearnenſis principatus ſemper ſeparatus fuit à ditione Francorum, & eodem jure fuit, quo regnum, quod eſt optimo maximo jure, id eſt, nulli ditioni ſubditum.

Benearnenſe Tribunal.

Ab Henrico Rege Navarræ Chriſtianiſſimi Henrici IV avo materno inſtitutum in Caſtro Palo. Sub eo ſunt Diœceſes II, uterque Epiſcopatus ſub Metropoli Auſcorum.

I. Laſcarienſis. vulgo *Leſcar*. civitas Laſcarienſium.

II. Oloronenſis. vulgo *Oleron*. Oloronenſis civitas.

Tri-

Tribunal Mediomatricis urbis.

Habet Diœceſes III, omnes ſub Me-
tropoli Treverenſi.

I. Mettenſis. vulgo *Metz*. Diviodu-
rum Mediomatricum. olim ſedes re-
gni Lotharingiæ.

II. Tullenſis. vulgo *Toul*. Tullum
Leucorum. Epiſcopus, qui hodie præeſt,
Comes Tullenſis & S. R. imperii Prin-
ceps appellatur *à Chenu*.

III. Virdunenſis. vulgo *Verdun*. Ve-
rodunum. urbs Belgicæ primæ pera-
mœno ad Moſam ſitu, Comitatus ti-
tulo, qui penes Epiſcopum loci, clara.
Agitur hodie (*Scaliger*) ſub ditione
Chriſtianiſſimi Francorum Regis ſunt
Diœceſes CXVI: in quibus CII Epiſcopa-
tus, XIV Archiepiſcopatus.

Qui aliam Archiepiſcopatuum &
Epiſcopatuum Galliæ enumerationem
deſiderat, adeat Miræi Notitiam Epi-
ſcopatuum & Ioannis Chenu Archi-
epiſcoporũ & Epiſcoporũ Chronologi-
cam Hiſtoriam; qui ſuperioribus addit;

I. Bellicenſem Epiſcopum. vulgo *de
Bellay*. qui in ducatu Sabaudiæ erat, &
ſuffraganeus Epiſcopi Biſuntini in Bur-
gundia; ſed ab anno 1601 juris Franci-
ci factus eſt, Breſcia per permutatio-
nem à Sabaudo accepta.

II. Bethle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

11. Bethleemitanum. vulgo *de Bet-leem.* in Nivernenſi ducatu (cui perp-tuo unita eſt Eccleſia S. Mariæ Bethle-mitanæ in ſuburbiis oppidi Clam-cienſis, immediate ſubjecta Sedi Rom-næ) fundatum à Guidone Comite N-vernenſi, anno CIↃ CC XX III.

De perceptione fructuum Sede vacante, quam vocant Regaliam.

Duarenus lib. III, *de Sacris Eccleſ. miniſteriis & Beneficiis.* Princeps, qua-diu vacat Epiſcopalis ſedes, prędioru-omnium adminiſtrationem ſuſcipi-ipſisque arbitrio ſuo utitur ac fruitu-idque exiſtimant nonnulli ex client-larum, ſeu, ut nunc loquimur, feud-rum lege ortum eſſe; quod à vero no-abhorret. Vt autem vacare deſinat Ep-ſcopalis ſedes, hæc requiruntur. 1. No-vum Antiſtitem rite ac legitime crea-tum lectumve eſſe. 2. Vt Regis clien-tem jure-jurando in ipſius verba ac-actum eſſe; & literas regias, jurisjuran-di hujus ſolemnis nomine apud præfe-cturam ratiociniorum receptas pe-ſcriptaſque eſſe. 3. Aliis quoque liter-opus eſt, quibus præfecti ratiocinio-rum, regio fundorum Epiſcopalium diſ-

penſator

enſatori mandent, ut novum An-
ſtitem iis frui ſinat.

In haſce porro Eccleſias hoc jus Re-
liorum Rex ſibi vindicat:

In tota provincia Senonenſi, excepta
iœceſi Antiſſiodorenſi; in qua Deca-
us & Capitulum dicuntur permuta-
onem feciſſe cum Rege.

In tota provincia Rhemenſi, excepta
emovicenſi, Cadurcenſi, Rhutenenſi,
lbienſi, Mimatenſi.

In provincia Turonenſi, excepta Ma-
ovienſi, Venetenſi, Trecorēſi, Coſiſo-
tenſi, Briocenſi, Rhedonenſi, Dolenſi.

In Archiepiſcopatu Burdigalenſi ſo-
m; non etiam in cæteris ejuſdem
rovinciæ.

In tota Normannia.

In provincia Auxitana & Arelaten-
& per conſequens in tota lingua Oc-
tana Rex nihil habet.

Eccleſiæ ergo cadentes in Regaliam
int hæ:

Senonenſis,	Pariſienſis,
Carnotenſis,	Aurelianenſis,
Eduenſis,	Trecenſis,
Rhemenſis,	Morinenſis,
Catalaunenſis,	Tornacenſis,
Sueſſionenſis,	Belluacenſis,
Laudunenſis,	Ambranenſis,
Noviomenſis,	Silvanectenſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Bituricenſis, Claromontenſis,
Turonenſis, Cenomanenſis,
Alethenſis, Cabilonenſis,
Rotomagenſis, Abricenſis,
Conſtantienſis, Lexovienſis,
Bajocenſis, Sagienſis,
Ebroicenſis. *Hæc è Paſcaſio.*

Porro, uti ex eodem Paſcaſio obſe-vandum, Regaliarum emolumentu- hodie percipitur à Clericis Sanctæ C- pellæ, (ut vocant,) quam S. Ludovic- raro opere ſtruxit, & ſequentes r- ges plurimis honoribus & muneribu- cumularunt.

Botereus lib. xv. Nulli rerum Gall- carum forenſiumque vel mediocrite- perito dubium eſt, ratione directi Do- minii, patronatus feudaliſque client- læ, jus antiquum eſſe Regibus, quo- Regaliam vocant veteres, ab etym- rem ipſam ſignantes. Illud eſt, ut quan- diu viduę Eccleſię orbitatem Paſtoru- lugent, Rex vice cuſtodiæ & depoſit- caduca beneficia conferat. Nec id cō- mentitio aut nupero uſu, cum in Lug- dunenſi Concilio jus iſtud à Gregori- x ſancitum ſit. At cum vetuſtati fid- abrogari non poſſet, ad Diœceſes qu- ſunt citra Ligerim, nonnulli coerc- tam Regaliam eſſe voluerunt; & a- noviſſima hæc tempora dubitatio il-

ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

imos occupavit ; quæ tamen pluri-
is arreſtis ſublata eſt. Sed dubitandi
uſa recens extitit, num ad Seguiſia-
os noviſſime regno additos jus iſtud
rrigatur. Beleiſſeus Epiſcopatus cum
caret, Rex jure Regaliæ, poſſeſſoris
itu caducum Decanatum contulit;
ntifex itidem ; Sodalitium vero fla-
inum ſortitionibus atque urna ele-
ionis de ſuo gremio unum aſſumſit.
terTriumviros lis ardua. electus, pon-
iciuſque contendebant, Regaliam re-
i veteribus terminis circumſcriptã,
l Seguiſianos non proferri, qui nuper
ceſſiſſent cum priſcis ſuis legibus im-
unitatibuſque. Contra candidatus
gius, partem illam Allobrogum re-
o ita coaluiſſe, ut diverſa & diſcri-
inata ab eo cenſeri non debeat : ap-
ndices induere naturam rei , cui ad-
nguntur, &c. Poſt arduam elucta-
onẽ fori, dicentibus Doleo, Mangui-
eo & Monterolio, etiam ad Seguiſia-
os, olim Allobrogicæ ditionis, jus Re-
aliæ pórrigi, decretum fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XVIII.

DE REDITIBVS Ec-
cleſiaſticis.

THuanus *lib.* XXVIII. *Hiſtor.*
mitiis ad Germani fanum,
no CIↃ IↃLXI. Multa &
cro Ordini detrimentoſa p
poſita. Vt ex ſacerdotiis: Si IↃ numa
libras æquarint, quarta pars; ſi CIↃ,
tia; ſi III CIↃ librarum exceſſerint,
midia pars decidatur, & ærario ap
cetur: qui XII CIↃ librarum annuos
ditus percipiunt, his III CIↃ relinqu
tur, cætera Regi attribuantur. Car
ſianis item, Cœleſtinis, Mathurin
Minimis ac Monialibus omnes re
tus, qui ipſorum alimenti modum
perent, adimantur: item res ſoli
mnes, exceptis præcipuis caſtellis
ædibus, in quibus Epiſcopi & Cano
corum Collegia domicilia habeant,
nundentur. Ex quibus ratione dilig
ter inita conſtabat, CXX librarum m
riadas confici poſſe; quarum tertia p
te ſacerdotibus relicta & fœnori co
cata, tantum emolumenti domin
quantum ex fundis ſuis rediret; reliq
ſummæ ad æs regni diſſolvendum i
penderentur; ſicque aucto regio æ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

o tandem populus tributis, quibus
ltra modum gravatur, in poſterum
varetur.

Bodinus. Caroli IX Regis juſſu cum
enſus ageretur bonorum Eccleſiaſti-
orum, in hoc imperio duodecim mil-
iones annui reditus in cenſum rela-
os video, extra pecuniam & gratui-
as oblationes. Id tamen parce ac te-
uiter, ne ex vero cenſu invidia aut pe-
culum Ordini Pontificio creare-
ur. Allemannus enim rationum pu-
licarum Prætor, mihi curioſius o-
nnia conquerenti narrabat, duos fere
rientes agri Gallici ad ſacrum Ordi-
em poſſeſſione vel dominio pertine-
e. Incredibile id quidem mihi viſum
ſt; tametſi non ignoro, quatuor ſupra
entum Epiſcopos, duodecim Archie-
iſcopos, quingentos & quadraginta
cto Abbates, Curionum viginti ſeptẽ
nillia & quadringentos, ſi modo ſin-
ulis urbibus & pagis ſinguli Curiones
ribuantur; extra minores Archiman-
ritas & cœnobia tenuium Monacho-
um vicatim mendicantium. Ac mul-
o majores apud nos Eccleſiæ opes
uiſſent, niſi Ioannes XXII P. R. Ni-
olai Pontificis decretum antiquaſſet:
uo licebat mendicantium Ordinibus
rædia poſſidere, quæ uſu & fructu ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ſe pertinerent, nexu vero & mancip
ad Pontificem maximum.

Vt autem, quantus ſit numerus E-
cleſiaſticorum in Gallia, aliquatenu
æſtimari poſſit, notandum ex Ioann
Chenu; in ſola Diœceſi Bituricen
eſſe

Abbatias Ordinis S. Benedicti 15.
Abbat. Ordinis Ciſtertienſis 14.
Abbat. Ord. S. Auguſtini 5.
Prioratus Ord. Grandimontani 5.
Conventus Eremitarum 5.
Prædicatorum 1.
Carmelitarum 3.
S. Franciſci 8.
Capucinorum 4.
Minimorum 3.
Archidiaconatus ad Collationem
ipſius Archiepiſcopi 9.
Archipresbyteratus 20.
Parochias & Prioratus urbis Bitur
cenſis 20.
Archipresbyteratus ad collat. alio
rum 53.
Prioratus 1013.

Botereus lib. xv. Hiſtor. *ad annu*
CIↃ IↃC VIII. Iam à biennio Rex Chri-
ſtianiſſimus edictum indulſerat Cler
Gallicano, ut intra quinquenniu
cenſus & fundos Eccleſiæ, ob penſita
tiones regiarum indictionum à qua
drage

rageſimo quarto anno diſtractos, ab mtoribus poſſeſſoribuſque, redhibito retio, impenſiſque in rem neceſſario t utiliter verſis perſolutis, reciperent. robavit magnum Conſilium ſanctionem, cautione adhibita, ne Eccleſiaſtii obtentu gratiæ edictalis, clam & ſenotis arbitris, apophoreta, &, ut Latio erbo noſtratem ſermonem adæquem, ropinationes accipiant, edicti violaoribus inflicta mulcta quadrupli.

Quibus oneribus Eccleſiaſticus oro prematur, in ſuperioribus abunde iximus, cum de Regio ærario ageetur.

XIX.

ERIES ET CHRONOLOgia brevis Regum Galliæ.

DIviditur Ordo Regum Galliæ ſecundum tres familias. Quarum prima eſt *Merovingorum*, incipiens à Pharamundo vel (ut alii volunt) VVaramundo, anno Chriſti 419. Secunda eſt *Carolinorum*, à Pipino Rege patre Caroli Magni, anno Chriſti 751. Tertia eſt *Capetorum*, ab Hugone Capeto, filio Hugonis Magni, Comitis Pariſienſis, Du-

cis & Coneſtabilis Franciæ, ann
Chriſti 988.

Prima Claßis Regum Galliæ.

I. Anno Chriſti 419 Pharamundu
Honorio & Theodoſio II imperanti
bus. regnat annos II. fuit filius Mar
comiri Ducis. Ioannes Tilius ſcribit
illum regnaſſe annos XX.

II. Anno Chriſti 430 Clodius ſiv
Clogio, cognomine Crinitus, & Co
matus. regnat annos XVIII. Hic e
Germanorum *Luitbeg* ſive *Luitbig*
(quaſi dicas *populi via*,) qui Franco
ex antiqua Francia, quæ & Franconi
trans Rhenum, in Gallias duxit.

III. Anno Chriſti 448 Meroveus
alias Merovingus. (à quo dicta eſt fa
milia *Merovingorum*.) Ioannes Tiliu
ſcribit, proprie dictum fuiſſe *Mervvich*
regnavit ann. X. Hic vicit Attilam Re
gem Hunnorum in Campis Catalauni
cis, in Campania, ut vult Ioannes Ti
lius, & non in Languedocia, ut ali
memoriæ tradiderunt.

IV. Anno Chriſti 458 Childericus I
filius Merovei. Hic duxit in uxorem
Baſinam conjugem Regis Thuringiæ
è qua ſuſtulit unum filium & duas fi
lias. Regnavit annis XXIV. aut XXVI.

V. Anno Chriſti 484 Clodovæus
magnus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Magnus, F. Childerici; primus Rex Chriſtianus. Hic duxit in uxorem Clotildem filiam Chilperi, ſororem Gundebaldi Regis Burgundionum. E qua ſuſtulit quatuor filios. Quorum primogenitus infans obiit: Childebertus fuit Rex Pariſiorum: Clodomirus Rex Aurelianenſium; Clotharius Sueſſionenſium. Clodovæus regnavit annos xxx. Suſtulerat quoque è concubina filium Theodoricum. Qui fuit Rex Auſtraſiæ: cujus Metropolis fuit Metz; & regnavit annos XXIII. Huic ſucceſſit fil. Theodebertus, annis XIV. Huic filius Theobaldus, annis VII: & obiit ſine hærede.

VI. Anno Chriſti 514 Childebertus Clodovæi f. Regnavit annos XLVI, ſecundum Tilium; & nullos maſculos hæredes reliquit.

VII. Anno Chriſti 560 Clotharius I, Clodovæi f. primo Rex Sueſſionenſium: dein totius Franciæ. Hic ſecundum Tilium regnavit annos L. Et è pluribus uxoribus & concubinis plures liberos ſuſcepit: quorum quatuor mares ipſi ſuperſtites fuerunt, & regnum inter ſe diviſerunt. Charibertus fuit Rex Pariſiorum: Guntrannus Aurelianenſium: Sigisbertus Auſtraſiæ: Chilpericus Sueſſionenſium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

VIII. Anno Chriſti 565 Charibertus, aliis Aribertus, Rex Pariſiorum regnavit annis IX, & nullos liberos mares reliquit.

Guntrannus Rex Aurelianenſium itidem ſine hæredibus obiit, poſtquam regnaſſet annos 33: anno Chriſti 593.

Sigisbertus Rex Auſtraſiæ, itidem obiit, poſtquam regnaſſet annos XIV, relicto filio Childeberto.

IX. Anno Chriſti 574 Chilpericus I f. itidem Clotharii I, Rex Sueſſionenſium; qui plures quidem filios ſuſtulit, ſed unus tantum illi fuit ſuperſtes Clotharius.

Childebertus II, Rex Auſtraſiæ ex hæreditate paterna, quippe filius Sigisberti; &, teſtamento Avunculi Guntranni, Aurelianenſium: obiit poſtquam regnaſſet annos XVII. Et ſucceſſit filius Theodebertus II; qui regnavit annos XVII. Huic ſucceſſit frater Theodebertus, primo Rex Aurelianenſium; & regnavit ann. 18.

X. Anno Chriſti 588 Clotharius II, Grandis dictus, rurſus totius Franciæ Rex: & regnavit annos XLIV. & obiit anno 630, ſecundum Tilium.

XI. Anno Chriſti 630. aut, ut alii, 632. Dagobertus I: cui quidam cognomen Magni tribuunt, regnavit annos 14.

XII. Anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

XII. Anno Chriſti 646; ut Tilius, 644, Clodovæus II. Sed Tilius vocat primum, ſecundum vulgarem errorem. Qui toti Franciæ præfuit, præter Auſtraſiam, cui Pater nothum ſuum Sigisbertum præpoſuerat. Regnavit Clodovæus annos 18: & reliquit tres filios, Clotharium, Childericum, & Theodoricum.

XIII. Anno Chriſti 663 Clotharius III, Rex Neuſtriæ & Burgundiæ. regnavit annos quinque, aut, ut alii, tantum tres. Ab hoc regni Gallici adminiſtratio & ſuprema authoritas penes Majores Domus ſive Præfectos Palatii eſſe cœpit, ſolo fere nomine Regibus relicto; de qua re vide Eghinartum in vita Caroli Magni.

XIV. Anno Chriſti 668 Childericus II, primum Rex Auſtraſiæ, dein totius Franciæ poſt obitum fratris. & regnavit XII annos, ſecundum Tilium: alii volunt, XIV.

XV. Anno Chriſti 680 Theodoricus III, fil. Clodovæi, poſt fratris mortem totius Franciæ Rex: qui regnavit annos XVIII, ſecundum Tilium. Sub eo Pipinus Præfectus Palatii fuit per totam Franciam.

XVI. Anno Chriſti 694 Clodovæus II, Tilio; aliis III, f. Theodorici, regnavit

vit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

vit annos 3. Pipino Præfecto Palatii.

XVII. Anno Chriſti 698 Childebertus III, Tilio, aliis II, cognomento Iuſtus, fil. Theodorici. regnavit annos XVII, ſecundum Tilium; alios, XVIII.

XVIII. Anno Chriſti 716 Dagobertus II, fil. Childeberti III. regnavit annos quatuor. Ipſo adhuc ſuperſtite per ſeditionem electus fuit in Regem frater illius Daniel, Clericus, & à ſuis dictus Chilpericus II. cujus Præfectus Palatii fuit Carolus Martellus.

XIX. Anno 720 Clotharius IV. (quem Carolus Martellus videri volebat filium Theodorici III.) & regnavit annos II.

XX. Anno 726 Theodoricus IV, filius Dagoberti II. regnavit annos XV, eodem Martello Præfecto Palatii.

XXI. Anno 741 Childericus III, Theodorici fil. Sub tutela Pipini & Carlomanni Præfectorum Palatii, regnavit annos VII. dein ſub Pipino ſolo annos duos: & poſtquam novem annos veluti per ludibrium regnaſſet, anno 751 deſtitutus & tonſus fuit.

Alii Chilpericum II inter Reges numerant, atque ita numerum explent XXII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Secunda Claſsis Regum Franciæ.

XXIII. Anno 751 Pipinus cognomento Exiguus ſive Brevis, conſenſu nobilium & plebis, cum approbatione Zachariæ P.R. (ut volunt) regnum occupavit, & illud obtinuit annos 16, menſ. 4. Carlomannus minor natu illius filius, coronatus in oppido Sueſſionum, eam partem regni obtinuit quam patruus illius Carlomannus nomine Præfecti palatii obtinuerat. Sed cum anno 771 obiiſſet; frater illius major natu Carolus totum Regnum crevit.

XXIV. Anno Chriſti 768 Carolus cognomento Magnus Philippi fil. Regnavit annos 47, ſecundum Tilium: fuitque Imperator annos 14.

XXV. Anno Chriſti 814 Ludovicus I, Cognomento Pius, Caroli fil., Rex & Imperator. regnavit annos XXV. E duabus uxoribus plures filios ſuſtulit. Primogenitus illius fuit Lotharius, poſt patrem Imperator Germanorum; qui & poſſedit partem Franciæ & Burgundiæ, adeoque Provinciam. Hic monaſticam vitam amplectens reliquit Ludovico majori natu filio ſuo Imperium & Italiam, Lothario II Lotharingiæ regnum, Carolo regnum Burgundiæ & Provinciæ; quo defuncto ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ne hæredibus, Ludovicus Provinciam Lotharius Burgundiam crevit. Lotharius quoque ſine hæredibus maſculis deceſſit, & regnum illius patrui illius diviſerunt. Secundogenitus Ludovici Pii fuit Pipinus Italiæ Rex; qui patre adhuc ſuperſtite obiit, & reliquit duos filios, Pipinum Regem Aquitaniæ, & Carolum; qui ambo ab Patruo Carolo regno & Dominiis privati ſunt.

XXVI. Carolus II, Calvus dictus, tertiogenitus Ludovici Pii filius. poſt patris obitum per partitionem inter fratres accepit Regnum Franciæ. Regnavit poſt patris obitum 38 annos. objit anno 878.

XXVII. Anno 878 Ludovicus II, cognomento Balbus, Caroli Calvi filius. regnavit annos duos.

XXVIII. Anno 880 Ludovicus III, & Carolomannus, filii nothi Ludovici Balbi Regnum inter ſe diviſerunt. Carolomannus accepit Burgundiam & Aquitaniam; Ludovicus reliquas provincias. Hic obiit anno 884, & ſolus regnavit Carolomannus, qui non diu ſuperfuit.

XXIX. Anno 885 Carolus cognomine Craſſus, Germanorum Imperator. In regnum accerſitus fuit ut Normannorum invaſioni occurreret. qui po-

ſtea

tea tam regno quam imperio inutilis factus Imperium Arnulpho Cognato ſuo ceſſit; anno 890; poſtquam in Gallia regnaſſet annos quinque.

XXX. 890 Odo, Comes Andegavenſis, licet non eſſet è genere Caroli Magni, per ſeditionem fuit coronatus. & poſtquam biennium toti Franciæ præfuiſſet, in Aquitaniam fuit concluſus Obiit anno 899.

XXXI. Anno 892 Carolus III. cognomine Simplex, coronatus fuit Rhemis, ætatis anno XII. qui cum multis miſeriis conflictatus fuit. & obiit anno 929, poſtquam tantum XI annos ſui juris regnaſſet: ipſo enim ſuperſtite contra illũ fuit coronatus Robertus frater Odonis Regis Franc. Quo cæſo in prælio Sueſſionenſi, anno 923, fuit Rex Franciæ coronatus Radulphus Gener Roberti illius Regis (ut ſcribit Tilius) & cognatus Regis Caroli. alii ſcribunt fuiſſe filium Richardi Ducis Burgundionum & fratrem Odonis; & regnaſſe annos 2.

XXXII. 929 Ludovicus IV, dictus Vltramarinus, fil. Caroli Simplicis; ab Hugone Magno Comite Pariſienſi ex Anglia in Regnum revocatus; & Laoduni coronatus: Hugo autem Palatii Præfectus Regem obnoxium tenuit, &

non-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

nonnumquam bello petivit, atq
etiam captivum habuit. Obiit hic R
anno 954, poſtquam 18 annos regna
ſet, ut ſcribit Tilius.

XXXIII. 954 Lotharius Ludovici F
Hugone annitente coronatus Rex. Hu
go autem obiit anno 955; neque pro
pterea Regis authoritas aucta fuit, fili
illius Regi negotiũ faceſſentibus. Ann
960 Hugoni Capeto munus Præfect
palatii conceſſit, & Pictavienſem pro
vinciam; fratrem autem illius Otho
nem creavit ducem Burgundiæ. De
ceſſit Rex anno 986, poſtquam 32 an
nos regnaſſet.

XXXIV. Ludovicus V, Lotharii F, Pa
tre adhuc ſuperſtite Rex coronatus
Patre defuncto vix annum ſuperfuit
veneno, ut creditur, extinctus ab ii
qui Regno inhiabant.

Tertia Claſsis Regum Franciæ.

XXXV. Anno 988 Hugo cognomento
Capetus coronatus fuit Rex Franciæ
Novioduni. erat autem primogenitus
Hugonis Magni, Com. Pariſiorum
Regnavit annos 9.

XXXVI. 997 Robertus filius Hugo
nis. Regnavit annos 24, ſecundum Ti
lium; obiitque anno 1030.

XXXVII. Anno 1030 Henricus I, Ro
bert

[Ro]berti filius. Regnavit annos 30.

XXXVIII. Anno 1061 Philippus I, Henrici filius, vivo patre coronatus anno 1059. regnavit annos 49; obiitque anno 1109.

XXXIX. Anno 1109 Ludovicus VI, cognomento Craſſus, Philippi filius, Aureliani coronatus. regnavit annos 28. obiit Pariſiis anno 1137.

XL. 1137 Ludovicus VII, dictus Iunior, vivo parente coronatus, unde illi agnomen: regnavit annos 43: obiit anno 1180.

XLI. Anno 1180 Philippus II, cognomine Auguſtus, Ludovici filius, patre ſuperſtite coronatus; regnavit annos 43; obiitque anno 1223.

XLII. Anno Chriſti 1224 Ludovicus VIII, Philippi II fil. Hic vivente patre in Regnum Angliæ à Baronibus fuerat vocatus contra Ioannem Angliæ Regem; ſed Ioanne defuncto & turbis ſedatis in Galliam fuit remiſſus. Regnavit annos 3, & menſes 4: Obiitq; anno 1226.

XLIII. Anno Chriſti 1226 Ludovicus IX, cognomine Sanctus. Regnavit annos 44: Obiitque in Africa anno 1270.

XLIV. Anno Chriſti 1271 Philippus III, cognomine Audax, fil. S. Ludovi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

ci; coronatus per Epiſcopum Sueſſio-nenſem, Rhemenſi ſede vacante. regnavit annos XV; obiitque anno 1285. A hujus filio tertiogenito Carolo ſtemma Valeſiorum deducitur.

XLV. Anno Chriſti 1285 Philippus IV, cognomento Bellus, coronatus Rhemis. Hic duxit in uxorem Ioannam hæredem Regni Navarræ. Regnavit annos 28; obiitque anno 1314.

XLVI. Anno Chriſti 1315 Ludovicus X, cognomento Hutinus, Philippi Belli F. Coronatus fuerat Rex Navarræ anno 1307, & Franciæ anno 1315 Rhemis. Illius filia Ioanna nupſit Philippo Comiti Ebroicenſi; qui uxoris nomine factus eſt Rex Navarræ. Regnavit annum unum, menſes 4; obiitque anno 1316.

XLVII. Anno Chriſti 1316 Philippus V, cognomine Longus, filius Philippi Pulchri ſecundogenitus. Regnavit annos 5 obiitque anno 1321. Hujus filia major natu Ioanna nupſit Eudoni III Duci Burgundiæ, & in familiam illam intulit Comitatum Burgundiæ & Arteſiæ: ſed Comitatus illi per obitum nepotis illius Philippi redierunt ad Margaritam ſecundogenitam filiam ejuſdem Regis Philippi Longi; quæ nupta fuit Ludovico Comiti Flandriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

è quo connubio nata eſt Margarita Flandrica, conjux Philippi Francici, Ducis Burgundiæ; atque uterque Comitatus deſcendit ad Domum Burgundicam ſecundi Stemmatis, non ſine controverſia.

XLVIII. Anno Chriſti 1321 Carolus IV, cognomine Pulcher, frater Philippi Longi, coronatus Rhemis. Regnavit annos ſex & aliquot menſes; obiitque anno 1327.

XLIX. Anno Chriſti 1328 Philippus VI, cognomine Valeſius; Philippi Audacis è Carolo filio nepos. Coronatus Rhemis. Regnavit annos 22 & quinque menſes; obiitque anno 1350.

L. Anno Chriſti 1350 Ioannes Philippi Valeſii F., coronatus Rhemis. Hic in prœlio captus à Principe VValliæ captivus in Angliam fuit ductus. Regnavit an. 14; obiitque Londini anno 1364. Hujus filius ſecundogenitus factus fuit Rex Siciliæ & Neapolis. Philippus autem ejuſdem filius Dux Burgundiæ duxit Margaritam Flandricam, de qua ſupra diximus.

LI. Anno Chriſti 1364 Carolus V, cognomine Sapiens, Ioannis filius, coronatus Rhemis. Regnavit annos 16; obiitque anno 1380. Hic ſacras literas in linguam vernaculam Francicam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

verti curavit à Nicolao Oreſmio ; & regnum, quod Angli pene totum occupaverant, recepit.

LII. Anno Chriſti 1380 Carolus VI, Caroli V fil., coronatus Rhemis. Ejus filia ultima Catharina nupſit Henrico VI Regi Angliæ; quem Rex hæredem Regni inſtituit, filio Carolo exhæredato. ab eo tempore Reges Angliæ, Franciæ ſe quoque Reges ſcripſerunt, & lilia ſcuto ſuo admiſcuerunt. Regnavit Carolus annos 42; obiitq; anno 1422.

LIII. Anno 1422 ſucceſſit Carolus VII, cognomine Victor; ſed primum fuit coronatus Rhemis, anno 1428. Regnavit annos 39; obiitque anno 1461.

LIV. Anno Chriſti 1461 Ludovicus XI, Caroli VII filius, coronatus Rhemis. Regnavit annos 22; obiitque anno 1483.

LV. Anno Chriſti 1484 Carolus VIII, cognomine Exiguus, Ludovici XI filius, coronatus Rhemis. Hic duxit in uxorem Annam hæredem Britanniæ, promiſſam Maximiliano Imperatori. Regnavit annos 14; obiitque anno 1497.

LVI. Anno Chriſti 1498 Ludovicus XII, antea Dux Aurelianenſis, Pater populi cognominatus. Sanguine proximus

ximus Carolo VIII. Quippe Carolus V Franc. R. filium habuit Ludovicum Ducem Aurelianenſem; qui duxit in uxorem Valentinam filiam Ioannis Galeatii Ducis Mediolanenſis; cui natus fuit Carolus Dux Aurelianenſis, pater hujus Ludovici XII. Porro Ludovicus hic divortio facto cum Ioanna fil. Ludovici XI, duxit Annam Britannicam viduam Caroli VIII; è qua nulli mares ſupervixere. Poſtremo duxit Mariam filiam Henrici VII Angl. Regis. Regnavit annos 17; obiitque anno 1514.

LVII. Anno Chriſti 1514 Franciſcus I, cognomento Valeſius, coronatus Rhemis; antea Dux Angoleſmenſis. Proximus agnatus Regis defuncti. Nam Carolus Pater Ludovici XII fratrem habuit Ioannem Aurelianenſem, Comitem Angoleſmenſem; qui 23 annos in Anglia obſes fuit; & filium habuit item Carolum; qui duxit in uxorem Ludovicam Sabaudam filiam Comitis Seguſianorum & poſtea Ducis Sabaudiæ; è qua ipſi natus Franciſcus hic. Qui varia fortuna regnavit annos 32; obiitque anno 1546. Princeps vel hoc nomine ab omnibus literatis laudandus, quod linguarum artiumque liberalium ſtudia expulſa barbarie reſti-

 tuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

tuit, & literatos ſingularari amore complexus fuit. Vxor illi fuit Claudia, Ludovici XII filia, Duciſſa Britanniæ.

LVIII. Anno Chriſti 1546 Henricus II, Franciſci filius, coronatus Rhemis anno 1547. Hic duxerat in uxorem Catharinam de Medices. è qua ipſi nati quinque filii & totidem filiæ. Regnavit annos 12; obiitque anno 1559.

LIX. Anno Chriſti 1559 Franciſcus II, Henrici II fil. primogenitus, coronatus Rhemis. Hic duxit in uxorem Mariam Reginam Scotiæ; è qua nullos liberos ſuſtulit. Obiit ætatis ſuæ anno 23, poſtquã regnaſſet ſedecim menſes.

LX. Anno Chriſti 1560 Carolus IX, Henrici II filius, coronatus Rhemis. Hic duxit in uxorem Eliſabetham Auſtriacam, Maximiliani Imperat. filiam. è qua tantum unam filiam ſuſtulit. Regnavit annos 14; obiitque anno 1574.

LXI. Anno Chriſti 1574 Henricus III, Caroli IX frater, relicto Regno Poloniæ quod paulo ante adierat, in Galliam reverſus, coronatus fuit Rhemis anno 1575. Duxit in uxorem Aloiſiam Lotharingam Comitis Vaudemontii filiam: è qua nullos liberos ſuſcepit. Regnavit annos quindecim, menſes

duos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

duos, cum variis miſeriis, & continuis pene bellis civilibus, & domeſticis ſeditionibus colluctatus; & tandem indignum in modum etiam à Pontifice Romano habitus ob Guiſii cædem, & ſacris prohibitus, à Monacho Dominicano Iacobo Clemente fuit occiſus anno 1589. Princeps raris ingenii & corporis dotibus ornatus, quas ignavo otio & per deſides voluptates fere corrupit. In hoc Valeſiorum familia defecit.

LXII. Anno Chriſti 1589 Henricus IV, cognomento Magnus, è Borbonio ſtemmate, & ante Navarræ Rex per matrem, hoc jure Regnum adiit:

Stemma Borboniorum ſecundum Tilium.

S. Ludovicus Franc. Rex.

1. Robertus fil. illius, Com. Clermont.

2. Ludovicus I Dux Borboniæ.

3. Iacobus Comes Marchæ, Coneſtabilis Franciæ.

4. Ioannes I, Com. Vindocinus.

5. Ludovicus Com. Vindocinus.

6. Ludovicus Vindocinus, Magnus Franciæ Magiſter.

7. Ioannes II, Com. Vindocin.

8. Franciſcus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

9. Carolus.

10. Antonius Rex Navarræ.

11. Henricus.

Alii tantum unum Ludovicum Vindocinum agnoſcunt; atque ita Henricus uno gradu propior fuerit S. Ludovico. Cæſo prædeceſſore ſuo ſtatim regnum adiit, ſed demum anno CIↃ IↃ.XCIV Autrici Carnutum coronatus fuit. Poſt hydram ſeditionum feliciter ſublatam feliciter & glorioſe regnavit; & anno CIↃ IↃC X immani ſcelere à Ravillaco confoſſus fuit. Princeps vere magnus.

TrIſtIa ſangVIneo LILIa rore MaDent.

LXIII. Anno 1610 Ludovicus XIII, cognomento Iuſtus, Henrici IV filius, Rhemis inauguratus, hodieque feliciter regnat.

XX. DE

XX.

DE ECCLESIÆ GALLICANÆ libertate.

THuan. lib. XCIII, *ad annum* CIↃ-IↃ LXXXVIII. Speſſæus, vir profundæ eruditionis ac judicii, ad hæc imperterrita eloquentia præditus, continua oratione orditur, & libertates Eccleſiæ Gallicanæ, quarum conſervandarum majores adeo ſtudioſi fuerant, non jura aut privilegia exorbitantia, ſed potius naturalia, ingenua ac communia jura eſſe dicit, quibus nulla Patrum definitione derogatum eſt Eccleſiæ Gallicanæ. Ea vero duobus præcipue capitibus concludi. priore, quod Pontificibus nullum jubendi aut ſtatuendi jus ſit de rebus, quæ ad civilem adminiſtrationem ſpectant, in ditionibusRegi Chriſtianiſſimo ſubjectis; &, ſi quid jubeant ſtatuantve, eorum juſſis ac ſtatutis Regis ſubditi, etiamſi ſacris initiati ſint, parere non teneantur. altero, quod licet Galli Pontificem in rebus ſacris ſupremam diſpenſationem habere fateantur, tamen in Gallia numquam potentia abſoluta & infinita locum habuerit, ſed ea, quæ canonibus & priſcorum conciliorum

in regno receptorum definitionibus quaſi intra terminos coërceatur. & in hoc maxime conſiſtere libertatem Eccleſiæ Gallicanæ.

Ex Defenſione Pariſienſis Curiæ, pro Libertate Eccleſiæ Galliæ, adverſus Romanam aulam, Ludovico XI quondam oblata. XI. Anno 1418 de ſententia & conſilio Antiſtitum & perſonarum Eccleſiaſticarum Regni ad tuendam Eccleſiæ libertatem facta fuit conſtitutio, qua reſervationes omnes & gratiæ Apoſtolicæ una cum exactionibus curiæ Romanæ interdictæ fuerunt.

XIV. Cum in Sacroſanctis Synodis Conſtantienſi & Baſilienſi multa decreta eſſent, tum veteribus Canonibus, tum iis de quibus jam diximus, conſtitutionibus Regis valde conſona: Carolus VII Rex, præſente Rege, qui tum Delphinus nominabatur, proceribus etiam regii ſanguinis, antiſtitibus, collegiis, tum Eccleſiaſticis tum ſcholaſticis, præſentibus, præterea auditis Oratoribus, tam Pontificis Romani, quam Sacroſanctæ Synodi univerſalis, tandem ea decreta accepit, & edicto ſuo confirmavit. quod vulgo pragmaticam ſanctioné appellamus. Geſtaque hæc ſunt in civitate Biturigum, anno 1438.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Vt hæc libertas illibata permaneret, decreta Concilii Tridentini hactenus in Gallia publica authoritate non fuerunt recepta, licet Pontifice Romano & pluribus Prælatis Galliæ acriter annitentibus. Prodieruntque variis temporibus varii libelli, quibus Libertas hæc Eccleſiæ Gallicanæ aſſeritur; quos Lector curioſus conſulat. Nobis hæc obiter monuiſſe ſufficit.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Errata quædam graviora,quæ per incuriam operarum irrepſe- runt,ita emendanda.

Pag.15.lin.5.pro *paſſim* lege *pars*.p.1[illegible] l.2. lege *Seſuvii*. p.31. lin. ult. lege *Con*[illegible] *date*. p.35.l.25. lege *finditur*. p. 49. lin[illegible] 20. leg. *Lemovices*. p. 52. l.pen. pro *qu*[illegible] *Enore* lege *quietiore*. p. 55. lin.20. leg[illegible] *Autiſſiodorum* ibid.l.21. lege *Auxerre* p.56. l. 15. lege *l'Archambaud*. p. 67. l[illegible] 12. lege *arenam*. p. 69. l. 25. lege *Bajo*-*nam*. p. 73. l. 3. lege *Clivum*. p.286. l.8[illegible] lege *Botereus*. p.397.l.25. lege *de Budos* p. 400. l. 24. lege *d'Eſtampes*. p. 401[illegible] l.19. lege *Glandeues*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 8